

Σύνταγμα της Ελλάδος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Προοίμιο.

Ο Λαός της Ελλάδος:

- Ασκώντας την πρωτογενή και αποκλειστική δημιουργική του Εξουσία.
- Επικαλούμενος την προστασία της Αγίας Ομοουσίας και Αδιαιρέτου Τριάδος.
- Ενατενίζοντας, στο ιστορικό παράδειγμα και κληρονομιά του Απελευθερωτή μας Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, και στο πρόσωπό του όλων των αγωνιστών του 1821, για μια Ελλάδα Ελεύθερη, Δημοκρατική και Κυρίαρχη.
- Αποδεχόμενος ως θεμέλιο Πολιτικής Σκέψης την Δημοκρατική πρόταση του Πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδος Ιωάννη Καποδίστρια, και
- Κρατώντας άσβεστη στη σκέψη τον ηρωισμό και τη θυσία των προγόνων μας και όσων σφυρηλάτησαν μία Πατρίδα ελεύθερη και κυρίαρχη.

Με τον ύψιστο σκοπό:

- Να επανιδρυθεί η Δημοκρατία για να θεμελιωθεί μία κοινωνία δημοκρατική, συμμετοχική και πρωταγωνιστική, σε ένα Κράτος Δικαίου, που να εδραιώνει τις αξίες της ελευθερίας, της ανεξαρτησίας, της ειρήνης, της αλληλεγγύης, του κοινού καλού, της εδαφικής ακεραιότητας, της συμβίωσης και της υπεροχής του Νόμου για την παρούσα και τις μελλοντικές γενεές.
- Να διασφαλίζει το δικαίωμα στη ζωή, στην εργασία, στον πολιτισμό, στην παιδεία, στην κοινωνική Δικαιοσύνη και στην ισότητα χωρίς καμία διάκριση ούτε υποτέλεια.
- Να προωθεί την ειρηνική συνεργασία μεταξύ των εθνών.
- Να προωθεί και να εδραιώνει την Εθνική του ολοκλήρωση, σύμφωνα με την αρχή της μη επέμβασης και της αυτοδιάθεσης των λαών, της καθολικής και αδιαίρετης εγγύησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του εκδημοκρατισμού της διεθνούς κοινωνίας, του πυρηνικού αφοπλισμού, της οικολογικής ισορροπίας και των περιβαλλοντικών έννομων αγαθών ως κοινή και μη επιδεχόμενη παραίτησης κληρονομιά της ανθρωπότητας,

- ασκώντας την πρωτογενή του Εξουσία μέσω της εκπροσώπησής του από τη Λαϊκή Συντακτική Συνέλευση με ελεύθερη ψήφο και δημοκρατικό Δημοψήφισμα, θεσπίζει το ακόλουθο ΣΥΝΤΑΓΜΑ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

Θεμελιώδεις Αρχές

Άρθρο 1.

Η Δημοκρατία της Ελλάδος είναι αμετάκλητα ελεύθερη και ανεξάρτητη, και θεμελιώνει την ηθική της κληρονομιά και τις αξίες της ελευθερίας, της ισότητας, της Δικαιοσύνης και της διεθνούς ειρήνης.

Άρθρο 2.

Η ανεξαρτησία, η ελευθερία, η κυριαρχία, η εδαφική ακεραιότητα και η Εθνική αυτοδιάθεση είναι μη επιδεχόμενα παραίτησης δικαιώματα του Έθνους.

Άρθρο 3.

Η Ελλάδα, συγκροτείται ως δημοκρατικό και κοινωνικό Κράτος Δικαίου και Δικαιοσύνης, που προασπίζει ως ύψιστες αξίες της έννομης τάξης και των διαδικασιών της τη ζωή, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, τη δημοκρατία, την κοινωνική ευθύνη και, γενικά, την υπεροχή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ηθική και ιδεολογικοπολιτική ελευθερία.

Άρθρο 4.

1. Το Κράτος έχει ως βασικούς σκοπούς του την υπεράσπιση και την ανάπτυξη του ατόμου και το σεβασμό της αξιοπρέπειάς του, τη δημοκρατική άσκηση της λαϊκής βούλησης, τη δημιουργία μιας κοινωνίας δίκαιης που να αγαπά την ειρήνη, την προώθηση της ευμάρειας και της ευημερίας του Λαού και την εγγύηση για την τήρηση των αρχών, των δικαιωμάτων και των καθηκόντων που αναγνωρίζει και καθιερώνει το παρόν Σύνταγμα.
2. Η δωρεάν παροχή και προστασία της Παιδείας, της Υγείας, και της Άμυνας, είναι οι θεμελιώδεις διαδικασίες για την επίτευξη των προαναφερθέντων σκοπών.

Άρθρο 5.

Η Δημοκρατία της Ελλάδος είναι ένα Κράτος ενιαίο και αποκεντρωμένο με τους όρους που καθιερώνει το παρόν Σύνταγμα, και διέπεται από τις αρχές της εδαφικής ακεραιότητας, της συνεργασίας, της αλληλεγγύης, και της συνυπευθυνότητας.

Άρθρο 6.

Η κυριαρχία ανήκει στο Λαό και δε μεταβιβάζεται. Την ασκεί άμεσα με τον προβλεπόμενο τρόπο από το παρόν Σύνταγμα, και έμμεσα, μέσω της ψήφου, από τα Όργανα που ασκούν τη Δημόσια Διοίκηση και το Νομοθετικό Έργο. Τα Όργανα του Κράτους πηγάζουν από τη λαϊκή κυριαρχία και υπόκεινται σε αυτήν.

Άρθρο 7.

Όλες οι αιρετές μορφές άσκησης Δημόσιας Διοίκησης, Δικαστικής Εξουσίας, Διοικητικής Αρχής, Λαϊκής Εξουσίας και παραγωγής Νομοθετικού Έργου, είναι και θα είναι πάντα δημοκρατικές, συμμετοχικές, εναλλασσόμενες, υπεύθυνες, και με ανακλητή εντολή.

Άρθρο 8.

Το Σύνταγμα είναι ο ύψιστος κανόνας και το θεμέλιο της έννομης τάξης. Όλα τα άτομα και τα Όργανα που ασκούν τη Δημόσια Διοίκηση το Νομοθετικό Έργο και απονέμουν Δικαιοσύνη, υπόκεινται στο παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο 9.

1. Η Εθνική σημαία της Ελλάδος περιέχει εννέα ισοπαχείς, οριζόντιες και εναλλασσόμενες λευκές και κυανές παράλληλες λωρίδες. Μέσα σε ένα κυανό τετράγωνο στο πάνω προσίστιο μέρος, υπάρχει ένας λευκός ισόκεντρος σταυρός. Οι εννέα λωρίδες αντιστοιχούν σε κάθε γράμμα ξεχωριστά, από τη λέξη «Ελευθερία». Επίσης είναι τόσες όσες και οι συλλαβές του «Ελευθερία ή Θάνατος».
2. Ο Σταυρός συμβολίζει το επίσημο θρήσκευμα της χώρας, το Ορθόδοξο Χριστιανικό.
3. Η Εθνική σημαία της Ελλάδος, ο Εθνικός ύμνος «Ύμνος στην Ελευθερία» και ο θυρεός της Δημοκρατίας είναι τα σύμβολα της πατρίδας.

Άρθρο 10.

1. Επίσημη γλώσσα της Ελλάδος, είναι η Ελληνική.
2. Η Δημοκρατία έχει χρέος να προσανατολίσει μέσω της εκπαίδευσης, την γραπτή ελληνική γλώσσα, στην πολυτονική της μορφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

Περί του γεωγραφικού χώρου και της πολιτικής διαίρεσης.

Άρθρο 11.

1. Η απόλυτη κυριαρχία της Δημοκρατίας ασκείται στην ηπειρωτική και τη νησιωτική περιοχή, όπως και στις περιοχές των λιμνών, των ποταμών, της θαλάσσιας επικράτειας και των εσωτερικών θαλάσσιων υδάτων, ιστορικών και ζωτικών και με βάση το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας και στις περιοχές που περιλαμβάνονται μέσα στις γραμμές βάσης των χωρικών υδάτων που έχει υιοθετήσει ή πρόκειται να υιοθετήσει μέσω διεθνών συνθηκών η Δημοκρατία στο έδαφος και στο υπέδαφος αυτών, στον ηπειρωτικό, νησιωτικό, θαλάσσιο και εναέριο χώρο και στις πλουτοπαραγωγικές πηγές που βρίσκονται εκεί, συμπεριλαμβανομένων των γενετικών, των μεταναστευτικών ειδών, των προϊόντων τους και των άυλων πόρων που βρίσκονται εκεί από φυσικούς λόγους.
2. Στη Δημοκρατία αντιστοιχούν δικαιώματα στον υπερκείμενο της γης εναέριο χώρο και στις περιοχές που είναι ή δύνανται να αποτελέσουν πανανθρώπινη κληρονομιά σύμφωνα με τους όρους, την έκταση και τις προϋποθέσεις που καθορίζουν οι διεθνείς συμφωνίες και η Εθνική νομοθεσία.

Άρθρο 12.

1. Τα κοιτάσματα ορυκτών και υδρογονανθράκων, οποιασδήποτε μορφής, τα οποία βρίσκονται στην Εθνική επικράτεια, κάτω από τον πυθμένα του εθνικού θαλάσσιου χώρου, στην αποκλειστική οικονομική ζώνη και στην υφαλοκρηπίδα, ανήκουν στη Δημοκρατία, αποτελούν αγαθά της δημόσιας περιουσίας, και γι' αυτόν το λόγο, δεν απαλλοτριώνονται και δεν προσημειώνονται.
2. Οι παραθαλάσσιες ακτές και σε απόσταση πενήντα μέτρων από την γραμμή του χειμέριου θαλάσσιου κύματος είναι αγαθά της δημόσιας ιδιοκτησίας, δεν είναι υποκείμενα κανενός είδους εκμετάλλευσης, δεν παραχωρούνται και δεν μεταβιβάζονται και είναι ελεύθερα προσβάσιμες σε όλους τους Έλληνες Πολίτες.

Άρθρο 13.

Η Εθνική επικράτεια δεν μπορεί ποτέ να παραχωρηθεί, να μεταβιβαστεί, να ενοικιαστεί, ή να εκποιηθεί με κανέναν τρόπο, είτε προσωρινό, είτε εν μέρει, σε ξένα Κράτη ή άλλα υποκείμενα και συλλογικότητες του διεθνούς δικαίου.

Άρθρο 14.

1. Ο γεωγραφικός χώρος της Ελλάδος, είναι μία ζώνη ειρήνης. Δεν μπορούν να εγκατασταθούν μέσα σε αυτόν ξένες στρατιωτικές δυνάμεις, βάσεις ή εγκαταστάσεις που να έχουν καθ' οιονδήποτε τρόπο στρατιωτικούς σκοπούς, από πλευράς οιασδήποτε δύναμης ή συνασπισμού δυνάμεων.

2. Τα ξένα Κράτη ή άλλα υποκείμενα του διεθνούς δικαίου μπορούν μόνο να αποκτούν ακίνητα ως έδρες των διπλωματικών ή προξενικών τους αποστολών μέσα στην περιοχή που τους καθορίζεται, και κατόπιν εγγυήσεων αμοιβαιότητας, με τους περιορισμούς που θέτει ο Νόμος. Σε τέτοιες περιπτώσεις διαφυλάσσεται πάντα η Εθνική κυριαρχία.
3. Οι υπάρχουσες χέρσες γαίες στις περιοχές που ανήκουν στις Τοπικές Αυτοδιοικήσεις όλων των βαθμών, και στα λιμναία ή ποτάμια ή θαλάσσια νησιά δεν μπορούν να εκπονηθούν, και η εκμετάλλευσή τους μπορεί μόνο να εκχωρηθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μη συνεπάγεται άμεσα ή έμμεσα, τη μεταβίβαση της ιδιοκτησίας της γης.

Άρθρο 15.

Το Κράτος υποχρεούται να θεσπίζει πλήρη πολιτική στις παραμεθόριες χερσαίες νησιωτικές και θαλάσσιες περιοχές, διατηρώντας την ακεραιότητα της επικράτειας, την κυριαρχία, την ασφάλεια, την άμυνα, την Εθνική ταυτότητα, τη διαφορετικότητα και το περιβάλλον, σύμφωνα με την πολιτιστική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και ολοκλήρωση.

Άρθρο 16.

Με σκοπό την πολιτική οργάνωση της Δημοκρατίας, η Εθνική επικράτεια διαιρείται σε Κοινότητες, Δήμους, και Νομούς. Η πολιτική και εδαφική διαίρεση ρυθμίζεται από οργανικό Νόμο που εγγυάται τη αυτονομία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την πολιτικοδιοικητική αποκέντρωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

Ανθρώπινα δικαιώματα, εγγυήσεις και καθήκοντα.

Άρθρο 17.

Το Κράτος εγγυάται σε κάθε πρόσωπο, σύμφωνα με την αρχή της προόδου και χωρίς καμία διάκριση, την απόλαυση και την αναπαλλοτρίωτη, αδιαίρετη και αλληλεξαρτώμενη άσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο σεβασμός και η εγγύηση τους αποτελούν υποχρέωση για τα Όργανα της Εκτελεστικής, Δικαστικής, Ελεγκτικής και Νομοθετικής Εξουσίας, σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα, με τα σύμφωνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που υπογράφονται στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και επικυρώνονται από τη Δημοκρατία, καθώς και με τους Νόμους που τα αναπτύσσουν.

Άρθρο 18.

Καθένας έχει δικαίωμα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, χωρίς άλλους περιορισμούς εκτός από εκείνους που απορρέουν από τα δικαιώματα των υπολοίπων και από την κοινωνική δημόσια τάξη και ασφάλεια.

Άρθρο 19.

Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ενώπιον του Νόμου. Συνεπώς:

1. Δεν επιτρέπονται οι διακρίσεις με βάση το φύλο, τη θρησκευτική πίστη, την κοινωνική θέση, ή εκείνες που γενικά έχουν ως σκοπό ή αποτέλεσμα την ακύρωση ή τη μείωση του κύρους της αναγνώρισης, της απόλαυσης ή της άσκησης των δικαιωμάτων και των ελευθεριών κάθε προσώπου σε συνθήκες ισότητας.
2. Το παρόν Σύνταγμα εγγυάται, έτσι ώστε η ισότητα ενώπιον του Νόμου να είναι πραγματική και αποτελεσματική. Λαμβάνει θετικά μέτρα υπέρ των προσώπων ή των ομάδων που τυχόν υφίστανται διακρίσεις, περιθωριοποίηση ή είναι κοινωνικά ευάλωτα.
3. Προστατεύει ειδικότερα εκείνα τα πρόσωπα που λόγω κάποιας από τις προαναφερθείσες συνθήκες βρίσκονται έκδηλα σε δεινή θέση, και θεσπίζει κυρώσεις εναντίον της κατάχρησης και της δυσμενούς μεταχείρισης που διαπράττονται εις βάρος τους.
4. Η επίσημη μεταχείριση που αρμόζει σε πολίτη οποιουδήποτε φύλου, εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση εφαρμογής του διπλωματικού πρωτοκόλλου.
5. Δεν αναγνωρίζονται τίτλοι ευγενείας ούτε κληρονομικές διακρίσεις.
6. Δεν αναγνωρίζεται καμία μορφή ασύλου, σε κανέναν πολίτη, σε καμία συλλογικότητα, σε κανέναν αιρετό ή διορισμένο Δημόσιο Λειτουργό, ούτε στο Δημόσιο ούτε στον Ιδιωτικό τομέα, παρά μόνο στις περιπτώσεις οι οποίες διέπονται από το Διεθνές Δίκαιο, στο πλαίσιο των αποφάσεων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και οι οποίες αφορούν στους Πολιτικούς Πρόσφυγες.

Άρθρο 20.

Η διατύπωση των δικαιωμάτων και των εγγυήσεων που περιλαμβάνονται στο παρόν Σύνταγμα και στα Διεθνή Όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα, δεν επιτρέπεται να θεωρούνται ως άρνηση άλλων, που, όντας εγγενή στα άτομα, δεν εμφανίζονται ρητά σε αυτά. Η έλλειψη ρυθμιστικού Νόμου γι' αυτά τα δικαιώματα δεν υπονομεύει την άσκηση τους.

Άρθρο 21.

Τα σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα σύμφωνα, οι συνθήκες και οι συμβάσεις που προσυπογράφονται και επικυρώνονται από την Δημοκρατία της Ελλάδος με Δημοψήφισμα, έχουν συνταγματική ισχύ και υπερισχύουν της εσωτερικής έννομης τάξης, εφόσον περιλαμβάνουν ευνοϊκότερους όρους για την απόλαυση και την άσκηση δικαιωμάτων, από τους θεσπισμένους από το

παρόν Σύνταγμα και από τους Νόμους της Δημοκρατίας, και έχουν ταχεία και άμεση εφαρμογή στα Δικαστήρια και στα λοιπά Όργανα της Δημόσιας Διοίκησης.

Άρθρο 22.

Καμία νομοθετική διάταξη δεν έχει αναδρομική ισχύ. Οι Νόμοι εφαρμόζονται από τη στιγμή που τίθενται σε ισχύ. Ακόμη, στις περιπτώσεις που διαδικασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη, δεν μπορεί να εφαρμοστεί ο νέος Νόμος. Η δικαστική διαδικασία συνεχίζεται και ολοκληρώνεται με τον παλαιό Νόμο με τον οποίο ενεργοποιήθηκαν.

Άρθρο 23.

Κάθε πράξη της Δημόσιας Διοίκησης που παραβιάζει ή μειώνει τα δικαιώματα τα οποία εγγυάται το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος, είναι άκυρη. Οι Δημόσιοι Λειτουργοί που την απαγγέλλουν ή την εκτελούν, φέρουν ποινική, αστική, πειθαρχική και διοικητική ευθύνη, ανάλογα με την περίπτωση, χωρίς τη δικαιολογία της εντολής ανωτέρου ή προϊσταμένου.

Άρθρο 24.

1. Καθένας έχει το δικαίωμα πρόσβασης στην απονομή Δικαιοσύνης για να δικαιώσει τα συμφέροντα του, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών ή των ευρύτερων. Έχει επίσης δικαίωμα στην αποτελεσματική προστασία τους και στην έγκαιρη λήψη της αντίστοιχης απόφασης.
2. Καθένας έχει δικαίωμα για να εδραιώσει τα συμφέροντά του, να στρέφεται κατά παντός αιρετού ή διορισμένου Δημόσιου Λειτουργού, ακόμη και όταν αυτά τα συμφέροντα αφορούν εν μέρει σε αυτόν, ως μέλους της ελληνικής κοινωνίας.

Άρθρο 25.

Το Κράτος εγγυάται την παροχή της απόλυτα δωρεάν Δικαιοσύνης, με χαρακτήρα προσβάσιμο, αμερόληπτο, επαρκή, διαφανή, αυτόνομο, ανεξάρτητο, υπεύθυνο, δίκαιο και ταχύ, χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις, τυπολατρία ή άσκοπες επανατοποθετήσεις.

Άρθρο 26.

Καθένας έχει δικαίωμα να προστατεύεται από τα Δικαστήρια, στα πλαίσια της απόλαυσης και άσκησης των συνταγματικών δικαιωμάτων και εγγυήσεων, ακόμη και των εγγενών του ατόμου που δε δηλώνονται ρητώς στο παρόν Σύνταγμα ή στα Διεθνή Όργανα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Άρθρο 27.

1. Η διαδικασία προσφυγής για παροχή συνταγματικής προστασίας είναι προφορική, δημόσια, σύντομη, δωρεάν, και δε χρειάζεται τυπικές διατυπώσεις.
2. Η αρμόδια δικαστική Αρχή έχει δικαιοδοσία να αποκαθιστά άμεσα την καταπατηθείσα νομική κατάσταση, ή την κατάσταση που περισσότερο της προσιδιάζει στην συνταγματική προστασία.
3. Οποιαδήποτε χρονική περίοδος θεωρείται κατάλληλη και το Δικαστήριο τη διεκπεραιώνει δίνοντάς της άμεση προτεραιότητα έναντι οποιουδήποτε άλλου θέματος.

Άρθρο 28.

1. Καθένας μπορεί να προσφύγει αιτούμενος προστασία για την ελευθερία ή την ασφάλειά του.
2. Ο κρατούμενος ή η κρατούμενη τίθεται υπό την κηδεμονία του Δικαστηρίου, κατά τρόπο άμεσο, χωρίς καμία καθυστέρηση. Η άσκηση αυτού του δικαιώματος δεν μπορεί να επηρεαστεί με κανέναν τρόπο με δήλωση συνθηκών εξαίρεσης ή με περιορισμό συνταγματικών εγγυήσεων.

Άρθρο 29.

1. Καθένας έχει δικαίωμα πρόσβασης στην πληροφόρηση για τα προσωπικά του δεδομένα, και τα περιουσιακά του στοιχεία που είναι καταγεγραμμένα σε επίσημα ή ιδιωτικά αρχεία. Επίσης έχει το δικαίωμα να γνωρίζει τη χρήση της οποίας τυγχάνουν τα προαναφερθέντα, και το σκοπό αυτής, και να ζητά ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου την ενημέρωση, τη διόρθωση ή την καταστροφή εκείνων των στοιχείων που εμφανίζονται λανθασμένα ή που θίγουν παράνομα τα δικαιώματά του. Ομοίως, μπορεί να έχει πρόσβαση σε έγγραφα οποιασδήποτε φύσης, που περιέχουν πληροφορίες των οποίων η γνώση ενδιαφέρει κοινότητες ή ομάδες ατόμων.
2. Διασφαλίζεται το απόρρητο των πηγών δημοσιογραφικής πληροφόρησης με εξαίρεση τα εγκλήματα της εσχάτης προδοσίας, της παράβασης καθήκοντος από πρόθεση, της απιστίας στην υπηρεσία, του χρηματισμού, της παθητικής δωροδοκίας της διασπάθισης δημοσίου χρήματος, της εμπορίας ναρκωτικών και του βιασμού ανηλίκων.
3. Όλα τα συγκεντρωθέντα για τον διωκόμενο στοιχεία, καταστρέφονται μετά την πάροδο έξι μηνών, από την ημερομηνία της τελεσίδικης αθώωσής του, ενώπιον του διωκόμενου και με επίδοση από την αρμόδια αρχή, πρακτικού καταστροφής των.
4. Ο Δημόσιος Λειτουργός που κρατά στοιχεία πολίτη ο οποίος κρίθηκε αθώος στα δευτεροβάθμια δικαστήρια, μετά την πάροδο της προθεσμίας

που ορίζεται στην ως άνω παράγραφο, ενέχει αστική και ποινική ευθύνη, τόσο έναντι του πολίτη κατ' έγκληση, όσο και αυτεπαγγέλτως από τις δικητικές αρχές και τιμωρείται με ποινή άνω των δεκαπέντε ετών φυλάκιση, μη εξαγοράσιμη και χωρίς αναστολή.

Άρθρο 30.

Το Κράτος είναι υποχρεωμένο να ερευνά και να επιβάλλει νόμιμες κυρώσεις στα αδικήματα σε βάρος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται από τις αρχές.

Άρθρο 31.

1. Τα εγκλήματα της εσχάτης προδοσίας, της παράβασης καθήκοντος από πρόθεση, της απιστίας στην υπηρεσία, του χρηματισμού, της παθητικής δωροδοκίας και της διασπάθισης δημοσίου χρήματος που διαπράττονται από αιρετούς ή διορισμένους Δημόσιους Λειτουργούς, τιμωρούνται με την εσχάτη των ποινών.
2. Τα εγκλήματα της εμπορίας ναρκωτικών, του βιασμού ανηλίκων και τα εγκλήματα πολέμου που διαπράττονται από όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως, τιμωρούνται με την εσχάτη των ποινών.
3. Τα εγκλήματα της εσχάτης προδοσίας, της παράβασης καθήκοντος από πρόθεση, της απιστίας στην υπηρεσία, του χρηματισμού, της παθητικής δωροδοκίας και της διασπάθισης δημοσίου χρήματος που διαπράττονται από αιρετούς ή διορισμένους Δημόσιους Λειτουργούς, δεν παραγράφονται.
4. Τα εγκλήματα της εμπορίας ναρκωτικών, του βιασμού ανηλίκων και τα εγκλήματα πολέμου που διαπράττονται από όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως, δεν παραγράφονται.

Άρθρο 32.

1. Τα εγκλήματα της εσχάτης προδοσίας, της παράβασης καθήκοντος από πρόθεση, της απιστίας στην υπηρεσία, του χρηματισμού, της παθητικής δωροδοκίας και της διασπάθισης δημοσίου χρήματος που διαπράττονται από αιρετούς ή διορισμένους Δημόσιους Λειτουργούς, αποκλείονται από τα ευεργετήματα που τυχόν επιφέρουν την ατιμωρησία, συμπεριλαμβανομένης της χάρης και της αμνηστίας.
2. Τα εγκλήματα της εμπορίας ναρκωτικών, του βιασμού ανηλίκων και τα εγκλήματα πολέμου που διαπράττονται από όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως, αποκλείονται από τα ευεργετήματα που τυχόν επιφέρουν την ατιμωρησία, συμπεριλαμβανομένης της χάρης και της αμνηστίας.

Άρθρο 33.

1. Το Κράτος υποχρεούται να αποζημιώνει εξ ολοκλήρου τα θύματα παράβασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που του καταλογίζονται ή τους δικαιούχους.
2. Το Κράτος υποχρεούται να αποζημιώνει εξ ολοκλήρου τα θύματα τρομοκρατικών επιθέσεων.

Άρθρο 34.

Το Κράτος λαμβάνει νομοθετικά και άλλης φύσης μέτρα προκειμένου να καταστήσει αποτελεσματικές τις αποζημιώσεις που θεσπίζει το άρθρο 33.

Άρθρο 35.

1. Το Κράτος προστατεύει τα θύματα κοινών εγκλημάτων και φροντίζει ώστε οι υπαίτιοι να αποκαθιστούν τις ζημίες τις οποίες προκάλεσαν.
2. Τα Ποινικά Δικαστήρια όλων των βαθμών, υποχρεούνται να εκδίδουν παράλληλα με την απόφαση ποινής στους ενόχους κοινών εγκλημάτων και απόφαση περί του ύψους της αποζημίωσης του θύματος ή των θυμάτων.

Άρθρο 36.

Καθένας έχει δικαίωμα, με τους όρους που θέτουν τα σύμφωνα, οι συνθήκες και οι συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχει κυρώσει η Δημοκρατία, να εγείρει απαιτήσεις ή να καταθέτει παράπονα ενώπιον των διεθνών οργάνων που δημιουργούνται με τέτοιους σκοπούς, για να ζητά την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του.

Άρθρο 37.

Το Κράτος λαμβάνει, σύμφωνα με τις διαδικασίες που θεσπίζει το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος, τα μέτρα που θεωρούνται αναγκαία για την τήρηση των αποφάσεων που πηγάζουν από τα Διεθνή Όργανα που προβλέπει αυτό το άρθρο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.

Ιθαγένεια και υπηκοότητα.

Άρθρο 38.

Είναι Πολίτης της Ελλάδος:

1. Καθένας που γεννιέται στην επικράτεια της Δημοκρατίας από Πατέρα και Μητέρα Έλληνες Πολίτες.

2. Καθένας που γεννιέται σε ξένη επικράτεια, και είναι τέκνο πατέρα και μητέρας εκ γενετής πολιτών της Ελλάδος.
3. Καθένας που γεννιέται σε ξένη επικράτεια, και είναι τέκνο πατέρα ή μητέρας εκ γενετής πολιτών της Ελλάδος, εφόσον εγκαθίσταται μόνιμα στην επικράτεια της Δημοκρατίας ή δηλώνει τη βούληση του να αποκτήσει την Ελληνική υπηκοότητα.
4. Καθένας που γεννιέται σε ξένη επικράτεια, και είναι τέκνο πατέρα ή μητέρας πολιτών της Ελλάδος, κατόπιν πολιτογράφησης, εφόσον, πριν κλείσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας του, εγκατασταθεί μόνιμα στην επικράτεια της Δημοκρατίας, και πριν κλείσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του, δηλώσει τη βούληση να αποκτήσει την Ελληνική υπηκοότητα.
5. Κάθε Ομογενής, με καταγωγή, αποδεικνυόμενη στα αρμόδια Όργανα του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, από Έλληνες Πολίτες.

Άρθρο 39.

Η ιθαγένεια της Ελλάδος δεν χάνεται με την αίτηση και απόκτηση άλλης υπηκοότητας.

Άρθρο 40.

1. Καθένας μπορεί να αποποιηθεί την ιθαγένεια της Ελλάδος.
2. Όποιος αποποιηθεί την εκ γενετής ιθαγένεια του ή από πολιτογράφηση την Ελληνική υπηκοότητα του, δεν μπορεί να την ανακτήσει, οριστικά και αμετάκλητα.

Άρθρο 41.

Κανένας Πολίτης με ιθαγένεια άλλου Κράτους, δεν μπορεί να αποκτήσει ελληνική υπηκοότητα και μόνιμη εγκατάσταση στην Επικράτεια αν δεν κατέχει πλήρως την ελληνική γλώσσα, την ελληνική ιστορία από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα και δεν έχει επιτύχει πλήρη αφομοίωση με τον ελληνικό τρόπο ζωής κατά διαμονή τουλάχιστον 12 ετών, προσόντα τα οποία πρέπει να διαπιστωθούν από ειδική εξεταστική επιτροπή, η οποία ορίζεται από το Συμβούλιο της Δημοκρατίας.

Άρθρο 42.

Είναι Πολίτες της Ελλάδος κατόπιν πολιτογράφησης:

1. Οι αλλοδαποί που αποκτούν κάρτα πολιτογράφησης. Γι αυτόν το σκοπό πρέπει να διαμένουν μόνιμα χωρίς διακοπή στην Ελλάδα, για τουλάχιστον μία δωδεκαετία συναπτή της ημερομηνίας της αντίστοιχης

αίτησης και με τις προϋποθέσεις του άρθρου 41 του παρόντος Συντάγματος.

2. Οι αλλοδαποί και οι αλλοδαπές που τελούν γάμο με Πολίτες της Ελλάδας, εφόσον δηλώσουν τη βούλησή τους να αποκτήσουν την ελληνική υπηκοότητα, κατόπιν παρέλευσης πέντε ετών από την ημερομηνία του γάμου τους και με τις λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 41 του παρόντος Συντάγματος.
3. Τα τέκνα των αλλοδαπών που δεν έχουν ενηλικιωθεί κατά την ημερομηνία πολιτογράφησης των γονέων που έχουν την κηδεμονία τους, εφόσον δηλώσουν βούληση πολιτογράφησης πριν κλείσουν το εικοστό πρώτο έτος της ηλικίας τους, και εφόσον έχουν ζήσει στην Ελλάδα για πέντε συναπτά έτη, πριν την προαναφερθείσα δήλωση και με τις λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 41 του παρόντος Συντάγματος.
4. Κατ' εξαίρεση μπορούν να πολιτογραφηθούν ως Έλληνες Πολίτες, αλλοδαποί οι οποίοι αποδεδειγμένα, είτε με το συγγραφικό και ακαδημαϊκό τους έργο, ή με την δράση τους, ανέδειξαν ή στήριξαν την Ελλάδα, την ιστορία τον πολιτισμό της και τα δίκαια της, στις χώρες καταγωγής τους ή διεθνώς. Στις περιπτώσεις αυτές, αρμόδια επιτροπή υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, χορηγεί την κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση και Ελληνική υπηκοότητα.

Άρθρο 43.

Οι εκ γενετής και από πολιτογράφηση Πολίτες της Ελλάδος δεν μπορούν να στερηθούν την υπηκοότητά τους, παρά μόνο σε περίπτωση κατά την οποία καταδικαστούν για εσχάτη προδοσία.

Άρθρο 44.

Τα πολιτικά δικαιώματα ανήκουν αποκλειστικά στους Πολίτες της Ελλάδος.

Άρθρο 45.

Μόνο οι εκ γενετής Πολίτες της Ελλάδος, με πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες και οι οποίοι δεν έχουν αποκτήσει άλλη υπηκοότητα, μπορούν να ασκούν τα αξιώματα του Προέδρου της Δημοκρατίας, του Πρωθυπουργού, του Προέδρου και Αντιπροέδρων της Άνω Βουλής των Ελλήνων, των Προέδρων του Αρείου Πάγου, του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, του Συμβουλίου της Επικρατείας, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, του Εκπροσώπου του Λαού, των Υπουργών, των Υφυπουργών, των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων, των Νομαρχών, των Δημάρχων, και των Προέδρων των Κοινοτήτων, όπως και των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας.

Άρθρο 46.

Όποιος αποποιείται ή στερείται την ιθαγένεια, στερείται και την υπηκοότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6.

Δικαιώματα των πολιτών.

Άρθρο 47.

1. Το δικαίωμα στη ζωή είναι απαραβίαστο.
2. Κανένας Νόμος δεν θεσπίζει την θανατική ποινή, και καμία Αρχή δεν μπορεί να την εφαρμόζει.
3. Το Κράτος προστατεύει τη ζωή όσων στερούνται την ελευθερία τους, υπηρετώντας στο στράτευμα ή σε Δημόσιες Αρχές, ή όσων υπόκεινται στην Διοίκηση του με οποιονδήποτε τρόπο.

Άρθρο 48.

Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Συνεπώς:

1. Κανένας δεν συλλαμβάνεται ή κρατείται, παρά μόνο δυνάμει δικαστικού εντάλματος, εξαιρουμένων των αυτόφωρων εγκλημάτων.
2. Κατά την σύλληψή του, αναγιγνώσκονται υποχρεωτικά από τον διενεργούντα τη σύλληψη δημόσιο λειτουργό, τα δικαιώματά του, ως εξής: **«Συλλαμβάνεστε κατηγορούμενος για (περιγράφεται το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται ο συλλαμβανόμενος). Έχετε το δικαίωμα να μην δηλώσετε τίποτε και να παραμείνετε σιωπηλός ενώπιον της διωκτικής αρχής. Οτιδήποτε δηλώσετε ή πράξετε κατά τη σύλληψή σας, μπορεί να στραφεί εναντίον σας ενώπιον του Δικαστηρίου. Εάν έχετε αδυναμία πρόσληψης νομικού υπερασπιστή σας, η Πολιτεία θα διορίσει δωρεάν νομικό υπερασπιστή για λογαριασμό σας. Απαντήστε μου αν έχετε αντιληφθεί τα δικαιώματά σας, όπως σας αναγνώσθηκαν».**
3. Η κατανόηση των δικαιωμάτων του κατηγορουμένου, πρέπει να συνοδευτεί από την κατάφαση του κατηγορουμένου.
4. Σε αυτήν την περίπτωση, ο κατηγορούμενος προσάγεται ενώπιον της Δικαστικής Αρχής, μέσα σε χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο από σαράντα οκτώ ώρες από τη στιγμή της σύλληψης.
5. Ο Δικαστής, είναι υποχρεωμένος να αφήσει αμέσως ελεύθερο τον κατηγορούμενο και χωρίς να εισέλθει σε καμία διαδικασία εκδίκασης, εάν διαπιστωθεί με μάρτυρες, ή τεκμηριωμένη μαρτυρία από την πλευρά του κατηγορούμενου, πως δεν αναγνώστηκαν τα δικαιώματά του.

6. Ο κατηγορούμενος δικάζεται, όντας ελεύθερος, εκτός των περιστάσεων που κρίνονται από τον ή τη δικαστή σε κάθε περίπτωση, η κατάθεση εγγυήσεων ή η προφυλάκιση του κατηγορουμένου.
7. Η προφυλάκιση του κατηγορουμένου, δεν μπορεί να υπερβαίνει σε καμία περίπτωση τους τρεις μήνες.
8. Σε περίπτωση αθώωσης του κατηγορουμένου, με τελεσίδικη απόφαση, αυτός αποζημιώνεται με χρηματική αποζημίωση, αντιστοιχούσα στις ημέρες προφυλάκισης του.
9. Σε περίπτωση αθώωσης του κατηγορουμένου, τα αρμόδια όργανα τα οποία ενεπλάκησαν στην προφυλάκισή του, οφείλουν να ζητήσουν δημοσίως συγγνώμη από τον αδίκως προφυλακισθέντα.
10. Η κατάθεση χρηματικής εγγύησης που απαιτεί ο Νόμος για να παραχωρήσει την ελευθερία προσώπου που κρατείται, δεν φορολογείται και επιστρέφεται αμέσως και στο ακέραιο σε σαράντα οκτώ ώρες από την στιγμή της οριστικής τελεσιδικίας.
11. Κάθε κρατούμενος δικαιούται να επικοινωνήσει άμεσα με τους συγγενείς του, το νομικό υπερασπιστή του, ή οποιοδήποτε πρόσωπο της εμπιστοσύνης του το οποίο ορίζει ο ίδιος. Και αυτά τα πρόσωπα έχουν το δικαίωμα να πληροφορούνται για τον τόπο κράτησης του προσώπου που τους αφορά, να ενημερώνονται άμεσα για τους λόγους κράτησης και να καταθέτουν γραπτή πιστοποίηση για τη φυσική και ψυχική κατάσταση του κρατούμενου στον προανακριτικό του φάκελο είτε ενεργώντας αφ' εαυτού τους είτε με τη βοήθεια ειδικών.
12. Αρμόδια Αρχή τηρεί δημόσιο αρχείο όλων των πραγματοποιηθέντων κρατήσεων, το οποίο περιλαμβάνει τα στοιχεία ταυτότητας των κρατούμενων, τον τόπο, την ώρα και τις συνθήκες σύλληψης, όπως επίσης τα ονόματα των δημόσιων λειτουργών που διενήργησαν τη σύλληψη καθώς και τις παρατηρήσεις, ενστάσεις και οτιδήποτε άλλο κρίνεται απαραίτητο από τους υπερασπιστές του ή τα πρόσωπα τα οποία κλήθηκαν να τον υπερασπιστούν.
13. Σχετικά με τη σύλληψη αλλοδαπών, τηρείται, επιπλέον, η προβλεπόμενη από τα Διεθνή Σύμφωνα προξενική ενημέρωση.
14. Η ποινή εφαρμόζεται μόνο στο καταδικασθέν πρόσωπο. Δεν υπάρχουν ποινές ατιμωτικές ή ισόβιας κάθειρξης, παρά μόνο στις περιπτώσεις, των εγκλημάτων, της εσχάτης προδοσίας, της παράβασης καθήκοντος από πρόθεση, της απιστίας στην υπηρεσία, του χρηματισμού, της παθητικής δωροδοκίας και της διασπάθισης δημοσίου χρήματος που διαπράττονται από αιρετούς ή διορισμένους Δημόσιους Λειτουργούς, όπως επίσης στις περιπτώσεις των εγκλημάτων, της εμπορίας ναρκωτικών και του βιασμού ανηλίκων, που διαπράττονται ανεξαιρέτως, από όλους τους πολίτες. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, οι ποινές φυλάκισης δεν ξεπερνούν τα τριάντα έτη.

15. Στις περιπτώσεις των ποινών για τα εγκλήματα, της εσχάτης προδοσίας, της παράβασης καθήκοντος από πρόθεση, της απιστίας στην υπηρεσία, του χρηματισμού, της παθητικής δωροδοκίας και της διασπάθισης δημοσίου χρήματος που διαπράττονται από αιρετούς ή διορισμένους Δημόσιους Λειτουργούς, όπως επίσης στις περιπτώσεις των εγκλημάτων, της εμπορίας ναρκωτικών και του βιασμού ανηλίκων, που διαπράττονται ανεξαιρέτως, από όλους τους πολίτες, τα αρμόδια Δικαστήρια, μπορούν να επιβάλλουν κοινωνική ποινή, για το σύνολο της ποινής στο οποίο επιβλήθηκε.
16. Κάθε Αρχή που επιβάλλει περιοριστικά μέτρα υποχρεούται να δηλώνει τα στοιχεία της.
17. Οι εκπρόσωποι κάθε Αρχής, εξαιρουμένων των Υπηρεσιών Ασφάλειας του Κράτους, υποχρεούνται να φέρουν στο πρόσθιο τμήμα της στολής ή της πολιτικής περιβολής τους, τα πλήρη στοιχεία τους, όπως Όνομα, Επίθετο, Ιδιότητα και Αριθμό Μητρώου.
18. Απαγορεύεται ρητά σε κάθε εκπρόσωπο Κρατικής Αρχής να καλύπτει το πρόσωπό του, με οποιονδήποτε τρόπο.
19. Απαγορεύεται ρητά σε κάθε εκπρόσωπο Κρατικής Αρχής να προσάγει Έλληνα πολίτη για οποιονδήποτε λόγο, χωρίς απαγγελία κατηγορίας και μόνο για εξακρίβωση των στοιχείων του.
20. Απαγορεύεται ρητά σε κάθε εκπρόσωπο Κρατικής Αρχής, να αιτείται την επίδειξη των στοιχείων του Έλληνα πολίτη, χωρίς εξήγηση από την πλευρά του, του λόγου ή των λόγων για τον οποίο/οποίους, ζητά τα στοιχεία του.
21. Εάν η εξήγηση δεν είναι σαφής από τον εκπρόσωπο της Κρατικής Αρχής, ο Έλληνας πολίτης, έχει δικαίωμα να αρνηθεί την επίδειξη των στοιχείων του.
22. Απαγορεύεται ρητά σε κάθε εκπρόσωπο Κρατικής Αρχής, να θέτει σε περιορισμό Έλληνα πολίτη, χωρίς απαγγελία κατηγορίας σε βάρος του.
23. Η ταυτοπροσωπία του Έλληνα Πολίτη, γίνεται αυτομάτως και επιτοπίως, με την επίδειξη στον εκπρόσωπο της Κρατικής Αρχής, οποιουδήποτε δημοσίου ή ιδιωτικού εγγράφου, το οποίο φέρει την φωτογραφία και τα στοιχεία του.
24. Κανένας δεν παραμένει υπό κράτηση αφού εκδοθεί απόφαση αποφυλάκισης από την αρμόδια Αρχή, ή εφόσον εκτιθεί η επιβεβλημένη ποινή.

Άρθρο 49.

1. Απαγορεύεται στις Δημόσιες Αρχές, πολιτικές ή στρατιωτικές, ακόμη και σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, εξαίρεσης ή περιορισμού των

εγγυήσεων, να ασκεί, να επιτρέπει ή να ανέχεται τη βίαιη εξαφάνιση προσώπων. Ο Δημόσιος Λειτουργός που τυχόν λάβει εντολή ή οδηγία για να διενεργήσει τέτοιου είδους πράξη υποχρεούται να μην υπακούσει και να την καταγγείλει στις αρμόδιες Αρχές.

2. Οι ηθικοί, οι φυσικοί αυτουργοί, οι συνεργοί και όσοι συγκαλύπτουν το έγκλημα της βίαιης εξαφάνισης προσώπου, όπως και την απόπειρα, τιμωρούνται με φυλάκιση άνω των δεκαπέντε ετών, μη εξαγοράσιμη και χωρίς αναστολή.

Άρθρο 50.

Κάθε Έλληνας Πολίτης και αλλοδαπός, έχει δικαίωμα στο σεβασμό της σωματικής, ψυχικής και ηθικής του ακεραιότητας, εντός της Ελληνικής Επικράτειας. Συνεπώς:

1. Κανένας Έλληνας Πολίτης ή αλλοδαπός, δεν μπορεί να υφίσταται απάνθρωπες ή υποτιμητικές ποινές, βασανιστήρια, ή σκληρή μεταχείριση. Κάθε θύμα που υπέστη βασανισμό ή σκληρή, απάνθρωπη ή υποτιμητική μεταχείριση, από κρατικά Όργανα, ή έγινε ανεκτή εκ μέρους τους, δικαιούται να αποκατασταθεί.
2. Ο Δημόσιος Λειτουργός, ο οποίος καλείται από προϊσταμένους του να προβεί σε βασανιστήρια ή σκληρή μεταχείριση του κατηγορούμενου, δικαιούται να αρνηθεί και να καταγγείλει την εντολή στα αρμόδια Όργανα της Δημοκρατίας.
3. Ο Δημόσιος Λειτουργός, ο οποίος προβαίνει σε βασανιστήρια ή σκληρή μεταχείριση κρατουμένου, η δίνει εντολή σε υφιστάμενό του, για τέλεση βασανιστηρίων και σκληρής μεταχείρισης, τιμωρείται με φυλάκιση άνω των δεκαπέντε ετών, χωρίς αναστολή και μη εξαγοράσιμη.
4. Κάθε Έλληνας Πολίτης ή αλλοδαπός, που έχει στερηθεί την ελευθερία του πρέπει να απολαμβάνει μεταχείριση ανάλογη του σεβασμού που αντιστοιχεί στην εγγενή ανθρώπινη αξιοπρέπεια.
5. Κανένας Έλληνας Πολίτης ή αλλοδαπός, δεν υπόκειται χωρίς την ελεύθερη συγκατάθεσή του σε επιστημονικά πειράματα ή ιατρικές ή εργαστηριακές εξετάσεις, εξαιρουμένων των περιπτώσεων κατά τις οποίες βρίσκεται σε κίνδυνο η ζωή του.
6. Κάθε Δημόσιος Λειτουργός, που στα πλαίσια του αξιώματός του χρησιμοποιεί σκληρή μεταχείριση ή προκαλεί σωματικές ή πνευματικές βλάβες σε οποιοδήποτε πρόσωπο ή υποκινεί ή ανέχεται μεταχείριση τέτοιου είδους τιμωρείται, με ποινή φυλάκισης, άνω των δεκαπέντε ετών, χωρίς αναστολή και μη εξαγοράσιμη.

Άρθρο 51.

1. Η κατοικία και κάθε ιδιωτικός χώρος είναι απαραβίαστα. Δεν μπορεί να γίνει έρευνα, παρά μόνον κατόπιν δικαστικού εντάλματος, για να αποφευχθεί παράβαση του Νόμου, ή για να εκτελεστούν, σύμφωνα με

- το Νόμο, οι αποφάσεις που απαγγέλλουν τα Δικαστήρια, πάντα στο πλαίσιο του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων.
2. Οι υγειονομικές επισκέψεις ή οι επισκέψεις που διενεργούνται για έλεγχο της πυρασφάλειας της κατοικίας, σύμφωνα με το Νόμο, μπορούν μόνο να πραγματοποιούνται μόνον κατόπιν προειδοποίησης από πλευράς των δημόσιων λειτουργιών που τις ορίζουν ή τις διενεργούν.
  3. Καμία τεκμηρίωση αδικήματος πέραν της παραβίασης των υγειονομικών κανόνων και αυτής των κανόνων πυρασφάλειας, όπως αυτές ορίζονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, δεν έχει νομική και αποδεικτική αξία ενώπιον των Δικαστηρίων.
  4. Κάθε Έλληνας Πολίτης, δικαιούται να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα, για να υπερασπιστεί την κατοικία του.
  5. Στην περίπτωση σωματικών βλαβών ή φόνου που τελέσθηκαν εντός της κατοικίας του από τον ιδιοκτήτη ή τους ένοικους αυτής, σε άτομο/άτομα, τα οποία εισέβαλαν με αποδεδειγμένη ενώπιον των Δικαστηρίων πρόθεση τέλεσης εγκληματικής πράξης, ο ιδιοκτήτης και οι ένοικοι αυτού, αυτοδικαίως και αμέσως απαλλάσσονται από οποιαδήποτε κατηγορία, ενώπιον των δικαστικών αρχών.

Άρθρο 52.

1. Κατοχυρώνεται το απόρρητο και το απαραβίαστο της ιδιωτικής επικοινωνίας κάθε μορφής.
2. Δεν επιτρέπεται η παρέμβαση σε αυτές, παρά μόνο με ένταλμα του αρμόδιου Δικαστηρίου, τηρώντας τις νομικές διατάξεις και διαφυλάσσοντας το απόρρητο των προσωπικών δεδομένων που δε συσχετίζεται με την εν λόγω διαδικασία.

Άρθρο 53.

Σε κάθε δικαστική και διοικητική δραστηριότητα εφαρμόζονται οι προβλεπόμενες διαδικασίες. Συνεπώς:

1. Η νομική υπεράσπιση και συνδρομή αποτελεί απαραβίαστο δικαίωμα για κάθε διαδικασία και έρευνα.
2. Καθένας δικαιούται να ενημερώνεται για τις κατηγορίες που του προσάπτονται και διεξάγεται έρευνα. Επίσης έχει δικαίωμα πρόσβασης στα αποδεικτικά στοιχεία και δικαιούται να διαθέτει το χρόνο και τα κατάλληλα μέσα για την υπεράσπισή του.
3. Είναι άκυρα τα αποδεικτικά στοιχεία που αποκτώνται κατόπιν παραβίασης της δίκαιης δίκης.
4. Καθένας που έχει κηρυχθεί ένοχος, δικαιούται να ασκήσει έφεση.

5. Καθένας θεωρείται αθώος μέχρι να αποδειχθεί το αντίθετο. Οι διωκτικές και εισαγγελικές αρχές οφείλουν να αποδεικνύουν την ενοχή του κατηγορουμένου και όχι ο κατηγορούμενος την αθωότητά του.
6. Καθένας έχει δικαίωμα στην ακρόαση, σε οποιαδήποτε διαδικασία, με τις προσήκουσες εγγυήσεις και μέσα στα λογικά χρονικά όρια που καθορίζονται νόμιμα από αρμόδιο ανεξάρτητο και αμερόληπτο Δικαστήριο, που έχει ορίσει εκ των προτέρων.
7. Όποιος δε μιλά την ελληνική γλώσσα, ή δεν είναι σε θέση να επικοινωνήσει με προφορικό τρόπο, δικαιούται διερμηνέα.
8. Καθένας δικαιούται να δικάζεται από το φυσικό του δικαστή, τακτικό ή ορκωτό, με τις εγγυήσεις που θεσπίζει το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος.
9. Κανένας δεν μπορεί να δικάσσει χωρίς να γνωρίζει την ταυτότητα του εγκαλούντα ή του ενάγοντα, ούτε μπορεί να δικάσει από έκτακτα Δικαστήρια ή από επιτροπές που τυχόν συγκαλούνται χωρίς αυτήν την προϋπόθεση.
10. Κανένας δεν υποχρεώνεται να ομολογήσει την ενοχή του ή να καταθέσει εναντίον του εαυτού του, του ή της συζύγου ή συντρόφου του/της, ή προσώπου μέχρι και τέταρτου βαθμού συγγένειας εξ αίματος ή δεύτερου βαθμού εξ αγχιστείας. Η ομολογία είναι έγκυρη, μόνο αν κατατίθεται χωρίς εξαναγκασμό κανενός είδους.
11. Καθένας μπορεί να αιτηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου, να υπερασπισθεί τον εαυτό του. Σε αυτήν την περίπτωση, ο Δικαστής, υποχρεούται να του υποδεικνύει τα δικαιώματά του και να τον προστατεύει από τυχόν παραλείψεις ή υπερβολές, οι οποίες μπορεί να επιβαρύνουν την θέση του.
12. Κανείς δεν τιμωρείται για ενέργεια ή παράλειψη που δεν προβλέπεται ως αδίκημα σε προϋπάρχοντα Νόμο.
13. Καθένας μπορεί να ζητά από το Κράτος την αποκατάσταση της νομικής του θέσης ή αποζημίωση για απόφαση που επιβλήθηκε κατόπιν δικαστικής πλάνης, αδικαιολόγητης καθυστέρησης ή παράλειψης.
14. Διαφυλάσσεται το δικαίωμα του καθενός να απαιτεί την προσωπική ευθύνη των ανώτατων ή και κατώτερων δικαστών εξαιρουμένων των ορκωτών δικαστών.
15. Διαφυλάσσεται το δικαίωμα του Κράτους να ασκεί δίωξη εναντίον των ανώτατων ή και κατώτερων δικαστών εξαιρουμένων των ορκωτών δικαστών, στις περιπτώσεις κακοδικίας.

Άρθρο 54.

Καθένας μπορεί να μετακινείται ελεύθερα και με οποιοδήποτε μέσον σε όλη την Εθνική επικράτεια, να αλλάζει τόπο διαμονής και κατοικία, να απουσιάζει από τη Δημοκρατία και να επανέρχεται σε αυτήν, να μεταφέρει τα αγαθά και τα υπάρχοντά του μέσα στη χώρα, να διακινεί από και προς τη χώρα αγαθά του χωρίς περιορισμούς.

Άρθρο 55.

Οι Πολίτες της Ελλάδος μπορούν να εισέρχονται στη χώρα χωρίς καμία άδεια.

Άρθρο 56.

Καμία πράξη της Δημόσιας Διοίκησης δεν μπορεί να ορίσει ποινή εκπατρισμού σε πολίτη της Ελλάδος.

Άρθρο 57.

1. Καθένας έχει δικαίωμα να απευθύνει αιτήματα ενώπιον οποιασδήποτε αρχής ή Δημόσιου Λειτουργού για θέματα της αρμοδιότητάς τους, και να λαμβάνει έγκαιρη και επαρκή απάντηση εντός τακτής προθεσμίας δεκαπέντε εργασίμων ημερών.
2. Όποιος Δημόσιος Λειτουργός παραβιάζει αυτό το δικαίωμα, τιμωρείται σύμφωνα με το Νόμο, και αποπέμπεται από το αντίστοιχο αξίωμά του.

Άρθρο 58.

1. Καθένας έχει δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι για νόμιμους σκοπούς, σύμφωνα με το Νόμο.
2. Το Κράτος υποχρεούται να διευκολύνει την άσκηση αυτού του δικαιώματος.

Άρθρο 59.

1. Καθένας έχει το δικαίωμα του συνέρχεσθαι δημόσια ή ιδιωτικά, χωρίς προηγούμενη άδεια από καμία αρχή, για νόμιμους σκοπούς και χωρίς όπλα.
2. Απαγορεύεται ρητά σε Δημόσιους Λειτουργούς η χρήση απρόκλητης βίας ή κάθε είδους χημικών, για τη διάλυση από την πλευρά των αρχών, συγκέντρωσης πολιτών. Οι Δημόσιοι Λειτουργοί οι οποίοι χρησιμοποιούν απρόκλητη βία ή χημικά, ή δίνουν εντολή για τη χρήση απρόκλητης βίας ή χημικών, εναντίον πολιτών, τιμωρούνται με δεκαπέντε έτη φυλάκιση χωρίς αναστολή και μη εξαγοράσιμη.
3. Απαγορεύεται ρητά η κάλυψη του προσώπου, είτε από την πλευρά των αρχών, είτε από την πλευρά των πολιτών, σε συγκεντρώσεις πολιτών.

Όσοι καλύπτουν το πρόσωπό τους, είτε είναι Πολίτες είτε Δημόσιοι Λειτουργοί, τιμωρούνται με δεκαπέντε έτη φυλάκιση χωρίς αναστολή και μη εξαγοράσιμη.

4. Απαγορεύεται ρητά η χρήση οπτικοακουστικών μέσων καταγραφής συγκέντρωσης πολιτών με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών και την ταυτοποίηση πολιτών. Οι Δημόσιοι Λειτουργοί οι οποίοι χρησιμοποιούν οπτικοακουστικά μέσα για την καταγραφή συγκέντρωσης πολιτών με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών και την ταυτοποίηση πολιτών, ή δίνουν εντολή για τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, για την καταγραφή συγκέντρωσης πολιτών με σκοπό τη συλλογή πληροφοριών και την ταυτοποίηση πολιτών, τιμωρούνται με δεκαπέντε έτη φυλάκιση χωρίς αναστολή και μη εξαγοράσιμη.
5. Απαγορεύεται ρητά η παρουσία Δημόσιων Λειτουργών, εντός του χώρου της συγκέντρωσης των Πολιτών.
6. Στις περιπτώσεις όπου η παρουσία Δημόσιων Λειτουργών κριθεί από Υπηρεσία τους αναγκαία και απαραίτητη, η φυσική παρουσία των Δημόσιων Λειτουργών, θα πρέπει να ευρίσκεται το ελάχιστο 50 μέτρα από τον τελευταίο Πολίτη, ο οποίος συμμετέχει στη συγκέντρωση πολιτών.
7. Η παραβίαση των παρ. 5 και 6 του παρόντος Άρθρου, συνεπάγεται και την ποινική και αστική ευθύνη των Δημόσιων Λειτουργών.

Άρθρο 60.

Κανένας δεν μπορεί να βρίσκεται σε καθεστώς δουλείας ή υποτέλειας. Το εμπόριο ανθρώπων, και ιδιαίτερα γυναικών, παιδιών οποιουδήποτε φύλου και εφήβων, σε κάθε του μορφή, τιμωρείται με φυλάκιση άνω των δεκαπέντε ετών, χωρίς αναστολή και μη εξαγοράσιμη.

Άρθρο 61.

Τα Σώματα Ασφαλείας του Κράτους οφείλουν να σέβονται την αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των προσώπων, εντός των ορίων της ελληνικής Επικράτειας.

Άρθρο 62.

1. Καθένας έχει δικαίωμα να φέρει ένα κύριο όνομα, ένα πατρικό επώνυμο και ένα μητρικό επώνυμο, και να γνωρίζει την ταυτότητα των προαναφερθέντων. Το Κράτος εγγυάται το δικαίωμα στη διερεύνηση της πατρότητας και της μητρότητας.
2. Καθένας έχει δικαίωμα να καταχωρηθεί δωρεάν στο μητρώο του ληξιαρχείου αμέσως μετά από τη γέννησή του και να αποκτά δημόσια

έγγραφα που πιστοποιούν τη βιολογική του ταυτότητα, σύμφωνα με το Νόμο.

Άρθρο 63.

1. Καθένας έχει δικαίωμα να εκφράζει ελεύθερα τη σκέψη, τη γνώμη και τις ιδέες του προφορικά, γραπτά ή με κάθε άλλη μορφή έκφρασης, και να κάνει χρήση γι αυτόν το σκοπό οποιουδήποτε μέσου επικοινωνίας και διάδοσης χωρίς να υφίσταται λογοκρισία. Όποιος ασκεί αυτό το δικαίωμα αναλαμβάνει πλήρη ευθύνη των εκπεφρασμένων του.
2. Απαγορεύεται η λογοκρισία που περιορίζει τους Δημόσιους Λειτουργούς να δίνουν αναφορά γύρω από τα ζητήματα των αρμοδιοτήτων τους.

Άρθρο 64.

1. Η επικοινωνία είναι ελεύθερη και πολύμορφη και συνεπάγεται τα καθήκοντα και τις ευθύνες που καθορίζει ο Νόμος.
2. Καθένας έχει δικαίωμα στην έγκαιρη, ειλικρινή και αμερόληπτη πληροφόρηση, χωρίς λογοκρισία, σύμφωνα με τις αρχές του παρόντος Συντάγματος, όπως και στην απάντηση και τη διόρθωση, όταν θίγεται άμεσα από ανακριβείς ή προσβλητικές πληροφορίες.
3. Τα παιδιά και οι έφηβοι έχουν δικαίωμα στην πληροφόρηση την απαραίτητη και χρήσιμη για την ολοκληρωμένη ανάπτυξή τους.

Άρθρο 65.

1. Το Κράτος εγγυάται την ελευθερία της θρησκευτικής πίστης και λατρείας. Καθένας έχει δικαίωμα να ομολογεί τη θρησκευτική του πίστη, να ασκεί τη λατρεία της και να δηλώνει τα πιστεύω του σε ιδιωτικό ή δημόσιο χώρο, μέσω της εκπαίδευσης ή με άλλες μεθόδους, εφόσον αυτές δεν αντιτάσσονται στην ηθική, τα χρηστά ήθη, και τη δημόσια τάξη.
2. Κανένας δεν μπορεί να επικαλείται θρησκευτική πίστη ή πειθαρχία με σκοπό να αποφύγει την τήρηση του Νόμου ούτε για να παρεμποδίσει άλλο άτομο στην άσκηση των δικαιωμάτων του.
3. Απαγορεύεται ρητά η εφαρμογή ειδικών θρησκευτικών κανονισμών, που προσβάλλουν ή περιορίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα, την τιμή και την αξιοπρέπεια των πολιτών που κατοικούν εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας.
4. Όποιος επιβάλλει ειδικούς θρησκευτικούς κανονισμούς, που προσβάλλουν ή περιορίζουν την τιμή και την αξιοπρέπεια των πολιτών που κατοικούν εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, τιμωρείται με ποινή φυλάκισης άνω των 15 ετών, χωρίς αναστολή και μη εξαγοράσιμη.

Άρθρο 66.

Καθένας έχει δικαίωμα στην προστασία της τιμής του, της ιδιωτικής ζωής του, των προσωπικών του θεμάτων, της εικόνας του, των εμπιστευτικών ζητημάτων του και της φήμης του.

Πληροφορική – Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Άρθρο 67.

1. Ο Νόμος ελέγχει τη χρήση της πληροφορικής για να εγγυηθεί την τιμή και την ιδιωτική και οικογενειακή ζωή των πολιτών, όπως και την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων τους.
2. Απαγορεύεται ρητά η προβολή στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, ατόμων με περιορισμένη πνευματική λειτουργία, με ή χωρίς την συγκατάθεσή τους. Η παραβίαση αυτής της διάταξης, είναι κακουργηματική πράξη και τιμωρείται αναλόγως. Εξαίρεση στην παρούσα διάταξη αποτελούν ειδικές εκπομπές και αναφορές, οι οποίες αφορούν στην παρουσίαση των ΑΜΕΑ, των προβλημάτων τους καθώς και των δράσεών τους, εγκεκριμένες από το αρμόδιο Υπουργείο Εργασίας, Υγείας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Πρόνοιας.
3. Απαγορεύεται ρητά η προβολή στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, παιδιών κάτω των δώδεκα ετών, με ή χωρίς την συγκατάθεση αυτών, των γονέων τους ή των νομίμων κηδεμόνων τους. Η παραβίαση αυτής της διάταξης, είναι κακουργηματική πράξη και τιμωρείται αναλόγως. Εξαίρεση στην παρούσα διάταξη αποτελούν ειδικές παιδαγωγικές εκπομπές, εγκεκριμένες από αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας.
4. Αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Δημοκρατίας είναι η σύνταξη και κατάθεση στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, ειδικών Νόμων που περιγράφουν τους Κώδικες Δεοντολογίας που αφορούν στον τρόπο λειτουργίας των ΜΜΕ.
5. Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης, υπόκειται στην ευθύνη της Εξουσίας των Πολιτών και σε αυτό προΐσταται ο Εκπρόσωπος του Λαού.

Άρθρο 68.

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία της συνείδησης και στην έκφρασή της, εκτός εάν αυτό συνιστά αδίκημα και παραβιάζει τα δικαιώματα των πολιτών της Δημοκρατίας.
2. Κανείς δεν μπορεί να επικαλεστεί αντίρρηση συνείδησης με σκοπό να αποφύγει την τήρηση του Νόμου και των υποχρεώσεών του που

ορίζονται στο παρόν Σύνταγμα, ούτε για να παρεμποδίσει άλλο άτομο στην τήρηση ή στην άσκηση των δικαιωμάτων του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7.

Πολιτικά δικαιώματα.

Άρθρο 69.

Κάθε Πολίτης έχει δικαίωμα στην ελεύθερη συμμετοχή στα κοινά είτε άμεσα είτε μέσω των εκλεγμένων αντιπροσώπων του.

Άρθρο 70.

1. Η συμμετοχή του Λαού στην συγκρότηση, στην άσκηση και στον έλεγχο της δημόσιας διοίκησης είναι το αναγκαίο μέσον για την επίτευξη του πρωταγωνιστικού χαρακτήρα του Λαού, που εγγυάται την πλήρη ανάπτυξή του, τόσο την ατομική, όσο και τη συλλογική.
2. Αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και καθήκον της κοινωνίας να διευκολύνει τη δημιουργία των πιο ευνοϊκών συνθηκών για την άσκηση του περιγραφόμενου δικαιώματος, στην παράγραφο 1 του παρόντος Άρθρου.

Άρθρο 71.

1. Η ψήφος αποτελεί δικαίωμα και υποχρέωση του Έλληνα πολίτη. Ασκείται μέσω ελεύθερης, καθολικής, και άμεσης ψηφοφορίας.
2. Το παρόν Σύνταγμα εγγυάται την αρχή της προσωπικής ψήφου και την αναλογική εκπροσώπηση.

Άρθρο 72.

Δικαίωμα ψήφου έχουν όλοι οι Πολίτες της Ελλάδος που έχουν συμπληρώσει το δέκατο όγδοο έτος της ηλικίας και δεν βρίσκονται σε καθεστώς απαγόρευσης ή στέρησης πολιτικών δικαιωμάτων.

Άρθρο 73.

Πρόσωπα, τα οποία έχουν καταδικαστεί για αδικήματα που διέπραξαν κατά τη διάρκεια άσκησης κρατικού λειτουργήματος, όπως και αδικήματα ενάντια στη δημόσια περιουσία, δεν μπορούν να συμμετέχουν σε οποιαδήποτε λαϊκή εκλογή κατά το χρονικό διάστημα που καθορίζουν κατά περίπτωση τα αρμόδια Δικαστήρια και καθ' όλη τη χρονική περίοδο έκτισης της ποινής τους.

Άρθρο 74.

Οι εκλογείς έχουν το δικαίωμα να απαιτούν ώστε οι εκπρόσωποι τους να κάνουν απολογισμό δημόσια, με διαφάνεια και περιοδικότητα για θέματα που διαχειρίζονται, σύμφωνα με το πρόγραμμα που έχουν παρουσιάσει.

Άρθρο 75.

Κάθε Πολίτης έχει το δικαίωμα να συνενώνεται σε πολιτικούς φορείς, για πολιτικούς σκοπούς, με δημοκρατικές μεθόδους οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης. Τα διευθυντικά τους Όργανα και οι υποψήφιοι σε κάθε λαϊκή εκλογή, επιλέγονται με εσωτερικές εκλογές, με τη συμμετοχή των μελών τους.

Άρθρο 76.

Δεν επιτρέπεται κανενός τύπου χρηματοδότηση των φορέων με πολιτικούς σκοπούς, από οικονομικούς πόρους που προέρχονται από το Κράτος.

Άρθρο 77.

Κανονισμός του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου, ρυθμίζει τα θέματα που αφορούν στη χρηματοδότηση από τις ιδιωτικές εισφορές προς τους φορείς με πολιτικούς σκοπούς, όπως και στους μηχανισμούς ελέγχου που εξασφαλίζουν την διαφάνεια της προέλευσης και τη διαχείρισή τους.

Άρθρο 78.

Το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο ρυθμίζει τις πολιτικές προεκλογικές εκστρατείες, τη διάρκειά τους και το όριο των εξόδων, με σκοπό τον εκδημοκρατισμό.

Άρθρο 79.

1. Κάθε Πολίτης, με δική του πρωτοβουλία, όπως και κάθε φορέας με πολιτικούς σκοπούς, δικαιούται να συμμετέχει σε εκλογικές διαδικασίες αναδεικνύοντας τους υποψηφίους της προτίμησής του.
2. Η χρηματοδότηση της πολιτικής προπαγάνδας και των προεκλογικών εκστρατειών ρυθμίζεται από Κανονισμό του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.

Άρθρο 80.

Τα διευθυντικά/διοικητικά Όργανα των πολιτικών φορέων με πολιτικούς σκοπούς δεν μπορούν να συμβάλλονται με Όργανα και Υπηρεσίες του Δημόσιου Τομέα.

Άρθρο 81.

Η πλήρης διαφάνεια των οικονομικών των Πολιτικών Φορέων, είναι ουσιαστική υποχρέωσή των, απέναντι σε όλες τις αρχές της Δημοκρατίας.

Άρθρο 82.

Απαγορεύεται η χρηματοδότηση των Πολιτικών Φορέων, από Νομικά Πρόσωπα, Δημοσίου ή Ιδιωτικού Δικαίου.

Άρθρο 83.

Η Ελληνική Δημοκρατία, αναγνωρίζει και εγγυάται το δικαίωμα του ασύλου, όπως αυτό καθορίζεται από τις αποφάσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

Άρθρο 84.

1. Απαγορεύεται ρητά η έκδοση πολιτών της Ελλάδος σε χώρα του εξωτερικού.
2. Όλες οι κατηγορίες, εκπορευόμενες από υπηρεσίες άλλων χωρών, εναντίον Ελλήνων Πολιτών, εξετάζονται από τις ελληνικές διωκτικές αρχές και εκδικάζονται στα ελληνικά Δικαστήρια.

Άρθρο 85.

Αποτελούν τρόπους συμμετοχής και πρωταγωνιστικής ανάμιξης του Λαού στην άσκηση της κυριαρχίας του, στον πολιτικό τομέα. Ανάμεσα σε άλλα, η εκλογή των δημόσιων αξιωμάτων, το Δημοψήφισμα, η γνωμοδότηση του Λαού, η ανάκληση εντολής, η νομοθετική, συνταγματική και συντακτική πρωτοβουλία, οι ανοιχτές συνεδριάσεις, οι συνελεύσεις των πολιτών, των οποίων οι αποφάσεις έχουν χαρακτήρα υποχρεωτικό για τα νομοθετικά, δικαστικά και εκτελεστικά Όργανα της Δημοκρατίας.

Άρθρο 86.

Στον κοινωνικό και οικονομικό τομέα:

Τα αιτήματα κοινωνικής προστασίας, η αυτοδιαχείριση, η συνδιαχείριση, οι συνεταιρισμοί σε κάθε τους μορφή συμπεριλαμβανομένων και εκείνων με οικονομικό χαρακτήρα, τα ταμειυτήρια, οι κοινοτικές επιχειρήσεις και οι υπόλοιπες μορφές συνεταιρισμού που διέπονται από τις αξίες της αμοιβαίας συνεργασίας και αλληλεγγύης, τελούν υπό την προστασία του Κράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8.

Δημοψηφίσματα.

Άρθρο 87.

1. Ζητήματα ιδιαίτερης Εθνικής σημασίας μπορούν να υποβάλλονται σε αποφασιστικό και δεσμευτικό για την Κυβέρνηση Λαϊκό Δημοψήφισμα: α) με πρωτοβουλία του Προέδρου της Δημοκρατίας, β) με πρωτοβουλία του Συμβουλίου της Δημοκρατίας εγκεκριμένη από την πλειοψηφία των μελών της, γ) με πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων, εγκεκριμένη από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της, ή δ) με πρωτοβουλία του Λαού, κατόπιν αίτησης αριθμού ψηφοφόρων όχι μικρότερου από το τρία τοις εκατό (3%) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους και στο ληξιαρχείο και με την καταψήφιση ή υπερψήφισή τους, από την απόλυτη πλειοψηφία (50 + 1 %) των έγκυρων ψηφοδελτίων.
2. Επίσης, μπορούν να υποβάλλονται σε Λαϊκό Δημοψήφισμα, αποφασιστικού και δεσμευτικού χαρακτήρα για τις Διοικήσεις των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων, ζητήματα ιδιαίτερης Κοινοτικής, Δημοτικής και Νομαρχιακής σημασίας. Η πρωτοβουλία αυτή ανήκει στο α) Κοινοτικό Συμβούλιο, β) στο Δημοτικό Συμβούλιο, και στο γ) Νομαρχιακό Συμβούλιο, κατόπιν σύμφωνης γνώμης της απόλυτης πλειοψηφίας των μελών τους. Επίσης ανήκει στον α) Κοινοτάρχη, β) Δήμαρχο, ή στο γ) Νομάρχη, ή δ) με την πρόκληση Δημοψηφίσματος από έναν αριθμό υπογραφών όχι μικρότερο από το τρία τοις εκατό (3%) του συνόλου των εγγεγραμμένων στην αντίστοιχη εκλογική περιφέρεια που το ζητά και με την καταψήφιση ή υπερψήφισή τους, από την απόλυτη πλειοψηφία (50 + 1 %) των έγκυρων ψηφοδελτίων.
3. Η διαδικασία της ολοκλήρωσης του δημοψηφίσματος, για ζητήματα ιδιαίτερης Εθνικής σημασίας, ή για ζητήματα αποφασιστικού και δεσμευτικού χαρακτήρα για τις Διοικήσεις των Τοπικών Αυτοδιοικήσεων καθώς και ζητήματα ιδιαίτερης Κοινοτικής, Δημοτικής και Νομαρχιακής σημασίας περατώνεται σε διάστημα δύο μηνών, από τη δημοσίευση της απόφασης α) της πρωτοβουλίας του Προέδρου της Δημοκρατίας, β) της πρωτοβουλίας του Συμβουλίου της Δημοκρατίας γ) της πρωτοβουλίας της Βουλής των Ελλήνων δ) της πρωτοβουλίας των Κοινοτικών, Δημοτικών και Νομαρχιακών Συμβουλίων ε) της πρωτοβουλίας του Νομάρχη, Δημάρχου, Κοινοτάρχη και ζ) της έναρξης συλλογής υπογραφών πραγματοποίησης Λαϊκού Δημοψηφίσματος, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
4. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για να ολοκληρωθεί το αίτημα για τη διεξαγωγή Δημοψηφίσματος, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.

Ανάκληση Αιρετού Αξιωματούχου.

Άρθρο 88.

1. Όλα τα αιρετά αξιώματα και οι εκλεγμένες από το Λαό αρχές είναι ανακλητές. Ένας αριθμός όχι μικρότερος από το τρία τοις εκατό (3%) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στην Επικράτεια, α) στην αντίστοιχη του Αιρετού Αξιωματούχου εκλογική περιφέρεια (Βουλευτής της Άνω Βουλής των Ελλήνων), β) σε επίπεδο Επικράτειας (Πρόεδρος Δημοκρατίας, Εκπρόσωπος του Λαού, Πρωθυπουργός, Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας) γ) σε επίπεδο Νομού, Δήμου ή Κοινότητας (Νομάρχης, Δήμαρχος, Κοινοτάρχης, Αιρετός Εισαγγελέας, Νομαρχιακός, Δημοτικός, Κοινοτικός Σύμβουλος) ή δ) σε επίπεδο των χωρών προέλευσης των Βουλευτών της Κάτω Βουλής των Ελλήνων, μπορεί να ζητήσει τη διεξαγωγή Δημοψηφίσματος για την ανάκληση της εντολής του Αιρετού Αξιωματούχου, εκτελεστικής, νομοθετικής, ελεγκτικής και δικαστικής εξουσίας.
2. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για να ολοκληρωθεί το αίτημα για τη διεξαγωγή Δημοψηφίσματος για την ανάκληση, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.
3. Ανακαλείται από το αξίωμά του ο αιρετός αξιωματούχος, όταν το 50%+1 των εγκύρων ψήφων, ψηφίσουν υπέρ της ανάκλησής του.
4. Για να είναι έγκυρη η ψηφοφορία ανάκλησης του αιρετού αξιωματούχου, θα πρέπει να προσέλθουν στην ψηφοφορία για την ανάκλησή του, τουλάχιστον το 50%+1 του εκλογικού σώματος το οποίο ψήφισε για την εκλογή του.
5. Η διαδικασία ανάκλησης του αιρετού αξιωματούχου κάθε βαθμού, ολοκληρώνεται σε διάστημα δύο μηνών, από τη δημοσίευση της απόφασης για έναρξη συλλογής υπογραφών ανάκλησης αιρετού αξιωματούχου, από τον Εκπρόσωπο του Λαού, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
6. Έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάκλησής του, ο αιρετός αξιωματούχος, παραμένει στο αξίωμά του και ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
7. Ο αιρετός αξιωματούχος ο οποίος ανακαλείται, αντικαθίσταται αμέσως με την ανάκλησή του, από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.

Άρθρο 89.

Όποιος αιρετός αξιωματούχος ανακαλείται με Λαϊκό Δημοψήφισμα, στερείται οριστικά του δικαιώματος της καθόδου του ως υποψηφίου, σε οποιουδήποτε τύπου και βαθμού, εκλογική αναμέτρηση ανά την Επικράτεια.

Άρθρο 90.

1. Νέο αίτημα ανάκλησης του ιδίου Αιρετού Δημόσιου Λειτουργού, δεν μπορεί να κατατεθεί, μέχρι την ολοκλήρωση των εν εξελίξει διαδικασιών ανάκλησής του.
2. Έως την ανάκλησή και τη δημοσίευση αυτής στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, του ο Αιρετός Δημόσιος Λειτουργός, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
3. Τον ανακληθέντα Αιρετό Δημόσιο Λειτουργό, αντικαθιστά αμέσως μετά την ανάκλησή του ο επιλαχών υποψήφιος, στο αυτό ψηφοδέλτιο, με το οποίο εξελέγη, σε επίπεδο Επικράτειας, Νομού, Δήμου, Κοινότητας.
4. Δεν μπορεί να κατατεθεί νέο αίτημα ανάκλησης αιρετού αξιωματούχου, όταν στο αρχικό και πρώτο δημοψήφισμα ανάκλησης του αξιωματούχου, το 50%+1 των εγκύρων ψήφων, ήταν κατά της ανάκλησής του.

Ανάκληση Προσχεδίων Νόμων.

Άρθρο 91.

1. Προσχέδια Νόμου που βρίσκονται υπό συζήτηση στα πλαίσια της Άνω Βουλής των Ελλήνων, της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων μπορούν να τεθούν σε Λαϊκό Δημοψήφισμα, όταν αυτό αποφασιστεί από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της Άνω Βουλής των Ελλήνων, της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων αντιστοίχως.
2. Προσχέδια Νόμου που βρίσκονται υπό συζήτηση στα πλαίσια της Άνω Βουλής των Ελλήνων, της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων μπορούν να τεθούν σε Λαϊκό Δημοψήφισμα, όταν αυτό προταθεί από έναν αριθμό υπογραφών όχι μικρότερο του τρία τοις εκατό (3%) του συνόλου των εγγεγραμμένων στην αντίστοιχη εκλογική περιφέρεια που το ζητά και με την καταψήφιση ή υπερψήφισή τους, από την απόλυτη πλειοψηφία των έγκυρων ψηφοδελτίων και όταν σε αυτό προσέλθει τον 50%+1 των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων, της αντίστοιχης εκλογικής περιφέρειας.
3. Όταν το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος αποβαίνει σε αποδοχή του σχεδίου Νόμου, και εφόσον έχει προσέλθει σε αυτό το πενήντα συν ένα τοις εκατό (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους, το εν λόγω σχέδιο Νόμου, επικυρώνεται ως ισχύων Νόμος.
4. Όταν το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος αποβαίνει σε ανάκληση του σχεδίου Νόμου, και εφόσον έχει προσέλθει σε αυτό το πενήντα συν ένα τοις εκατό (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους, το εν λόγω σχέδιο Νόμου, ανακαλείται ως προσχέδιο Νόμου, και απαγορεύεται σε όλα τα νομοθετικά όργανα (Άνω

Βουλή των Ελλήνων, Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, Νομαρχιακά, Δημοτικά, Κοινοτικά Συμβούλια) η περαιτέρω επεξεργασία του.

5. Νέο αίτημα ανάκλησης σχεδίου Νόμου, δεν μπορεί να κατατεθεί, μέχρι την ολοκλήρωση των εν εξελίξει διαδικασιών ανάκλησής του.
6. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάκλησης σχεδίου Νόμου, περατώνεται σε διάστημα δύο μηνών, από την δημοσίευση της απόφασης α) της πρωτοβουλίας της Βουλής των Ελλήνων β) της πρωτοβουλίας των Κοινοτικών, Δημοτικών και Νομαρχιακών Συμβουλίων γ) της πρωτοβουλίας του Νομάρχη, Δημάρχου, Κοινοτάρχη και δ) της έναρξης συλλογής υπογραφών πραγματοποίησης Λαϊκού Δημοψηφίσματος, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
7. Έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάκλησης, η Άνω Βουλή των Ελλήνων, η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, τα Νομαρχιακά, Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια, συνεχίζουν απρόσκοπτα τις διαδικασίες ψήφισης του νομοσχεδίου ή της απόφασης των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων.
8. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για να ολοκληρωθεί το αίτημα για τη διεξαγωγή Δημοψηφίσματος, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.

Άρθρο 92.

Οι διεθνείς συνθήκες, οι διεθνείς συμβάσεις ή οι διεθνείς οικονομικής φύσης συμφωνίες που αφορούν στην Εθνική κυριαρχία ή που μεταβιβάζουν αρμοδιότητες σε υπερεθνικά Όργανα, τίθενται υποχρεωτικά σε Δημοψήφισμα.

Ακύρωση Νόμων.

Άρθρο 93.

1. Τίθενται σε Δημοψήφισμα για να ακυρωθούν εξ ολοκλήρου ή εν μέρει εκείνοι οι Νόμοι των οποίων η ακύρωση αποτελεί αίτημα α) κατόπιν πρωτοβουλίας ενός ποσοστού όχι μικρότερου από το τρία τοις εκατό (3%) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στο Ληξιαρχείο και στους εκλογικούς καταλόγους, β) ή του Προέδρου της Δημοκρατίας, γ) ή της απόλυτης πλειοψηφίας της Άνω Βουλής των Ελλήνων, δ) ή της απόλυτης πλειοψηφίας της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, ε) ή του Νομάρχη, ζ) ή του Δημάρχου, η) ή του Κοινοτάρχη, ζ) ή της απόλυτης πλειοψηφίας (50%+1) των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων.
2. Όταν το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος αποβαίνει σε αποδοχή του Νόμου ή της απόφασης, και εφόσον έχει προσέλθει σε αυτό το πενήντα τοις εκατό συν ένα (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι

στους εκλογικούς καταλόγους, ο εν λόγω Νόμος, επικυρώνεται ως ισχύων Νόμος.

3. Όταν το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος αποβαίνει σε ανάκληση του Νόμου, και εφόσον έχει προσέλθει σε αυτό το πενήντα τοις εκατό συν ένα (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους, ο εν λόγω Νόμος, ανακαλείται ως ισχύων Νόμος.
4. Νέο αίτημα ανάκλησης Νόμου, δεν μπορεί να κατατεθεί, μέχρι την ολοκλήρωση των εν εξελίξει διαδικασιών ανάκλησής του.
5. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάκλησης Νόμου, περατώνεται σε διάστημα δύο μηνών, από τη δημοσίευση της απόφασης, α) της πρωτοβουλίας του Προέδρου της Δημοκρατίας, β) της πρωτοβουλίας της Βουλής των Ελλήνων, γ) της πρωτοβουλίας των Κοινοτικών, Δημοτικών και Νομαρχιακών Συμβουλίων, δ) της πρωτοβουλίας του Νομάρχη, Δημάρχου, Κοινοτάρχη και ε) της έναρξης συλλογής υπογραφών πραγματοποίησης Λαϊκού Δημοψηφίσματος, στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
6. Έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάκλησης, ο ισχύων και υπό ανάκληση Νόμος ή η απόφαση των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων, παραμένει εν ισχύ.
7. Με την ανάκληση Νόμου, οποιουδήποτε βαθμού της Διοίκησης, οι αιρετοί αξιωματούχοι οι οποίοι ψήφισαν τις διατάξεις του ανακληθέντος Νόμου, κατ' άρθρον και στο σύνολό του, εκπίπτουν αυτομάτως του αξιώματός τους και την θέση τους καταλαμβάνουν οι επιλαχόντες, όπως προβλέπεται για την ανάκληση αιρετών αξιωματούχων στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.
8. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για να ολοκληρωθεί το αίτημα για τη διεξαγωγή Δημοψηφίσματος, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.

Άρθρο 94.

1. Μπορούν να τίθενται σε ακυρωτικά δημοψηφίσματα τα διατάγματα με ισχύ Νόμου που εκδίδει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κάνοντας χρήση της αρμοδιότητας που ορίζεται στο Άρθρο 178 του παρόντος Συντάγματος, όταν αυτό προκληθεί από ένα αριθμό όχι μικρότερο του τρία τοις εκατό (3%) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους.
2. Όταν το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος αποβαίνει σε αποδοχή του Προεδρικού Διατάγματος, και εφόσον έχει προσέλθει σε αυτό το πενήντα τοις εκατό συν ένα (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους, το εν λόγω σχέδιο Νόμου, επικυρώνεται ως ισχύων Νόμος.
3. Όταν το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος αποβαίνει σε ανάκληση του Προεδρικού Διατάγματος, και εφόσον έχει προσέλθει σε αυτό το πενήντα

συν ένα τοις εκατό (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους, το εν λόγω σχέδιο Νόμου, ανακαλείται ως ισχύων Νόμος.

4. Νέο αίτημα ανάκλησης Προεδρικού Διατάγματος, δεν μπορεί να κατατεθεί, μέχρι την ολοκλήρωση των εν εξελίξει διαδικασιών ανάκλησής του.
5. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας ανάκλησης Προεδρικού Διατάγματος, περατώνεται μέσα στο διάστημα δύο μηνών, από την ημερομηνία έναρξης συλλογής υπογραφών και δημοσίευσής της στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης.
6. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για να ολοκληρωθεί το αίτημα για τη διεξαγωγή Δημοψηφίσματος, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.

Άρθρο 95.

Σε κάθε περίπτωση, για την ισχύ του ακυρωτικού Δημοψηφίσματος είναι απαραίτητη η συμμετοχή τουλάχιστον του πενήντα τοις εκατό συν ένα (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στο Ληξιαρχείο και στους εκλογικούς καταλόγους της Επικράτειας.

Άρθρο 96.

1. Δεν μπορούν να τεθούν σε ακυρωτικό Δημοψήφισμα οι Νόμοι που αφορούν στον προϋπολογισμό.
2. Δεν μπορεί να διεξαχθούν περισσότερα του ενός ακυρωτικά δημοψηφίσματα κατά την ίδια περίοδο για το ίδιο ζήτημα.

Νομοθετικές Πρωτοβουλίες Πολιτών

Άρθρο 97.

1. Ένας αριθμός, όχι μικρότερος από το τρία τοις εκατό (3%) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στο Ληξιαρχείο και στους εκλογικούς καταλόγους, σε επίπεδο α) Επικράτειας β) Νομού γ) Δήμου δ) Κοινότητας μπορεί να προκαλέσει Νομοθετικό Δημοψήφισμα, για οποιοδήποτε ζήτημα κρίνει αναγκαίο ή χρήσιμο για την Ελληνική Κοινωνία, αντιστοίχως, σε επίπεδο α) Επικράτειας β) Νομού γ) Δήμου δ) Κοινότητας.
2. Όταν το αποτέλεσμα του Νομοθετικού Δημοψηφίσματος, αποβαίνει σε αποδοχή της Νομοθετικής Πρότασης της Νομοθετικής Πρωτοβουλίας Πολιτών, και εφόσον προσέλθει σε αυτό το πενήντα τοις εκατό συν ένα (50%+1) των εκλογέων που είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς

καταλόγους, αντιστοίχως σε επίπεδο Επικράτειας ή σε επίπεδο Νομού, Δήμου ή Κοινότητας, και υπερψηφιστεί από το 50%+1 των εγκύρων ψηφοδελτίων, η εν λόγω Νομοθετική Πρόταση της Νομοθετικής Πρωτοβουλίας Πολιτών, επικυρώνεται από την επομένη του Νομοθετικού Δημοψηφίσματος ως ισχύων Νόμος, και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

3. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας της Νομοθετικής Πρωτοβουλίας Πολιτών, περατώνεται μέσα στο διάστημα τριών μηνών, από την ημερομηνία έναρξης συλλογής υπογραφών και ψήφισης του προτεινόμενου Νόμου.
4. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για να ολοκληρωθεί η Νομοθετική Πρωτοβουλία Πολιτών, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.
5. Ο ψηφισθείς Νόμος από τη Νομοθετική Πρωτοβουλία Πολιτών, είναι νόμος του Κράτους, από την επομένη του Νομοθετικού Δημοψηφίσματος και τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
6. Όλα τα όργανα της Δημοκρατίας, αιρετά ή διορισμένα, υποχρεούνται να εφαρμόσουν το Νόμο που προκύπτει από Νομοθετική Πρωτοβουλία Πολιτών, και υπερψηφισή του στο Νομοθετικό Δημοψήφισμα.
7. Όποιο όργανο της Δημοκρατίας, αρνηθεί να εφαρμόσει ή αλλοιώσει την ισχύ του Νόμου που προκύπτει από τη Νομοθετική Πρωτοβουλία Πολιτών, στην περίπτωση τόσο αιρετού, όσο και διορισμένου αξιωματούχου, αυτομάτως εκπίπτει από το αξίωμά του.
8. Πέραν της έκπτωσης από το αξίωμά τους, τα όργανα της Δημοκρατίας που αρνούνται την εφαρμογή του Νόμου που προκύπτει από τις Νομοθετικές Πρωτοβουλίες Πολιτών, ή επιχειρούν να αλλοιώσουν την ισχύ του Νόμου, που προκύπτει από τις Νομοθετικές Πρωτοβουλίες Πολιτών, διώκονται ποινικά και εκδικάζονται από όλα τα δικαστήρια της Δημοκρατίας, με ποινή φυλάκισης άνω των 15 ετών, χωρίς αναστολή.
9. Οι Νόμοι που προκύπτουν από τις Νομοθετικές Πρωτοβουλίες Πολιτών, δεν μπορούν να τεθούν υπό αναίρεση από κανένα όργανο της Δημοκρατίας, Νομοθετικό, Δικαστικό ή Εκτελεστικό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9.

Κοινωνικά και οικογενειακά δικαιώματα.

Άρθρο 98.

1. Το Κράτος προστατεύει την οικογένεια ως φυσικό σύνδεσμο της κοινωνίας και ως θεμελιώδη χώρο για την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των ατόμων.

2. Οι οικογενειακές σχέσεις βασίζονται στην ισότητα των δικαιωμάτων και των καθηκόντων, στην αλληλεγγύη, στην κοινή προσπάθεια, στην αμοιβαία κατανόηση και στο σεβασμό μεταξύ των μελών της.
3. Το Κράτος εγγυάται την προστασία της μητέρας, του πατέρα ή όσων ασκούν γονική μέριμνα.
4. Τα παιδιά και οι έφηβοι έχουν δικαίωμα στη ζωή και δικαιούνται να μεγαλώνουν και να αναπτύσσονται στους κόλπους της οικογένειας από την οποία προέρχονται.
5. Όταν αυτό δεν είναι δυνατόν ή είναι αντίθετο στα ύψιστα συμφέροντά τους, τότε δικαιούνται μία αντικαταστάτρια οικογένεια, σύμφωνα με το Νόμο. Η υιοθεσία έχει παρόμοια αποτελέσματα με τις φυσικές σχέσεις γονέων και τέκνων και πραγματοποιείται πάντα προς όφελος του υιοθετημένου παιδιού, σύμφωνα με το Νόμο.
6. Το Κράτος προστατεύει τα ορφανά ανήλικα παιδιά, με κατά προτεραιότητα προνομιακές ρυθμίσεις στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών.
7. Το Κράτος προστατεύει τους ορφανούς από Πατέρα και Μητέρα νέους έως 25 ετών, με κατά προτεραιότητα προνομιακές ρυθμίσεις πρόσληψής τους στον Δημόσιο τομέα στις ΔΕΚΟ και στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
8. Νόμος ρυθμίζει τις κατά προτεραιότητα προνομιακές ρυθμίσεις προστασίας των ορφανών παιδιών, εφήβων και νέων έως 25 ετών.
9. Η Διεθνής υιοθεσία είναι δευτερεύουσας προτεραιότητας, σε σχέση με την Εθνική.

Άρθρο 99.

1. Η μητρότητα και η πατρότητα προστατεύονται εξ ολοκλήρου, οποιαδήποτε κι αν είναι η νομική κατάσταση των γονέων.
2. Τα ζευγάρια έχουν δικαίωμα να αποφασίζουν ελεύθερα και υπεύθυνα για τον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν να αποκτήσουν και δικαιούνται να έχουν την πληροφόρηση και τα μέσα που θα τους εξασφαλίζουν την άσκηση αυτού του δικαιώματος τους.
3. Το Κράτος εγγυάται ολοκληρωμένη συμπαράσταση και προστασία της μητρότητας, γενικά από τη στιγμή της σύλληψης του εμβρύου, κατά τη διάρκεια της κύησης, κατά τον τοκετό και τη λοχεία, και εξασφαλίζει ολοκληρωμένες υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού που βασίζονται σε ηθικές και επιστημονικές αξίες.

4. Ο πατέρας και η μητέρα έχουν το κοινό και αναντίρρητο καθήκον να μεγαλώνουν, να διαπλάθουν, να εκπαιδεύουν, να συντηρούν και να βοηθούν τα παιδιά τους, και αυτά έχουν το καθήκον να συμπαρίστανται στους γονείς τους, όταν εκείνοι δεν μπορούν να το πράξουν μόνοι τους.
5. Τα αρμόδια Οικογενειακά Δικαστήρια, ορίζουν κατά περίπτωση τα αναγκαία και επαρκή μέτρα, για να εγγυηθεί την αποτελεσματικότητα της υποχρέωσης διατροφής.

Άρθρο 100.

Ο γάμος ανάμεσα σε έναν άντρα και μία γυναίκα, που βασίζεται στην ελεύθερη και αμοιβαία συγκατάθεση και στην απόλυτη ισότητα των δικαιωμάτων και των καθηκόντων των συζύγων, προστατεύεται από το Νόμο.

Παιδιά και Έφηβοι.

Άρθρο 101.

1. Τα παιδιά και οι έφηβοι είναι πλήρη υποκείμενα του Νόμου και προστατεύονται από τη νομοθεσία, τα Όργανα και τα ειδικά δικαστικά σώματα, τα οποία σέβονται, εγγυώνται και αναπτύσσουν όσα ορίζει το παρόν Σύνταγμα, η Συνθήκη για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τα λοιπά Διεθνή Σύμφωνα γύρω από αυτό το θέμα, τα οποία έχει υπογράψει και επικυρώσει η Δημοκρατία.
2. Το Κράτος, η οικογένεια και η κοινωνία εξασφαλίζουν με απόλυτη προτεραιότητα την ολοκληρωμένη προστασία των παιδιών και των εφήβων, και γι' αυτό λαμβάνεται υπ' όψιν το ύψιστο συμφέρον τους στις αποφάσεις και στις πράξεις που τους αφορούν.
3. Το Κράτος προωθεί τη σταδιακή ένταξη των παιδιών και των εφήβων στην ενεργό ζωή των πολιτών και δημιουργεί ένα εθνικό σύστημα που επιβλέπει την ολοκληρωμένη προστασία τους.

Άρθρο 102.

1. Οι νέοι και οι νέες έχουν δικαίωμα και καθήκον να συμμετέχουν ενεργά στις διαδικασίες ανάπτυξης τους.
2. Το Κράτος με την αλληλέγγυα συμμετοχή της οικογένειας και της κοινωνίας, δημιουργεί ευκαιρίες για να προωθεί την παραγωγική μετάβασή τους προς την ενήλικη ζωή και, ιδιαίτερα, για να τους καθιστά ικανούς να βρίσκουν, την πρώτη τους εργασία.

Πολύτεκνη Οικογένεια.

Άρθρο 103.

1. Το Κράτος εγγυάται την κατά προτεραιότητα στήριξη της πολύτεκνης οικογένειας, με προνομιακή αντιμετώπιση των παιδιών αλλά και των γονέων των πολύτεκνων οικογενειών, στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, στη στέγαση, τη διατροφή και την πρόσληψή τους στο Δημόσιο Τομέα, τις ΔΕΚΟ και τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
2. Πολύτεκνη οικογένεια, θεωρείται αυτή που έχει τρία τέκνα ή περισσότερα.
3. Νόμος ορίζει το καθεστώς προνομιακής μεταχείρισης των πολύτεκνων οικογενειών, με κλιμακωτή κατά τέκνο στήριξη.

Τρίτη ηλικία.

Άρθρο 104.

1. Το Κράτος εγγυάται στους ηλικιωμένους την πλήρη άσκηση των δικαιωμάτων και των εγγυήσεών τους.
2. Το Κράτος, με την αλληλέγγυα συμμετοχή της οικογένειας και της κοινωνίας, υποχρεούται να σέβεται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την αυτονομία τους και να παρέχει στους ηλικιωμένους, ολοκληρωμένη φροντίδα και τα οφέλη της κοινωνικής ασφάλισης που εξυψώνουν και εξασφαλίζουν την ποιότητα της ζωής τους.
3. Οι κάθε είδους συντάξεις που χορηγούνται μέσω του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης δεν μπορούν να είναι κατώτερες από τον κατώτατο μισθό που καταβάλλεται, βάσει της Εθνικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας.
4. Στους ηλικιωμένους είναι εγγυημένο το δικαίωμα σε μία εργασία ανάλογη εκείνων που εκδηλώνουν την επιθυμία και την ικανότητα για τούτο.

Άτομα με Ειδικές Ανάγκες.

Άρθρο 105.

1. Κάθε άτομο με αναπηρία ή με ειδικές ανάγκες έχει δικαίωμα στην πλήρη και αυτόνομη άσκηση των ικανοτήτων του και στην οικογενειακή και κοινωνική ολοκλήρωσή του.
2. Το Κράτος, με την αλληλέγγυα συμμετοχή της οικογένειας και της κοινωνίας, εγγυάται το σεβασμό στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, στην ισότητα των ευκαιριών, στις ικανοποιητικές εργασιακές συνθήκες και προωθεί την εκπαίδευση του ατόμου, την τεχνική του κατάρτιση και την πρόσβασή του σε εργασία ανάλογη με την κατάστασή του, σύμφωνα με το Νόμο.

3. Αναγνωρίζεται στα άτομα με προβλήματα ακοής και ομιλίας το δικαίωμα να εκφράζονται και να επικοινωνούν μέσω της νοηματικής γλώσσας της Ελλάδος.
4. Όλες οι δημόσιες μορφές έκφρασης, είναι υποχρεωμένες να προβλέπουν την έκφραση του προφορικού λόγου στη νοηματική γλώσσα της Ελλάδος.
5. Αναγνωρίζεται στα άτομα με προβλήματα όρασης το δικαίωμα να εκφράζονται και να επικοινωνούν μέσω της μεθόδου ανάγνωσης για άτομα με προβλήματα όρασης.
6. Νόμος ρυθμίζει την υποχρέωση των δημόσιων και ιδιωτικών υπηρεσιών για παροχή δυνατότητας αναγνώρισης τους, μέσω του συστήματος ανάγνωσης για άτομα με προβλήματα όρασης.

Κατοικία.

Άρθρο 106.

Καθένας έχει δικαίωμα σε μία κατάλληλη κατοικία, ασφαλή, άνετη, υγιεινή, με χώρους βασικών αναγκών που δημιουργούν ένα περιβάλλον που εξανθρωπίζει τις οικογενειακές, γειτονικές και κοινοτικές σχέσεις. Η ικανοποίηση αυτού του δικαιώματος είναι δικαίωμα και υποχρέωση που κατανέμεται τόσο στους Πολίτες όσο και στο Κράτος σε όλες του τις διαστάσεις.

Άρθρο 107.

Το Κράτος δίνει προτεραιότητα στις οικογένειες και εγγυάται τα μέσα ώστε αυτές και ειδικότερα οι οικογένειες που διαθέτουν λιγοστούς πόρους να έχουν πρόσβαση στην κοινωνική πολιτική και σε πιστώσεις για την οικοδόμηση, την απόκτηση και την επέκταση των κατοικιών τους.

Υγεία.

Άρθρο 108.

1. Η υγεία αποτελεί θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα και υποχρέωση του Κράτους, το οποίο το εγγυάται ως μέρος του δικαιώματος στη ζωή.
2. Το κράτος προωθεί και αναπτύσσει πολιτικές προσανατολισμένες στην εξύψωση της ποιότητας ζωής, τη συλλογική ευημερία και την πρόσβαση στις υγειονομικές υπηρεσίες.
3. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην προστασία της υγείας του, να συμμετέχει ενεργά στην προώθηση και προάσπιση της υγείας του, όπως επίσης και το καθήκον να τηρεί τα υγειονομικά μέτρα και τα μέτρα εξυγίανσης που ορίζει ο Νόμος σύμφωνα με τις Συνθήκες και τις διεθνείς Συμφωνίες που έχουν υπογραφεί και επικυρωθεί από τη Δημοκρατία.

4. Οι διεθνείς Συνθήκες και Συμφωνίες της Δημοκρατίας στα θέματα υγείας, σε κάθε περίπτωση επικυρώνονται με Δημοψήφισμα από το σύνολο του Ελληνικού Λαού.
5. Καμία διεθνή Συνθήκη ή Συμφωνία της Δημοκρατίας, στα θέματα υγείας, δεν έχει ισχύ αν δεν επικυρωθεί με Δημοψήφισμα από το σύνολο του Ελληνικού Λαού, όπως ορίζει το άρθρο 92 του παρόντος Συντάγματος, και με τις διαδικασίες που προβλέπει για την Ακύρωση Νόμων το άρθρο 93 του παρόντος Συντάγματος.
6. Καμία υγειονομικού τύπου απόφαση της Διοίκησης, όπως ο εμβολιασμός, και τα υγειονομικά πειράματα δεν μπορεί να επιβληθεί σε Έλληνα Πολίτη, χωρίς την δημόσια και έγγραφη συναίνεσή του.
7. Όποιος Δημόσιος Λειτουργός ή Ιδιώτης επιχειρεί να επιβάλλει υποχρεωτικά εμβολιασμούς ή υγειονομικού τύπου πειράματα, τιμωρείται με φυλάκιση 15 ετών τουλάχιστον, μη εξαγοράσιμη και χωρίς αναστολή.

3.

Άρθρο 109.

Το Κράτος, για να εγγυηθεί το δικαίωμα στην υγεία, θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές και διοικεί ένα Εθνικό Δημόσιο Σύστημα Υγείας και Ασφάλισης, το οποίο αγγίζει όλους τους τομείς, αποκεντρωμένο και συμμετοχικό, ενταγμένο στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, που διέπεται από την αρχή της δωρεάν παροχής, της καθολικότητας, της πληρότητας, της ισότητας, της κοινωνικής ολοκλήρωσης και της αλληλεγγύης.

Άρθρο 110.

Το δημόσιο σύστημα υγείας δίνει προτεραιότητα στην προαγωγή της υγείας και στην πρόληψη των ασθενειών, εγγυάται πρόσφορη αντιμετώπιση και ποιοτική αποκατάσταση.

Άρθρο 111.

1. Τα δημόσια αγαθά και οι υπηρεσίες υγείας αποτελούν ιδιοκτησία του Κράτους και δεν μπορούν να ιδιωτικοποιηθούν.
2. Η οργανωμένη κοινότητα έχει το δικαίωμα και το καθήκον να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων για τον προγραμματισμό, την εκτέλεση και τον έλεγχο της ειδικής πολιτικής που αφορά στα δημόσια ιδρύματα υγείας.

Άρθρο 112.

1. Η χρηματοδότηση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Ασφάλισης είναι υποχρέωση του Κράτους, που δημιουργεί τους φορολογικούς πόρους, τις υποχρεωτικές εισφορές για την κοινωνική ασφάλιση και οποιαδήποτε άλλη οικονομική πηγή που ορίζει ο Νόμος.

2. Το Κράτος εγγυάται έναν προϋπολογισμό για την υγεία, που επιτρέπει την εκπλήρωση των στόχων της υγειονομικής πολιτικής.
3. Σε συντονισμό με τα πανεπιστήμια και τα κέντρα έρευνας, προωθείται και αναπτύσσεται μία Εθνική πολιτική κατάρτισης επαγγελματιών και τεχνικών και μία Εθνική βιομηχανία παραγωγής εφοδίων και φαρμάκων για την υγεία.
4. Το Κράτος ορίζει τους κανονισμούς των δημόσιων και των ιδιωτικών υγειονομικών υπηρεσιών.

Κοινωνική Ασφάλιση.

Άρθρο 113.

1. Καθένας έχει δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση ως δημόσιο αγαθό μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που εγγυάται την υγεία και εξασφαλίζει την προστασία στους τομείς της μητρότητας, της πατρότητας, της ασθένειας, αναπηρίας, καταστροφικών παθήσεων, ανικανότητας, ειδικών αναγκών, εργατικών ατυχημάτων, απώλειας της εργασίας, ανεργίας, γήρατος, χηρείας, απώλειας των γονέων σε νεαρή ηλικία, κατοικίας, καθηκόντων επιβεβλημένων από την οικογενειακή ζωή και οποιασδήποτε άλλης περίπτωσης κοινωνικής πρόληψης.
2. Το Κράτος υποχρεούται να εξασφαλίζει την αποτελεσματικότητα αυτού του δικαιώματος, δημιουργώντας ένα καθολικό και ολοκληρωμένο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης με συλλογική, ενιαία, αποτελεσματική και συμμετοχική χρηματοδότηση από άμεσες ή έμμεσες εισφορές.

Άρθρο 114.

Η μη δυνατότητα οικονομικής εισφοράς δεν αποτελεί λόγο για αποκλεισμό των ατόμων από την προστασία του Κράτους.

Άρθρο 115.

1. Οι οικονομικοί πόροι της κοινωνικής ασφάλισης δεν μπορούν να προορίζονται για άλλους σκοπούς, παρά μόνον για την κοινωνική ασφάλιση των ασφαλιζομένων στο Εθνικό Σύστημα Υγείας και Ασφάλισης.
2. Οι υποχρεωτικές εισφορές που καταθέτουν οι εργαζόμενοι και οι εργαζόμενες για να καλύψουν τις ιατρικές υπηρεσίες και τα υπόλοιπα οφέλη της κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να τελούν υπό διαχείριση μόνο για τη στήριξη της Δημόσιας Υγείας και της Κοινωνικής Ασφάλισης και υπό την επίβλεψη του Κράτους.

3. Τα εναπομείναντα καθαρά ποσά από το κεφάλαιο που προορίζεται για την υγεία και την κοινωνική ασφάλιση συγκεντρώνονται με σκοπό τη διανομή τους μόνο για τους ίδιους σκοπούς.
4. Απαγορεύεται ρητά η χρήση των εισφορών, φόρων και λοιπών κεφαλαίων που συγκεντρώνονται για την Υγεία και την Κοινωνική Ασφάλιση, για άλλους σκοπούς.
5. Το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης ρυθμίζεται από ειδικό οργανικό Νόμο.

Εργασία.

Άρθρο 116.

1. Καθένας έχει το δικαίωμα στην εργασία και το καθήκον να εργάζεται.
2. Το Κράτος, προστατεύει την εργασία.
3. Το Κράτος εγγυάται τη λήψη των αναγκαίων μέτρων, ώστε κάθε άτομο να μπορεί να αποκτήσει μία παραγωγική απασχόληση, η οποία να αντιστοιχεί σε ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο και να του εγγυάται την πλήρη άσκηση αυτού του δικαιώματος.
4. Ο Νόμος λαμβάνει μέτρα που εγγυώνται την άσκηση των εργασιακών δικαιωμάτων των ασκούντων μη εξαρτημένη εργασία.

Άρθρο 117.

1. Κάθε εργοδότης εγγυάται στους εργαζομένους του συνθήκες ασφάλειας, υγιεινής και κατάλληλο εργασιακό περιβάλλον.
2. Το Κράτος λαμβάνει μέτρα και δημιουργεί φορείς που επιτρέπουν τον έλεγχο και την προαγωγή αυτών των συνθηκών.

Άρθρο 118.

1. Το Κράτος εγγυάται την ισότητα των ανδρών και των γυναικών στην άσκηση του δικαιώματός τους στην εργασία.
2. Το Κράτος αναγνωρίζει την οικιακή εργασία ως οικονομική δραστηριότητα, η οποία δημιουργεί προστιθέμενη αξία και παράγει πλούτο και κοινωνική ευμάρεια.
3. Οι οικιακές βοηθοί έχουν δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, σύμφωνα με το Νόμο.

Άρθρο 119.

Η εργασία είναι κοινωνική πράξη και απολαμβάνει την προστασία του Κράτους. Ο Νόμος παρέχει τα αναγκαία για τη βελτίωση των υλικών, ηθικών και πνευματικών συνθηκών των εργαζομένων. Για την εκπλήρωση αυτής της υποχρέωσης του Κράτους θεσπίζονται οι ακόλουθες αρχές:

1. Κανένας Νόμος δεν μπορεί να θεσπίζει διατάξεις που αλλοιώνουν τον απαραβίαστο και προοδευτικό χαρακτήρα των εργασιακών δικαιωμάτων και κατακτήσεων. Στις εργασιακές σχέσεις υπερισχύει η πραγματική σχέση της επιφαινόμενης.
2. Τα εργασιακά δικαιώματα δεν επιδέχονται παραίτησης. Θεωρείται άκυρη κάθε ενέργεια, συμφωνία ή σύμβαση που συνεπάγεται αποκλήρυξη ή πράξη αποδυνάμωσης αυτών των δικαιωμάτων.
3. Όταν υπάρχει αμφιβολία γύρω από την εφαρμογή κανόνων ή συντρέχουν διαφορετικοί κανόνες ή υπάρχει αμφιβολία στην ερμηνεία ενός καθορισμένου κανόνα, τότε εφαρμόζεται ο ευνοϊκότερος για τον εργαζόμενο. Ο κανόνας εφαρμόζεται καθ' ολοκληρίαν.
4. Κάθε μέτρο ή πράξη του εργοδότη αντίθετα στο παρόν Σύνταγμα είναι άκυρο και δεν έχει κανένα αποτέλεσμα.
5. Απαγορεύεται κάθε είδους διάκριση για λόγους πολιτικούς ή ηλικίας, φυλής, φύλου ή θρησκευτικής πίστης, όπως και για οποιονδήποτε άλλο λόγο.
6. Απαγορεύεται η εργασία στα παιδιά και στους εφήβους.
7. Το Κράτος προστατεύει τα παιδιά και τους εφήβους από κάθε οικονομική ή κοινωνική εκμετάλλευση.

Άρθρο 120.

1. Το ημερήσιο εργασιακό ωράριο δεν ξεπερνά τις οκτώ ώρες ανά ημέρα ούτε τις σαράντα τέσσερις ώρες ανά εβδομάδα.
2. Το νυχτερινό εργασιακό ωράριο δεν ξεπερνά τις επτά ώρες ανά εικοσιτετράωρο, ούτε τις τριάντα πέντε ώρες ανά εβδομάδα.
3. Κανένας εργοδότης δεν μπορεί να υποχρεώσει τους εργαζόμενους να εργαστούν υπερωριακά.
4. Το Κράτος, είναι υποχρεωμένο από το παρόν Σύνταγμα, να στοχεύει στην προοδευτική μείωση της ημερήσιας εργασίας εντός του κοινωνικού συμφέροντος και του πλαισίου που το καθορίζει και λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα για την καλύτερη χρήση του ελεύθερου χρόνου προς όφελος της φυσικής, πνευματικής και πολιτιστικής ανάπτυξης των εργαζομένων.
5. Οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα στην εβδομαδιαία ξεκούραση και σε διακοπές με απολαβές, με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τις πραγματικές ημέρες εργασίας.

Άρθρο 121.

Οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας, οι οποίες συμφωνούνται και συνυπογράφονται από τα Συλλογικά Όργανα, εργαζομένων και εργοδοτών και οι οποίες ορίζουν τις ημερήσιες, εβδομαδιαίες ή μηνιαίες αποδοχές των εργαζομένων αποτελούν και τη νομική βάση εκδίκασής των από τα Δικαστήρια.

Άρθρο 122.

1. Κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε έναν επαρκή μισθό που να του επιτρέπει να ζει με αξιοπρέπεια και να καλύπτει τις βασικές υλικές, κοινωνικές και πνευματικές ανάγκες του εαυτού του και της οικογένειάς του.
2. Κατοχυρώνεται η καταβολή ίσου μισθού για ίση εργασία.
3. Ο μισθός δεν μπορεί να κατασχεθεί και καταβάλλεται έγκαιρα και περιοδικά στο νόμισμα που κυκλοφορεί νόμιμα στην επικράτεια.
4. Το Κράτος εγγυάται στους εργαζόμενους του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα έναν κατώτατο ζωτικό μισθό που επαναπροσδιορίζεται κάθε χρόνο, λαμβάνοντας ως αναφορά το δείκτη του κόστους ζωής.
5. Ο κατώτατος μισθός του εργαζόμενου, δεν μπορεί να είναι μικρότερος από το ένα όγδοο της χορηγίας του Προέδρου της Δημοκρατίας.
6. Ο κατώτατος μισθός του εργαζόμενου στον ιδιωτικό τομέα, δεν μπορεί να είναι μικρότερος από τον κατώτατο μισθό του εργαζόμενου στον δημόσιο τομέα.

Άρθρο 123.

1. Όλοι οι εργαζόμενοι έχουν δικαίωμα σε κοινωνικές παροχές που να τους ανταμείβουν για τη μακρόχρονη υπηρεσία τους και να τους καλύπτουν σε περιπτώσεις απολύσεων.
2. Ο μισθός και οι κοινωνικές παροχές είναι άμεσα απαιτητές.
3. Κάθε καθυστέρηση στην καταβολή του μισθού, συνεπάγεται επιβολή τόκου, ο οποίος αποτελεί οφειλή και απολαμβάνει τα ίδια πλεονεκτήματα και τις ίδιες εγγυήσεις με την κύρια οφειλή.

Άρθρο 124.

1. Τα Δικαστήρια Εργατικών Διαφορών, εγγυούνται τη σταθερότητα στην εργασία και περιορίζουν κάθε μορφή μη δικαιολογημένης απόλυσης.
2. Τα Δικαστήρια Εργατικών Διαφορών, εκδικάζουν τις υποθέσεις εργατικών διαφορών, μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων.
3. Οι απολύσεις που αντίκεινται στο παρόν Σύνταγμα θεωρούνται άκυρες.

Άρθρο 125.

1. Ο Νόμος καθορίζει την ευθύνη που αντιστοιχεί στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, στο οποίο προσφέρεται υπηρεσία μέσω ενδιάμεσου ή συμβαλλόμενου χωρίς να αποκλείεται η αλληλέγγυα ευθύνη αυτών.
2. Το Κράτος θέτει, μέσω του αρμόδιου οργάνου, την ευθύνη που αντιστοιχεί γενικά στους εργοδότες, σε περίπτωση εικονικότητας ή απάτης με σκοπό την αποδυνάμωση, τη μη αναγνώριση ή την παρεμπόδιση της εφαρμογής της εργασιακής νομοθεσίας.

Συνδικαλισμός.

Άρθρο 126.

1. Οι εργαζόμενοι, χωρίς καμία διάκριση και χωρίς προηγούμενη άδεια, έχουν το δικαίωμα να ιδρύουν ελεύθερα συνδικαλιστικές οργανώσεις που εκείνοι θεωρούν αναγκαίες για την καλύτερη υπεράσπιση των δικαιωμάτων και των συμφερόντων τους, όπως επίσης και να συμμετέχουν ή όχι σε αυτές, σύμφωνα με το Νόμο. Αυτές οι οργανώσεις δεν υπόκεινται σε παρέμβαση, διακοπή των εργασιών τους ή διοικητική διάλυση.
2. Οι εργαζόμενοι προστατεύονται από κάθε πράξη διάκρισης ή παρέμβασης στην άσκηση αυτού του δικαιώματος.
3. Οι Πρόεδροι και τα μέλη της Διοίκησης των Σωματείων απολαμβάνουν σταθερότητα στην εργασία κατά την περίοδο και ανάλογα με τις συνθήκες που απαιτούνται για την άσκηση των λειτουργιών της.
4. Για την άσκηση της συνδικαλιστικής δημοκρατίας, τα καταστατικά και οι κανονισμοί των συνδικάτων ορίζουν την εναλλαγή των μελών της Διοίκησης και των εκπροσώπων με μυστική-καθολική, άμεση ψηφοφορία.
5. Τα μέλη της διοίκησης του Σωματείου και οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι που καταχρώνται τα οφέλη που απορρέουν από τη συνδικαλιστική ελευθερία για προσωπικό πλουτισμό ή συμφέρον τιμωρούνται, με ποινές φυλάκισης, άνω των πέντε ετών μη εξαγοράσιμες και χωρίς αναστολή.
6. Τα μέλη των Διοικήσεων των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων υποχρεούνται να καταθέτουν ετήσια ένορκη δήλωση των περιουσιακών τους στοιχείων στο Διοικητικό Συμβούλιο του οποίου είναι μέλη.
7. Τα μέλη των Διοικήσεων των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων, δεν μπορούν να απολαμβάνουν οικονομικές απολαβές, αμοιβές, μισθούς και συντάξεις, πέραν αυτών που ορίζονται από τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, για όλους τους εργαζόμενους.

8. Τα μέλη των Διοικήσεων των Συνδικαλιστικών Οργανώσεων, δεν μπορούν να είναι μέλη Διοικήσεων πολιτικών φορέων.
9. Ορίζονται ως Τριτοβάθμιες Συνδικαλιστικές Οργανώσεις: α) Η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος. β) Η Γενική Συνομοσπονδία Υπαλλήλων Ελλάδος. γ) Η Γενική Συνομοσπονδία Αγροτών Ελλάδος δ) Η Γενική Συνομοσπονδία Αυτοαπασχολούμενων Ελλάδος και ε) Η Γενική Συνομοσπονδία Επιχειρήσεων Ελλάδος.

Άρθρο 127.

1. Οι εργαζόμενοι/ες του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα έχουν δικαίωμα στην εθελοντική συλλογική διαπραγμάτευση και να συνάπτουν συλλογικές συμβάσεις εργασίας, χωρίς άλλες προϋποθέσεις από αυτές που ορίζει ο Νόμος.
2. Το Κράτος εγγυάται την ανάπτυξή τους και ενεργεί κατάλληλα, ώστε να ευνοεί τις συλλογικές σχέσεις και την επίλυση των εργασιακών συγκρούσεων.
3. Οι συλλογικές συμβάσεις καλύπτουν όλους τους εργαζόμενους που είναι εν ενεργεία κατά τη στιγμή της υπογραφής τους όπως και εκείνους που προσλαμβάνονται κατόπιν αυτής της υπογραφής.

Άρθρο 128.

1. Οι εργαζόμενοι/ες του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα έχουν αναφαίρετο δικαίωμα στην απεργία.
2. Ένα ποσοστό 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της εκλογικής περιφέρειας στην οποία εδράζεται το Σωματείο (Επικράτεια, Νομός, Δήμος, Κοινότητα) το οποίο αποφάσισε απεργιακή κινητοποίηση, και με συλλογή υπογραφών, μέσα από την διαδικασία που ορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο, μπορεί να προκαλέσει δημοψήφισμα για την αναστολή της απεργιακής κινητοποίησης.
3. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών και της ολοκλήρωσης του Δημοψηφίσματος, δεν μπορεί να υπερβεί τις 30 εργάσιμες ημέρες.
4. Έγκυρο θεωρείται το Δημοψήφισμα για την αναστολή της απεργιακής κινητοποίησης, όταν σε αυτό προσέλθει το 50% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της εκλογικής περιφέρειας στην οποία εδράζεται το Σωματείο (Επικράτεια, Νομός, Δήμος, Κοινότητα) το οποίο αποφάσισε απεργιακή κινητοποίηση, και υπέρ της αναστολής της απεργιακής κινητοποίησης, ψηφίσουν το 50+1% των ψηφοφόρων και των εγκύρων αυτών ψήφων.

5. Από την επομένη του Δημοψηφίσματος αναστολής της απεργιακής κινητοποίησης, το Σωματείο που προχώρησε στην απεργιακή κινητοποίηση, είναι υποχρεωμένο να την αναστείλει αμέσως.
6. Το Σωματείο του οποίου η απεργιακή κινητοποίηση ανεστάλη με Δημοψήφισμα, δεν μπορεί να προχωρήσει σε νέα απεργιακή κινητοποίηση, με τις ίδιες ή παρόμοιες διεκδικήσεις.
7. Όλα τα όργανα της Δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένων και των δυνάμεων της Πολιτοφυλακής, έχουν υποχρέωση να επιβάλλουν την λαϊκή βούληση, που προέκυψε από το Δημοψήφισμα αναστολής της απεργιακής κινητοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10.

Πολιτιστικά και εκπαιδευτικά δικαιώματα.

Άρθρο 129.

1. Η πολιτιστική δημιουργία είναι ελεύθερη. Αυτή η ελευθερία περιλαμβάνει το δικαίωμα στην κυριότητα, στην παραγωγή και στη διάδοση του δημιουργικού, επιστημονικού, τεχνολογικού και ανθρωπιστικού έργου, συμπεριλαμβανομένης της νομικής προστασίας των δικαιωμάτων του δημιουργού για τα έργα του.
2. Το Κράτος αναγνωρίζει και προστατεύει την πνευματική ιδιοκτησία των επιστημονικών, λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, εφευρέσεων, καινοτομιών, ονομασιών, ευρεσιτεχνιών, εμβλημάτων και κατατεθέντων σημάτων σύμφωνα με τις συνθήκες και τις εξαιρέσεις που καθορίζονται από το Νόμο και τα Διεθνή σύμφωνα που έχουν προσυπογραφεί και επικυρωθεί από τη Δημοκρατία.

Άρθρο 130.

Απαγορεύεται ρητά σε ιδιώτες και ιδιωτικές συλλογικότητες να εισπράττουν εισφορές για τη χρήση πνευματικών δικαιωμάτων από Πολίτες, επιχειρήσεις ή συλλογικότητες. Η αρμοδιότητα αυτή, ασκείται αποκλειστικά από το Κράτος.

Άρθρο 131.

1. Οι αξίες του πολιτισμού αποτελούν αγαθό του Λαού της Ελλάδος, το οποίο δεν μπορεί να αποπιοηθεί και θεμελιώδες δικαίωμα που το κράτος προωθεί και εγγυάται, παρέχοντας τις κατάλληλες συνθήκες, τα νομικά εργαλεία, μέσα και τους αναγκαίους πόρους.
2. Το Κράτος εγγυάται την προστασία και τη διατήρηση, τον εμπλουτισμό, τη διαφύλαξη και την αποκατάσταση της πολιτιστικής κληρονομιάς, υλικής και άυλης μορφής, όπως και την ιστορική μνήμη του έθνους.

3. Τα αγαθά που αποτελούν την πολιτιστική κληρονομιά του έθνους είναι αναπαλλοτρίωτα, απαράγραπτα και δεν μπορούν να κατασχεθούν.
4. Το Κράτος, είναι υποχρεωμένο να λειτουργεί προς την κατεύθυνση της επιστροφής της πολιτιστικής κληρονομιάς του Έθνους των Ελλήνων, στον Εθνικό χώρο. Μόνιμη ειδική υπηρεσία στο Υπουργείο Πολιτισμού, αναλαμβάνει τη διερεύνηση όλων των δυνατοτήτων άσκησης πίεσης προς κάθε κατεύθυνση, εθνικώς και διεθνώς, για την εκπλήρωση της υποχρέωσης αυτής του Κράτους.
5. Κακουργηματική πράξη είναι, η εμπορία της πολιτιστικής κληρονομιάς του Έθνους και τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δεκαπέντε ετών, μη εξαγοράσιμη και χωρίς αναστολή.

Άρθρο 132.

Το Κράτος εγγυάται σε όσους εργάζονται για τον πολιτισμό την ενσωμάτωσή τους στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης που τους επιτρέπει να διάγουν μία ζωή αξιοπρεπή, αναγνωρίζοντας τις ιδιαιτερότητες της πολιτιστικής τους δραστηριότητας, σύμφωνα με το Νόμο.

Άρθρο 133.

1. Το Κράτος εγγυάται τη μετάδοση, λήψη και διακίνηση των πολιτιστικών πληροφοριών.
2. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης έχουν το καθήκον να συμπαρίστανται στη διάδοση των αξιών της λαϊκής παράδοσης και του έργου των καλλιτεχνών, συγγραφέων, συνθετών, σκηνοθετών και λοιπών πολιτιστικών δημιουργών της χώρας.
3. Νόμος ορίζει τα υποχρεωτικά ποσοστά τηλεοπτικού χρόνου που οφείλουν να διαθέτουν τα ιδιωτικά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για τον πολιτισμό.

Εκπαίδευση.

Άρθρο 134.

1. Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει ως στόχο τη μόρφωση της πνευματικής ελευθερίας και κοινωνικής υπευθυνότητας των πολιτών της. Το σύστημα αυτό αποτελείται από τα παρακάτω 3 επίπεδα εκπαίδευσης: α) τη Βασική εκπαίδευση, β) τη Δευτεροβάθμια γ) τη Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση και τέλος δ) την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.
2. Η ταξινόμηση των άνωθεν επιπέδων εκπαίδευσης σε κλίμακα 1 – 6 έχει ως εξής:

α) **Προνηπιακή και Νηπιακή Εκπαίδευση (υποχρεωτική):** Η συνολική της διάρκεια είναι 2 έτη, για τις ηλικίες των 5 και 6 ετών.

β) **Βασική Εκπαίδευση (υποχρεωτική):** Η εν λόγω εκπαίδευση αποτελείται από το Δημοτικό Σχολείο συνολικής διάρκειας 6 ετών και το Γυμνάσιο συνολικής διάρκειας 3 ετών. Οι επιλογές των μαθητών με το πέρας της Βασικής εκπαίδευσης είναι η εισαγωγή τους στο Λύκειο, στις Επαγγελματικές Σχολές ή στο χώρο της εργασίας. Για την εισαγωγή τους στο Λύκειο απαιτείται κατώτατη βαθμολογία. Η εισαγωγή τους στις Επαγγελματικές Σχολές είναι ελεύθερη. Οι επιλέγοντες την εργασιακή εμπειρία μπορούν ανά πάσα στιγμή να εισαχθούν στις Επαγγελματικές Σχολές αν το επιθυμούν. Σκοπός της Βασικής Εκπαίδευσης είναι η λήψη γνώσεων των μαθητών σε καθημερινές δραστηριότητες που αφορούν τον προσωπικό αλλά και κοινωνικό τους βίο, καθώς και η μόρφωση συλλογικής συνείδησης.

γ) **Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση:** Η εν λόγω εκπαίδευση αποτελείται από το Λύκειο και τις Επαγγελματικές Σχολές. Η διάρκειά τους είναι 3 έτη. Ο μαθητής επιλέγει κύκλους μαθημάτων που θα τον προετοιμάσουν για την εισαγωγή του στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση ή θα του παρέχουν επαγγελματική κατάρτιση. Η εισαγωγή των μαθητών από το Λύκειο στα Πανεπιστήμια ή στις Πολυτεχνικές Σχολές καθώς και από τις Επαγγελματικές Σχολές στις Πολυτεχνικές Σχολές γίνεται χωρίς εξετάσεις και μόνο με τη βαθμολογία του απολυτηρίου. Η εισαγωγή των μαθητών από τις Επαγγελματικές Σχολές στα Πανεπιστήμια γίνεται με εξετάσεις, οι οποίες στόχο έχουν την ταυτοποίηση της ύπαρξης κατωτάτου επιτρεπτού επιπέδου γνώσεων.

δ) **Μεταδευτεροβάθμια Εκπαίδευση:** Η εν λόγω εκπαίδευση αναφέρεται σε απόφοιτους Επαγγελματικών Σχολών, δίνοντάς τους την ευκαιρία επαγγελματικής εξειδίκευσης ανάλογα με τις προσωπικές τους ή εργασιακές τους απαιτήσεις. Η διάρκειά της δε θα ξεπερνάει τα δύο έτη.

ε) **Πρώτος Κύκλος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης:** Το εν λόγω επίπεδο εκπαίδευσης διαρκεί 5 έτη δίνοντας στους υποψήφιους τη δυνατότητα κατοχής δύο πτυχίων, το Προ-δίπλωμα και το Δίπλωμα. Με το πέρας των 2 πρώτων ετών οι σπουδαστές υποχρεούνται σε εξετάσεις εφ' όλης της ύλης τριών βασικών μαθημάτων της κατεύθυνσης τους και ενός επιλογής. Οι εξετάσεις στα τρία βασικά μαθήματα είναι προφορικές, γίνονται ενώπιον πενταμελούς επιτροπής του αντίστοιχου εκπαιδευτικού ιδρύματος ενώ στο μάθημα επιλογής ο τρόπος διεξαγωγής εξαρτάται από την πενταμελή επιτροπή. Οι εξετάσεις αυτές επαναλαμβάνονται μέχρι τρεις φορές. Η αποτυχία στην τρίτη επανάληψη οδηγεί στην διαγραφή του σπουδαστή από όλη την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Ο σπουδαστής έχει το δικαίωμα να επιλέξει άλλον κλάδο σπουδών, για μία μόνο φορά, πριν την τρίτη επανάληψη των Προ-διπλωματικών εξετάσεων επανεκκινώντας τον αριθμό των επαναλήψεων. Η απόκτηση του προ-διπλώματος επιτρέπει στο σπουδαστή να συνεχίσει τις σπουδές για την απόκτηση του Διπλώματος. Για το τελευταίο απαιτείται η επιτυχής διεξαγωγή προφορικών εξετάσεων σε τέσσερα (4) μαθήματα εξειδίκευσης.

ζ) **Δεύτερος Κύκλος Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης:** Η συνολική χρονική διάρκεια του εν λόγω κύκλου είναι από τρία (3) έτη και άνω, οδηγώντας στην απόκτηση του Διδακτορικού τίτλου.

3. Στις περιπτώσεις μαθητών και φοιτητών με ειδικές ανάγκες, επιβάλλεται η δημιουργία τμημάτων ένταξης.
4. Η εκπαίδευση είναι θεμελιώδης προτεραιότητα για το Κράτος και βασίζεται στο σεβασμό όλων των ρευμάτων σκέψης, με σκοπό να αναπτύξει τις δημιουργικές δυνατότητες κάθε ανθρώπινου όντος και την πλήρη ανάπτυξη της προσωπικότητάς του σε μία δημοκρατική κοινωνία η οποία είναι βασισμένη στην ηθική αξιολόγηση της εργασίας και την ενεργό συμμετοχή, είναι συνειδητή και αλληλέγγυα στις διαδικασίες του κοινωνικού μετασχηματισμού, και η οποία ενσωματώνει τις αξίες της Εθνικής ταυτότητας και την ελληνική σκέψη, ως παγκόσμια κληρονομιά και παγκόσμια θεώρηση.
5. Το Κράτος, μαζί με τη συμμετοχή των οικογενειών και της κοινωνίας, προωθεί τη διαδικασία της εκπαίδευσης των πολιτών, σύμφωνα με τις αρχές που περιλαμβάνονται στο παρόν Σύνταγμα και το Νόμο.

Άρθρο 135.

1. Καθένας έχει το δικαίωμα σε μία ολοκληρωμένη, ποιοτική και διαρκή εκπαίδευση, με ίσες συνθήκες και ευκαιρίες, χωρίς περιορισμούς, εκτός από εκείνους που προέρχονται από τις ικανότητες, την κλίση και τις φιλοδοξίες του.
2. Η παροχή της εκπαίδευσης στα κρατικά ιδρύματα και σε κάθε τους στάδιο, προ-νηπιακής εκπαίδευσης, νηπιακής εκπαίδευσης, βασικής εκπαίδευσης, μέσης εκπαίδευσης, επαγγελματικής εκπαίδευσης, πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, πολυτεχνικής εκπαίδευσης, είναι απολύτως δωρεάν.
3. Τα συγγράμματα τα οποία προορίζονται για τα εκπαιδευτικά κρατικά ιδρύματα, παραχωρούνται στους μαθητές και φοιτητές, απολύτως δωρεάν.
4. Τα συγγράμματα τα οποία προορίζονται για τα εκπαιδευτικά κρατικά ιδρύματα, χρεώνονται για τη χρήση τους στους μαθητές και φοιτητές.
5. Στο τέλος του εκπαιδευτικού έτους, τα συγγράμματα, επιστρέφονται σε άριστη κατάσταση στο εκπαιδευτικό ίδρυμα το οποίο τους τα παραχώρησε.
6. Σε περίπτωση απώλειας ή καταστροφής του συγγράμματος, ο υπόλογος μαθητής ή φοιτητής, ή οι γονείς ή οι κηδεμόνες τους, υποχρεούνται να καταβάλλουν στο Δημόσιο, το πλήρες αντίτιμο της αξίας του.

7. Ειδική επιτροπή του Υπουργείου Παιδείας, τιμολογεί την αξία ενός εκάστου των συγγραμμάτων.
8. Το Κράτος δημιουργεί και υποστηρίζει ιδρύματα και παροχές επαρκώς εξοπλισμένες για να εξασφαλίζουν την πρόσβαση, τη διάρκεια και την περαίωση στο εκπαιδευτικό σύστημα.
9. Το Συνταγματικό Δικαστήριο εγγυάται ίση μεταχείριση προς τα άτομα με ειδικές ανάγκες ή με κάποια μορφή ανικανότητας καθώς και προς εκείνους που στερούνται της ελευθερίας τους ή τους λείπουν οι βασικές συνθήκες για την ένταξη και παραμονή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα.
10. Οι δωρεές ιδιωτών σε εκπαιδευτικά δημόσια ιδρύματα ή προγράμματα, στη προ-νηπιακή, νηπιακή, βασική, μέση και πανεπιστημιακή εκπαίδευση, προορίζονται αποκλειστικά για το σκοπό τον οποίο ο ιδιώτης δωρίζει.
11. Οι δωρεές ιδιωτών σε εκπαιδευτικά δημόσια ιδρύματα και προγράμματα στη προ-νηπιακή, νηπιακή, βασική, μέση και πανεπιστημιακή εκπαίδευση εκπίπτουν εξ ολοκλήρου του φόρου από το εισόδημά τους.

Άρθρο 136.

1. Η εκπαίδευση είναι υπό την ευθύνη εκπαιδευτικών με αναγνωρισμένη ηθική και αποδεδειγμένη ακαδημαϊκή κατάρτιση.
2. Το Κράτος ενθαρρύνει τη διαρκή τους δια βίου ενημέρωση και εγγυάται τη σταθερότητα στην άσκηση του διδασκαλικού επαγγέλματος, τηρώντας το παρόν Σύνταγμα και το Νόμο, σε ένα καθεστώς εργασίας και επίπεδο ζωής ανάλογη με την υψηλή αποστολή τους.
3. Η εισαγωγή, προαγωγή και παραμονή στο εκπαιδευτικό σύστημα ορίζεται από το Νόμο και ανταποκρίνεται σε αξιολογικά- αξιοκρατικά κριτήρια, χωρίς κομματικής ή άλλης, μη ακαδημαϊκής, φύσεως παρέμβαση.
4. Κοινή Επιτροπή Αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, αποτελούμενη από:
α) Εκπρόσωπο του Υπουργείου Παιδείας, β) Εκπρόσωπο της εκπαιδευτικής κοινότητας του εκπαιδευτικού ιδρύματος γ) Εκπρόσωπο των γονέων και κηδεμόνων του εκπαιδευτικού ιδρύματος, δ) Εκπρόσωπο της Δημοτικής και Κοινοτικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην περιοχή ευθύνης στην οποία είναι εγκατεστημένο το εκπαιδευτικό ίδρυμα, ε) Εκπρόσωπο της συνδικαλιστικής οργάνωσης των εκπαιδευτικών, αξιολογεί τους εκπαιδευτικούς, την πρόσληψη ή την απόλυσή τους στο αντίστοιχο εκπαιδευτικό ίδρυμα.
5. Η απόφαση για την πρόσληψη ή απόλυση του εκπαιδευτικού, αποφασίζεται με υπερψήφισή της από την απόλυτη πλειοψηφία της Κοινής Επιτροπής Αξιολόγησης.

6. Δεν μπορούν να είναι εκπαιδευτικοί, όσοι ασκούν λόγο ρατσιστικό, μισελληνικό και εθνομηδενιστικό, στρατευμένο, όπως επίσης θρησκευτικό φανατισμό και προσηλυτισμό.

Άρθρο 137.

1. Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και της γεωγραφίας της Ελλάδος, όπως επίσης και των ιδεών των Σοφών, Ποιητών, Επαναστατών, Ηρώων της Πατρίδας, πρέπει να ολοκληρώνεται υποχρεωτικά στα δημόσια ιδρύματα μέχρι το ενδέκατο έτος, από το νηπιακό, έως το τρίτο έτος της μέσης εκπαίδευσης.
2. Στα τρία έτη, από το τέταρτο έτος έως το έκτο έτος της Μέσης Εκπαίδευσης, η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και της γεωγραφίας της Ελλάδος, όπως επίσης και των ιδεών των Σοφών, Ποιητών, Επαναστατών, Ηρώων της Πατρίδας είναι υποχρεωτική κατ' επιλογή από το μαθητή, ενός τουλάχιστον τομέα.
3. Στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, της ιστορίας και της γεωγραφίας της Ελλάδος, όπως επίσης και των ιδεών των Σοφών, Ποιητών, Επαναστατών, Ηρώων της Πατρίδας είναι επίσης υποχρεωτική κατ' επιλογή από το μαθητή, ενός τουλάχιστον τομέα.
4. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση καθίσταται υποχρεωτική σε όλα τα επίπεδα και τις μορφές του εκπαιδευτικού συστήματος.
5. Το αρμόδιο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, ορίζει τις αρχές και το πλαίσιο της διδασκαλίας.

Άρθρο 138.

1. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, δημόσια και ιδιωτικά, πρέπει να συνεισφέρουν στην εκπαίδευση των πολιτών.
2. Νόμος ορίζει τα ποσοστά του τηλεοπτικού χρόνου τον οποίο πρέπει τα ΜΜΕ να διαθέτουν για την εκπαίδευση των πολιτών.
3. Το Κράτος εγγυάται δημόσιες ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες καθώς και δίκτυα βιβλιοθηκών και πληροφορικής, με σκοπό να επιτρέψει την καθολική πρόσβαση στην πληροφορία.
4. Τα εκπαιδευτικά κέντρα οφείλουν να εντάσσουν τη γνώση και την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών και καινοτομιών τους, σύμφωνα με τις αξιώσεις που θέτει το παρόν Σύνταγμα.

Αυτονομία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Άρθρο 139.

1. Το Κράτος αναγνωρίζει το δημόσιο συμφέρον της επιστήμης, της τεχνολογίας, της γνώσης, της καινοτομίας και των εφαρμογών τους και τις απαραίτητες υπηρεσίες πληροφοριών, επειδή είναι βασικά Όργανα για την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη της χώρας, καθώς και για την Εθνική ασφάλεια και κυριαρχία. Προς τούτο, ιδρύει, χρηματοδοτεί και προστατεύει, τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.
2. Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα εννοούνται όλα τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τετραετούς και πλέον εκπαίδευσης, Πανεπιστήμια και Πολυτεχνικές Σχολές.
3. Το Κράτος αναγνωρίζει την αυτονομία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων ως αρχή και ιεραρχία που επιτρέπει στους καθηγητές, μαθητές/φοιτητές και αποφοίτους της κοινότητάς τους να αφοσιωθούν στην αναζήτηση της γνώσης μέσω της επιστημονικής, ανθρωπιστικής και τεχνολογικής έρευνας, για το πνευματικό και υλικό όφελος του Έθνους.
4. Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, υιοθετούν τους δικούς τους κανόνες, για τον τρόπο διακυβέρνησης τους, τη λειτουργία τους και την αποτελεσματική διοίκηση της περιουσίας τους, υπό τον έλεγχο και την επιτήρηση που γι' αυτό το σκοπό θεσπίζει ο Νόμος.
5. Αναγνωρίζεται η αυτονομία στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, για τον προγραμματισμό, την οργάνωση, την επεξεργασία και πραγματοποίηση προγραμμάτων έρευνας και διδασκαλίας.
6. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα στις κοινότητες των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, να οργανώνουν την εσωτερική ασφάλεια των κοινόχρηστων χώρων τους.

Άρθρο 140.

1. Ο Επικεφαλής της Ασφάλειας του χώρου των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, εκλέγεται με άμεση και καθολική- μυστική ψηφοφορία, από το σύνολο του προσωπικού, εκπαιδευτικού, διοικητικού και εργατικού του κάθε Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος.
2. Επικεφαλής της Ασφάλειας του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος εκλέγεται ο υποψήφιος ο οποίος συγκέντρωσε το πενήντα συν ένα τοις εκατό (50+1%) των ψηφοφόρων οι οποίοι ορίζονται στην παράγραφο 6 του παρόντος άρθρου.
3. Ο Επικεφαλής της Ασφάλειας του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, είναι ανακλητός από το Σώμα το οποίο τον εξέλεξε, με την πρόκληση ψηφοφορίας ανάκλησής του από το τρία τοις εκατό (3%) των ψηφοφόρων οι οποίοι τον εξέλεξαν.
4. Ο Επικεφαλής της Ασφάλειας του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ανακαλείται οριστικά από το αξίωμά του από το πενήντα συν ένα τοις

εκατό (50+1%) των ψήφων των ψηφοφόρων οι οποίοι τον εξέλεξαν στην ψηφοφορία ανάκλησης η οποία προκαλείται με τη συλλογή υπογραφών.

5. Η διαδικασία ανάκλησης του Επικεφαλής της Ασφάλειας του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ολοκληρώνεται μέσα σε διάστημα τριάντα ημερών.
6. Αμέσως μετά την ανάκλησή του, ο επικεφαλής της ασφάλειας του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, αντικαθίσταται με τον αμέσως επόμενο επιλαχόντα υποψήφιο.
7. Στην αρμοδιότητα του Επικεφαλής της Ασφάλειας του κάθε χώρου του Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, εναπόκειται η δυνατότητα αιτήματος για οποιαδήποτε συνδρομή από τα Όργανα τάξης και ασφάλειας του Κράτους.

Αθλητισμός.

Άρθρο 141.

1. Καθένας έχει δικαίωμα στον αθλητισμό και την ψυχαγωγία ως δραστηριότητες που ωφελούν την ατομική και συλλογική ποιότητα ζωής.
2. Το Κράτος υιοθετεί τον αθλητισμό και την ψυχαγωγία ως πολιτική εκπαίδευσης και δημόσιας υγείας και εγγυάται τους πόρους για την προώθησή τους.
3. Η φυσική αγωγή και ο αθλητισμός εκπληρώνουν έναν θεμελιώδη ρόλο στον ολοκληρωμένο σχηματισμό της νηπιακής και εφηβικής ηλικίας. Η διδασκαλία της είναι υποχρεωτική σε όλα τα επίπεδα της δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης.
4. Το Κράτος εγγυάται την ολοκληρωμένη μέριμνα στους αθλητές χωρίς καμία διάκριση, καθώς και την υποστήριξη στον αθλητισμό υψηλών επιδόσεων και την αξιολόγηση και ρύθμιση των αθλητικών οργανισμών.
5. Ο Νόμος θεσπίζει κίνητρα για τα πρόσωπα, τα ιδρύματα και τις κοινότητες που προωθούν τους αθλητές και αναπτύσσουν ή χρηματοδοτούν σχέδια, προγράμματα και αθλητικές δραστηριότητες στη Χώρα.
6. Το Κράτος, δεν χρηματοδοτεί τις επαγγελματικές αθλητικές οργανώσεις, τις δράσεις τους και τις υποδομές τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11.

Οικονομικά Δικαιώματα και υποχρεώσεις.

Άρθρο 142.

1. Καθένας μπορεί ελεύθερα να αφοσιώνεται στην οικονομική δραστηριότητα της προτίμησής του, χωρίς άλλους περιορισμούς από αυτούς που προβλέπονται στο παρόν Σύνταγμα και εκείνους που θεσπίζουν οι Νόμοι, για λόγους ανθρωπιστικής ανάπτυξης, ασφάλειας, υγείας, προστασίας του περιβάλλοντος ή άλλου κοινωνικού συμφέροντος.
2. Το Κράτος προωθεί την ιδιωτική πρωτοβουλία, εγγυάται τη δημιουργία και τη δίκαιη κατανομή του πλούτου, καθώς και την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών που να ικανοποιούν τις ανάγκες του πληθυσμού, την ελευθερία της εργασίας, της επιχείρησης, του εμπορίου, της βιομηχανίας, χωρίς να περιορίζεται η Διοίκηση του να εκπονεί μέτρα για να προγραμματίζει, να ορθολογικοποιεί και να ρυθμίζει την οικονομία και να προωθεί την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της χώρας.

Άρθρο 143.

1. Δεν επιτρέπονται τα μονοπώλια. Κηρύσσονται αντίθετα στις θεμελιώδεις αρχές του παρόντος Συντάγματος, οποιαδήποτε και αν είναι η πράξη, δραστηριότητα, συμπεριφορά ή συμφωνία των ιδιωτών που να έχουν ως σκοπό την ίδρυση ενός μονοπωλίου, ή που οδηγούν, μέσω των πραγματικών τους επιδράσεων και ανεξάρτητα από τη βούληση εκείνων, στην ύπαρξη μονοπωλίου, οποιαδήποτε και αν είναι η μορφή που υιοθετεί στην πραγματικότητα. Επίσης είναι αντίθετη στις προαναφερθείσες αρχές η κατάχρηση της θέσης κυριαρχίας που ένας ιδιώτης, ένα σύνολο ιδιωτών, μία επιχείρηση ή ένα σύνολο επιχειρήσεων, αποκτά ή έχει αποκτήσει σε μία καθορισμένη αγορά αγαθών ή υπηρεσιών, ανεξάρτητα από την αιτία που καθορίζει μία τέτοια θέση κυριαρχίας, καθώς και όταν πρόκειται για κατευθυνόμενη ζήτηση. Σε όλες τις περιπτώσεις που υποδεικνύονται παραπάνω, το κράτος υιοθετεί τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή βλαβερών και περιοριστικών επιδράσεων του μονοπωλίου, της κατάχρησης της κυρίαρχης θέσης και της κατευθυνόμενης ζήτησης, έχοντας ως σκοπό την προστασία του καταναλωτικού κοινού, των παραγωγών, και την εξασφάλιση αποτελεσματικών συνθηκών ανταγωνιστικότητας στην οικονομία.
2. Η εναρμονισμένη πρακτική τιμολόγησης αγαθών και προϊόντων από δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις και η κατάχρηση της θέσης κυριαρχίας, τιμωρείται διοικητικά, αστικά και ποινικά.
3. Καμία Δημόσια Επιχείρηση Κοινής Ωφέλειας δεν μπορεί να παραχωρηθεί προς εκμετάλλευση σε ιδιώτες επιχειρηματίες.
4. Οι Εθνικοί Οδοί, είναι ιδιοκτησία του Κράτους. Δεν παραχωρείται σε καμία περίπτωση η εκμετάλλευση των υπηρεσιών τους, σε ιδιώτες.

Άρθρο 144.

Η προαγορά και απόκρυψη εμπορευμάτων, η τοκογλυφία, η δημιουργία καρτέλ και άλλα συναφή αδικήματα, τιμωρούνται αυστηρά με ποινή τουλάχιστον δεκαπέντε ετών φυλάκισης, μη εξαγοράσιμη και χωρίς αναστολή.

Άρθρο 145.

1. Κατοχυρώνεται το δικαίωμα της ιδιοκτησίας. Καθένας έχει δικαίωμα στη χρήση, απόλαυση, και διάθεση των αγαθών του.
2. Η ιδιοκτησία υπόκειται στις συνεισφορές, τους περιορισμούς και τις υποχρεώσεις που θεσπίζει ο Νόμος με σκοπό τη δημόσια ωφέλεια ή το γενικό συμφέρον.
3. Μόνο για λόγους δημόσιας ωφέλειας ή κοινωνικού συμφέροντος, μέσω οριστικής απόφασης και έγκαιρης καταβολής της δίκαιης αποζημίωσης, μπορεί να κηρυχθεί η αναγκαστική απαλλοτρίωση οποιασδήποτε κατηγορίας ιδιωτικής περιουσίας και αγαθών.

Άρθρο 146.

1. Δε διατάσσονται ούτε εκτελούνται κατασχέσεις αγαθών παρά μόνο στις περιπτώσεις που επιτρέπει το παρόν Σύνταγμα.
2. Κατ' εξαίρεση, μπορούν να γίνουν αντικείμενα κατάσχεσης, διαμέσου οριστικής δικαστικής απόφασης, τα αγαθά φυσικών ή νομικών προσώπων, εθνικών ή ξένων, που είναι υπεύθυνα για διάπραξη αδικημάτων ενάντια στη δημόσια περιουσία, τα αγαθά εκείνων που έχουν πλουτίσει παράνομα υπό την προστασία της Δημόσιας Διοίκησης και τα αγαθά που προέρχονται από εμπορικές, χρηματιστικές ή οποιοσδήποτε άλλες ενέργειες που σχετίζονται με παράνομο εμπόριο ψυχοτρόπων και παραισθησιογόνων ουσιών.
3. Επίσης κατ' εξαίρεση, μπορούν να γίνουν αντικείμενα κατάσχεσης, μετά από οριστική δικαστική απόφαση, τα αγαθά φυσικών προσώπων αλλά και των νομικών προσώπων που αυτά έχουν συστήσει, όταν πρόκειται για αιρετούς ή διορισμένους δημόσιους λειτουργούς οι οποίοι καταχράστηκαν δημόσια αγαθά ή προσπορίστηκαν παράνομα οικονομικά οφέλη, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, ως Δημόσιοι Λειτουργοί.

Άρθρο 147.

1. Καθένας έχει το δικαίωμα να διαθέτει αγαθά και υπηρεσίες ποιότητας, καθώς και κατάλληλες και μη παραπλανητικές πληροφορίες για το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων και υπηρεσιών που διαθέτει.

2. Ο Νόμος θεσπίζει τους απαραίτητους μηχανισμούς για την εγγύηση αυτών των δικαιωμάτων, τους κανόνες ελέγχου ποιότητας και ποσότητας αυτών των αγαθών και υπηρεσιών, τις διαδικασίες υπεράσπισης του καταναλωτικού κοινού, την αποζημίωση για βλάβες που μπορεί να προκληθούν και τις αντίστοιχες κυρώσεις για την καταπάτηση αυτών των δικαιωμάτων.

Άρθρο 148.

1. Αναγνωρίζεται το δικαίωμα των εργαζομένων καθώς και εκείνο της κοινότητας στην ανάπτυξη ενώσεων κοινωνικού και συμμετοχικού χαρακτήρα, όπως οι συνεργατικές, τα ταμειυτήρια, οι κοινοπραξίες αμοιβαίας βοήθειας και άλλοι τύποι συνεταιρισμών. Αυτές οι ενώσεις μπορούν να αναπτύσσουν οποιαδήποτε μορφή οικονομικής δραστηριότητας, σύμφωνα με το Νόμο.
2. Ο Νόμος αναγνωρίζει τις ιδιαιτερότητες αυτών των οργανισμών, ιδιαίτερα εκείνες που συσχετίζονται με τη συνεργατική δράση, τη συνεταιριστική εργασία και τον χαρακτήρα τους ως παραγωγών συλλογικής ωφέλειας.
3. Το Κράτος προωθεί και προστατεύει αυτούς τους συνεταιρισμούς που προορίζονται για τη βελτίωση της λαϊκής και εναλλακτικής οικονομίας.

Άρθρο 149.

1. Απαγορεύεται ρητά η λειτουργία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, οι μη διαφανείς Κοινωνικοί Οργανισμοί και οι Μυστικές Εταιρίες.
2. Άτομα, (πλην των Προξενικών υπαλλήλων των ξένων χωρών, των εγκατεστημένων στην Επικράτεια) τα οποία υπηρετούν ή εξυπηρετούν υπηρεσίες χωρών του Εξωτερικού, καταγράφονται σε ειδικό κατάλογο του Υπουργείου Εξωτερικού, ως Ξένοι Πράκτορες (Foreign Agents).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 12.

Καθεστώς Αγίου Όρους.

Άρθρο 150.

1. Η χερσόνησος του Άθω, από και πέραν της Μεγάλης Βίγλας που αποτελεί την περιοχή του Αγίου Όρους είναι, σύμφωνα με το αρχαίο προνομιακό καθεστώς του, αυτοδιοίκητο τμήμα του Ελληνικού Κράτους, του οποίου η κυριαρχία πάνω σε αυτό παραμένει άθικτη. Από πνευματική άποψη το Άγιο Όρος τελεί υπό την άμεση δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

2. Ο καθορισμός των Αγιορείτικων καθεστώτων και του τρόπου λειτουργίας των γίνεται από τον Καταστατικό Χάρτη του Αγίου Όρους τον οποίο, με σύμπραξη των αντιπροσώπων του Κράτους, συντάσσουν και ψηφίζουν οι είκοσι Ιερές Μονές και τον επικυρώνουν το Οικουμενικό Πατριαρχείο και η Βουλή των Ελλήνων. Το αγιορείτικο καθεστώς τελεί προς το πνευματικό μέρος υπό την εποπτεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και προς το διοικητικό μέρος υπό την εποπτεία του Κράτους.
3. Οι εξουσίες του Κράτους και η διαφύλαξη της δημόσιας τάξης και ασφάλειας ασκούνται από διοικητή όπως Νόμος ορίζει.
4. Ο Πολιτικός Διοικητής του Αγίου Όρους, ορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13.

Περιβαλλοντικά δικαιώματα

Άρθρο 151.

1. Είναι δικαίωμα και καθήκον κάθε γενιάς να προστατεύει και να διατηρεί το περιβάλλον προς όφελος της ίδιας και του μελλοντικού κόσμου.
2. Καθένας έχει, ατομικά και συλλογικά, δικαίωμα να απολαμβάνει μία ζωή και ένα περιβάλλον ασφαλές, σίγουρο, υγιές και οικολογικά ισορροπημένο.
3. Το Κράτος προστατεύει το περιβάλλον, τη βιοποικιλότητα, τους γενετικούς πόρους, τις οικολογικές διαδικασίες, τα εθνικά πάρκα και τα φυσικά μνημεία και τις υπόλοιπες περιοχές ειδικής οικολογικής σημασίας.
4. Το γονιδίωμα των ζωντανών όντων δεν μπορεί να κατοχυρωθεί εμπορικά ως πατέντα, και ο Νόμος που αναφέρεται στις βιοηθικές αρχές ρυθμίζει τα σχετικά με το ζήτημα.
5. Είναι θεμελιώδης υποχρέωση του Κράτους, με την ενεργή συμμετοχή της κοινωνίας, να εγγυάται ότι ο πληθυσμός αναπτύσσεται σε ένα περιβάλλον ελεύθερο μολύνσεων, όπου ο αέρας, το νερό, τα εδάφη, οι ακτές, το κλίμα, το στρώμα του όζοντος, τα ζωντανά είδη να είναι ιδιαίτερα προστατευόμενα, σύμφωνα με το Νόμο.

Άρθρο 152.

1. Το Κράτος αναπτύσσει μία πολιτική διεύθετης της επικράτειας λαμβάνοντας υπόψη την οικολογική, γεωγραφική, πληθυσμιακή, κοινωνική, πολιτισμική, οικονομική και πολιτική πραγματικότητα, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης, η οποία να περιλαμβάνει την πληροφόρηση, την παροχή συμβουλών και την συμμετοχή των πολιτών.

2. Οργανικός Νόμος αναπτύσσει τις αρχές και τα κριτήρια γι' αυτή τη διευθέτηση.

Άρθρο 153.

1. Κάθε δραστηριότητα ικανή να προξενήσει βλάβες στα οικοσυστήματα πρέπει εκ των προτέρων να συνοδεύεται από μελέτες περιβαλλοντικών και κοινωνικοπολιτικών επιπτώσεων.
2. Απαγορεύεται ρητά η είσοδος τοξικών και επικίνδυνων λυμάτων στη χώρα, καθώς και η κατασκευή και χρήση πυρηνικών, χημικών και βιολογικών όπλων.
3. Ειδικός Νόμος ρυθμίζει τη χρήση, διαχείριση, μεταφορά και αποθήκευση των τοξικών και επικίνδυνων ουσιών.

Άρθρο 154.

Το Κράτος, ενισχύει την ανάπτυξη των ελληνικών παραδοσιακών σπόρων και φυτών καθώς και του γενετικού τους υλικού. Γι' αυτόν τον σκοπό, ιδρύει και χρηματοδοτεί σε συνεργασία με τις Γεωπονικές Σχολές των Ελληνικών Πανεπιστημίων, Ελληνική Τράπεζα Σπόρων.

Άρθρο 155.

1. Απαγορεύεται ρητά η παραγωγή, εμπορία, εισαγωγή και προώθηση, κάθε είδους μεταλλ αγγένου ή γενετικά τροποποιημένου φυτικού ή ζωικού είδους.
2. Απαγορεύεται ρητά η παραγωγή, εμπορία, εισαγωγή και προώθηση, κάθε είδους φυτικού ή ζωικού είδους, μη επανεμφυτέψιμου, μη αναπαραγόμενου.
3. Στις συμβάσεις που η Δημοκρατία συνάπτει με φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εθνικά ή ξένα, ή στις άδειες που χορηγούνται, που επηρεάζουν τους φυσικούς πόρους, συμπεριλαμβάνεται η υποχρέωση, ακόμα και όταν η ίδια δεν είναι ρητή, να διατηρείται η οικολογική ισορροπία, να επιτρέπεται η πρόσβαση στην τεχνολογία και η μεταβίβαση της σε συνθήκες αμοιβαιότητας και να αποκαθίσταται το περιβάλλον στη φυσική του κατάσταση, αν έχει υποστεί αλλαγές, σύμφωνα με τους όρους που ορίζει ο Νόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14.

Τα καθήκοντα των πολιτών.

Άρθρο 156.

Οι Πολίτες της Ελλάδος, έχουν το καθήκον να τιμούν και να υπερασπίζονται την πατρίδα, τα σύμβολα της και τις πολιτιστικές της αξίες, να διαφυλάσσουν και να προστατεύουν την κυριαρχία, την Εθνική ταυτότητα, την εδαφική ακεραιότητα, την αυτοδιάθεση και τα συμφέροντα του Έθνους.

Άρθρο 157.

Καθένας έχει το καθήκον να τηρεί, να υπακούει και να υπερασπίζεται το παρόν Σύνταγμα, τους Νόμους και τις υπόλοιπες πράξεις, που για την άσκηση των λειτουργιών τους εκδίδουν τα Όργανα της Δημόσιας Διοίκησης.

Άρθρο 158.

Καθένας έχει το καθήκον να εκπληρώνει τις κοινωνικές του υποχρεώσεις και να συμμετέχει αλληλέγγυα στην πολιτική, αστική και κοινοτική, ζωή της χώρας, προωθώντας και υπερασπίζοντας τα ανθρώπινα δικαιώματα, ως θεμέλιο της δημοκρατικής συμβίωσης και της κοινωνικής ειρήνης.

Άρθρο 159.

Καθένας έχει το καθήκον να συνεισφέρει στις δαπάνες μέσω της καταβολής φόρων, τελών και εισφορών τις οποίες ορίζει ο Νόμος.

Άρθρο 160.

Καθένας, έχει το καθήκον να παρέχει τις απαραίτητες αστικές υπηρεσίες, για την προάσπιση, τη διατήρηση και την ανάπτυξη της χώρας ή για να αντιμετωπίζει καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Άρθρο 161.

Καθένας έχει καθήκον και υποχρέωση να συμμετέχει στην Άμυνα και την Ασφάλεια της χώρας, στο πλαίσιο της Παλλαϊκής Άμυνας και της οργάνωσης της Εθνοφυλακής και της Πολιτοφυλακής.

Άρθρο 162.

Καθένας έχει το καθήκον και υποχρέωση να προσφέρει υπηρεσίες στις εκλογικές και στις δικαστικές λειτουργίες που του ανατίθενται, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους Νόμους.

Άρθρο 163.

1. Οι υποχρεώσεις που αναλογούν στο Κράτος, σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα και το Νόμο, για την εκπλήρωση των σκοπών γενικής κοινωνικής ευημερίας, δεν αποκλείουν εκείνες, οι οποίες λόγω

αλληλεγγύης και κοινωνικής ευθύνης και ανθρωπιστικής βοήθειας, αντιστοιχούν στους Πολίτες σύμφωνα με τις ικανότητές τους.

2. Νόμος προβλέπει τα απαραίτητα μέσα για να επιβάλλει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο.
3. Εκείνοι που αποβλέπουν στην άσκηση οποιουδήποτε επαγγέλματος, έχουν καθήκον να παρέχουν υπηρεσίες στη κοινωνία κατά το χρονικό διάστημα, στο χώρο και υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει ο Νόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 15.

Δημόσια Διοίκηση.

Άρθρο 164.

1. Η Δημόσια Διοίκηση κατανέμεται ανάμεσα στη Διοίκηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και την Εθνική Διοίκηση. Η Δημόσια Εθνική Διοίκηση διακρίνεται στη Νομοθετική, Εκτελεστική, Δικαστική και την Ελεγκτική της Εξουσίας του Λαού.
2. Καθένας από τους κλάδους της Δημόσιας Διοίκησης έχει τις δικές του λειτουργίες, αλλά τα Όργανα που αφορά η άσκησή της συνεργάζονται μεταξύ τους για την πραγματοποίηση των σκοπών της Πολιτείας.

Άρθρο 165.

Το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος καθορίζουν τις αρμοδιότητες των οργάνων που ασκούν τη Δημόσια Διοίκηση, στις οποίες οφείλουν να υπόκεινται οι ενέργειες που πραγματοποιούν.

Άρθρο 166.

Κάθε Διοίκηση που αποτελεί προϊόν σφετερισμού είναι παράνομη και οι πράξεις της άκυρες.

Άρθρο 167.

Η άσκηση της Δημόσιας Διοίκησης συνεπάγεται ατομική ευθύνη για κατάχρηση ή κακή εφαρμογή Διοίκησης ή για παραβίαση του παρόντος Συντάγματος ή του Νόμου.

Άρθρο 168.

Το Κράτος ανταποκρίνεται οικονομικά στις βλάβες που υφίστανται ιδιώτες σε οποιοδήποτε από τα αγαθά ή δικαιώματά τους εφόσον η βλάβη καταλογίζεται στη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης.

Άρθρο 169.

Οι εκπρόσωποι της Δημόσιας Διοίκησης κάθε βαθμού και κάθε είδους, είναι ατομικά υπόλογοι, απέναντι στους Πολίτες οι οποίοι μπορούν να ζητήσουν την ποινική τους δίωξη και να εγείρουν αστικές αποζημιώσεις έναντι τους κατ' έγκληση ή αυτεπαγγέλτως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 16.

Σύνταξη της Πολιτείας.

Άρθρο 170.

1. Η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τα δύο Σώματα της Βουλής. Την Άνω Βουλή των Ελλήνων και την Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.
2. Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τον Πρωθυπουργό και τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.
3. Η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα Δικαστήρια. Οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού.
4. Η ελεγκτική λειτουργία, ασκείται από το Συμβούλιο της Δημοκρατίας και τον Εκπρόσωπο του Λαού.

Γενικές Αρχές.

Άρθρο 171.

1. Απαγορεύεται οποιαδήποτε μείωση στα όρια της Επικράτειας, με απόφαση, οποιουδήποτε οργάνου της Δημοκρατίας, αιρετού ή διορισμένου.
2. Καμία νομοθετική πρωτοβουλία πολιτών δεν μπορεί να ληφθεί, με πρόταση δημοψηφίσματος, που να αφορά μείωση των ορίων της Επικράτειας.
2. Δεν είναι δεκτή στην Ελληνική Επικράτεια καμία ξένη στρατιωτική δύναμη ούτε μπορεί να διαμένει σ' αυτή ή να περάσει μέσα από αυτή, παρά μόνο με Δημοψήφισμα, στο οποίο συμμετέχουν τουλάχιστον το 50+1% του συνόλου των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων και στο οποίο ψήφισαν υπέρ μιας τέτοιας δυνατότητας, τα 50+1% των εγκύρων ψήφων.

Άρθρο 172.

1. Οι γενικά παραδεκτοί κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με Δημοψήφισμα και τη

θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη Νόμου.

2. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας. Απαγορεύεται ρητά σε οποιοδήποτε σώμα, εκτελεστικής ή νομοθετικής Διοίκησης να προβεί, σε περιορισμούς ως προς την άσκηση της Εθνικής κυριαρχίας της Ελλάδος.

Πολιτικοί Φορείς.

Άρθρο 173.

1. Έλληνες Πολίτες που έχουν το εκλογικό δικαίωμα μπορούν ελεύθερα να ιδρύουν και να συμμετέχουν σε πολιτικούς φορείς, που η οργάνωση και η δράση τους οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.
2. Οι πολιτικοί φορείς απαγορεύεται να ενισχύονται οικονομικά από το Κράτος για τις εκλογικές και λειτουργικές τους δαπάνες.
3. Νόμος, τον οποίο αποκλειστικά εισηγείται στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, ο Εκπρόσωπος του Λαού, ορίζει τις εγγυήσεις διαφάνειας ως προς τις εκλογικές δαπάνες και γενικά την οικονομική διαχείριση των Πολιτικών Φορέων, των Βουλευτών, των υποψήφιων Βουλευτών και των υποψηφίων στην τοπική αυτοδιοίκηση όλων των βαθμών.
4. Με Νόμο τον οποίο αποκλειστικά εισηγείται στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, ο Εκπρόσωπος του Λαού, επιβάλλεται ανώτατο όριο εκλογικών δαπανών, μπορεί να απαγορεύονται ορισμένες μορφές προεκλογικής προβολής και καθορίζονται οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η παράβαση των σχετικών διατάξεων συνιστά λόγο έκπτωσης από το αιρετό αξίωμα κάθε είδους και βαθμού, με πρωτοβουλία της Εκλογικής Εξουσίας και του Προέδρου της, Εκπροσώπου του Λαού.
5. Ο έλεγχος των εκλογικών δαπανών των Πολιτικών Φορέων και των υποψηφίων Βουλευτών διενεργείται από ειδικό όργανο που συγκροτείται με ευθύνη της Εκλογικής Εξουσίας, ο Πρόεδρος της οποίας, Εκπρόσωπος του Λαού, υποβάλλει το σχετικό Νόμο για έγκριση στην Άνω Βουλή των Ελλήνων.
6. Απαγορεύονται απολύτως με ποινή απόταξης, οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά Πολιτικού Φορέα στους δικαστικούς λειτουργούς και σε όσους υπηρετούν στις Ένοπλες Δυνάμεις και στα Σώματα Ασφαλείας.
7. Απαγορεύονται απολύτως με ποινή απόταξης, οι οποιασδήποτε μορφής εκδηλώσεις υπέρ ή κατά Πολιτικού Φορέα, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, στους υπαλλήλους του Δημοσίου, Οργανισμών

Τοπικής Αυτοδιοίκησης, άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή επιχειρήσεων η διοίκηση των οποίων ορίζεται άμεσα ή έμμεσα από το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχο.

8. Για να χρισθεί ο πολίτης υποψήφιος για αιρετό αξίωμα, θα πρέπει να συγκεντρώσει, τις εξής υπογραφές στήριξης της υποψηφιότητάς του: α) Υποψήφιος Πρόεδρος Δημοκρατίας, Υποψήφιος Εκπρόσωπος του Λαού, Υποψήφιος Πρωθυπουργός, 2.000 υπογραφές. β) Υποψήφιος Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, 1.000 υπογραφές. δ) Υποψήφιος Πρόεδρος Αρείου Πάγου, Υποψήφιος Πρόεδρος Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, Υποψήφιος Πρόεδρος Συμβουλίου της Επικρατείας, 100 υπογραφές (από τους τακτικούς δικαστές όλων των τύπων των Δικαστηρίων της Επικράτειας). ε) Υποψήφιος Βουλευτής, Υποψήφιος Νομάρχης 200 υπογραφές, ζ) Υποψήφιος Δήμαρχος και Υποψήφιος Κοινοτάρχης, υπογραφές από το 1% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων του Δήμου ή της Κοινότητάς του.
9. Δεν μπορεί να είναι υποψήφιος για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα, οποιοδήποτε βαθμού, συγγενείς μέχρι 3ου βαθμού, εν ενεργεία αιρετού αξιωματούχου.
10. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για την ανακήρυξη των, στην παράγραφο 8, Υποψηφίων αιρετών αξιωματούχων, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 17.

Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Ανάδειξη του Προέδρου.

Άρθρο 174.

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ρυθμιστής του Πολιτεύματος και ο Ανώτατος Πολιτειακός Παράγοντας της Δημοκρατίας. Εκλέγεται κατευθείαν από τον ελληνικό Λαό για πενταετή περίοδο.
2. Το αξίωμα του Προέδρου είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
3. Η προεδρική περίοδος αρχίζει από την ορκωμοσία του Προέδρου.
4. Σε περίπτωση πολέμου, η προεδρική θητεία παρατείνεται έως τη λήξη του.
5. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 175.

Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του και έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν.

Άρθρο 176.

1. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας γίνεται με μυστική-καθολική ψηφοφορία από τον ελληνικό Λαό, έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Προέδρου της Δημοκρατίας να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Πρόεδρος παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
3. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
4. Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογέων ανά την Επικράτεια.
5. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
6. Ο εκλεγόμενος Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που λήγει η θητεία του απερχόμενου Προέδρου.
7. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδος να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους Νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την Εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού».**
8. Η χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο της χορηγίας του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 177.

1. Τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα

καθήκοντά του, τον αναπληρώνει προσωρινά ο Πρόεδρος της Βουλής. Αν δεν υπάρχει Βουλή, ο Πρόεδρος της τελευταίας Βουλής και, αν αυτός αρνείται ή δεν υπάρχει, ο Εκπρόσωπος του Λαού.

2. Αν η αδυναμία του Προέδρου της Δημοκρατίας να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18.

Εξουσίες και ευθύνες του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Άρθρο 178.

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, είναι Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας.
2. Αποφασίζει για την κήρυξη πολέμου, την κατάσταση έκτακτης ανάγκης της χώρας και τη διακοπή των εχθροπραξιών, συνομολογεί συνθήκες ειρήνης, συμμαχίας, οικονομικής συνεργασίας και συμμετοχής σε διεθνείς οργανισμούς ή ενώσεις και τις ανακοινώνει στη Βουλή των Ελλήνων με τις αναγκαίες διασαφήσεις και εκπροσωπεί τη χώρα διεθνώς.
3. Οι πράξεις του Πρωθυπουργού και της Κυβέρνησης, δεν ισχύουν ούτε εκτελούνται, χωρίς την υπογραφή του Προέδρου της Δημοκρατίας.
4. Προεδρεύει στο Εθνικό Ταμείο Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης.
5. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας: α) Παύει τον Πρωθυπουργό της χώρας, με προϋπόθεση τη σύμφωνη γνώμη των τριών τετάρτων του συνολικού αριθμού της Βουλής των Ελλήνων. β) Παύει τον Πρωθυπουργό της χώρας, με προϋπόθεση την ανάκλησή του από το Λαό, μετά από απόφαση της πλειοψηφίας του εκλογικού σώματος, μέσα από τις διαδικασίες που προβλέπονται από το άρθρο 88, του παρόντος Συντάγματος. γ) Αποφασίζει για τη διάλυση της Βουλής, με το πέρας της πλήρους θητείας της. δ) Διορίζει τον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων (ΓΕΕΘΑ), της Ελληνικής Δημοκρατίας. ε) Κηρύσσει δημοψηφίσματα βάσει των άρθρων όταν ισχύουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται από το παρόν Σύνταγμα. ζ) Συγκαλεί το Εθνικό Ταμείο Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης, όποτε κρίνει αναγκαία τη σύνοδό του. η) Αποφασίζει το διορισμό του προσωπικού των υπηρεσιών της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

Άρθρο 179.

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ανακηρύσσει τον Πρωθυπουργό.

2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απαλλάσσει από τα καθήκοντά του τον Πρωθυπουργό, εάν αυτός ανακληθεί βάσει των διαδικασιών που προβλέπονται από το παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο 180.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συγκαλεί τη Βουλή τακτικά μία φορά κάθε χρόνο, και εκτάκτως κάθε φορά που το κρίνει εύλογο. Κηρύσσει αυτοπροσώπως ή δια του Προέδρου της Βουλής των Ελλήνων, την έναρξη και τη λήξη κάθε βουλευτικής περιόδου.

Άρθρο 181.

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει και δημοσιεύει τους Νόμους που έχουν ψηφιστεί από τη Βουλή μέσα σε ένα μήνα από την ψήφισή τους. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να αναπέμψει στη Βουλή νομοσχέδιο που έχει ψηφιστεί από αυτή, εκθέτοντας και τους λόγους της αναπομπής.
2. Πρόταση Νόμου ή νομοσχέδιο που έχει αναπεμφθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στην Άνω Βουλή των Ελλήνων ή στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς κατά περίπτωση και κατά αρμοδιότητα, εισάγεται στην Ολομέλειά της και, αν επιψηφιστεί και πάλι με τα δύο τρίτα του όλου αριθμού των Βουλευτών, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας το εκδίδει και το δημοσιεύει υποχρεωτικά μέσα σε δέκα ημέρες από την επιψήφισή του.

Άρθρο 182.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκδίδει τα διατάγματα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση των Νόμων και δεν μπορεί ποτέ να αναστείλει την εφαρμογή τους ούτε να εξαιρέσει κανέναν από την εκτέλεσή τους.

Άρθρο 183.

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, μπορεί να διατάσσει κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Χαρακτηρίζονται ρητά ως τέτοιες οι καταστάσεις κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής, φυσικής ή οικολογικής τάξης, που βλάπτουν σοβαρά την ασφάλεια του Έθνους, των θεσμών και των πολιτών, για την οποία αποδεικνύονται ανεπαρκείς οι εξουσίες, τις οποίες διαθέτουν για την αντιμετώπιση τέτοιων γεγονότων.
2. Σε τέτοιες περιπτώσεις, μπορούν να περιορίζονται προσωρινά οι εγγυήσεις που καθιερώνονται στο παρόν Σύνταγμα, εκτός από εκείνες που αναφέρονται στο δικαίωμα στη ζωή, στην απαγόρευση απομόνωσης ή βασανιστηρίων, στο δικαίωμα στη δίκαιη δίκη, στο δικαίωμα στην πληροφόρηση και στα λοιπά απαραράγραπτα ανθρώπινα δικαιώματα.

3. Μπορεί να κηρυχθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατάσταση πολιορκίας, όταν προκαλούνται καταστροφές, δημόσιες συμφορές ή άλλα συναφή γεγονότα, που θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την ασφάλεια του Έθνους ή εκείνη των πολιτών. Η προαναφερθείσα κατάσταση έκτακτης ανάγκης διαρκεί μέχρι τριάντα ημέρες, έχοντας τη δυνατότητα να παραταθεί για τριάντα ακόμα ημέρες.
4. Μπορεί να κηρυχθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατάσταση οικονομικής έκτακτης ανάγκης, όταν προκύπτουν έκτακτες οικονομικές καταστάσεις που βλάπτουν σοβαρά την οικονομική ζωή του Έθνους. Η διάρκειά της είναι μέχρι εξήντα ημέρες, και μπορεί να παραταθεί για ένα ίσο χρονικό διάστημα.
5. Μπορεί να κηρυχθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, κατάσταση εσωτερικής ή εξωτερικής αναταραχής σε περίπτωση εσωτερικής ή εξωτερικής σύγκρουσης, που θέτει σε σοβαρό κίνδυνο την ασφάλεια του Έθνους, των πολιτών ή των θεσμών του. Επεκτείνεται για ενενήντα ημέρες, έχοντας τη δυνατότητα να παραταθεί για ενενήντα ακόμα ημέρες.
6. Η έγκριση της παράτασης των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης ανήκει στη Βουλή των Ελλήνων.
7. Το Διάταγμα που κηρύσσει κατάσταση έκτακτης ανάγκης, στο οποίο ρυθμίζεται η άσκηση του δικαιώματος του οποίου η εγγύηση περιορίζεται, παρουσιάζεται, μέσα στις οκτώ ημέρες κατόπιν της έκδοσής του, στη Βουλή των Ελλήνων για τη μελέτη και την έγκρισή του, και στο Συνταγματικό Δικαστήριο, για να αποφανθεί για τη συνταγματικότητά του.
8. Το Διάταγμα πρέπει να τηρεί τις απαιτήσεις, τις αρχές και τις εγγυήσεις που θεσπίζονται από τη Διεθνή Συνθήκη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.
9. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να αιτείται την παράταση του Διατάγματος Κήρυξης Έκτακτης Ανάγκης για ένα ίσο χρονικό διάστημα και μπορεί να ανακαλείται από την Βουλή των Ελλήνων, πριν την σημειωθείσα προθεσμία αν παυτούν οι αιτίες που το προκάλεσαν.
10. Η κήρυξη της κατάστασης έκτακτης ανάγκης δε διακόπτει τη λειτουργία των οργάνων Κυβέρνησης, ούτε τη λειτουργία της Βουλής των Ελλήνων, ούτε τη λειτουργία όλων των αιρετών και διορισμένων οργάνων της Δημοκρατίας.
11. Σε έκτακτες περιπτώσεις εξαιρετικά επείγουσας και απρόβλεπτης ανάγκης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται στη Βουλή για κύρωση μέσα σε οκτώ ημέρες από την έκδοσή τους ή μέσα σε οκτώ ημέρες από τη σύγκληση της Βουλής σε σύνοδο. Αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις προαναφερόμενες προθεσμίες ή αν δεν εγκριθούν

από αυτή μέσα σε τριάντα ημέρες από την υποβολή τους, παύουν να ισχύουν στο εξής. Οι πράξεις αυτές υπόκεινται στην έγκριση του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, το οποίο θα πρέπει να κρίνει την συνταγματικότητά τους, στο ίδιο χρονικό διάστημα των οκτώ ημερών από την έκδοση της πράξης νομοθετικού περιεχομένου.

12. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προκηρύσσει με διάταγμα Δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα. Δημοψήφισμα προκηρύσσεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας με διάταγμα και για ψηφισμένα νομοσχέδια που ρυθμίζουν σοβαρό κοινωνικό ζήτημα.
13. Δεν εισάγονται κατά την ίδια περίοδο της Βουλής περισσότερες από δύο προτάσεις Δημοψηφίσματος για το ίδιο νομοσχέδιο.
14. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μπορεί να απευθύνει προς το Λαό διαγγέλματα.

Άρθρο 184.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της Χώρας.

Άρθρο 185.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας απονέμει τα προβλεπόμενα παράσημα.

Άρθρο 186.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το δικαίωμα, ύστερα από πρόταση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τη σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου Χαρίτων που συγκροτείται από τακτικούς Δικαστές οι οποίοι ορίζονται από το Συμβούλιο της Δημοκρατίας, να χαρίζει, μετατρέπει ή μετριάζει τις ποινές που επιβάλλουν τα Δικαστήρια, καθώς και να αίρει τις κάθε είδους νόμιμες συνέπειες ποινών που έχουν επιβληθεί και εκτιθεί.

Άρθρο 187.

1. Σε περίπτωση πολέμου, επιστράτευσης εξαιτίας εξωτερικών κινδύνων ή άμεσης απειλής της Εθνικής ασφάλειας, καθώς και αν εκδηλωθεί ένοπλο κίνημα για την ανατροπή του δημοκρατικού πολιτεύματος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με απόφασή του, σε ολόκληρη την Επικράτεια ή σε τμήμα της, επιβάλλει το Νόμο για την κατάσταση πολιορκίας.
2. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δημοσιεύει τη σχετική απόφαση της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

3. Με την απόφαση της Άνω Βουλής των Ελλήνων ορίζεται η διάρκεια ισχύος των επιβαλλόμενων μέτρων, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τις δεκαπέντε ημέρες.
4. Η διάρκεια των κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρων μπορεί να παρατείνεται ανά δεκαπενθήμερο μόνο με προηγούμενη απόφαση της Άνω Βουλής των Ελλήνων, η οποία συγκαλείται ακόμη και αν έχει λήξει η βουλευτική περίοδος ή η Άνω Βουλή των Ελλήνων, έχει διαλυθεί.
5. Τα κατά τις προηγούμενες παραγράφους μέτρα αίρονται αυτοδικαίως με τη λήξη των προθεσμιών που προβλέπονται στο παρόν Σύνταγμα, δεν παρατείνονται με απόφαση της Άνω Βουλής των Ελλήνων, και σε κάθε περίπτωση με τη λήξη του πολέμου, εφόσον είχαν επιβληθεί εξαιτίας πολέμου.
6. Αφότου αρχίσουν να ισχύουν τα μέτρα των προηγούμενων παραγράφων ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, αυτοβούλως, μπορεί να εκδίδει πράξεις νομοθετικού περιεχομένου, για να αντιμετωπιστούν επείγουσες ανάγκες ή για να αποκατασταθεί ταχύτερα η λειτουργία των συνταγματικών θεσμών.
7. Οι πράξεις αυτές υποβάλλονται για κύρωση στην Άνω Βουλή των Ελλήνων μέσα σε οκτώ ημέρες από τη σύγκλησή της σε σύνοδο και παύουν να ισχύουν στο εξής, αν δεν υποβληθούν στη Βουλή μέσα στις παραπάνω προθεσμίες ή δεν εγκριθούν από αυτή μέσα σε οκτώ ημέρες αφότου υποβλήθηκαν.
8. Οι ως άνω αποφάσεις της Άνω Βουλής των Ελλήνων λαμβάνονται με την πλειοψηφία των τριών πέμπτων του συνολικού αριθμού των Βουλευτών. Η Βουλή αποφασίζει σε μία μόνο συνεδρίαση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 19.

Ειδικές ευθύνες του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Άρθρο 188.

1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος.
2. Το αρμόδιο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνουν και αποφασίζουν κατά περίπτωση για τις πράξεις του Προέδρου της Δημοκρατίας, είτε μετά από εισήγηση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, ή μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας.

3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ανά την επικράτεια ψηφοφορία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικράτειας και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.
4. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου της Δημοκρατίας σε δίκη μπορεί να γίνει από τη Βουλή υπογεγραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.
5. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας παραπέμπεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, για παραβίαση του Συντάγματος στον Άρειο Πάγο για ποινικά αδικήματα και στο Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη στο Δημόσιο, κατά περίπτωση αδικήματος.
6. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
7. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
8. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 20.

Βουλή των Ελλήνων.

Άρθρο 189.

Η Βουλή των Ελλήνων, συγκροτείται από δύο Σώματα: α) Την Άνω Βουλή των Ελλήνων και β) την Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 21.

Άνω Βουλή των Ελλήνων.

Ανάδειξη και συγκρότηση της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

Άρθρο 190

1. Ο αριθμός των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων, ορίζεται στους 151.
2. Οι Βουλευτές αντιπροσωπεύουν το Λαό και το γεωγραφικό χώρο που περικλείεται από τα σύνορα της ελληνικής Επικράτειας και τον οποίο εκπροσωπούν.
3. Οι Βουλευτές εκλέγονται με άμεση, μυστική-καθολική ψηφοφορία από τους Πολίτες που έχουν εκλογικό δικαίωμα.
4. Οι βουλευτικές εκλογές διενεργούνται ταυτόχρονα σε ολόκληρη την Επικράτεια.
5. Οι βουλευτικές εκλογές γίνονται κατά εκλογική περιφέρεια, σε ενιαίο ψηφοδέλτιο, στο οποίο συμμετέχουν ελεύθερα και χωρίς καμία οικονομική υποχρέωση, όλοι οι Έλληνες Πολίτες με την αντίστοιχη διαδικασία συλλογής υπογραφών υποψηφιότητας, όπως αυτή ορίζεται στο Άρθρο 173 παράγραφος 8 του παρόντος Συντάγματος.
6. Τα ονόματα των υποψηφίων Βουλευτών, αναγράφονται στο ενιαίο ψηφοδέλτιο της εκλογικής τους περιφέρειας, κατά απόλυτη αλφαβητική σειρά.
7. Κάθε Νομός από τους 51 Νομούς της χώρας, εκλέγει οπωσδήποτε ένα Βουλευτή, ο οποίος εκπροσωπεί την περιοχή του, ανεξάρτητα από το εκλογικό μέτρο το οποίο προκύπτει από τη διαίρεση του συνολικού αριθμού των εγγραμμένων ψηφοφόρων, ανά την Επικράτεια.

Ήτοι, εκλέγονται από ένας (1) Βουλευτής, ανεξάρτητα από το εκλογικό μέτρο, από τους παρακάτω Νομούς:

1. Νομός Αττικής
2. Νομός Εύβοιας
3. Νομός Ευρυτανίας
4. Νομός Φωκίδας
5. Νομός Φθιώτιδας
6. Νομός Βοιωτίας
7. Νομός Χαλκιδικής
8. Νομός Ημαθίας
9. Νομός Κιλκίς
10. Νομός Πέλλας

11. Νομός Πιερίας
12. Νομός Σερρών
13. Νομός Θεσσαλονίκης
14. Νομός Χανίων
15. Νομός Ηρακλείου
16. Νομός Λασιθίου
17. Νομός Ρεθύμνης
18. Νομός Δράμας
19. Νομός Έβρου
20. Νομός Καβάλας
21. Νομός Ροδόπης
22. Νομός Ξάνθης
23. Νομός Άρτας
24. Νομός Ιωαννίνων
25. Νομός Πρέβεζας
26. Νομός Θεσπρωτίας
27. Νομός Κέρκυρα
28. Νομός Κεφαλληνίας
29. Νομός Λευκάδας
30. Νομός Ζακύνθου
31. Νομός Χίου
32. Νομός Λέσβου
33. Νομός Σάμου
34. Νομός Αρκαδίας
35. Νομός Αργολίδας

36. Νομός Κορινθίας
37. Νομός Λακωνίας
38. Νομός Μεσσηνίας
39. Νομός Κυκλάδων
40. Νομός Δωδεκανήσου
41. Νομός Καρδίτσας
42. Νομός Λάρισας
43. Νομός Μαγνησίας
44. Νομός Τρικάλων
45. Νομός Αχαΐας
46. Νομός Αιτωλοακαρνανίας
47. Νομός Ηλείας
48. Νομός Φλώρινας
49. Νομός Γρεβενών
50. Νομός Καστοριάς
51. Νομός Κοζάνης

8. Βουλευτής, εκπρόσωπος του Νομού του, εκλέγεται ο υποψήφιος Βουλευτής, ο οποίος θα λάβει τον μεγαλύτερο αριθμό σταυρών προτίμησης, στα έγκυρα ψηφοδέλτια των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της περιοχής του.
9. Οι υπόλοιποι 100 Βουλευτές, εκλέγονται από το εκλογικό μέτρο εκλογής Βουλευτή, το οποίο καθορίζεται από το πηλίκο που προκύπτει από την διαίρεση του συνολικού αριθμού των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων ανά την επικράτεια, με τον αριθμό 100.
10. Ο αριθμός των Βουλευτών της κάθε περιοχής, πέραν του Βουλευτή, εκπροσώπου του Νομού του, καθορίζεται από το μέτρο το οποίο προκύπτει από τον πληθυσμό του Νομού, όπως αυτός διαμορφώθηκε από την πιο πρόσφατη στις εκλογές απογραφή του πληθυσμού. Το μέτρο αυτό, είναι το πηλίκο του συνόλου των απογραφέντων πολιτών, δια του 100.

11. Η σταυροδοσία επί του ψηφοδελτίου είναι υποχρεωτική για τους ψηφοφόρους, στο σύνολο των υποψηφίων Βουλευτών οι οποίοι εκλέγονται σε κάθε εκλογική ζώνη.
12. Σε περίπτωση κατά την οποία στο ψηφοδέλτιο δεν σταυροδοτείται, αυτό θεωρείται αυτομάτως άκυρο, από την Εφορευτική Επιτροπή.
13. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος για την Άνω Βουλή των Ελλήνων, είναι υποχρεωτική.

Άρθρο 191.

Η ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της λαϊκής θέλησης, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, τελεί υπό την εγγύηση όλων των λειτουργιών της Πολιτείας, που έχουν υποχρέωση να τη διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση. Νόμος ορίζει τις ποινικές κυρώσεις κατά των παραβατών της διάταξης αυτής.

Άρθρο 192.

1. Οι Βουλευτές εκλέγονται για τέσσερα συνεχή έτη που αρχίζουν από την ημέρα των γενικών εκλογών. Μόλις λήξει η βουλευτική περίοδος, με Προεδρικό Διάταγμα, που προσυπογράφεται από την Άνω Βουλή των Ελλήνων, διατάσσεται η διενέργεια γενικών βουλευτικών εκλογών μέσα σε τριάντα ημέρες και η σύγκληση της νέας Βουλής σε τακτική σύνοδο μέσα σε άλλες τριάντα ημέρες από αυτές.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Βουλευτή να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Βουλευτής παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα της εκλογικής του περιφέρειας, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 22.

Κωλύματα και ασυμβίβαστα των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

Άρθρο 193.

1. Για να εκλεγεί κανείς Βουλευτής της Άνω Βουλής των Ελλήνων απαιτείται να είναι Έλληνας Πολίτης, να έχει μητέρα και πατέρα Έλληνες Πολίτες, να έχει τη νόμιμη ικανότητα να εκλέγει και να έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του, κατά την ημέρα της εκλογής του.
2. Βουλευτής ο οποίος εξελέγη και στερείται ένα από τα προσόντα της προηγούμενης παραγράφου, εκπίπτει αυτοδικαίως από το βουλευτικό αξίωμα.

Άρθρο 194.

1. Έμμισθοι Δημόσιοι Λειτουργοί και υπάλληλοι, άλλοι υπάλληλοι του Δημοσίου, υπηρετούντες στις Ένοπλες Δυνάμεις και στα Σώματα Ασφαλείας, υπάλληλοι Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, αιρετά μονοπρόσωπα Όργανα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διοικητές, υποδιοικητές ή πρόεδροι διοικητικών συμβουλίων ή διευθύνοντες ή εντεταλμένοι σύμβουλοι νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ή κρατικών νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιων επιχειρήσεων ή επιχειρήσεων τη διοίκηση των οποίων ορίζει άμεσα ή έμμεσα το Δημόσιο με διοικητική πράξη ή ως μέτοχος ή επιχειρήσεων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν Βουλευτές.
2. Τα αιρετά μονοπρόσωπα Όργανα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πρώτου και δεύτερου βαθμού δεν μπορούν να ανακηρυχθούν υποψήφιοι ούτε να εκλεγούν Βουλευτές κατά τη διάρκεια της θητείας για την οποία εξελέγησαν, ακόμη και αν παραιτηθούν.
3. Τα καθήκοντα του Βουλευτή είναι ασυμβίβαστα με τα έργα ή την ιδιότητα του ιδιοκτήτη ή εταίρου ή μετόχου ή διοικητή ή διαχειριστή ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή γενικού διευθυντή ή των αναπληρωτών τους επιχείρησης, η οποία: α) Αναλαμβάνει έργα ή μελέτες ή προμήθειες του Δημοσίου ή παροχή υπηρεσιών προς το Δημόσιο ή συνάπτει με το Δημόσιο συναφείς συμβάσεις αναπτυξιακού ή επενδυτικού χαρακτήρα. β) Απολαμβάνει ειδικών προνομίων. δ) Ασκεί κατά παραχώρηση Δημόσια Υπηρεσία ή Δημόσια Επιχείρηση ή Επιχείρηση Κοινής Ωφέλειας. ε) Μισθώνει για εμπορικούς λόγους ακίνητα του Δημοσίου.
4. Δεν μπορεί επίσης να είναι υποψήφιος Βουλευτής, όποιος κατέχει ή διαχειρίζεται ραδιοφωνικό ή τηλεοπτικό σταθμό πανελληνίας ή τοπικής εμβέλειας ή εκδίδει εφημερίδα πανελληνίας ή τοπικής κυκλοφορίας.

Άρθρο 195.

1. Οι Βουλευτές πριν αναλάβουν τα καθήκοντα τους δίνουν στο Βουλευτήριο και σε δημόσια συνεδρίαση τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας, Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδας να είμαι πιστός στην Πατρίδα και το δημοκρατικό πολίτευμα, να υπακούω στο Σύνταγμα και τους Νόμους και να εκπληρώνω ευσυνείδητα τα καθήκοντά μου».**
2. Αλλόθρησκοι ή ετερόδοξοι Βουλευτές δίνουν τον ίδιο όρκο σύμφωνα με τον τύπο της δικής τους θρησκείας ή του δικού τους δόγματος.
3. Βουλευτές που ανακηρύσσονται όταν απουσιάζουν από την Άνω Βουλή των Ελλήνων δίνουν τον όρκο στο Τμήμα της που λειτουργεί.

4. Οι Βουλευτές, απαγορεύεται ρητά να συμμετέχουν στην Κυβέρνηση και σε κάθε όργανο της εκτελεστικής εξουσίας ή δικαστικής εξουσίας, στο πλαίσιο της διάκρισης των εξουσιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 23.

Καθήκοντα και δικαιώματα των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

Άρθρο 196.

1. Οι Βουλευτές έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση.
2. Η παραίτηση από το βουλευτικό αξίωμα είναι δικαίωμα του Βουλευτή, συντελείται μόλις ο Βουλευτής υποβάλει γραπτή δήλωση στον Πρόεδρο της Άνω Βουλής των Ελλήνων και δεν ανακαλείται.

Άρθρο 197.

1. Ο Βουλευτής δεν καταδιώκεται ούτε εξετάζεται με οποιονδήποτε τρόπο για γνώμη ή ψήφο που έδωσε κατά την άσκηση των βουλευτικών καθηκόντων.
2. Ο Βουλευτής δεν έχει υποχρέωση μαρτυρίας για πληροφορίες που περιήλθαν σ' αυτόν ή δόθηκαν από αυτόν κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ούτε για τα πρόσωπα που του εμπιστεύθηκαν τις πληροφορίες ή στα οποία αυτός τις έδωσε.

Ειδικές ευθύνες του Βουλευτή της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

Άρθρο 198.

1. Ο Βουλευτής ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία ή παραβίαση, του Συντάγματος, για παράβαση καθήκοντος και για κάθε ποινικό αδίκημα το οποίο τέλεσε κατά την υπηρεσία του.
2. Τα Ορκωτά Δικαστήρια Δευτέρου Βαθμού σε πρώτο βαθμό και τα αρμόδια Ανώτατα Δικαστήρια, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας σε δεύτερο βαθμό, κρίνουν και αποφασίζουν για τις πράξεις του Βουλευτή, μετά από μηνυτήρια αναφορά την οποία υποβάλλει, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ή οποιοσδήποτε από τους Αιρετούς Εισαγγελείς των Εφετειακών Περιφερειών των Νομών της Χώρας.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Βουλευτή σε δίκη μπορεί να γίνει και μετά από Δημοψήφισμα, με ψηφοφορία των εγγεγραμμένων

ψηφοφόρων της περιφέρειας η οποία τον εξέλεξε, την οποία μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της περιφέρειας η οποία τον εξέλεξε και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.

4. Αφότου παραπεμφθεί, ο Βουλευτής τελεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του.
5. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
6. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Βουλευτής αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας σε οποιονδήποτε χρόνο.
7. Ο Βουλευτής ο οποίος αποπέμπεται, αντικαθίσταται αμέσως με την ανάκλησή του, από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
8. Οι Βουλευτές, για την άσκηση του λειτουργήματός τους, δικαιούνται από το Δημόσιο αποζημίωση, το ύψος της οποίας αντιστοιχεί στο μισθό του Εφέτη Δικαστή.
9. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων, μεριμνά για τις δαπάνες εγκατοίκησης, διατροφής, γραμματειακής υποστήριξης, τηλεφωνικής και συγκοινωνιακής δαπάνης και χώρου γραφείων στην έδρα του Βουλευτή στην ελληνική περιφέρεια και στην Αθήνα.
10. Αν Βουλευτής απουσιάσει αδικαιολόγητα σε περισσότερες από πέντε συνεδριάσεις το μήνα, εκπίπτει της θέσης του και αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο της εκλογικής του περιφέρειας, στις εκλογές για την ανάδειξή του.
11. Οι Βουλευτές δηλώνουν κατά την είσοδό τους στη Άνω Βουλή των Ελλήνων, όλα τα περιουσιακά τους στοιχεία και τα περιουσιακά στοιχεία των συγγενών τους, μέχρι 2ου βαθμού συγγένειας.
12. Οποιαδήποτε μεταβολή των περιουσιακών τους στοιχείων, ή των περιουσιακών στοιχείων των συγγενών τους, μέχρι 2ου βαθμού, πρέπει να δηλώνεται αμέσως στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, με πλήρη και αιτιολογημένη αναφορά.
13. Οποιαδήποτε παράλειψη δήλωσης μεταβολής των περιουσιακών στοιχείων του Βουλευτή και των περιουσιακών στοιχείων των συγγενών τους μέχρι του 2ου βαθμού συγγένειας, πλήρως αιτιολογημένη, αποτελεί αιτία άμεσης έκπτωσης από τη θέση του.

14. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων, αναλαμβάνει την κάλυψη των συνταξιοδοτικών εισφορών του Βουλευτή στο ασφαλιστικό του Ταμείο, από την ορκωμοσία του και την ανάληψη των καθηκόντων του.
15. Με το πέρας της θητείας του Βουλευτή, αυτός επανέρχεται στο ασφαλιστικό Ταμείο το οποίο είχε πριν την ορκωμοσία και την ανάληψη των καθηκόντων του.
16. Καμία περαιτέρω ειδικού τύπου συνταξιοδότηση ή αποζημίωση ή εφάπαξ δεν υφίσταται πέραν του ασφαλιστικού Ταμείου ενός εκάστου των Βουλευτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 24.

Οργάνωση και λειτουργία της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

Άρθρο 199.

1. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων συνέρχεται αυτοδικαίως κάθε έτος την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου σε τακτική σύνοδο, εκτός αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τη συγκαλέσει ενωρίτερα, λόγω εκτάκτων συνθηκών και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της που προβλέπονται στο παρόν Σύνταγμα.
2. Η διάρκεια της τακτικής συνόδου δεν μπορεί να είναι συντομότερη από οκτώ μήνες.

Άρθρο 200.

1. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων ορίζει τον τρόπο της ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό, που ψηφίζεται από την Ολομέλεια και δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
2. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων εκλέγει με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της, τον Πρόεδρο και τα λοιπά μέλη του Προεδρείου, σύμφωνα με τους ορισμούς του Κανονισμού.
3. Ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι εκλέγονται στην αρχή κάθε βουλευτικής περιόδου.
4. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων μπορεί, ύστερα από πρόταση πενήντα Βουλευτών και ψήφισή της από την απόλυτη πλειοψηφία του συνόλου των Βουλευτών, να εκφράσει μομφή κατά του Προέδρου της Βουλής ή μέλους του Προεδρείου, η οποία συνεπάγεται τη λήξη της θητείας του.
5. Ο Πρόεδρος της Βουλής διευθύνει τις εργασίες του Σώματος, μεριμνά για τη διασφάλιση της ανεμπόδιστης διεξαγωγής των εργασιών του, την κατοχύρωση της ελεύθερης γνώμης και έκφρασης των Βουλευτών, και

την τήρηση της τάξης. Ο Πρόεδρος της Άνω Βουλής των Ελλήνων μπορεί να λάβει και πειθαρχικά μέτρα σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός της Άνω Βουλής των Ελλήνων εναντίον κάθε Βουλευτή που παρεκτρέπεται.

6. Με τον Κανονισμό μπορεί να συσταθεί στη Άνω Βουλή των Ελλήνων επιστημονική υπηρεσία για την υποβοήθηση του νομοθετικού της έργου.
7. Ο Κανονισμός της Άνω Βουλής των Ελλήνων, καθορίζει την οργάνωση των υπηρεσιών της Βουλής υπό την εποπτεία του Προέδρου, καθώς και όλα όσα αφορούν το προσωπικό της.
8. Οι πράξεις του Προέδρου που αφορούν την πρόσληψη και την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού της Άνω Βουλής των Ελλήνων υπόκεινται σε προσφυγή ή αίτηση ακύρωσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας.
9. Τα μέλη των επιστημονικών υπηρεσιών όπως και αυτά των διοικητικών υπηρεσιών της Βουλής των Ελλήνων, δεν μπορούν να είναι συγγενείς, έως και 3ου βαθμού των Βουλευτών της Άνω και Κάτω Βουλής, του Προέδρου της Δημοκρατίας, των μελών της Κυβέρνησης, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, του Προέδρου του Αρείου Πάγου, του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας και του Εκπροσώπου του Λαού, κατά την ημέρα της πρόσληψής τους.

Άρθρο 201.

1. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων συνεδριάζει δημόσια στο Βουλευτήριο, μπορεί όμως να διασκεφτεί, για κρίσιμα εθνικά θέματα σε κοινή συνεδρίαση με την Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, τα οποία αφορούν μόνον σε πιθανότητα κήρυξης κατάστασης πολέμου ή πολιορκίας.
2. Οι Πρόεδροι του Αρείου Πάγου, του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχουν ελεύθερη είσοδο στις συνεδριάσεις της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
3. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, οι Υπουργοί και Υφυπουργοί, ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας καθώς και ο Εκπρόσωπος του Λαού, έχουν ελεύθερη είσοδο στις συνεδριάσεις της Άνω Βουλής των Ελλήνων και ακούγονται όποτε ζητήσουν το λόγο.
4. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων και οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να ζητήσουν την παρουσία του Πρωθυπουργού, του Υπουργού ή του Υφυπουργού, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και του Εκπροσώπου του Λαού, που είναι κατά περίπτωση, αρμόδιος για τα θέματα που συζητούν.

5. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να καλούν οποιοδήποτε πρόσωπο θεωρούν χρήσιμο για το έργο τους. Η παρουσία του προσκεκλημένου από την Άνω Βουλή των Ελλήνων προσώπου, είναι υποχρεωτική και σε περίπτωση άρνησής του, διατάζεται από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας η βίαια προσαγωγή του.

Άρθρο 202.

1. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων δεν μπορεί να αποφασίσει χωρίς την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, που όμως ποτέ δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το ένα δεύτερο του συνολικού αριθμού των Βουλευτών.
2. Σε περίπτωση ισοψηφίας επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία και, ύστερα από νέα ισοψηφία, η πρόταση απορρίπτεται.

Άρθρο 203.

Η Άνω Βουλή των Ελλήνων στις αρχές κάθε τακτικής συνόδου συνιστά από τα μέλη της διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές για να εξετάζουν και να επεξεργάζονται τα νομοσχέδια και τις προτάσεις Νόμων που υποβάλλονται, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.

Άρθρο 204.

Κανένας δεν εμφανίζεται στην Άνω Βουλή των Ελλήνων αυτόκλητος για να αναφέρει οτιδήποτε προφορικά ή εγγράφως. Οι αναφορές παρουσιάζονται από Βουλευτή ή παραδίδονται στον Πρόεδρο της Βουλής.

Άρθρο 205.

Η Άνω Βουλή των Ελλήνων έχει δικαίωμα να αποστέλλει τις αναφορές που της απευθύνονται στον Πρωθυπουργό, στους Υπουργούς και τους Υφυπουργούς καθώς στον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και στον Εκπρόσωπο του Λαού, οι οποίοι υποχρεούνται να δίνουν διευκρινίσεις όποτε τους ζητηθούν, εντός τριών εργασίμων ημερών.

Άρθρο 206.

1. Η Άνω Βουλή των Ελλήνων ασκεί το νομοθετικό της έργο σε Ολομέλεια.
2. Η αρμοδιότητα άσκησης νομοθετικού έργου της Άνω Βουλής των Ελλήνων, αφορά σε όλα τα ζητήματα εκτός των ζητημάτων, Εξωτερικής Πολιτικής, και Εθνικής Παιδείας, τα οποία, για να συζητηθούν στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, θα πρέπει να έχουν εισαχθεί και ψηφισθεί πρώτιστα, από την Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.

3. Ο Κανονισμός της Άνω Βουλής των Ελλήνων προβλέπει ότι το νομοθετικό έργο που καθορίζεται από αυτόν μπορεί να ασκείται και από τις διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της συνόδου, όπως ορίζει ο Κανονισμός της.
4. Με τον Κανονισμό της Άνω Βουλής των Ελλήνων ορίζεται επίσης η κατανομή της αρμοδιότητας μεταξύ των διαρκών κοινοβουλευτικών επιτροπών κατά Υπουργεία, Γενικής Εισαγγελίας της Δημοκρατίας και Εκπροσώπου του Λαού.
5. Για να λάβουν απόφαση οι διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές, όταν ασκούν νομοθετικό έργο, απαιτείται πλειοψηφία που δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα δύο πέμπτα του αριθμού των μελών τους.
6. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται από την Άνω Βουλή των Ελλήνων σε Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός.
7. Ο Κανονισμός ορίζει τον τρόπο με τον οποίο μετέχουν στις ψηφοφορίες Βουλευτές που βρίσκονται σε αποστολή της Άνω Βουλής των Ελλήνων στο εξωτερικό.

Άρθρο 206.

1. Κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Άνω Βουλής των Ελλήνων, το νομοθετικό της έργο, εκτός από τα νομοθετήματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας ασκείται από Τμήμα της που συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με τον Κανονισμό της.
2. Με τον Κανονισμό μπορεί να προβλεφθεί η επεξεργασία των νομοσχεδίων ή των προτάσεων Νόμων από κοινοβουλευτική επιτροπή που την αποτελούν μέλη του ίδιου Τμήματος.

Άρθρο 207.

1. Στην Ολομέλεια της Άνω Βουλής των Ελλήνων συζητούνται και ψηφίζονται ο Κανονισμός της, νομοσχέδια και προτάσεις Νόμων, νομοσχέδια και προτάσεις εκτελεστικών του Συντάγματος Νόμων για την άσκηση και προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, νομοσχέδια και προτάσεις Νόμων για την αυθεντική ερμηνεία Νόμων, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που σύμφωνα με ειδική πρόβλεψη του Συντάγματος ανατίθεται στην Ολομέλεια της Άνω Βουλής των Ελλήνων ή για τη ρύθμιση του οποίου απαιτείται ειδική πλειοψηφία.
2. Στην Ολομέλεια της Άνω Βουλής των Ελλήνων ψηφίζεται ο προϋπολογισμός και ο απολογισμός της Κυβέρνησης και της Βουλής.
3. Η διαρκής κοινοβουλευτική επιτροπή που επιλαμβάνεται της ψήφισης νομοσχεδίου ή πρότασης Νόμου μπορεί με απόφασή της που

λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της να παραπέμπει στην Ολομέλεια οποιαδήποτε αμφισβήτηση για την αρμοδιότητά της. Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει τις επιτροπές.

4. Μεταξύ της κατάθεσης νομοσχεδίου ή πρότασης Νόμου και της συζήτησής του στη διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή πρέπει να μεσολαβεί τουλάχιστον μία εβδομάδα.
5. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που συζητήθηκε και ψηφίστηκε στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή εισάγεται στην Ολομέλεια σε μία συνεδρίαση, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Άνω Βουλής των Ελλήνων, και συζητείται και ψηφίζεται ενιαία επί της αρχής, επί των άρθρων και στο σύνολο.
6. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που έγινε δεκτή στην επιτροπή με πλειοψηφία τουλάχιστον τεσσάρων πέμπτων συζητείται και ψηφίζεται στην Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 25

Νομοθετική λειτουργία της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

Άρθρο 208.

1. Το δικαίωμα πρότασης Νόμων ανήκει στους Βουλευτές της Άνω Βουλής των Ελλήνων, στον Πρωθυπουργό, στους Υπουργούς και Υφυπουργούς, στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και στον Εκπρόσωπο του Λαού.
2. Καμία πρόταση Νόμου ή τροπολογία ή προσθήκη δεν εισάγεται για συζήτηση, στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, εφόσον συνεπάγεται σε βάρος του Δημοσίου, των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου δαπάνες ή ελάττωση εσόδων ή της περιουσίας τους, για να δοθεί μισθός ή σύνταξη ή γενικά όφελος σε κάποιο πρόσωπο.

Άρθρο 209.

1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση Νόμου συνοδεύεται υποχρεωτικά από αιτιολογική έκθεση, πριν εισαχθεί στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, στην Ολομέλεια ή σε Τμήματα. Μπορεί να παραπεμφθεί για νομοτεχνική επεξεργασία στην επιστημονική υπηρεσία της, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
2. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις Νόμων που κατατίθενται στην Άνω Βουλή των Ελλήνων παραπέμπονται στην οικεία κοινοβουλευτική επιτροπή. Αφού υποβληθεί η εισηγητική έκθεση, το νομοσχέδιο εισάγεται στην Άνω Βουλή των Ελλήνων για συζήτηση, μετά παρέλευση τριών ημερών από τότε, εκτός αν ο Πρωθυπουργός, ο αρμόδιος

Υπουργός ή Υφυπουργός, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ή ο Εκπρόσωπος του Λαού τα έχουν χαρακτηρίσει ως επείγοντα. Η συζήτηση αρχίζει ύστερα από προφορική εισήγηση του Πρωθυπουργού, του αρμόδιου Υπουργού ή Υφυπουργού, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, του Εκπροσώπου του Λαού και των εισηγητών της Επιτροπής.

3. Δεν εισάγεται για συζήτηση νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που αποσκοπεί στην τροποποίηση διάταξης Νόμου, αν δεν έχει καταχωριστεί στην αιτιολογική έκθεση ολόκληρο το κείμενο της διάταξης που τροποποιείται, και στο κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης ολόκληρη η νέα διάταξη, όπως διαμορφώνεται με την τροποποίηση.
4. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενο τους δεν εισάγεται για συζήτηση.
5. Προσθήκη ή τροπολογία άσχετη με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης Νόμου δεν εισάγεται για συζήτηση.
6. Προσθήκες ή τροπολογίες του Πρωθυπουργού, των Υπουργών ή Υφυπουργών, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή του Εκπροσώπου του Λαού, συζητούνται μόνο αν έχουν υποβληθεί τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη της συζήτησης στην Ολομέλεια, ή στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός.
7. Σε περίπτωση αμφισβήτησης αποφαινεται η Άνω Βουλή των Ελλήνων.
8. Βουλευτές που δεν μετέχουν στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, έχουν το δικαίωμα να λάβουν το λόγο επί της αρχής και για να υποστηρίξουν προτάσεις Νόμων και προσθήκες ή τροπολογίες που έχουν υποβάλει, όπως ορίζει ο Κανονισμός.
9. Μία φορά το μήνα, σε ημέρα που θα προσδιοριστεί από τον Κανονισμό, εγγράφονται στην ημερήσια διάταξη κατά σειρά προτεραιότητας και συζητούνται εκκρεμείς προτάσεις Νόμων.
10. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση Νόμου που συνεπάγονται επιβάρυνση του προϋπολογισμού, εφόσον υποβάλλεται από τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς ή Υφυπουργούς, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον Εκπρόσωπο του Λαού, δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δε συνοδεύεται από έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που καθορίζει τη δαπάνη. Εφόσον υποβάλλεται από Βουλευτές, διαβιβάζεται πριν από κάθε συζήτηση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, που υποχρεούται να υποβάλει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων σχετική έκθεση μέσα σε δεκαπέντε ημέρες.
11. Το ίδιο ισχύει και για τις τροπολογίες, αν το ζητήσουν ο Πρωθυπουργός, οι αρμόδιοι Υπουργοί ή Υφυπουργοί, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και ο Εκπρόσωπος του Λαού. Σ' αυτή την περίπτωση το

Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, υποχρεούται να υποβάλει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων την έκθεσή του μέσα σε τρεις ημέρες.

12. Νομοσχέδιο που συνεπάγεται δαπάνη, δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δε συνοδεύεται από ειδική έκθεση για τον τρόπο που θα καλυφθούν, η οποία υπογράφεται από τον αρμόδιο Υπουργό και τον Υπουργό Οικονομικών και έχει την αιτιολογημένη αναφορά και σύμφωνη γνώμη του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.
13. Νομοσχέδιο που συνεπάγεται δαπάνη, για το οποίο το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους δεν εισηγείται θετικά στη σχετική του αναφορά, δεν εισάγεται για συζήτηση.

Άρθρο 210.

1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση Νόμου συζητούνται και ψηφίζονται μία μόνο φορά, Καταρχήν, κατ' Άρθρο και στο σύνολό τους.
2. Αν κατά τη συζήτηση έγιναν δεκτές προσθήκες ή τροπολογίες, η ψήφιση στο σύνολο αναβάλλεται για ένα εικοσιτετράωρο από τη διανομή του τροποποιημένου νομοσχεδίου ή πρότασης Νόμου.
3. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που χαρακτηρίζεται κατεπείγον από τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς ή Υφυπουργούς, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον Εκπρόσωπο του Λαού, εισάγεται για ψήφιση, ύστερα από περιορισμένη συζήτηση σε μία συνεδρίαση, από την Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
4. Η επιψήφιση δικαστικών ή διοικητικών κωδίκων, που συντάχθηκαν από ειδικές επιτροπές, οι οποίες έχουν συσταθεί με ειδικούς Νόμους, μπορεί να γίνει από την Ολομέλεια της Άνω Βουλής των Ελλήνων με ιδιαίτερο Νόμο που τους κυρώνει στο σύνολό τους.

Άρθρο 211.

1. Η αυθεντική ερμηνεία της Συνταγματικότητας των Νόμων, ανήκει στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο.
2. Όλοι οι Νόμοι, τα νομοσχέδια και οι προτάσεις Νόμων της Άνω Βουλής των Ελλήνων, τελούν υπό την μόνιμη και πάγια δυνατότητα ακύρωσής τους από το Λαό, με τις διαδικασίες οι οποίες ορίζονται από το παρόν Σύνταγμα.
3. Οι Νόμοι ισχύουν μόνο με την δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 26

Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.

Ανάδειξη και συγκρότηση της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.

Άρθρο 212.

1. Οι Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, αντιπροσωπεύουν την Ελληνική Διασπορά σε όλη την υφήλιο.
2. Οι Βουλευτές εκλέγονται με άμεση, μυστική-καθολική ψηφοφορία από τους Έλληνες Πολίτες της Διασποράς, από κατάλογο τον οποίο έχει συντάξει το Υπουργείο Εξωτερικών, σε συνεργασία με τις Προξενικές μας και λοιπές αρχές της Ελληνικής Δημοκρατίας στο εξωτερικό.
3. Οι βουλευτικές εκλογές διενεργούνται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, το οποίο καθορίζεται από τις ιδιαίτερες συνθήκες που ισχύουν σε κάθε χώρα όπου διαμένουν Έλληνες και δεν μπορεί να ξεπερνά τον ένα μήνα. Ως ημερομηνία έναρξης των βουλευτικών εκλογών για την εκλογή των Βουλευτών της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, θεωρείται η ίδια ημερομηνία έναρξης των εκλογών για την εκλογή των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
4. Οι βουλευτικές εκλογές γίνονται κατά χώρα όπου κατοικούν Έλληνες της Διασποράς, σε ενιαίο ψηφοδέλτιο, στο οποίο συμμετέχουν ελεύθερα και χωρίς καμία υποχρέωση, όλοι οι Έλληνες Πολίτες, είτε έχουν ελληνική ιθαγένεια και υπηκοότητα, είτε έχουν υπηκοότητα αλλοδαπής, είτε με τεκμηριωμένη αίτηση τους στις κατά τόπους προξενικές αρχές και αντιπροσωπεΐες της Ελληνικής Δημοκρατίας στο εξωτερικό, αιτιολογούν την πρόθεσή τους να συμμετέχουν στην ψηφοφορία, ως έχοντες με αιτιολογημένη τους έκθεση, ελληνική συνείδηση.
5. Οι Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, εκλέγονται από τις παρακάτω χώρες ως εξής:

Αργεντινή, 2

Βραζιλία, 1

Μεξικό, 1

ΗΠΑ, 30.

Καναδάς, 5

Αρμενία, 1.

Γεωργία, 1.

Καζακστάν, 1

Ουζμπεκιστάν, 1

Αίγυπτος, 1

Ζαΐρ, 1.

Μαλάουι, 1

Νότιος Αφρική, 3.

Αυστρία, 1.

Βέλγιο, 1.

Βουλγαρία, 1.

Γαλλία, 2.

Γερμανία, 10.

Ελβετία, 1.

Ηνωμένο Βασίλειο, 3.

Ιταλία, 1

Λουξεμβούργο, 1.

Μολδαβία, 1

Ολλανδία, 1

Ουγγαρία, 1.

Ουκρανία, 3.

Ρουμανία, 1.

Ρωσία, 5.

Σερβία, 1.

Σουηδία, 1.

Τσεχία, 1

Αυστραλία, 6.

Νέα Ζηλανδία, 1

6. Οι ως άνω αριθμοί των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, όπως και οι χώρες από τις οποίες προέρχονται, μπορούν να αναπροσαρμοσθούν, με απόφαση του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου και εισήγηση του Προέδρου του, Εκπροσώπου του Λαού και με βάση πάντα τους καταλόγους Ομογενών, τους οποίους συντάσσει το Υπουργείο Εξωτερικών.
7. Αρμόδια κοινή επιτροπή του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου και του Υπουργείου Εξωτερικών, στην οποία προεδρεύει ο Εκπρόσωπος του Λαού, αποφασίζει για τυχόν ενστάσεις για το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι των Ομογενών μας, στην αλλοδαπή.
8. Τα ονόματα των υποψηφίων Βουλευτών, αναγράφονται στο ενιαίο ψηφοδέλτιο, κατά απόλυτη αλφαβητική σειρά.
9. Οι εκλεγόμενοι Βουλευτές, αντιστοιχούν στο ποσοστό των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της κάθε χώρας, όπως αυτό προκύπτει από τους καταλόγους που έχει συντάξει το Υπουργείο Εξωτερικών και ο οποίος έχει διανεμηθεί στις κατά τόπους προξενικές αρχές της Ελληνικής Δημοκρατίας καθώς και στις Διεθνείς αντιπροσωπείες της χώρας στο εξωτερικό.
10. Η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος στους Ομογενείς, είναι προαιρετική.
11. Οι προξενικές και άλλες αρχές της Ελληνικής Δημοκρατίας στην Αλλοδαπή, είναι υποχρεωμένες να προσφέρουν κάθε δυνατή βοήθεια στους Έλληνες της Διασποράς, για την ομαλή και απρόσκοπτη έκφραση της Δημοκρατικής τους Βούλησης.
12. Οι Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, προΐστανται όλων των αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, της χώρας από την οποία εξελέγησαν. Συγκεκριμένα: α) Ελέγχουν τις δράσεις των αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, της χώρας από την οποία εξελέγησαν. β) Εντέλλουν τις υπηρεσίες των αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, της χώρας από την οποία εξελέγησαν να προβούν στα μέτρα και τις αποφάσεις εκείνες οι οποίες υπηρετούν το εθνικό συμφέρον. γ) Οργανώνουν σε συνεργασία με τις υπηρεσίες των αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών,

προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, της χώρας από την οποία εξελέγησαν κοινές με τη χώρα εγκατοίκησης και εκλογής τους, δράσεις για την προώθηση των προϊόντων του εθνικού κέντρου. δ) Αναπτύσσουν από κοινού με τις υπηρεσίες των αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, της χώρας από την οποία εξελέγησαν όλες τις απαραίτητες εκείνες δράσεις, για τη σύσφιξη των σχέσεων της χώρας εγκατοίκησης και εκλογής τους με το εθνικό κέντρο. ε) Συντονίζουν σε κάθε περίπτωση τις υπηρεσίες των αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, της χώρας από την οποία εξελέγησαν για το κοινό καλό, της χώρας εγκατοίκησης και εκλογής τους και του εθνικού κέντρου.

13. Σε κάθε περίπτωση, και όταν ο αριθμός των Βουλευτών της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς είναι πλέον του ενός (1), ως Προϊστάμενος των υπηρεσιών, αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, εκλέγεται με ψηφοφορία μεταξύ των Βουλευτών της χώρας εγκατοίκησης και εκλογής τους.
14. Προϊστάμενος των υπηρεσιών, αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας εκλέγεται εκείνος ο Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, αυτός που συγκέντρωσε το 50+1% των ψήφων των Βουλευτών της χώρας εγκατοίκησης και εκλογής τους.
15. Εάν δεν εκλεγεί από την πρώτη αναμέτρηση Προϊστάμενος των υπηρεσιών, αντιπροσωπειών, πρεσβευτικών, προξενικών και λοιπών αρχών της Ελληνικής Δημοκρατίας, η εκλογή γίνεται σε επόμενη φάση, μεταξύ των 2 επικρατεστέρων Βουλευτών της χώρας εγκατοίκησης και εκλογής τους.
16. Σε κάθε περίπτωση το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο και ο Πρόεδρός του Εκπρόσωπος του Λαού, είναι υπεύθυνοι για τον ορισμό των τεχνικών λεπτομερειών της εκλογικής διαδικασίας.

Άρθρο 213.

Η ελεύθερη και ανόθευτη εκδήλωση της βούλησης των Ομογενών, ως έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, τελεί υπό την εγγύηση όλων των λειτουργιών της Πολιτείας, που έχουν υποχρέωση να τη διασφαλίζουν σε κάθε περίπτωση.

Άρθρο 214.

1. Οι Βουλευτές εκλέγονται για τέσσερα συνεχή έτη που αρχίζουν από την ημέρα των γενικών εκλογών κατά τις οποίες εκλέγονται και ανακηρύσσονται, και οι Βουλευτές της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
2. Μόλις λήξει η βουλευτική περίοδος, με Προεδρικό Διάταγμα, που προσυπογράφεται από την Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, διατάσσεται η διενέργεια γενικών βουλευτικών εκλογών μέσα σε τριάντα ημέρες και η σύγκληση της νέας Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς σε τακτική σύνοδο μέσα σε άλλες τριάντα ημέρες από αυτές.

3. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Βουλευτή να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο της χώρας στην οποία εξελέγη, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 27

Κωλύματα και ασυμβίβαστα των Βουλευτών της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.

Άρθρο 215.

Για να εκλεγεί κανείς Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, απαιτείται να έχει καταγωγή από Έλληνες Πολίτες, να ομιλεί και να γράφει ικανοποιητικά την ελληνική γλώσσα, να έχει πλήρη γνώση της ιστορίας και του πολιτισμού της Ελλάδος, να έχει ελληνική συνείδηση και να έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα της εκλογής του/της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 28

Καθήκοντα και δικαιώματα των Βουλευτών της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.

Άρθρο 216.

1. Τα καθήκοντα του Βουλευτή είναι ασυμβίβαστα με τα έργα ή την ιδιότητα του ιδιοκτήτη ή εταίρου ή μετόχου ή διοικητή ή διαχειριστή ή μέλους του διοικητικού συμβουλίου ή γενικού διευθυντή ή των αναπληρωτών τους, επιχείρησης, η οποία: α) Αναλαμβάνει έργα ή μελέτες ή προμήθειες του ελληνικού Δημοσίου ή παροχή υπηρεσιών προς το Δημόσιο ή συνάπτει με το Δημόσιο συναφείς συμβάσεις αναπτυξιακού ή επενδυτικού χαρακτήρα. β) Μισθώνει για εμπορικούς λόγους ακίνητα του Δημοσίου. γ) Εργάζεται σε Δημόσιες Υπηρεσίες της αλλοδαπής.
2. Οι Βουλευτές πριν αναλάβουν τα καθήκοντά τους δίνουν στο Βουλευτήριο και σε δημόσια συνεδρίαση τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδας να είμαι πιστός στην Πατρίδα και το δημοκρατικό πολίτευμα, να υπακούω στο Σύνταγμα και τους Νόμους και να εκπληρώνω ευσυνείδητα τα καθήκοντά μου».**
3. Αλλόθρησκοι ή ετερόδοξοι Βουλευτές δίνουν τον ίδιο όρκο σύμφωνα με τον τύπο της δικής τους θρησκείας ή του δικού τους δόγματος.

4. Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς που ανακηρύσσονται όταν η Βουλή απουσιάζει δίνουν τον όρκο στο Τμήμα της που λειτουργεί.
5. Οι Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, απαγορεύεται ρητά να συμμετέχουν στην Κυβέρνηση και σε κάθε όργανο της εκτελεστικής εξουσίας, στο πλαίσιο της διάκρισης των εξουσιών.
6. Οι Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς έχουν απεριόριστο το δικαίωμα της γνώμης και ψήφου κατά συνείδηση.
7. Η παραίτηση από το βουλευτικό αξίωμα είναι δικαίωμα του Βουλευτή, συντελείται μόλις ο Βουλευτής υποβάλει γραπτή δήλωση στον Πρόεδρο της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς και δεν ανακαλείται.

Άρθρο 217.

1. Ο Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς δεν διώκεται ούτε εξετάζεται με οποιονδήποτε τρόπο για γνώμη ή ψήφο που έδωσε κατά την άσκηση των βουλευτικών καθηκόντων.
2. Ο Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς δεν έχει υποχρέωση μαρτυρίας για πληροφορίες που περιήλθαν σ' αυτόν ή δόθηκαν από αυτόν κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ούτε για τα πρόσωπα που του εμπιστεύθηκαν τις πληροφορίες ή στα οποία αυτός τις έδωσε.

Ειδικές ευθύνες του Βουλευτή της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.

Άρθρο 218.

1. Ο Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία ή παραβίαση, του Συντάγματος, για παράβαση καθήκοντος και για κάθε ποινικό αδίκημα το οποίο τέλεσε κατά την υπηρεσία του.
2. Τα Ορκωτά Δικαστήρια Δευτέρου Βαθμού σε πρώτο βαθμό και τα αρμόδια Ανώτατα Δικαστήρια, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας σε δεύτερο βαθμό, κρίνουν και αποφασίζουν για τις πράξεις του Βουλευτή της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, μετά από αναφορά την οποία υποβάλλει, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ή οποιοσδήποτε από τους Αιρετούς Εισαγγελείς των Εφετειακών Περιφερειών των Νομών της Χώρας.

3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Βουλευτή της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς σε δίκη μπορεί να γίνει και μετά από Δημοψήφισμα, με ψηφοφορία των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της αλλοδαπής η οποία τον εξέλεξε, την οποία μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της αλλοδαπής η οποία τον εξέλεξε και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.
4. Αφότου παραπεμφθεί, ο Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων τελεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του.
5. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
6. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Ελληνικής Δημοκρατίας.
7. Ο Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς ο οποίος αποπέμπεται, αντικαθίσταται αμέσως με την ανάκλησή του, από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
8. Οι Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, για την άσκηση του λειτουργήματός τους, δικαιούνται από το Δημόσιο αποζημίωση, το ύψος της οποίας αντιστοιχεί στο μισθό του Εφέτη Δικαστή.
9. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, μεριμνά για τις δαπάνες εγκατοίκησης, διατροφής, γραμματειακής υποστήριξης, τηλεφωνικής και συγκοινωνιακής δαπάνης και χώρου γραφείων στην έδρα του Βουλευτή στην αλλοδαπή και στην Αθήνα.
10. Αν Βουλευτής της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς απουσιάσει αδικαιολόγητα σε περισσότερες από πέντε συνεδριάσεις το μήνα, εκπίπτει της θέσης του και αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο της εκλογικής του περιφέρειας στην αλλοδαπή, στις εκλογές για την ανάδειξή του.
11. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, αναλαμβάνει την κάλυψη των συνταξιοδοτικών εισφορών του Βουλευτή της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς στο ασφαλιστικό του Ταμείο, από την ορκωμοσία του και την ανάληψη των καθηκόντων του.
12. Με το πέρας της θητείας του Βουλευτή της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, αυτός επανέρχεται στο ασφαλιστικό Ταμείο το οποίο είχε πριν την ορκωμοσία και την ανάληψη των καθηκόντων του.

13. Καμία περαιτέρω ειδικού τύπου συνταξιοδότηση ή αποζημίωση ή εφάπαξ δεν υφίσταται πέραν του ασφαλιστικού Ταμείου ενός εκάστου των Βουλευτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29

Οργάνωση και λειτουργία της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.

Άρθρο 219.

1. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς συνέρχεται αυτοδικαίως κάθε έτος την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου σε κάθε περίπτωση παράλληλα με την Άνω Βουλή των Ελλήνων, σε τακτική σύνοδο για τα ετήσια έργα της, εκτός αν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τη συγκαλέσει ενωρίτερα σε έκτακτες περιπτώσεις, όπως προβλέπεται από το παρόν Σύνταγμα.
2. Η διάρκεια της τακτικής συνόδου δεν μπορεί να είναι συντομότερη από οκτώ μήνες.

Άρθρο 220.

1. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς ορίζει τον τρόπο της ελεύθερης και δημοκρατικής λειτουργίας της με Κανονισμό, που ψηφίζεται από την Ολομέλεια και δημοσιεύεται με παραγγελία του Προέδρου της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
2. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς εκλέγει με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της, τον Πρόεδρο και τα λοιπά μέλη του Προεδρείου, σύμφωνα με τους ορισμούς του Κανονισμού της.
3. Ο Πρόεδρος και οι Αντιπρόεδροι εκλέγονται στην αρχή κάθε βουλευτικής περιόδου.
4. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς μπορεί, ύστερα από πρόταση τριάντα Βουλευτών, να εκφράσει μομφή κατά του Προέδρου της Βουλής ή μέλους του Προεδρείου και ψήφισή της από την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της, η οποία συνεπάγεται τη λήξη της θητείας του.
5. Ο Πρόεδρος της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς διευθύνει τις εργασίες του Σώματος, μεριμνά για τη διασφάλιση της ανεμπόδιστης διεξαγωγής των εργασιών του, την κατοχύρωση της ελεύθερης γνώμης και έκφρασης των Βουλευτών, και την τήρηση της τάξης. Ο Πρόεδρος μπορεί να λάβει και πειθαρχικά μέτρα σύμφωνα με όσα ορίζει ο Κανονισμός της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, εναντίον κάθε Βουλευτή που παρεκτρέπεται.

6. Με τον Κανονισμό μπορεί να συσταθεί στη Βουλή επιστημονική υπηρεσία για την υποβοήθηση του νομοθετικού της έργου.
7. Ο Κανονισμός καθορίζει την οργάνωση των υπηρεσιών της Βουλής υπό την εποπτεία του Προέδρου της, καθώς και όλα όσα αφορούν το προσωπικό της. Οι πράξεις του Προέδρου που αφορούν την πρόσληψη και την υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς υπόκεινται σε προσφυγή ή αίτηση ακύρωσης των, στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Άρθρο 221.

1. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς συνεδριάζει δημόσια στο Βουλευτήριο, μπορεί όμως να διασκεφτεί μόνο για κρίσιμα εθνικά θέματα σε κοινή συνεδρίαση με την Άνω Βουλή των Ελλήνων, τα οποία αφορούν μόνον σε πιθανότητα κήρυξης κατάστασης πολέμου ή πολιορκίας.
2. Οι Πρόεδροι του Αρείου Πάγου, του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχουν ελεύθερη είσοδο στις συνεδριάσεις της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.
3. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο Πρωθυπουργός, οι Υπουργοί και Υφυπουργοί, ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας καθώς και ο Εκπρόσωπος του Λαού, έχουν ελεύθερη είσοδο στις συνεδριάσεις της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς και ακούγονται όποτε ζητήσουν το λόγο.
4. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς και οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να ζητήσουν την παρουσία του Υπουργού ή του Υφυπουργού που είναι αρμόδιος για τα θέματα που συζητούν.
5. Οι κοινοβουλευτικές επιτροπές μπορούν να καλούν οποιοδήποτε πρόσωπο θεωρούν χρήσιμο για το έργο τους, ενημερώνοντας και τον αρμόδιο Υπουργό. Σε περίπτωση άρνησης του προσκληθέντος προσώπου να προσέλθει στην αρμόδια Επιτροπή, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, διατάσσει την βίαιη προσαγωγή του.

Άρθρο 222.

1. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς δεν μπορεί να αποφασίσει χωρίς την απόλυτη πλειοψηφία των παρόντων μελών, που όμως ποτέ δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το ένα δεύτερο του όλου αριθμού των Βουλευτών.
2. Σε περίπτωση ισοψηφίας επαναλαμβάνεται η ψηφοφορία και, ύστερα από νέα ισοψηφία, η πρόταση απορρίπτεται.

Άρθρο 223.

Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς στις αρχές κάθε τακτικής συνόδου συνιστά από τα μέλη της διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές για να εξετάζουν και να επεξεργάζονται τα νομοσχέδια και τις προτάσεις Νόμων που υποβάλλονται, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Βουλής.

Άρθρο 224.

1. Κανένας δεν εμφανίζεται στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς αυτόκλητος για να αναφέρει οτιδήποτε προφορικά ή εγγράφως. Οι αναφορές παρουσιάζονται από Βουλευτή ή παραδίδονται στον Πρόεδρό της.
2. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς έχει δικαίωμα να αποστέλλει τις αναφορές που της, οι οποίες απευθύνονται στους Υπουργούς και τους Υφυπουργούς στον Αιρετό Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας καθώς και στον Εκπρόσωπο του Λαού, και οι οποίοι υποχρεούνται να δίνουν διευκρινίσεις όποτε τους ζητηθούν, εντός τριών εργασίμων ημερών.

Άρθρο 225.

1. Η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς ασκεί το νομοθετικό της έργο σε Ολομέλεια.
2. Η αρμοδιότητα άσκησης νομοθετικού έργου της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, αφορά στα ζητήματα, της Εξωτερικής Πολιτικής, και της Εθνικής Παιδείας, τα οποία, για να συζητηθούν στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, θα πρέπει να έχουν εισαχθεί και ψηφισθεί πρώτιστα, από την Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.
3. Ο Κανονισμός της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς προβλέπει ότι το νομοθετικό έργο μπορεί να ασκείται και από τις διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της συνόδου.
4. Με τον Κανονισμό της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς ορίζεται επίσης η κατανομή της αρμοδιότητας μεταξύ των διαρκών κοινοβουλευτικών επιτροπών κατά Υπουργεία, Γενικής Εισαγγελίας της Δημοκρατίας και Εκπροσώπου του Λαού.
5. Ο κοινοβουλευτικός έλεγχος ασκείται από την Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς σε Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός. Ο Κανονισμός μπορεί να προβλέπει την άσκηση κοινοβουλευτικού ελέγχου και από τις διαρκείς κοινοβουλευτικές επιτροπές που συγκροτούνται και λειτουργούν κατά τη διάρκεια της συνόδου.

6. Ο Κανονισμός ορίζει τον τρόπο με τον οποίο μετέχουν στις ψηφοφορίες Βουλευτές που βρίσκονται σε αποστολή της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς στο εξωτερικό.

Άρθρο 226.

1. Κατά τη διάρκεια της διακοπής των εργασιών της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, το νομοθετικό της έργο, εκτός από τα νομοθετήματα που ανήκουν στην αρμοδιότητα της Ολομέλειας ασκείται από Τμήμα της που συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με τον Κανονισμό της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.
2. Με τον Κανονισμό μπορεί να προβλεφθεί η επεξεργασία των νομοσχεδίων ή των προτάσεων Νόμων από κοινοβουλευτική επιτροπή που την αποτελούν μέλη του ίδιου Τμήματος.

Άρθρο 227.

1. Στην Ολομέλεια της Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς συζητούνται και ψηφίζονται ο Κανονισμός της, νομοσχέδια και προτάσεις Νόμων για νομοσχέδια και προτάσεις εκτελεστικών του Συντάγματος Νόμων, νομοσχέδια και προτάσεις Νόμων για την αυθεντική ερμηνεία Νόμων, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που σύμφωνα με ειδική πρόβλεψη του Συντάγματος ανατίθεται στην Ολομέλεια της Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.
2. Η συζήτηση και ψήφιση όλων των άλλων νομοσχεδίων ή προτάσεων Νόμων μπορεί να γίνεται, κατά τη διάρκεια της συνόδου, από την αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή.
3. Η διαρκής κοινοβουλευτική επιτροπή που επιλαμβάνεται της ψήφισης νομοσχεδίου ή πρότασης Νόμου μπορεί με απόφασή της που λαμβάνεται με την απόλυτη πλειοψηφία των μελών της να παραπέμπει στην Ολομέλεια οποιαδήποτε αμφισβήτηση για την αρμοδιότητά της. Η απόφαση της Ολομέλειας δεσμεύει τις επιτροπές.
4. Μεταξύ της κατάθεσης νομοσχεδίου ή πρότασης Νόμου και της συζήτησής του στη διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή πρέπει να μεσολαβεί τουλάχιστον μία εβδομάδα.
5. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που συζητήθηκε και ψηφίστηκε στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή εισάγεται στην Ολομέλεια σε μία συνεδρίαση, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, και συζητείται και ψηφίζεται ενιαία επί της αρχής, επί των άρθρων και στο σύνολο.
6. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που έγινε δεκτή στην επιτροπή με πλειοψηφία τουλάχιστον τεσσάρων πέμπτων συζητείται και ψηφίζεται στην Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 30.

Νομοθετική λειτουργία της Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.

Άρθρο 228.

Το δικαίωμα πρότασης Νόμων που αφορούν σε θέματα των Διεθνών Σχέσεων της Δημοκρατίας και της Εθνικής Παιδείας, ανήκει στους Βουλευτές της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, στον Πρωθυπουργό, στους Υπουργούς και Υφυπουργούς, στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και στον Εκπρόσωπο του Λαού.

Άρθρο 229.

1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση Νόμου συνοδεύεται υποχρεωτικά από αιτιολογική έκθεση, πριν εισαχθεί στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, στην Ολομέλεια ή σε Τμήματα, μπορεί να παραπεμφθεί για νομοτεχνική επεξεργασία στην επιστημονική υπηρεσία όταν συσταθεί, όπως ορίζει ο Κανονισμός.
2. Τα νομοσχέδια και οι προτάσεις Νόμων που κατατίθενται στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς παραπέμπονται στην οικεία κοινοβουλευτική επιτροπή. Αφού υποβληθεί η εισηγητική έκθεση, το νομοσχέδιο εισάγεται στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς για συζήτηση, μετά παρέλευση τριών ημερών από τότε, εκτός αν ο Πρωθυπουργός, οι αρμόδιοι Υπουργοί ή Υφυπουργοί, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και ο Εκπρόσωπος του Λαού τα έχουν χαρακτηρίσει ως επείγοντα. Η συζήτηση αρχίζει ύστερα από προφορική εισήγηση του Πρωθυπουργού, των Υπουργών ή Υφυπουργών, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή του Εκπροσώπου του Λαού και των εισηγητών της Επιτροπής.
3. Δεν εισάγεται για συζήτηση νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που αποσκοπεί στην τροποποίηση διάταξης Νόμου, αν δεν έχει καταχωριστεί στην αιτιολογική έκθεση ολόκληρο το κείμενο της διάταξης που τροποποιείται, και στο κείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης ολόκληρη η νέα διάταξη, όπως διαμορφώνεται με την τροποποίηση.
4. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που περιέχει διατάξεις άσχετες με το κύριο αντικείμενό τους δεν εισάγεται για συζήτηση.
5. Προσθήκη ή τροπολογία άσχετη με το κύριο αντικείμενο του νομοσχεδίου ή της πρότασης Νόμου δεν εισάγεται για συζήτηση.
6. Προσθήκες ή τροπολογίες Υπουργών, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και του Εκπροσώπου του Λαού, συζητούνται μόνο αν έχουν υποβληθεί τρεις τουλάχιστον ημέρες πριν από την έναρξη της

συζήτησης στην Ολομέλεια, ή στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή, όπως ορίζει ο Κανονισμός.

7. Σε περίπτωση αμφισβήτησης αποφαινεται η Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς.
8. Βουλευτές που δε μετέχουν στην αρμόδια διαρκή κοινοβουλευτική επιτροπή έχουν το δικαίωμα να λάβουν το λόγο επί της αρχής και για να υποστηρίξουν προτάσεις Νόμων και προσθήκες ή τροπολογίες που έχουν υποβάλει, όπως ορίζει ο Κανονισμός.
9. Μία φορά το μήνα, σε ημέρα που θα προσδιοριστεί από τον Κανονισμό, εγγράφονται στην ημερήσια διάταξη κατά σειρά προτεραιότητας και συζητούνται εκκρεμείς προτάσεις Νόμων.
10. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση Νόμου που συνεπάγονται επιβάρυνση του προϋπολογισμού, εφόσον υποβάλλεται από την Κυβέρνηση, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον Εκπρόσωπο του Λαού, δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δε συνοδεύεται από έκθεση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους που καθορίζει τη δαπάνη. Εφόσον υποβάλλεται από τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς και Υφυπουργούς, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον Εκπρόσωπο του Λαού, διαβιβάζεται πριν από κάθε συζήτηση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, που υποχρεούται να υποβάλει στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς σχετική έκθεση μέσα σε δεκαπέντε ημέρες.
11. Το ίδιο ισχύει και για τις τροπολογίες, αν το ζητήσουν ο Πρωθυπουργός, οι αρμόδιοι Υπουργοί ή Υφυπουργοί, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και ο Εκπρόσωπος του Λαού. Σ' αυτή την περίπτωση το Γενικό Λογιστήριο υποχρεούται να υποβάλει στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς την έκθεσή του μέσα σε τρεις ημέρες.
12. Νομοσχέδιο που συνεπάγεται δαπάνη ή ελάττωση εσόδων δεν εισάγεται για συζήτηση, αν δεν συνοδεύεται από ειδική έκθεση για τον τρόπο που θα καλυφθούν, η οποία υπογράφεται από τον αρμόδιο Υπουργό και τον Υπουργό Οικονομικών και έχει την αιτιολογημένη αναφορά και σύμφωνη γνώμη του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.
13. Νομοσχέδιο που συνεπάγεται δαπάνη ή ελάττωση εσόδων, για το οποίο το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους δεν εισηγείται θετικά στην σχετική του αναφορά, δεν εισάγεται για συζήτηση.

Άρθρο 230.

1. Κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση Νόμου συζητείται και ψηφίζεται μία μόνο φορά, καταρχήν, κατ' άρθρο και στο σύνολο.

2. Αν κατά τη συζήτηση έγιναν δεκτές προσθήκες ή τροπολογίες, η ψήφιση στο σύνολο αναβάλλεται για ένα εικοσιτετράωρο από τη διανομή του τροποποιημένου νομοσχεδίου ή πρότασης Νόμου.
3. Νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που χαρακτηρίζεται από τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς και Υφυπουργούς, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τον Εκπρόσωπο του Λαού κατεπείγον, εισάγεται για ψήφιση, ύστερα από περιορισμένη συζήτηση σε μία συνεδρίαση, από την Ολομέλεια, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.
4. Ο Πρωθυπουργός, οι αρμόδιοι Υπουργοί ή Υφυπουργοί, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας και ο Εκπρόσωπος του Λαού, μπορούν να ζητήσουν να συζητηθεί σε ορισμένο αριθμό συνεδριάσεων, νομοσχέδιο ή πρόταση Νόμου που έχει επείγοντα χαρακτήρα, όπως ορίζει ο Κανονισμός της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.

Άρθρο 231.

1. Η αυθεντική ερμηνεία της Συνταγματικότητας των Νόμων, της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, ανήκει στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο.
2. Όλοι οι Νόμοι, τα νομοσχέδια και οι προτάσεις Νόμων της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, τελούν υπό την μόνιμη και πάγια δυνατότητα ακύρωσής τους από το Λαό, με τις διαδικασίες οι οποίες ορίζονται από το παρόν Σύνταγμα.
3. Οι Νόμοι της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, ισχύουν μόνο με την δημοσίευσή τους στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 31.

Πρωθυπουργός.

Ανάδειξη του Πρωθυπουργού.

Άρθρο 232.

1. Ο Πρωθυπουργός είναι ο Πρόεδρος της Κυβέρνησης. Εκλέγεται κατευθείαν από τον ελληνικό Λαό για τετραετή περίοδο.
2. Το αξίωμα του Πρωθυπουργού είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
3. Η πρωθυπουργική περίοδος αρχίζει από την ορκωμοσία του Πρωθυπουργού.

4. Σε περίπτωση πολέμου, η πρωθυπουργική θητεία παρατείνεται έως τη λήξη του.
5. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 233.

Πρωθυπουργός, μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του και έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν.

Άρθρο 234.

1. Η εκλογή του Πρωθυπουργού γίνεται με μυστική-καθολική ψηφοφορία από το Λαό, έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Πρωθυπουργού.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Πρωθυπουργού να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Πρωθυπουργός παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
3. Η εκλογή του Πρωθυπουργού γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
4. Πρωθυπουργός εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογέων ανά την Επικράτεια.
5. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
6. Ο εκλεγόμενος Πρωθυπουργός αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Πρωθυπουργού σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.
7. Ο Πρωθυπουργός, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδος να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους Νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την Εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού».**

8. Η χορηγία του Πρωθυπουργού, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο του μισθού του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 235.

2. Τον Πρωθυπουργό, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα καθήκοντά του, τον αναπληρώνει προσωρινά ο πρώτος Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης. Σε αδυναμία του πρώτου Αντιπρόεδρου της Κυβέρνησης, την θέση του Πρωθυπουργού αναλαμβάνει ο Δεύτερος Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης.
3. Αν η αδυναμία του Πρωθυπουργού να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 32.

Αρμοδιότητες του Πρωθυπουργού.

Άρθρο 236.

Ο Πρωθυπουργός, είναι ο επικεφαλής της Κυβέρνησης της χώρας.

Άρθρο 237.

1. Την Κυβέρνηση αποτελεί το Υπουργικό Συμβούλιο που απαρτίζεται από τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς και τους Υφυπουργούς. Το Υπουργικό Συμβούλιο, δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 11 μέλη υπουργών, των εξής Υπουργείων:
  - 1) Υπουργείο Εσωτερικών, Ασφάλειας και Πολιτοφυλακής.
  - 2) Υπουργείο Εξωτερικών και Διεθνών Σχέσεων.
  - 3) Υπουργείο Άμυνας και Εθνοφρουράς.
  - 4) Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών.
  - 5) Υπουργείο Ανάπτυξης, Τουρισμού και Επιχειρηματικότητας.
  - 6) Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας, Κτηνοτροφίας.
  - 7) Υπουργείο Ναυτιλίας.
  - 8) Υπουργείο Παιδείας.

9) Υπουργείο Εργασίας, Υγείας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Πρόνοιας.

10) Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων.

11) Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Στο πλαίσιο της αποκέντρωσης της Κυβέρνησης, τα Υπουργεία έχουν έδρα ως εξής:

1) Υπουργείο Εσωτερικών, Ασφάλειας και Πολιτοφυλακής, έδρα Αθήνα.

2) Υπουργείο Εξωτερικών και Διεθνών Σχέσεων, έδρα Αθήνα.

3) Υπουργείο Άμυνας και Εθνοφρουράς, έδρα Βόλος.

4) Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, έδρα Αθήνα.

5) Υπουργείο Ανάπτυξης, Τουρισμού και Επιχειρηματικότητας, έδρα Θεσσαλονίκη.

6) Υπουργείο Γεωργίας, Αλιείας, Κτηνοτροφίας, έδρα Λάρισα. (Πέντε Υφυπουργεία: Ένα στο Ηράκλειο της Κρήτης ένα στον Πύργο της Ηλείας, ένα στην Βέροια, ένα στην Αλεξανδρούπολη και ένα στην Λαμία).

7) Υπουργείο Ναυτιλίας, έδρα Πειραιάς.

8) Υπουργείο Παιδείας, έδρα Πάτρα.

9) Υπουργείο Εργασίας, Υγείας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Πρόνοιας, έδρα Αθήνα,

10) Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων, έδρα Θεσσαλονίκη.

11) Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, έδρα Θεσσαλονίκη.

2. Κανένας δεν μπορεί να διορισθεί Υπουργός ή Υφυπουργός, αν δεν συγκεντρώνει τα προσόντα που ορίζει για τον Πρωθυπουργό το άρθρο 233.
3. Οποιαδήποτε επαγγελματική δραστηριότητα του Πρωθυπουργού, των Υπουργών και των Υφυπουργών, αναστέλλεται κατά τη διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων τους.

4. Το αξίωμα του Πρωθυπουργού, του Υπουργού και του Υφυπουργού προς άλλα έργα είναι ασυμβίβαστο.
5. Κανένα μέλος του Υπουργικού Συμβουλίου, δεν μπορεί να έχει αιρετή θέση, οποιουδήποτε βαθμού.
6. Ο Πρωθυπουργός ορίζει με απόφασή του δύο αναπληρωτές του, τον Πρώτο Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης και τον Δεύτερο Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης, οι οποίοι τελούν υποχρεωτικά και χρέη Υπουργών.
7. Ο Πρωθυπουργός ορίζει με απόφασή του τους Υπουργούς της Κυβέρνησής του.
8. Κατ' εξαίρεση: 1) Ο Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας, επιλέγεται από τον Πρωθυπουργό, από πέντε υποψηφίους που προτείνουν οι επαγγελματικοί φορείς της Ναυτιλίας. 2) Ο Υφυπουργός Τουρισμού, επιλέγεται από τον Πρωθυπουργό, από πέντε υποψηφίους που προτείνουν οι επαγγελματικοί φορείς του τουρισμού.

Άρθρο 238.

1. Η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει τη γενική οικονομική και αναπτυξιακή πολιτική της Χώρας, σύμφωνα με τους ορισμούς του Συντάγματος και των Νόμων.
2. Ο Πρωθυπουργός εξασφαλίζει την ενότητα της Κυβέρνησης και κατευθύνει τις ενέργειές της, καθώς και των δημόσιων γενικά υπηρεσιών για την εφαρμογή της κυβερνητικής πολιτικής μέσα στο πλαίσιο Συντάγματος και των Νόμων.

Άρθρο 239.

1. Κάθε Υπουργός ασκεί τις αρμοδιότητες που ορίζει ο Νόμος.
2. Οι Υφυπουργοί ασκούν τις αρμοδιότητες που τους αναθέτει με κοινή απόφαση ο Πρωθυπουργός και ο οικείος Υπουργός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 33.

Ειδικές ευθύνες της Κυβέρνησης.

Άρθρο 240.

1. Τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, καθώς και οι Υφυπουργοί είναι συλλογικώς υπεύθυνοι για τη γενική πολιτική της Κυβέρνησης και καθένας από αυτούς για τις πράξεις ή παραλείψεις της αρμοδιότητάς του.

2. Σε καμία περίπτωση η έγγραφη ή η προφορική εντολή του Πρωθυπουργού δεν απαλλάσσει τους Υπουργούς και τους Υφυπουργούς από την ευθύνη τους.

Άρθρο 241.

1. Ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας έχει την αρμοδιότητα να ασκεί δίωξη κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης, για αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος ορίζουν.
2. Ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, είναι υποχρεωμένος να κινήσει την διαδικασία δίωξης κατά όσων διατελούν ή διετέλεσαν μέλη της Κυβέρνησης για ποινικά αδικήματα που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, όπως το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος ορίζουν, μετά από αιτιολογημένη μηνυτήρια αναφορά δική του ή έστω και ενός εκ των Αιρετών Εισαγγελέων της Επικράτειας.
3. Αρμόδια για την εκδίκαση των παραπεφθέντων μελών της Κυβέρνησης, είναι σε πρώτο και τελευταίο βαθμό, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο για παραβίαση του Συντάγματος, ο Άρειος Πάγος, για ποινικά αδικήματα και το Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη του Δημοσίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 34.

Ειδικές ευθύνες του Πρωθυπουργού.

Άρθρο 242.

1. Ο Πρωθυπουργός ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος.
2. Το αρμόδιο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνουν και αποφασίζουν κατά περίπτωση για τις πράξεις του Πρωθυπουργού, είτε μετά από εισήγηση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, ή μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Πρωθυπουργού σε δίκη, γίνεται μετά από κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.
4. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Πρωθυπουργού σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ανά την επικράτεια ψηφοφορία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικράτειας

και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.

5. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Πρωθυπουργού σε δίκη μπορεί να γίνει από το κοινό σώμα, της Άνω Βουλής των Ελλήνων και της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, υπογεγραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.
6. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Πρωθυπουργός παραπέμπεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, για παραβίαση του Συντάγματος στον Άρειο Πάγο για ποινικά αδικήματα και το Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη στο Δημόσιο, κατά περίπτωση αδικήματος.
7. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Πρωθυπουργός, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
8. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
9. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Πρωθυπουργός αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 35.

Δικαστική Εξουσία. Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Άρθρο 243.

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης λειτουργεί υπό τη διεύθυνση και την ευθύνη του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 36.

Ανάδειξη του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Άρθρο 244.

1. Ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, είναι ο επικεφαλής του Υπουργείου Δικαιοσύνης.
2. Εκλέγεται κατευθείαν από τον ελληνικό Λαό για τετραετή περίοδο.

3. Το αξίωμα του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
4. Η περίοδος εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων του, αρχίζει από την ορκωμοσία του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.
5. Σε περίπτωση πολέμου, η θητεία του παρατείνεται έως τη λήξη του.
6. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 245.

Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του, έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν έχει φθάσει στον βαθμό του Εφέτη Δικαστή ή έχει εικοσαετή υπηρεσία ως Δικηγόρος ή είναι Καθηγητής Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της Ημεδαπής με αντικείμενο τη Νομική Επιστήμη.

Άρθρο 246.

1. Η εκλογή του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας γίνεται με μυστική-καθολική ψηφοφορία από τον ελληνικό Λαό, έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας να εκπληρώσει τα καθήκοντα του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
3. Η εκλογή του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
4. Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογέων ανά την Επικράτεια.
5. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
6. Ο εκλεγόμενος Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.

7. Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδος να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους Νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την Εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού».**
8. Η χορηγία του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο του μισθού του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 247.

1. Τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα καθήκοντά του, τον αναπληρώνει προσωρινά ο πρώτος Γενικός Αντιεισαγγελέας της Δημοκρατίας. Σε αδυναμία του πρώτου Γενικού Αντιεισαγγελέα της Δημοκρατίας, τη θέση του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας αναλαμβάνει ο Δεύτερος Γενικός Αντιεισαγγελέας της Δημοκρατίας.
2. Αν η αδυναμία του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 37.

Ειδικές ευθύνες του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Άρθρο 248.

1. Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος.
2. Το αρμόδιο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνουν και αποφασίζουν κατά περίπτωση για τις πράξεις του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, είτε μετά από εισήγηση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, ή μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ένας εκ των Αιρετών Εισαγγελέων.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας σε δίκη, γίνεται μετά από κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.

4. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ανά την επικράτεια ψηφοφορία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικράτειας και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.
5. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας σε δίκη μπορεί να γίνει από την Βουλή υπογραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.
6. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας παραπέμπεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, για παραβίαση του Συντάγματος στον Άρειο Πάγο για ποινικά αδικήματα και το Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη στο Δημόσιο, κατά περίπτωση αδικήματος.
7. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
8. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας.

Αρμοδιότητες του Αιρετού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Άρθρο 249.

1. Να εγγυάται στις δικαστικές διαδικασίες το σεβασμό των δικαιωμάτων και των εγγυήσεων του Συντάγματος, καθώς και των διεθνών συνθηκών, συμφωνιών και συμφώνων υπογεγραμμένων από την Ελληνική Δημοκρατία.
2. Να εγγυάται την ταχύτητα και την καλή πορεία της απονομής Δικαιοσύνης, τη γρήγορη εκδίκαση και τη δίκαιη δίκη.
3. Να διατάσσει και να διευθύνει την ποινική έρευνα για τα ποινικά αδικήματα, ανεξαιρέτως όλων των Ελλήνων πολιτών και των αιρετών ή διορισμένων Δημόσιων Λειτουργών, με σκοπό τη διαλεύκανση όλων των περιστάσεων που μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό και την ευθύνη των αυτουργών και των λοιπών συνεργών και τη διαφύλαξη των ενεργών και αδρανών αντικειμένων που σχετίζονται με τη διάπραξη του αδικήματος.
4. Να ασκεί στο όνομα του Ελληνικού Λαού ποινική δίωξη στις περιπτώσεις στις οποίες δεν απαιτείται πρωτοβουλία από πλευράς ενός εκ των μερών, προκειμένου να ξεκινήσει ή να συνεχιστεί μία τέτοια δίωξη.

5. Να διεκπεραιώνει τις πράξεις που κρίνονται απαραίτητες για να καθιστά αποτελεσματική την αστική, εργασιακή, ποινική, διοικητική ή πειθαρχική ευθύνη την οποία φέρουν οι αιρετοί ή διορισμένοι Δημόσιοι Λειτουργοί, με σκοπό την άσκηση των λειτουργιών τους.
6. Να διορίζει τους Αναπληρωτές του, Πρώτο Γενικό Αντεισαγγελέα της Δημοκρατίας και Δεύτερο Αντεισαγγελέα της Δημοκρατίας.
7. Να προϊσταται όλων των Υπηρεσιών του Υπουργείου Δικαιοσύνης.
8. Νόμος προβλέπει τη στελέχωση των Υπηρεσιών του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 38.

Άρειος Πάγος. Αρμοδιότητες.

Άρθρο 250.

1. Αρμοδιότητα του Αρείου Πάγου, είναι η σε οριστικό βαθμό εκδίκαση της τήρησης ή μη της νομιμότητας, κατά τις δικονομικές διαδικασίες όλων των ποινικών υποθέσεων, πολιτών, διορισμένων ή αιρετών δημοσίων λειτουργών, οι οποίες τελεσιδίκησαν σε δεύτερο βαθμό, στα Ορκωτά Δικαστήρια, με βάση τις αρχές του Συντάγματος και τους Νόμους.
2. Η εκδίκαση υποθέσεων για εσχάτη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, εγκληματική αμέλεια, απιστία παρά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος, παθητική δωροδοκία, του Πρωθυπουργού, του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, του Εκπροσώπου του Λαού, του Προέδρου του Αρείου Πάγου, του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων και των Βουλευτών της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 39.

Ολομέλεια του Αρείου Πάγου. Στελέχωση.

Άρθρο 251.

1. Στον Άρειο Πάγο, προϊσταται, ο αιρετός Πρόεδρος του.
2. Η ολομέλεια του Αρείου Πάγου, αποτελείται από ένδεκα Δικαστές. Δέκα Τακτικούς Δικαστές συν τον Αιρετό Πρόεδρο του Αρείου Πάγου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 40.

Εκλογή των Τακτικών Δικαστών του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 252.

1. Οι δέκα τακτικοί Δικαστές του Αρείου Πάγου, εκλέγονται από το σύνολο των Τακτικών Δικαστών του Σώματος των Δικαστών.
2. Υποψήφιοι Δικαστές για τον Άρειο Πάγο, μπορούν να είναι μόνον τακτικοί Δικαστές οι οποίοι έφθασαν στο βαθμό του Εφέτη Δικαστή.
3. Δικαστές του Αρείου Πάγου, εκλέγονται οι δέκα πρώτοι Δικαστές, οι οποίοι πλειοψήφησαν στο ενιαίο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων Δικαστών του Αρείου Πάγου.
4. Τα ονόματα των υποψηφίων Δικαστών, αναγράφονται με απόλυτη αλφαβητική σειρά στο ψηφοδέλτιο για την ανάδειξή τους.
5. Για να είναι υποψήφιος για Δικαστής του Αρείου Πάγου, ο Δικαστής θα πρέπει να συγκεντρώσει 50 τουλάχιστον υπογραφές Δικαστών κάθε βαθμού, με τις οποίες να προτείνεται ως υποψήφιος.
6. Οι διαδικασίες συγκέντρωσης υπογραφών, ορίζονται με απόφαση του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 41.

Πρόεδρος του Αρείου Πάγου.

Ανάδειξη του Αιρετού Προέδρου του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 253.

1. Ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, προΐσταται και προεδρεύει του Αρείου Πάγου.
2. Εκλέγεται κατευθείαν από τον ελληνικό Λαό για τετραετή περίοδο.
3. Το αξίωμα του Προέδρου του Αρείου Πάγου είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
4. Η περίοδος εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων του, αρχίζει από την ορκωμοσία του Προέδρου του Αρείου Πάγου.
5. Σε περίπτωση πολέμου, η θητεία του παρατείνεται έως τη λήξη του.
6. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 254.

Αιρετός Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν και έχει φθάσει στο βαθμό του Εφέτη Δικαστή.

Άρθρο 255.

1. Η εκλογή του Προέδρου του Αρείου Πάγου γίνεται με μυστική-καθολική ψηφοφορία από το Λαό, έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Προέδρου του Αρείου Πάγου.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Προέδρου του Αρείου Πάγου να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
3. Η εκλογή του Προέδρου του Αρείου Πάγου γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
4. Πρόεδρος του Αρείου Πάγου εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογέων ανά την Επικράτεια.
5. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
6. Ο εκλεγόμενος Πρόεδρος του Αρείου Πάγου αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Προέδρου του Αρείου Πάγου σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.
7. Ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδος να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους Νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την Εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού».**
8. Η χορηγία του Προέδρου του Αρείου Πάγου, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο του μισθού του δικαστή Εφέτη.

Άρθρο 256.

1. Τον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί

έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα καθήκοντά του, τον αναπληρώνει προσωρινά ο πρώτος Αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου. Σε αδυναμία του πρώτου Προέδρου του Αρείου Πάγου, τη θέση του Προέδρου του Αρείου Πάγου αναλαμβάνει ο Δεύτερος Αντιπρόεδρος του Αρείου Πάγου.

2. Αν η αδυναμία του Προέδρου του Αρείου Πάγου να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 42.

Ειδικές ευθύνες του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 257.

1. Ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος.
2. Το αρμόδιο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνουν και αποφασίζουν κατά περίπτωση για τις πράξεις του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, είτε μετά από εισήγηση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, ή μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Αρείου Πάγου σε δίκη, γίνεται μετά από κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.
4. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Αρείου Πάγου σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ανά την επικράτεια ψηφοφορία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικράτειας και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.
5. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Αρείου Πάγου σε δίκη μπορεί να γίνει από την Βουλή υπογεγραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.
6. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου παραπέμπεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, για παραβίαση του Συντάγματος στον Άρειο Πάγο για ποινικά αδικήματα και το

Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη στο Δημόσιο, κατά περίπτωση αδικήματος.

7. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
9. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
10. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Πρόεδρος του Αρείου Πάγου αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας

Αρμοδιότητες του Προέδρου του Αρείου Πάγου.

Άρθρο 258.

Οι αρμοδιότητες του Προέδρου του Αρείου Πάγου είναι:

1. Να ορίζει τους δύο Αντιπροέδρους του Αρείου Πάγου, Πρώτο Αντιπρόεδρο και Δεύτερο Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, οι οποίοι εξελέγησαν από το τακτικό Δικαστικό Σώμα όπως ορίζεται από τα άρθρα 251 και 252 του παρόντος Συντάγματος.
2. Να εγγυάται την ταχύτητα και την καλή πορεία της απονομής Δικαιοσύνης, τη γρήγορη εκδίκαση και τη δίκαιη δίκη.
3. Νόμος προβλέπει τη στελέχωση των Υπηρεσιών του Αρείου Πάγου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 43.

Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο. Αρμοδιότητες.

Άρθρο 259.

1. Αρμοδιότητα του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, είναι η εκδίκαση της συνταγματικότητας ή μη Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου του Προέδρου της Δημοκρατίας, των νομοθετημάτων της Άνω Βουλής των Ελλήνων, της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, των πράξεων της Δημόσιας Διοίκησης και των πράξεων της Νομαρχιακής, Δημοτικής και Κοινοτικής Αυτοδιοίκησης.
2. Το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο εγγυάται την υπεροχή και την αποτελεσματικότητα των συνταγματικών κανόνων και αρχών. Με εξαίρεση την δυνατότητα της τελικής διαμόρφωσης των Συνταγματικών διατάξεων η οποία ανήκει στην αρμοδιότητα του Λαού, ως το παρόν Σύνταγμα ορίζει, είναι ο ανώτατος ερμηνευτής του Συντάγματος και

φροντίζει για την ομοιόμορφη ερμηνεία και εφαρμογή του. Οι ερμηνείες που θεσπίζει για το περιεχόμενο ή το πεδίο δράσης των συνταγματικών κανόνων και αρχών είναι υποχρεωτικές για τα υπόλοιπα Τμήματα του Ανώτατου Δικαστηρίου και τα λοιπά Δικαστήρια της Δημοκρατίας.

Είναι λειτουργίες του Συνταγματικού Τμήματος του Ανώτατου Δικαστηρίου:

1. Να κηρύσσει την ολική ή μερική ακυρότητα των εθνικών Νόμων και των λοιπών πράξεων με ισχύ Νόμου της Βουλής των Ελλήνων, που αντιτίθενται στο παρόν Σύνταγμα.
2. Να κηρύσσει την ολική ή μερική ακυρότητα των Νόμων, των νομαρχιακών, δημοτικών και κοινοτικών διαταγμάτων και των λοιπών πράξεων των συλλογικών οργάνων των Νομαρχιών, των Δήμων και των Κοινοτήτων, που έχουν εκδοθεί σε άμεση εκτέλεση του παρόντος Συντάγματος και που αντιτίθενται σε αυτό.
3. Να κηρύσσει την ολική ή μερική ακυρότητα των πράξεων με ισχύ Νόμου του Προέδρου της Δημοκρατίας του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, του Εκπροσώπου του Λαού και της Κυβέρνησης, που αντιτίθενται στο παρόν Σύνταγμα.
4. Να κηρύσσει την ολική ή μερική ακυρότητα των πράξεων που εκδίδονται σε άμεση εκτέλεση του παρόντος Συντάγματος και, που έχουν εκδοθεί από οποιοδήποτε άλλο κρατικό όργανο κατά την άσκηση της Δημόσιας Εξουσίας, όταν αντιτίθενται στο Σύνταγμα.
5. Να ελέγχει αυτοδικαίως και αυτεπαγγέλτως, τη συνταγματικότητα των διεθνών συνθηκών που έχουν υπογραφεί από τη Δημοκρατία.
6. Να εξετάζει σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αυτεπάγγελτα, τη συνταγματικότητα των διαταγμάτων του Προέδρου της Δημοκρατίας που ορίζουν κατάσταση έκτακτης ανάγκης.
7. Να κηρύσσει την αντισυνταγματικότητα των παραλείψεων της κοινοτικής, δημοτικής, νομαρχιακής ή Εθνικής νομοθετικής εξουσίας, όταν αυτή δεν έχει θεσπίσει τους αναγκαίους κανόνες ή τα μέσα για την εγγύηση της τήρησης του παρόντος Συντάγματος ή τα θεσπίζει σε ατελή μορφή, και να ορίζει το χρονικό διάστημα και, όταν κρίνεται απαραίτητο, τις κατευθυντήριες γραμμές για τη διόρθωσή τους.
8. Να επιλύει τις συγκρούσεις που μπορεί να υπάρχουν μεταξύ διαφόρων νομικών διατάξεων και να δηλώνει ποιες οφείλουν να υπερισχύουν.
9. Να επιλύει τις συνταγματικές διενέξεις που προκύπτουν μεταξύ οποιωνδήποτε οργάνων της Δημόσιας Εξουσίας.

10. Να εξετάζει τις οριστικές αποφάσεις συνταγματικής προστασίας και ελέγχου συνταγματικότητας Νόμων ή νομικών κανόνων που έχουν εκδοθεί από τα Δικαστήρια της Δημοκρατίας.

11. Τα υπόλοιπα που θεσπίζουν το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 44.

Ολομέλεια του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Άρθρο 260.

1. Στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, προΐσταται ο Πρόεδρος του.
2. Η ολομέλεια του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, αποτελείται από ένδεκα Δικαστές. Δέκα Τακτικούς Δικαστές συν τον Αιρετό Πρόεδρο του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 45

Εκλογή των Τακτικών Δικαστών του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Άρθρο 261.

1. Οι δέκα τακτικοί Δικαστές του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, εκλέγονται από το σύνολο των Τακτικών Δικαστών του Σώματος των Δικαστών.
2. Υποψήφιοι Δικαστές για το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, μπορούν να είναι μόνον τακτικοί Δικαστές οι οποίοι έφθασαν στο βαθμό του Εφέτη Δικαστή.
3. Δικαστές του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, εκλέγονται οι δέκα πρώτοι Δικαστές, οι οποίοι πλειοψήφησαν στο ενιαίο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων Δικαστών του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.
4. Τα ονόματα των υποψηφίων Δικαστών, αναγράφονται με απόλυτη αλφαβητική σειρά στο ψηφοδέλτιο για την ανάδειξή τους.
5. Για να είναι υποψήφιος για Δικαστής του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, ο Δικαστής θα πρέπει να συγκεντρώσει 50 τουλάχιστον υπογραφές Δικαστών κάθε βαθμού, με τις οποίες να προτείνεται ως υποψήφιος.
6. Οι διαδικασίες συγκέντρωσης υπογραφών, ορίζονται με απόφαση του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 46.

Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Άρθρο 262.

1. Ο Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, προεδρεύει του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου. Εκλέγεται κατευθείαν από τον ελληνικό Λαό για τετραετή περίοδο.
2. Το αξίωμα του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
3. Η περίοδος εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων του, αρχίζει από την ορκωμοσία του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.
4. Σε περίπτωση πολέμου, η θητεία του παρατείνεται έως τη λήξη του.
5. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 263.

Αιρετός Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν και έχει φθάσει στον βαθμό του Εφέτη Δικαστή.

Άρθρο 264.

1. Η εκλογή του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου γίνεται με μυστική καθολική ψηφοφορία από το Λαό, έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
3. Η εκλογή του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
4. Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογών ανά την Επικράτεια.

5. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
6. Ο εκλεγόμενος Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.
7. Ο Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδος να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους Νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την Εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού».**
8. Η χορηγία του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο του μισθού του Δικαστή Εφέτη.

Άρθρο 265.

1. Τον Πρόεδρο του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα καθήκοντά του, τον αναπληρώνει προσωρινά ο πρώτος Αντιπρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου. Σε αδυναμία του πρώτου Αντιπρόεδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, τη θέση του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου αναλαμβάνει ο Δεύτερος Αντιπρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.
2. Αν η αδυναμία του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 47.

Ειδικές ευθύνες του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Άρθρο 266.

1. Ο Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία

κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος.

2. Το αρμόδιο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνουν και αποφασίζουν κατά περίπτωση για τις πράξεις του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, είτε μετά από εισήγηση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, ή μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου σε δίκη, γίνεται μετά από κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.
4. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ανά την επικράτεια ψηφοφορία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικράτειας και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.
5. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου σε δίκη μπορεί να γίνει από τη Βουλή υπογεγραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.
6. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου παραπέμπεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, για παραβίαση του Συντάγματος στον Άρειο Πάγο για ποινικά αδικήματα και το Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη στο Δημόσιο, κατά περίπτωση αδικήματος.
7. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
9. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
10. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Πρόεδρος του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας.

Αρμοδιότητες του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Άρθρο 267.

1. Να ορίζει τους δύο Αντιπροέδρους του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, Πρτο Αντιπρόεδρο και Δεύτερο Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, οι οποίοι εξελέγησαν από το τακτικό Δικαστικό Σώμα όπως ορίζεται από τα άρθρα 260 και 261 του Συντάγματος.
2. Να εγγυάται την ταχύτητα και την καλή πορεία της απονομής Δικαιοσύνης, τη γρήγορη εκδίκαση και τη δίκαιη δίκη.
3. Νόμος προβλέπει την στελέχωση των Υπηρεσιών του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 48.

Συμβούλιο της Επικρατείας.

Αρμοδιότητες.

Άρθρο 268.

1. Αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας, είναι η εκδίκαση της νομιμότητας των πράξεων της Δημόσιας Διοίκησης και των πράξεων της Νομαρχιακής, Δημοτικής και Κοινοτικής Αυτοδιοίκησης.
2. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως: α) Η μετά από αίτηση ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση Διοίκησης ή για παράβαση Νόμου. β) Η μετά από αίτηση αναίρεση τελεσίδικων αποφάσεων των τακτικών διοικητικών Δικαστηρίων. γ) Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας που υποβάλλονται σ' αυτό σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους Νόμους. δ) Η επεξεργασία όλων των διαταγμάτων που έχουν κανονιστικό χαρακτήρα. ε) Η εκδίκαση υποθέσεων που αναφέρονται στην ευθύνη των πολιτικών δημόσιων υπαλλήλων, καθώς και των υπαλλήλων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου για κάθε ζημία που από δόλο ή αμέλεια προκλήθηκε στο Κράτος, τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε άλλα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.
3. Να προϊστάται του Ελεγκτικού Συνεδρίου και του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, των οποίων αρμοδιότητες είναι: α) Ο έλεγχος των δαπανών του Κράτους, καθώς και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων, που υπάγονται με ειδική διάταξη Νόμου στο καθεστώς αυτό. β) Ο έλεγχος συμβάσεων μεγάλης οικονομικής αξίας στις οποίες αντισυμβαλλόμενος είναι το Δημόσιο ή άλλο νομικό πρόσωπο που εξομοιώνεται με το Δημόσιο από την άποψη αυτή, όπως Νόμος ορίζει. γ) Ο έλεγχος των λογαριασμών των δημοσίων υπολόγων και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή άλλων νομικών προσώπων Δημοσίου Δικαίου. δ) Η γνωμοδότηση για τα νομοσχέδια που αφορούν συντάξεις ή αναγνώριση υπηρεσίας για την παροχή δικαιώματος σύνταξης, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που ορίζει

ο Νόμος. ε) Η σύνταξη και η υποβολή έκθεσης προς τη Βουλή για τον απολογισμό και ισολογισμό του Κράτους. ζ) Η εκδίκαση διαφορών σχετικά με την απονομή συντάξεων, καθώς και με τον έλεγχο των λογαριασμών.

4. Το υφιστάμενο του Συμβουλίου της Επικρατείας Γενικό Λογιστήριο του Κράτους έχει ως ευθύνη και αρμοδιότητα, να συνοδεύει με έκθεση του που καθορίζει τη δαπάνη, κάθε νομοσχέδιο και κάθε πρόταση Νόμου που συνεπάγονται επιβάρυνση του προϋπολογισμού και τα οποία εισάγονται για ψήφιση στην Άνω Βουλή των Ελλήνων και στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς. Εφόσον το σχέδιο Νόμου υποβάλλεται από τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς, τους Υφυπουργούς, τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τον Εκπρόσωπο του Λαού και τους Βουλευτές, διαβιβάζεται πριν από κάθε συζήτηση στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, που υποχρεούται να υποβάλει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων και στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, σχετική έκθεση μέσα σε δεκαπέντε ημέρες. Το ίδιο ισχύει και για τις τροπολογίες νομοσχεδίων, οι οποίες κατατίθενται από τον Πρωθυπουργό, τους Υπουργούς, τους Υφυπουργούς, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τον Εκπρόσωπο του Λαού και τους Βουλευτές. Σ' αυτή την περίπτωση το Γενικό Λογιστήριο υποχρεούται να υποβάλει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων ή στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς την έκθεσή του, μέσα σε τρεις ημέρες.
5. Στις αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι και ο έλεγχος της Τράπεζας της Ελλάδος, και η συγκρότηση, επιθεώρηση και επιτήρηση του Δημόσιου Οργανισμού Τραπεζικής Εποπτείας, ο οποίος υποβάλλει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων αναφορές των επιθεωρήσεων που πραγματοποιεί είναι επίσης υπό την εποπτεία και ευθύνη του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 49.

Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στελέχωση

Άρθρο 269.

1. Στο Συμβούλιο της Επικρατείας, προΐσταται και προεδρεύει ο Πρόεδρος του.
2. Η ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, αποτελείται από ένδεκα Δικαστές. Δέκα Τακτικούς Δικαστές συν τον Αιρετό Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 50

Εκλογή των Τακτικών Δικαστών του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άρθρο 270.

1. Οι δέκα τακτικοί Δικαστές του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκλέγονται από το σύνολο των Τακτικών Δικαστών του Σώματος των Δικαστών.
2. Υποψήφιοι Δικαστές για το Συμβούλιο της Επικρατείας, μπορούν να είναι μόνον τακτικοί Δικαστές οι οποίοι έφθασαν στο βαθμό του Εφέτη Δικαστή.
3. Δικαστές του Συμβουλίου της Επικρατείας, εκλέγονται οι δέκα πρώτοι Δικαστές, οι οποίοι πλειοψήφησαν στο ενιαίο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων Δικαστών του Συμβουλίου της Επικρατείας.
4. Τα ονόματα των υποψηφίων Δικαστών, αναγράφονται με απόλυτη αλφαβητική σειρά στο ψηφοδέλτιο για την ανάδειξή τους.
5. Για να είναι υποψήφιος για Δικαστής του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο Δικαστής θα πρέπει να συγκεντρώσει 50 τουλάχιστον υπογραφές Δικαστών κάθε βαθμού, με τις οποίες να προτείνεται ως υποψήφιος.
6. Οι διαδικασίες συγκέντρωσης υπογραφών, ορίζονται με απόφαση του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 51.

Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άρθρο 271.

1. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, προεδρεύει του Συμβουλίου της Επικρατείας. Εκλέγεται κατευθείαν από τον Ελληνικό Λαό για τετραετή περίοδο.
2. Το αξίωμα του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
3. Η περίοδος εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων του, αρχίζει από την ορκωμοσία του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας.
4. Σε περίπτωση πολέμου, η θητεία του παρατείνεται έως τη λήξη του.
5. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 272.

Αιρετός Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του, έχει

τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν και έχει φθάσει στον βαθμό του Εφέτη Δικαστή.

Άρθρο 273.

1. Η εκλογή του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας γίνεται με μυστική-καθολική ψηφοφορία από τον ελληνικό Λαό, έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας να εκπληρώσει τα καθήκοντα του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.
3. Η εκλογή του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
4. Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογέων ανά την Επικράτεια.
5. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
6. Ο εκλεγόμενος Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.
7. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδος να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους Νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την Εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού».**
8. Η χορηγία του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, δεν μπορεί να υπερβαίνει το διπλάσιο του μισθού του Δικαστή Εφέτη.

Άρθρο 274.

1. Τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα καθήκοντά του, τον αναπληρώνει προσωρινά ο πρώτος Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας. Σε αδυναμία του πρώτου Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας, την θέση του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας αναλαμβάνει ο Δεύτερος Αντιπρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας.
2. Αν η αδυναμία του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 52.

Ειδικές ευθύνες του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άρθρο 275.

1. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος.
2. Το αρμόδιο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνουν και αποφασίζουν κατά περίπτωση για τις πράξεις του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, είτε μετά από εισήγηση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, ή μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας σε δίκη, γίνεται μετά από κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.
4. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ανά την επικράτεια ψηφοφορία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικράτειας και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.
5. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας σε δίκη μπορεί να γίνει από τη Βουλή υπογεγραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.

6. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας παραπέμπεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, για παραβίαση του Συντάγματος στον Άρειο Πάγο για ποινικά αδικήματα και το Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη στο Δημόσιο, κατά περίπτωση αδικήματος.
7. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
9. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
10. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας.

Αρμοδιότητες του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Άρθρο 276.

Αρμοδιότητες του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας είναι:

2. Να ορίζει τους δύο Αντιπροέδρους Αναπληρωτές του, Πρώτο Αντιπρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας και το Δεύτερο Αντιπρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι οποίοι εξελέγησαν από το τακτικό Δικαστικό Σώμα όπως ορίζεται από τα άρθρα 269 και 270 του Συντάγματος.
3. Να εγγυάται την ταχύτητα και την καλή πορεία της απονομής Δικαιοσύνης, τη γρήγορη εκδίκαση και τη δίκαιη δίκη.
4. Νόμος προβλέπει τη στελέχωση των Υπηρεσιών του Συμβουλίου της Επικρατείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 53

Συγκρότηση Δικαστηρίων.

Άρθρο 277.

1. Η Δικαιοσύνη απονέμεται από Δικαστήρια συγκροτούμενα από τακτικούς και ορκωτούς-λαϊκούς δικαστές.
2. Οι δικαστές, τακτικοί και λαϊκοί, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους υπόκεινται μόνο στο Σύνταγμα και στους Νόμους και σε καμία

περίπτωση δεν υποχρεούνται να συμμορφώνονται με διατάξεις που έχουν τεθεί κατά την κατάλυση του Συντάγματος.

Άρθρο 278.

1. Οι δικαστικοί λειτουργοί διορίζονται με Προεδρικό Διάταγμα, σύμφωνα με Νόμο που ορίζει τα προσόντα και τη διαδικασία της επιλογής τους, και είναι ισόβιοι.
2. Οι αποδοχές των δικαστικών λειτουργών είναι ανάλογες με το λειτούργημά τους. Τα σχετικά με τη βαθμολογική και μισθολογική τους εξέλιξη και με την κατάστασή τους γενικά, καθορίζονται με ειδικούς Νόμους.
3. Προβλέπεται εκπαιδευτική και δοκιμαστική περίοδος των δικαστικών λειτουργών, διάρκειας έως τριών ετών, πριν διοριστούν ως τακτικοί. Κατά την περίοδο αυτή μπορούν να ασκούν και καθήκοντα τακτικού δικαστή.
4. Οι δικαστικοί λειτουργοί μπορούν να διωχθούν ποινικά, μετά από δίωξη την οποία μπορεί να ασκήσει ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.
5. Οι δικαστικοί λειτουργοί μπορούν να παυτούν μόνο ύστερα από δικαστική απόφαση, εξαιτίας ποινικής καταδίκης ή για βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα ή ασθένεια ή αναπηρία ή υπηρεσιακή ανεπάρκεια, που βεβαιώνονται με αποφάσεις των Ανώτατων Δικαστηρίων, Αρείου Πάγου, Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Συμβουλίου της Επικρατείας.
6. Οι δικαστικοί λειτουργοί, έως και το βαθμό του εφέτη, αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το εξηκοστό πέμπτο έτος της ηλικίας τους και όλοι όσοι έχουν βαθμούς ανώτερους από αυτούς ή τους αντίστοιχους με αυτούς αποχωρούν υποχρεωτικά από την υπηρεσία μόλις συμπληρώσουν το εξηκοστό έβδομο έτος της ηλικίας τους. Για την εφαρμογή της διάταξης αυτής θεωρείται σε κάθε περίπτωση ως ημέρα που συμπληρώνεται το όριο αυτό η 30ή Ιουνίου του έτους της αποχώρησης του δικαστικού λειτουργού.
7. Μετάταξη δικαστικών λειτουργών απαγορεύεται, εκτός των περιπτώσεων κατά τις οποίες, την αίτηση μετάταξης υποβάλλει ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος δικαστικός λειτουργός.

Άρθρο 279.

1. Απαγορεύεται στους δικαστικούς λειτουργούς να παρέχουν κάθε άλλη μισθωτή υπηρεσία καθώς και να ασκούν οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα.

2. Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται στους δικαστικούς λειτουργούς να εκλέγονται μέλη της Ακαδημίας Αθηνών ή του διδακτικού προσωπικού ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
3. Η ανάθεση διοικητικών καθηκόντων σε δικαστικούς λειτουργούς απαγορεύεται.
4. Καθήκοντα, σχετικά με την εκπαίδευση των δικαστικών λειτουργών, θεωρούνται δικαστικά.
5. Επιτρέπεται η ανάθεση σε δικαστικούς λειτουργούς των καθηκόντων εκπροσώπησης της Χώρας σε Διεθνή Δικαστήρια ή άλλους γνωμοδοτικούς περί τη Δικαιοσύνη διεθνείς φορείς.
6. Απαγορεύεται στους δικαστικούς λειτουργούς η συμμετοχή σε οποιοδήποτε νομοθετικό, εκτελεστικό, ελεγκτικό σώμα εξουσίας, η δημόσια στήριξη ή καταγγελία πολιτικού φορέα καθώς και η συμμετοχή τους σε οποιαδήποτε εκλογική διαδικασία πλην αυτών που ορίζονται στο παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο 280.

1. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών λειτουργών ενεργούνται με Προεδρικό Διάταγμα που εκδίδεται ύστερα από απόφαση του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου. Αυτό συγκροτείται από τον Πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Προέδρου του Αρείου Πάγου, από τον πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου από τον πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας καθώς και από τον Αιρετό Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή εκπρόσωπό του.
2. Στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο μετέχουν και τρεις δικαστικοί λειτουργοί, βαθμού τουλάχιστον εφέτη, που επιλέγονται με κατευθείαν εκλογή τους, από το Σώμα των Τακτικών Δικαστών.
3. Οι τρεις τακτικοί Δικαστές του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, εκλέγονται από το σύνολο των Τακτικών Δικαστών του Σώματος των Δικαστών.
4. Υποψήφιοι Δικαστές για το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, μπορούν να είναι όλοι οι τακτικοί Δικαστές.
5. Δικαστές του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, εκλέγονται οι τρεις πρώτοι Δικαστές, οι οποίοι πλειοψήφησαν στο ενιαίο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων Δικαστών του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου.
6. Τα ονόματα των υποψηφίων Δικαστών, αναγράφονται με απόλυτη αλφαβητική σειρά στο ψηφοδέλτιο για την ανάδειξή τους.

7. Για να είναι υποψήφιος για Δικαστής του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, ο Δικαστής θα πρέπει να συγκεντρώσει 20 τουλάχιστον υπογραφές Δικαστών κάθε βαθμού, με τις οποίες να προτείνεται ως υποψήφιος.
8. Οι διαδικασίες συγκέντρωσης υπογραφών, ορίζονται με απόφαση του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.
9. Οι αποφάσεις του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου για τα ζητήματα που περιγράφονται στην παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, είναι υποχρεωτικές για το Υπουργείο Δικαιοσύνης και τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

Άρθρο 281.

1. Η πειθαρχική Διοίκηση στους δικαστικούς λειτουργούς, ασκείται από το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο. Την πειθαρχική δίωξη εγείρει ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.
2. Το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο συγκροτείται από τον Πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Προέδρου του Αρείου Πάγου, από τον πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Προέδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου, από τον πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας και από τον Αιρετό Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή εκπρόσωπό του.
3. Στο Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο μετέχουν και τρεις δικαστικοί λειτουργοί, βαθμού τουλάχιστον εφέτη, που επιλέγονται με κατευθείαν εκλογή τους, από το Σώμα των Τακτικών Δικαστών.
4. Οι τρεις τακτικοί Δικαστές του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου, εκλέγονται από το σύνολο των Τακτικών Δικαστών του Σώματος των Δικαστών.
5. Υποψήφιοι Δικαστές για το Ανώτατο Πειθαρχικό Συμβούλιο, μπορούν να είναι όλοι οι τακτικοί Δικαστές.
6. Δικαστές του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου, εκλέγονται οι τρεις πρώτοι Δικαστές, οι οποίοι πλειοψήφησαν στο ενιαίο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων Δικαστών του Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου.
7. Τα ονόματα των υποψηφίων Δικαστών, αναγράφονται με απόλυτη αλφαβητική σειρά στο ψηφοδέλτιο για την ανάδειξή τους.
8. Για να είναι υποψήφιος για Δικαστής του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου, ο Δικαστής θα πρέπει να συγκεντρώσει 20 τουλάχιστον υπογραφές Δικαστών κάθε βαθμού, με τις οποίες να προτείνεται ως υποψήφιος.

9. Οι διαδικασίες συγκέντρωσης υπογραφών, ορίζονται με απόφαση του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.

Άρθρο 282.

1. Οι υπάλληλοι της γραμματείας όλων των Δικαστηρίων και των εισαγγελιών είναι μόνιμοι. Μπορεί να παυτούν μόνο με δικαστική απόφαση εξαιτίας ποινικής καταδίκης, ή με απόφαση του Ανώτατου Πειθαρχικού Συμβουλίου για βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα, ασθένεια ή αναπηρία ή υπηρεσιακή ανεπάρκεια που βεβαιώνονται, όπως Νόμος ορίζει.
2. Νόμος ορίζει τα προσόντα των υπαλλήλων της γραμματείας όλων των Δικαστηρίων και των εισαγγελιών.
3. Οι προαγωγές, τοποθετήσεις, μεταθέσεις, αποσπάσεις και μετατάξεις των δικαστικών υπαλλήλων αποφασίζονται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο.
4. Οι υπάλληλοι των υποθηκοφυλακείων είναι δικαστικοί υπάλληλοι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 54.

Οργάνωση και δικαιοδοσία των Δικαστηρίων

Άρθρο 283.

Α. Τα Δικαστήρια διακρίνονται σε Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια, Οικογενειακά, Ανηλίκων, Διοικητικά, Πολιτικά και Ποινικά.

Β. Τα Πολιτικά Δικαστήρια, διακρίνονται σε αυτά των Μικρών Απαιτήσεων και τα Τακτικά Πολιτικά Δικαστήρια.

Γ. Τα Πρωτοβάθμια Δικαστήρια και τα Δικαστήρια Μικρών Απαιτήσεων, συγκροτούνται από τους τακτικούς δικαστές και τη Γραμματεία του Δικαστηρίου. Μικρές απαιτήσεις νοούνται κατά περίπτωση, απαιτήσεις οι οποίες φθάνουν μέχρι του ποσού της μηνιαίας αποζημίωσης του Προέδρου του Αρείου Πάγου. Διακρίνονται σε:

1) Μονομελή Δικαστήρια, ήτοι:

α) Μονομελή Οικογενειακά Δικαστήρια. β) Μονομελή Δικαστήρια Ανηλίκων. γ) Μονομελή Δικαστήρια Μικρών Απαιτήσεων δ) Μονομελή Διοικητικά Δικαστήρια. ε) Μονομελή Δικαστήρια Εργατικών Διαφορών ζ) Μονομελή Πταισματοδικεία και η) Μονομελή Πλημμελειοδικεία.

2) Τριμελή Δικαστήρια, ήτοι:

α) Τριμελή Κακουργιοδικεία. β) Τριμελή Πολιτικά Δικαστήρια και γ) Τριμελή Διοικητικά Δικαστήρια.

4. Οι τακτικοί Δικαστές των Πρωτοβάθμιων Δικαστηρίων, τηρούν τη δικονομική τάξη, αποφασίζουν για την ενοχή ή αθωότητα του κατηγορουμένου, αποφασίζουν για την αποδοχή ή μη των αστικών απαιτήσεων που συνοδεύουν την κατ' έγκληση ή αυτεπάγγελτη δίωξη των κατηγορουμένων, και επιβάλλουν τις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα και τους Νόμους ποινές.

5. Η Γραμματεία του Δικαστηρίου, είναι αρμόδια για τη Γραμματειακή υποστήριξη του Δικαστηρίου.

Δ. Τα δευτεροβάθμια Δικαστήρια, συγκροτούνται:

1) Από τον τακτικό Δικαστή και τη Γραμματεία του Δικαστηρίου. Ο τακτικός Δικαστής, τηρεί την προβλεπόμενη δικονομική τάξη και η Γραμματεία του Δικαστηρίου τη Γραμματειακή υποστήριξη.

2) Από το Σώμα των Ενόρκων το οποίο αποτελείται από δεκαπέντε Ορκωτούς-Λαϊκούς Δικαστές, οι οποίοι α) αποφασίζουν για την ενοχή ή την αθωότητα του κατηγορουμένου, β) αποφασίζουν για την αποδοχή ή μη των αστικών απαιτήσεων που συνοδεύουν την κατ' έγκληση ή αυτεπάγγελτη δίωξη των κατηγορουμένων, και γ) επιβάλλουν τις προβλεπόμενες από το Σύνταγμα και τους Νόμους ποινές, τα ανώτατα και κατώτατα όρια των οποίων ανακοινώνονται σε αυτούς, από τον Τακτικό Δικαστή, Προεδρεύοντα του δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου.

Διακρίνονται σε Μονομελή Ορκωτά Δικαστήρια, ήτοι: α) Μονομελή Ορκωτά Οικογενειακά Δικαστήρια. β) Μονομελή Ορκωτά Δικαστήρια Ανηλίκων, β) Μονομελή Ορκωτά Διοικητικά Δικαστήρια, δ) Μονομελή Ορκωτά Πολιτικά Δικαστήρια, ε) Μονομελή Ορκωτά Δικαστήρια Εργατικών Διαφορών, ζ) Μονομελή Ορκωτά Πλημμελειοδικεία και η) Μονομελή Ορκωτά Κακουργιοδικεία.

Συγκρότηση του Σώματος των Ενόρκων.

Άρθρο 284.

1. Το Σώμα των Ενόρκων, συγκροτείται με κλήρο από ειδικό κατάλογο ο οποίος συντάσσεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης από Έλληνες Πολίτες όπως αυτοί ορίζονται από τα άρθρα 38 και 42 του παρόντος Συντάγματος, δεν έχουν καταδικασθεί για κανένα ποινικό αδίκημα σε βαθμό κακουργήματος, δεν τους έχουν στερηθεί τα πολιτικά τους δικαιώματα και έχουν συμπληρώσει το 30ο έτος της ηλικίας του.

2. Για τον ορισμό του Πολίτη ως Ενόρκου, είναι απαραίτητη η δημόσια και ενώπιον του Δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου συγκατάθεση τόσο της Διοικητικής Αρχής, όσο και της Υπεράσπισης του κατηγορουμένου.
3. Οι συνεδριάσεις όλων των τύπων των Δικαστηρίων, εκτός των Οικογενειακών Δικαστηρίων και των Δικαστηρίων Ανηλίκων, είναι δημόσιες.
4. Απαγορεύεται η χρήση οπτικοακουστικών μέσων εντός των Δικαστηρίων, εξαιρουμένων της καταγραφής των πρακτικών, από τη Γραμματεία των.
5. Κάθε απόφαση των ενόρκων, απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση.
6. Το Κράτος έχει υποχρέωση να προστατεύει τους Ορκωτούς Δικαστές, στο πλαίσιο της εξάσκησης των καθηκόντων τους.
7. Όποιος και για οποιονδήποτε λόγο, εμποδίζει την ελεύθερη έκφραση του Ορκωτού Δικαστή ή εμποδίζει, παρενοχλήσει, εκβιάσει, πιέσει, επιχειρήσει να χρηματίσει τον Ορκωτό Δικαστή, καταδικάζεται σε φυλάκιση τουλάχιστον 15 ετών, μη εξαγοράσιμη και χωρίς αναστολή.

Άρθρο 285.

1. Στα Διοικητικά Δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές.
2. Στα Πολιτικά Δικαστήρια υπάγονται οι ιδιωτικές διαφορές, καθώς και υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας.
3. Στα Δικαστήρια Μικρών Απαιτήσεων, εκδικάζονται υποθέσεις οικονομικών διαφορών ιδιωτών μέχρι του ποσού της μηνιαίας αποζημίωσης του Προέδρου του Αρείου Πάγου, με τακτή προθεσμία εκδίκασης των διαφορών, τις 30 εργάσιμες ημέρες.

Άρθρο 286.

1. Στα τακτικά Πρωτοβάθμια Μονομελή και Τριμελή ποινικά Δικαστήρια, καθώς και στα Μονομελή Ορκωτά Δικαστήρια, ανήκει η τιμωρία των εγκλημάτων και η λήψη όλων των μέτρων που προβλέπουν οι ποινικοί Νόμοι.
2. Οι αποφάσεις των Οικογενειακών Δικαστηρίων και των Δικαστηρίων Ανηλίκων δεν απαγγέλλονται δημόσια.
3. Τα Δικαστήρια όλων των μορφών, υποχρεούνται να μην εφαρμόζουν Νόμο που το περιεχόμενό του είναι αντίθετο προς το Σύνταγμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 55.

Αιρετός Εισαγγελέας.

Άρθρο 287.

1. Ο Αιρετός Εισαγγελέας, είναι ο επικεφαλής της Διοικητικής Αρχής σε κάθε Νομό της χώρας. Εκλέγεται κατευθείαν από τον ελληνικό Λαό και τους εγγεγραμμένους ψηφοφόρους του κάθε Νομού, για τετραετή περίοδο.
2. Το αξίωμα του Αιρετού Εισαγγελέα είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
3. Η περίοδος εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων του, αρχίζει από την ορκωμοσία του Αιρετού Εισαγγελέα.
4. Επανεκλογή του ίδιου προσώπου επιτρέπεται μία φορά μόνο.

Άρθρο 288.

Αιρετός Εισαγγελέας, μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τριακοστό έτος της ηλικίας του, έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν, έχει διατελέσει ενεργός Δικηγόρος, είτε ως υπεράσπιση είτε ως πολιτική αγωγή για δέκα (10) τουλάχιστον έτη και είναι εγγεγραμμένος στους καταλόγους των Δικηγορικών Συλλόγων της Επικράτειας.

Άρθρο 289.

1. Η εκλογή του Αιρετού Εισαγγελέα γίνεται με μυστική-καθολική ψηφοφορία από τους εγγεγραμμένους ψηφοφόρους του Νομού, παράλληλα με τις εκλογές για την Ανάδειξη των εκπροσώπων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' Βαθμού.
2. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Αιρετού Εισαγγελέα να εκπληρώσει τα καθήκοντά του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Αιρετός Εισαγγελέας παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος και των Νόμων, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές του Νομού στον οποίο εξελέγη και αναδείχθηκε.
3. Η εκλογή του Αιρετού Εισαγγελέα γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
4. Αιρετός Εισαγγελέας εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογών ανά Νομό.

5. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
6. Ο εκλεγόμενος Αιρετός Εισαγγελέας αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Αιρετού Εισαγγελέα, σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.
7. Η χορηγία του Αιρετού Εισαγγελέα, δεν μπορεί να υπερβαίνει το μισθό του Εφέτη Τακτικού Δικαστή.

Άρθρο 290.

1. Τον Αιρετό Εισαγγελέα, όταν απουσιάζει στο εξωτερικό περισσότερο από δέκα ημέρες, αν πεθάνει, παραιτηθεί, κηρυχθεί έκπτωτος ή αν κωλύεται για οποιονδήποτε λόγο να ασκήσει τα καθήκοντά του, τον αναπληρώνουν προσωρινά οι Βοηθοί Εισαγγελείς.
2. Αν η αδυναμία του Αιρετού Εισαγγελέα να ασκήσει τα καθήκοντά του παρατείνεται πέρα από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 56.

Ειδικές ευθύνες του Αιρετού Εισαγγελέα.

Άρθρο 291.

1. Ο Αιρετός Εισαγγελέας ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος.
2. Τα Ορκωτά Δικαστήρια Δευτέρου Βαθμού σε πρώτο βαθμό και τα αρμόδια Ανώτατα Δικαστήρια, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας σε δεύτερο βαθμό, κρίνουν και αποφασίζουν για τις πράξεις του Αιρετού Εισαγγελέα, μετά από μηνυτήρια αναφορά την οποία υποβάλλει, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ή οποιονδήποτε από τους Αιρετούς Εισαγγελείς των Εφετειακών Περιφερειών των Νομών της Χώρας.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή Αιρετού Εισαγγελέα σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ψηφοφορία στο Νομό στον οποίο εξελέγη, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων του Νομού στον οποίο εξελέγη και με τις διαδικασίες που ορίζονται στο άρθρο 88 του παρόντος Συντάγματος.

4. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Αιρετός Εισαγγελέας παραπέμπεται στα Δευτεροβάθμια Ορκωτά Δικαστήρια κατά περίπτωση.
5. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Αιρετός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
7. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
8. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Αιρετός Εισαγγελέας αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας.

Αρμοδιότητες του Αιρετού Εισαγγελέα.

Άρθρο 292.

Είναι αρμοδιότητες του Αιρετού Εισαγγελέα:

1. Να διατάσσει και να διευθύνει στην περιοχή αρμοδιότητος του, την ποινική έρευνα για τα ποινικά αδικήματα, ανεξαιρέτως όλων των Ελλήνων πολιτών και των αιρετών ή διορισμένων Δημόσιων Λειτουργών, με σκοπό τη διαλεύκανση όλων των περιστάσεων που μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό και την ευθύνη των αυτουργών και των λοιπών συνεργών και τη διαφύλαξη των ενεργών και αδρανών αντικειμένων που σχετίζονται με τη διάπραξη του αδικήματος.
2. Να ασκεί στο όνομα του Ελληνικού Λαού ποινική δίωξη στις περιπτώσεις στις οποίες δεν απαιτείται πρωτοβουλία από πλευράς ενός εκ των μερών, προκειμένου να ξεκινήσει ή να συνεχιστεί μία τέτοια δίωξη.
3. Να συγκεντρώνει και να παρουσιάζει ενώπιον της Δικαιοσύνης όλα τα αποδεικτικά στοιχεία της ενοχής του κατηγορουμένου.
4. Να συμμετέχει στη διαδικασία επιλογής Ενόρκων Δικαστών, σε συνεργασία με την Υπεράσπιση του Κατηγορουμένου, ως το Άρθρο 284 παρ. 2 του παρόντος Συντάγματος ορίζει.
5. Να διορίζει τους Αναπληρωτές του Βοηθούς Εισαγγελείς, από Δικηγόρους της περιφέρειας αρμοδιότητάς του.
6. Να διορίζει τον Διευθυντή της Δημοτικής και Κοινοτικής Αστυνομίας των Δήμων και των Κοινοτήτων της περιοχής αρμοδιότητάς τους.
7. Να προΐσταται όλων των διωκτικών αρχών της περιφέρειας αρμοδιότητος του.
8. Νόμος προβλέπει τη στελέχωση των Υπηρεσιών του Αιρετού Εισαγγελέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 57.

Εξουσία πολιτών.

Συμβούλιο της Δημοκρατίας.

Άρθρο 293.

1. Η Εξουσία των Πολιτών ασκείται από το Συμβούλιο της Δημοκρατίας αποτελούμενο από τον Εκπρόσωπο του Λαού ως Πρόεδρό του ή εκπρόσωπό του, το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή εκπρόσωπο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τον Πρόεδρο ή εκπρόσωπο του Πρόεδρου του Αρείου Πάγου, τον Πρόεδρο ή τον εκπρόσωπο του Πρόεδρου του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου και τον Πρόεδρο ή τον εκπρόσωπο του Πρόεδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας.
2. Η Εξουσία των Πολιτών είναι ανεξάρτητος οργανισμός και τα Όργανά της απολαμβάνουν λειτουργικής, οικονομικής και διοικητικής αυτονομίας. Γι αυτόν το σκοπό, μέσα στα πλαίσια του γενικού προϋπολογισμού του Κράτους της χορηγείται ένα ετήσιο μεταβλητό κονδύλιο.
3. Η οργάνωση και η λειτουργία της θεσμοθετούνται από οργανικό Νόμο.

Άρθρο 294.

Τα Όργανα που ασκούν την Εξουσία των Πολιτών είναι υπεύθυνα, σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα και με το Νόμο, για να αποτρέπουν, να επιθεωρούν και να αιτούνται από τα αρμόδια Όργανα της Δημοκρατίας επιβολή κυρώσεων, για τις παραβάσεις που διαπράττονται ενάντια στη δημόσια και διοικητική ηθική, να φροντίζουν για τη σωστή διαχείριση και τη νομιμότητα στη χρήση της δημόσιας περιουσίας, για την εκπλήρωση και την εφαρμογή των αρχών της νομιμότητας σε κάθε διοικητική δραστηριότητα του Κράτους και, ομοίως, να προωθούν την εκπαίδευση ως διαδικασία δημιουργίας της ιδιότητας του πολίτη, καθώς και την αλληλεγγύη, την ελευθερία, τη δημοκρατία, την κοινωνική ευθύνη και την εργασία.

Άρθρο 295.

1. Το Συμβούλιο της Δημοκρατίας, δια του Προέδρου του, Εκπροσώπου του Λαού, υποβάλλει στις αρχές και τους λειτουργούς της Δημόσιας Διοίκησης, τις προειδοποιήσεις για σφάλματα στην εκπλήρωση των νομικών τους υποχρεώσεων. Αν δεν συμμορφωθούν προς αυτές τις υποδείξεις, το Συμβούλιο της Δημοκρατίας μπορεί να προτείνει στα αρμόδια Δικαστήρια επιβολή κυρώσεων που θεσμοθετεί ο Νόμος.
2. Σε περίπτωση υποτροπής, ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, Εκπρόσωπος του Λαού, παρουσιάζει μία αναφορά στο όργανο ή το τμήμα, στο οποίο υπάγεται ο Δημόσιος Λειτουργός, προκειμένου να λάβει τα διορθωτικά μέτρα σύμφωνα με την περίπτωση, με την επιφύλαξη των κυρώσεων που προβλέπει ο Νόμος.

Άρθρο 296.

1. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, Εκπρόσωπος του Λαού, παρουσιάζει μία ετήσια αναφορά ενώπιον της Βουλής των Ελλήνων σε συνεδρίαση ολομέλειας. Κατά τον ίδιο τρόπο παρουσιάζουν τις αναφορές που σε οποιαδήποτε στιγμή τους ζητά η Βουλή των Ελλήνων.
2. Τόσο οι τακτικές αναφορές όσο και οι έκτακτες, δημοσιοποιούνται.

Άρθρο 297.

Όλοι οι λειτουργοί της Δημόσιας Διοίκησης είναι υποχρεωμένοι, υπό τις κυρώσεις που θεσμοθετεί ο Νόμος, να συνεργάζονται, με χαρακτήρα επείγουσας προτεραιότητας, με τους εκπροσώπους του Συμβουλίου της Δημοκρατίας στις έρευνές του. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τις δηλώσεις και τα έγγραφα που κρίνουν απαραίτητα για την ανάπτυξη των λειτουργιών τους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που έχουν αρχειοθετηθεί ή ταξινομηθεί με εμπιστευτικό ή μυστικό χαρακτήρα σύμφωνα με το Νόμο. Σε κάθε περίπτωση, η Εξουσία των Πολιτών μπορεί να αιτείται και να έχει στην κατοχή της πληροφορίες που περιέχονται σε εμπιστευτικά ή μυστικά έγγραφα, όλων των μορφών εξουσίας της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 58.

Εκπρόσωπος του Λαού.

Άρθρο 298.

1. Πρόεδρος του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, είναι ο Εκπρόσωπος του Λαού.
2. Ο Εκπρόσωπος του Λαού έχει υπό την ευθύνη του την προώθηση, την υπεράσπιση και την επιτήρηση των δικαιωμάτων και των εγγυήσεων που θεσπίζει το παρόν Σύνταγμα και οι διεθνείς συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, καθώς και τα νόμιμα, συλλογικά ή διάχυτα συμφέροντα των πολιτών.
3. Ο Εκπρόσωπος του Λαού εκλέγεται, για μία και μόνο πενταετή περίοδο.
4. Το αξίωμα του Εκπροσώπου του Λαού είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο.
5. Η περίοδος εκτέλεσης των αρμοδιοτήτων του, αρχίζει από την ορκωμοσία του Εκπροσώπου του Λαού.

Άρθρο 299.

1. Εκπρόσωπος του Λαού, μπορεί να εκλεγεί όποιος είναι Έλληνας Πολίτης, έχει γεννηθεί στην Ελλάδα, έχει από πατέρα και μητέρα Έλληνες Πολίτες, έχει συμπληρώσει το τεσσαρακοστό έτος της ηλικίας του και έχει τη νόμιμη ικανότητα του εκλέγειν.

Άρθρο 300.

1. Η εκλογή του Εκπροσώπου του Λαού γίνεται με μυστική-καθολική ψηφοφορία από το Λαό, έναν τουλάχιστο μήνα πριν λήξει η θητεία του εν ενεργεία Εκπροσώπου του Λαού και ταυτόχρονα με την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας.
2. Η εκλογή του Εκπροσώπου του Λαού γίνεται σε κάθε περίπτωση για πλήρη θητεία.
3. Εκπρόσωπος του Λαού εκλέγεται εκείνος που συγκέντρωσε την πλειοψηφία του 50%+1 του συνόλου των εγκύρων ψηφοδελτίων των εκλογέων ανά την Επικράτεια.
4. Αν δε συγκεντρωθεί η πλειοψηφία αυτή, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, η ψηφοφορία επαναλαμβάνεται την επόμενη Κυριακή, μεταξύ των δύο επικρατέστερων υποψηφίων.
5. Ο εκλεγόμενος Εκπρόσωπος του Λαού αναλαμβάνει την άσκηση των καθηκόντων του από την επομένη της ημέρας που έληξε η θητεία του απερχόμενου Εκπροσώπου του Λαού σε όλες τις άλλες περιπτώσεις από την επομένη της εκλογής του.
6. Ο Εκπρόσωπος του Λαού, πριν αναλάβει την άσκηση των καθηκόντων του, δίνει ενώπιον της Βουλής τον ακόλουθο όρκο: **«Ορκίζομαι στο όνομα της Αγίας και Ομοούσιας και Αδιαίρετης Τριάδος να φυλάσσω το Σύνταγμα και τους Νόμους, να μεριμνώ για την πιστή τους τήρηση, να υπερασπίζω την Εθνική ανεξαρτησία και την ακεραιότητα της Χώρας, να προστατεύω τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των Ελλήνων και να υπηρετώ το γενικό συμφέρον και την πρόοδο του Ελληνικού Λαού».**
7. Αν ο Εκπρόσωπος του Λαού, απουσιάσει ή κωλύεται για οποιανδήποτε λόγο να προσφέρει τις υπηρεσίες του για πάνω από τριάντα ημέρες, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές για την ανάδειξή του.
8. Σε περίπτωση οριστικής αδυναμίας του Εκπροσώπου του Λαού να εκπληρώσει τα καθήκοντα του, καθώς επίσης και σε περίπτωση που ο Εκπρόσωπος του Λαού παραιτηθεί, πεθάνει ή κηρυχθεί έκπτωτος κατά τις διατάξεις του Συντάγματος και των Νόμων, αναπληρώνεται αμέσως από τον επιλαχόντα στις εκλογές για την ανάδειξή του.

Άρθρο 301.

1. Ο Εκπρόσωπος του Λαού ευθύνεται οπωσδήποτε για πράξεις που έχει ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων του, για έσχατη προδοσία ή παραβίαση, του Συντάγματος. Για πράξεις που δε σχετίζονται με την άσκηση των καθηκόντων του, εκτός των ποινικών αδικημάτων, η δίωξη αναστέλλεται έως ότου λήξει η θητεία του.
2. Το αρμόδιο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος και το Συμβούλιο της Επικρατείας κρίνουν και αποφασίζουν κατά περίπτωση για τις πράξεις του Εκπροσώπου του Λαού, είτε αυτοδικαίως και αυτεπαγγέλτως, ή μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ο Αιρετός Γενικός Εισαγγελέας.
3. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Εκπροσώπου του Λαού σε δίκη, γίνεται μετά από κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.
4. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Εκπροσώπου του Λαού σε δίκη μπορεί να γίνει μετά από Δημοψήφισμα, με μυστική-καθολική ανά την επικράτεια ψηφοφορία, το οποίο μπορεί να προκαλέσει με συλλογή υπογραφών, το 3% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικρατείας και από τις διαδικασίες που ορίζονται άρθρα 88 και 89 του παρόντος Συντάγματος.
5. Η πρόταση για κατηγορία και παραπομπή του Εκπροσώπου του Λαού σε δίκη μπορεί να γίνει από την Βουλή υπογεγραμμένη από το ένα τρίτο τουλάχιστον των μελών της και γίνεται αποδεκτή με απόφαση που λαμβάνεται με πλειοψηφία των δύο τρίτων του συνόλου των μελών της.
6. Αν η πρόταση γίνει αποδεκτή, ο Εκπρόσωπος του Λαού παραπέμπεται στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, για παραβίαση του Συντάγματος στον Άρειο Πάγο για ποινικά αδικήματα και το Συμβούλιο της Επικρατείας για βλάβη στο Δημόσιο, κατά περίπτωση αδικήματος.
7. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αποπομπής του, ο Εκπρόσωπος του Λαού, ασκεί απρόσκοπτα τα καθήκοντά του.
9. Από τη στιγμή της παραπομπής του, η διαδικασία για την ολοκλήρωση της αποπομπής ή της απαλλαγής του, δεν μπορεί να ξεπερνά τους δύο μήνες.
10. Σε κάθε περίπτωση, αν ο Εκπρόσωπος του Λαού αποπεμφθεί από το αξίωμά του, πέρα από τις ποινές τις οποίες θα επιβάλλουν τα αρμόδια Δικαστήρια, στερείται και του δικαιώματος να κατέλθει ως υποψήφιος, για οποιοδήποτε αιρετό αξίωμα της Δημοκρατίας.

Άρθρο 302.

Είναι αρμοδιότητες του Εκπροσώπου του Λαού:

1. Να φροντίζει για τον αποτελεσματικό σεβασμό και την εγγύηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αναγνωρίζουν το παρόν Σύνταγμα και οι διεθνείς συνθήκες, συμφωνίες και τα σύμφωνα για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν κυρωθεί από τη Δημοκρατία, διεξάγοντας έρευνα είτε αυτεπάγγελα είτε κατόπιν καταγγελιών.
2. Να φροντίζει για τη σωστή λειτουργία των δημόσιων υπηρεσιών, να προστατεύει και να υπερασπίζει τα νόμιμα, συλλογικά ή διάχυτα δικαιώματα και συμφέροντα των προσώπων ενάντια σε αυθαιρέσιες, κατάχρηση εξουσίας και σφάλματα, παρεμβάλλοντας, όπου κρίνεται απαραίτητο, τις απαραίτητες ενέργειες, για να απαιτείται από το Κράτος η αποζημίωση για ζημιά που τους έχει προκληθεί εξαιτίας της λειτουργίας των δημόσιων υπηρεσιών.
3. Να εφεισιβάλλει τις αντισυνταγματικές πράξεις, για προστασία κατά της παράνομης κράτησης της παράνομης παρακράτησης στοιχείων και τις υπόλοιπες απαραίτητες ενέργειες και τα μέσα για την άσκηση των εξουσιών που επισημαίνονται στα προαναφερθέντα εδάφια, όταν κρίνεται απαραίτητο.
4. Να εντέλει τον Αιρετό Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και τους Αιρετούς Εισαγγελείς των Νομών, στην άσκηση των ενεργειών ή των μέσων που κρίνονται απαραίτητα ενάντια στους δημόσιους λειτουργούς, που είναι υπεύθυνοι για την παραβίαση ή την υπονόμηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των πολιτών.
5. Να αιτείται από το Συμβούλιο της Δημοκρατίας να υιοθετεί τα απαραίτητα μέτρα όσον αφορά σε δημόσιους λειτουργούς που είναι υπεύθυνοι για την παραβίαση ή την υπονόμηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των πολιτών.
6. Να αιτείται ενώπιον του αρμόδιου οργάνου την εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων και των απαραίτητων κυρώσεων που αφορούν στην παραβίαση των δικαιωμάτων του δημόσιου καταναλωτή και χρήστη, σύμφωνα με το Νόμο.
7. Να παρουσιάζει ενώπιον κοινοτικών, δημοτικών, νομαρχιακών ή εθνικών νομοθετικών οργάνων, σχέδια Νόμου ή άλλες πρωτοβουλίες για την προοδευτική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των πολιτών.
8. Να επισκέπτεται ελεύθερα και χωρίς κανένα περιορισμό, όπως και να επιθεωρεί τα τμήματα και τις εγκαταστάσεις των οργάνων του Κράτους, με σκοπό να εγγυάται την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των πολιτών.
9. Να υποβάλλει ενώπιον των αντίστοιχων οργάνων τις απαραίτητες υποδείξεις και παρατηρήσεις για την ικανή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και γι' αυτό το σκοπό αναπτύσσει μηχανισμούς μόνιμης επικοινωνίας με Όργανα δημόσια ή ιδιωτικά, εθνικά ή Διεθνή,

προστασίας και υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των πολιτών.

10. Να προωθεί και να εκτελεί πολιτικές για τη διάδοση και την αποτελεσματική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των πολιτών.
11. Να διορίζει τους Προέδρους της Ελεγκτικής Επιτροπής της Νομαρχίας, των Δήμων και των Κοινοτήτων της Επικράτειας.

Άρθρο 303.

1. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την οργάνωση και τη λειτουργία των υπηρεσιών του Εκπροσώπου του Λαού στους κοινοτικούς, δημοτικούς, νομαρχιακούς, εθνικούς και ειδικούς τομείς.
2. Η δραστηριότητά του διέπεται από τις αρχές της δωρεάν εξυπηρέτησης, της προσβασιμότητας, της ταχύτητας, της έλλειψης τυπικών διαδικασιών και της αυτεπάγγελτης διενέργειας.
3. Νόμος ορίζει τη στελέχωση των Υπηρεσιών του Εκπροσώπου του Λαού και του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 59.

Εκλογική Εξουσία.

Άρθρο 304.

1. Η Εκλογική Εξουσία ασκείται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο, στο οποίο Προεδρεύει ο Εκπρόσωπος του Λαού, και είναι ο επικεφαλής φορέας και υφιστάμενοι σε αυτό οι εξής φορείς:
2. Η Εθνική Επιτροπή Εκλογών.
3. Η Επιτροπή του Ληξιαρχείου και του Εκλογικού Μητρώου.
4. Η Επιτροπή Πολιτικής Συμμετοχής και Χρηματοδότησης, με την οργάνωση και τη λειτουργία που ορίζει ο αντίστοιχος οργανικός Νόμος.

Άρθρο 305.

Η Εκλογική Εξουσία έχει τις εξής λειτουργίες:

1. Να ρυθμίζει την εφαρμογή των εκλογικών Νόμων και να επιλύει τις αμφισημίες και τα κενά που αυτοί προκαλούν ή περιέχουν.

2. Να καταθέτει τον προϋπολογισμό της, τον οποίο απευθύνει απευθείας ενώπιον της Άνω Βουλής των Ελλήνων και διοικεί αυτόνομα.
3. Να εκδίδει κατευθυντήριες αρχές που συνδέονται με ζητήματα πολιτικής και εκλογικής χρηματοδότησης και διαφήμισης και να εφαρμόζει κυρώσεις, όταν δεν τηρούνται.
4. Να κηρύσσει την ολική ή μερική ακύρωση των εκλογών.
5. Την οργάνωση, τη διοίκηση, τη διεύθυνση και την επιτήρηση όλων των πράξεων των σχετικών με την εκλογή των θέσεων λαϊκής εκπροσώπησης των δημόσιων εξουσιών, όπως και των δημοψηφισμάτων.
6. Να οργανώνει τις εκλογές συνδικάτων, επαγγελματικών συντεχνιών και οργανώσεων με πολιτικούς σκοπούς με τους όρους που επισημαίνει ο Νόμος. Ομοίως μπορούν να οργανώνουν εκλογικές διαδικασίες άλλων οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών κατόπιν αιτήσεώς τους ή κατόπιν απόφασης του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου. Τα σωματεία, οι φορείς και οι οργανώσεις που αναφέρονται εδώ καλύπτουν το κόστος των εκλογικών τους διαδικασιών.
7. Να διατηρεί, να οργανώνει, να διευθύνει και να επιβλέπει το Εκλογικό Μητρώο.
8. Να οργανώνει την εγγραφή και την καταχώρηση των οργανώσεων με πολιτικούς σκοπούς και να φροντίζει αυτές να εκπληρώνουν τις διατάξεις για το καθεστώς τους που θεσμοθετούν το Σύνταγμα και ο Νόμος. Ιδιαίτερα, αποφασίζει για τις αιτήσεις ίδρυσης, ανανέωσης και ακύρωσης των οργανώσεων με πολιτικούς σκοπούς, τον προσδιορισμό των νόμιμων αρχών τους και των προσωρινών ονομασιών, χρωμάτων και συμβόλων τους.
9. Να ελέγχει, να ρυθμίζει και να επιθεωρεί τα κονδύλια χρηματοδότησης των οργανώσεων με πολιτικούς σκοπούς, από ιδιώτες και νομικά πρόσωπα.
10. Τα Όργανα της Εκλογικής Εξουσίας εγγυώνται την ισότητα, την εμπιστοσύνη, την αμεροληψία, τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα των εκλογικών διαδικασιών, καθώς και την εφαρμογή της αρχής της προσωπικής ψήφου και της αναλογικής εκπροσώπησης.

Άρθρο 306.

Τα Όργανα της Εκλογικής Εξουσίας διέπονται από τις αρχές της οργανικής ανεξαρτησίας, της λειτουργικής αυτονομίας και προϋπολογισμού, της αποκομματικοποίησης των εκλογικών οργανισμών, της αμεροληψίας και της συμμετοχής των πολιτών, της αποκέντρωσης της διοίκησης των εκλογών, της διαφάνειας και της ταχύτητας της εκλογικής διαδικασίας και της καταμέτρησης ψήφων.

Άρθρο 307.

1. Στο Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο, συμμετέχουν οι Πρόεδροι ή οι εκπρόσωποι των τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργανώσεων, ήτοι α) Η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος. β) Η Γενική Συνομοσπονδία Υπαλλήλων Ελλάδος. γ) Η Γενική Συνομοσπονδία Αγροτών Ελλάδος. δ) Η Γενική Συνομοσπονδία Αυτοαπασχολούμενων Ελλάδος και ε) Η Γενική Συνομοσπονδία Επιχειρήσεων Ελλάδος και στ) ο Πρόεδρος αυτού, Εκπρόσωπος του Λαού.
2. Στο Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο, προεδρεύει ο Εκπρόσωπος του Λαού.

Άρθρο 308.

Η εκλογική δικαιοδοσία ασκείται από το Εκλογικό Τμήμα του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου. Νόμος ορίζει τη στελέχωση των υπηρεσιών του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.

Άρθρο 309.

Ο Νόμος που ρυθμίζει τις εκλογικές διαδικασίες και προκύπτει από τις ρυθμίσεις του παρόντος Συντάγματος, δεν μπορεί να τροποποιηθεί με κανέναν τρόπο, πέραν των αποφάσεων του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 60.

Δημοψηφίσματα.

Άρθρο 310.

1. Το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο είναι το υπεύθυνο όργανο για τον ορισμό των διαδικασιών της διενέργειας πάσης φύσεως Δημοψηφισμάτων.
2. Ο Εκπρόσωπος του Λαού ως Πρόεδρος του Εθνικού Εκλογικού Συμβουλίου, έχει την ευθύνη της κατάθεσης στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, των νομοσχεδίων εκείνων που ρυθμίζουν τους Κανόνες διενέργειας Δημοψηφισμάτων, σύμφωνα πάντα με τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 61.

Σώμα Δίωξης της Διαφθοράς. Γενικές διατάξεις.

Άρθρο 311.

1. Το Σώμα δίωξης της Διαφθοράς, συγκροτείται από Έλληνες Πολίτες τριτοβάθμιας πανεπιστημιακής εκπαίδευσης χωρίς καμία καταδίκη και χωρίς στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων.
2. Ανήκει διοικητικά στο Συμβούλιο της Δημοκρατίας στο οποίο αναφέρεται και απολογείται. Υποχρέωση έχουν τα στελέχη του να αναφέρονται στην ειδική κατά της Διαφθοράς Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων, σε δημόσια συνεδρίαση.
3. Μοναδικές αρμοδιότητες του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς είναι η σύλληψη και η προσαγωγή στη Δικαιοσύνη των διορισμένων και αιρετών δημοσίων Λειτουργών σε ζητήματα παράβασης καθήκοντος, αμέλειας, απιστίας κατά την υπηρεσία, παράνομου πλουτισμού και χρηματισμού.
4. Οι επικεφαλής του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς, προτείνονται από τον Εκπρόσωπο του Λαού και επιλέγονται με κατά πλειοψηφία απόφαση του Συμβουλίου της Δημοκρατίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 62.

Ειδικές ευθύνες του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς.

Άρθρο 312.

1. Τα στελέχη του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς ευθύνονται οπωσδήποτε για πράξεις που έχουν ενεργήσει κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, για έσχατη προδοσία, παράβαση καθήκοντος, απιστία κατά την υπηρεσία, διασπάθιση δημοσίου χρήματος ή παραβίαση του Συντάγματος και για κάθε ποινικό πειθαρχικό ή διοικητικό αδίκημα το οποίο τέλεσαν κατά την υπηρεσία τους.
2. Τα Ορκωτά Δικαστήρια Δευτέρου Βαθμού σε πρώτο βαθμό και τα αρμόδια Ανώτατα Δικαστήρια, το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο ο Άρειος Πάγος το Συμβούλιο της Επικρατείας σε δεύτερο βαθμό, κρίνουν και αποφασίζουν για τις πράξεις των στελεχών του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς, μετά από αναφορά την οποία υποβάλλει, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ή οποιοσδήποτε από τους Αιρετούς Εισαγγελείς των Εφετειακών Περιφερειών των Νομών της Χώρας.
3. Αφότου παραπεμφθούν τα στελέχη του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς, απέχουν από την άσκηση των καθηκόντων τους μέχρι τελεσιδικίας της δίωξής τους.
4. Εφ' όσον απαλλαγούν τελεσίδικα από την κατηγορία η οποία τους απευθύνθηκε, τα στελέχη του Σώματος Δίωξης Διαφθοράς, επιστρέφουν στα καθήκοντά τους.

5. Οι ποινές οι οποίες επιβάλλονται στα στελέχη του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς, για τις στο άρθρο 312 παράγραφος 1 προβλεπόμενες πράξεις, δεν μπορεί να είναι μικρότερες των δεκαπέντε ετών φυλάκισης στις περιπτώσεις ποινικών αδικημάτων, μη εξαγοράσιμες και χωρίς αναστολή, στην κατάσχεση της περιουσίας τους σε περίπτωση χρηματισμού, στην απόταξή τους σε περίπτωση πειθαρχικών και διοικητικών αδικημάτων και στη στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων σε όλες τις περιπτώσεις των αδικημάτων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο παράγραφος 1.
6. Ο μισθός των στελεχών του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς, είναι ισόποσος με αυτόν του Δικαστή Εφέτη.

Αρμοδιότητες των στελεχών του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς.

Άρθρο 313.

1. Να πραγματοποιούν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, την έρευνα για τα αδικήματα παράβασης καθήκοντος, αμέλειας, απιστίας κατά την υπηρεσία, παράνομου πλουτισμού, παθητικής δωροδοκίας και χρηματισμού, όλων των αιρετών ή διορισμένων Δημόσιων Λειτουργών, με σκοπό τη διαλεύκανση όλων των περιστάσεων που μπορούν να επηρεάσουν τον προσδιορισμό και την ευθύνη των αυτουργών και των λοιπών συνεργών και τη διαφύλαξη των ενεργών και αδρανών αντικειμένων που σχετίζονται με τη διάπραξη του αδικήματος.
2. Να παραπέμπουν στον Αιρετό Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και στους Αιρετούς Εισαγγελείς των Νομών κατά περίπτωση όπως το παρόν Σύνταγμα ορίζει, τις περιπτώσεις στις οποίες δεν απαιτείται πρωτοβουλία από πλευράς του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και των Αιρετών Εισαγγελέων, προκειμένου να ξεκινήσει ή να συνεχιστεί μία τέτοια δίωξη.
3. Να συγκεντρώνουν και να παρουσιάζουν ενώπιον της Δικαιοσύνης όλα τα αποδεικτικά στοιχεία της ενοχής του κατηγορουμένου.
4. Να προΐστανται όλων των διωκτικών αρχών στις περιπτώσεις οι οποίες αναφέρονται στις αρμοδιότητές τους.
5. Νόμος προβλέπει τη στελέχωση των Υπηρεσιών του Σώματος Δίωξης της Διαφθοράς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 63.

Τοπική Αυτοδιοίκηση. Νομαρχίες, Δήμοι, Κοινότητες.

Άρθρο 314.

Οι Νομαρχίες, οι Δήμοι και οι Κοινότητες, είναι οντότητες αυτόνομες και πολιτικώς ίσες, με πλήρη νομική προσωπικότητα, και είναι υποχρεωμένες να διατηρούν την Εθνική ανεξαρτησία, κυριαρχία και ακεραιότητα, να εκπληρώνουν και να συμβάλλουν στη συμμόρφωση προς το παρόν Σύνταγμα και τους Νόμους της Δημοκρατίας.

Άρθρο 315.

Οι Νομαρχίες, οι Δήμοι και οι Κοινότητες, διοικούνται αντίστοιχα, από τον Αιρετό Νομάρχη, τον Αιρετό Δήμαρχο και τον Αιρετό Κοινοτάρχη, άμεσα ανακλητούς από το εκλογικό σώμα που τους εξέλεξε, μέσα από τις διαδικασίες που προβλέπονται από τα άρθρα 88 και 89 του παρόντος Συντάγματος.

Εκλογή Νομάρχη, Δημάρχου, Κοινοτάρχη.

Άρθρο 316.

1. Η εκλογή Νομάρχη, Δημάρχου και Κοινοτάρχη γίνεται για μια τετραετία, με μυστική καθολική ψηφοφορία από τους εγγεγραμμένους ψηφοφόρους της γεωγραφικής περιοχής έκαστου εξ αυτών, σε ενιαίο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων Νομαρχών, Δημάρχων και Κοινοταρχών, που συγκεντρώνουν τα προσόντα που προβλέπει το παρόν Σύνταγμα για τους υποψήφιους Βουλευτές της Άνω Βουλής των Ελλήνων, στο Άρθρο 193 παράγραφος 2, με απόλυτη αλφαβητική σειρά.
2. Η εκλογή Νομάρχη, Δημάρχου και Κοινοτάρχη γίνεται στη μέση της τετραετούς θητείας της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
3. Αιρετός Νομάρχης, Δήμαρχος ή Κοινοτάρχης εκλέγεται αυτός που συγκέντρωσε το 50%+1 των ψήφων, των εγκύρων ψηφοδελτίων.
4. Σε περίπτωση μη συγκέντρωσης του 50%+1 των ψήφων, του Νομάρχη, του Δημάρχου ή του Κοινοτάρχη, στην πρώτη εκλογική αναμέτρηση, αυτή επαναλαμβάνεται μεταξύ των δύο πρώτων επικρατέστερων υποψηφίων, την επόμενη Κυριακή.
5. Νομάρχης, Δήμαρχος ή Κοινοτάρχης εκλέγεται, αυτός που συγκέντρωσε το 50%+1 των ψήφων, των εγκύρων ψηφοδελτίων.
6. Η ανάκληση της εντολής του Νομάρχη, Δημάρχου και Κοινοτάρχη, γίνεται μέσα από τις διαδικασίες δημοψηφίσματος, που προβλέπονται από τα άρθρα 88 και 89 του παρόντος Συντάγματος.
7. Ο Νομάρχης, ο Δήμαρχος ή ο Κοινοτάρχης, διώκονται για τα αδικήματα που τέλεσαν στο πλαίσιο των καθηκόντων των, της παράβασης καθήκοντος, της απιστίας κατά την υπηρεσία, της εσχάτης προδοσίας, παθητικής δωροδοκίας και του χρηματισμού, από τα Δευτεροβάθμια Ορκωτά Δικαστήρια μετά από ποινική δίωξη την οποία ασκεί ο Αιρετός

Εισαγγελέας της εκλογικής τους περιφέρειας, ή ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.

8. Η αντικατάσταση του Νομάρχη, Δημάρχου, Κοινοτάρχη, που είτε ανακλήθηκαν από ψηφοφορία, είτε κωλύονται για οποιονδήποτε λόγο να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους πέραν των τριάντα ημερών, είτε κηρύχθηκαν έκπτωτοι από τα αρμόδια Δικαστήρια, γίνεται αμέσως από τον πρώτο επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές οι οποίες έγιναν για την ανάδειξή τους.
9. Νομάρχης, Δήμαρχος και Κοινοτάρχης, δεν μπορεί να εκλεγεί κανένας περισσότερο από δύο τετραετίες.

Εκλογή Νομαρχιακού Συμβουλίου, Δημοτικού Συμβουλίου, Κοινοτικού Συμβουλίου.

Άρθρο 317.

1. Ο αριθμός των Νομαρχιακών, των Δημοτικών και των Κοινοτικών Συμβούλων, για κάθε Νομό, Δήμο ή Κοινότητα, καθορίζεται κατά περίπτωση από την πληθυσμιακή σύνθεση του Νομού, του Δήμου και της Κοινότητας, αλλά και τις ιδιαίτερες γεωγραφικές συνθήκες. Σε κάθε περίπτωση, τα Νομαρχιακά, Δημοτικά και Κοινοτικά Συμβούλια, δεν μπορούν να αποτελούνται από παραπάνω από 30 μέλη ούτε από λιγότερο από 5 μέλη.
2. Η εκλογή των Νομαρχιακών Συμβούλων, των Δημοτικών Συμβούλων και των Κοινοτικών Συμβούλων, γίνεται στη μέση της τετραετούς θητείας της Άνω Βουλής των Ελλήνων παράλληλα με τις εκλογές για την ανάδειξη των Νομαρχών, Δημάρχων, Κοινοταρχών και Αιρετού Εισαγγελέα του Νομού.
3. Η εκλογή των Νομαρχιακών Συμβούλων, των Δημοτικών Συμβούλων και των Κοινοτικών Συμβούλων, γίνεται για μια τετραετία, με μυστική-καθολική ψηφοφορία από τους εγγεγραμμένους ψηφοφόρους της γεωγραφικής περιοχής έκαστου εξ αυτών, σε ενιαίο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβούλων που συγκεντρώνουν τα προσόντα που προβλέπει το παρόν Σύνταγμα στο άρθρο 193 παράγραφος 2, με απόλυτη αλφαβητική σειρά.
4. Νομαρχιακός, Δημοτικός και Κοινοτικός Σύμβουλος εκλέγεται αυτός που συγκέντρωσε την πλειοψηφία των ψήφων, των εγκύρων ψηφοδελτίων.
5. Η ανάκληση της εντολής του Νομαρχιακού, Δημοτικού και Κοινοτικού Συμβούλου, γίνεται μέσα από τις διαδικασίες δημοψηφίσματος που προβλέπονται από τα άρθρα 88 και 89 του παρόντος Συντάγματος.
6. Οι Νομαρχιακοί Σύμβουλοι, οι Δημοτικοί Σύμβουλοι και οι Κοινοτικοί Σύμβουλοι, εκπίπτουν αυτομάτως του αξιώματός τους, αν απουσιάσουν

από τα καθήκοντά τους για περισσότερο από 3 συνεδριάσεις. Κατά τα άλλα, δικάζονται για τα αδικήματα της παράβασης καθήκοντος, απιστίας κατά την υπηρεσία, εσχάτης προδοσίας, χρηματισμού και παθητικής δωροδοκίας, από τα Δευτεροβάθμια Ορκωτά Δικαστήρια.

7. Η αντικατάσταση των Νομαρχιακών Συμβούλων, των Δημοτικών Συμβούλων και των Κοινοτικών Συμβούλων, που είτε ανακλήθηκαν από ψηφοφορία, είτε κωλύονται για οποιονδήποτε λόγο να εκτελέσουν τα καθήκοντά τους πέραν των τριών συνεδριάσεων, είτε κηρύχθηκαν έκπτωτοι από τα αρμόδια Δικαστήρια, γίνεται αμέσως από τον πρώτο επιλαχόντα υποψήφιο, στις εκλογές οι οποίες έγιναν για την ανάδειξή τους.
8. Νομαρχιακός, Δημοτικός και Κοινοτικός Σύμβουλος, δεν μπορεί να εκλεγεί περισσότερο από δύο τετραετίες.

Χορηγίες και αποζημιώσεις Αιρετών Νομαρχών, Δημάρχων, Κοινοταρχών, Νομαρχιακών Συμβούλων, Δημοτικών Συμβούλων, Κοινοτικών Συμβούλων.

Άρθρο 318.

1. Οι χορηγίες των Νομαρχών, των Δημάρχων και των Κοινοταρχών, ορίζονται με Νόμο, ο οποίος λαμβάνει υπόψη του τον πληθυσμό της κάθε περιοχής εκλογής τους.
2. Σε κάθε περίπτωση οι χορηγίες των Νομαρχών, των Δημάρχων και των Κοινοταρχών, δεν μπορούν να ξεπερνούν τον μισθό του Δικαστή Εφέτη.
3. Τα αξιώματα των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβούλων, είναι άμισθα και τιμητικά.
4. Η αντίστοιχη Νομαρχιακή, Δημοτική και Κοινοτική αρχή, είναι υποχρεωμένη κατά τη διάρκεια της θητείας του Νομάρχη, του Δήμαρχου και του Κοινοτάρχη, να φροντίζει για την απαιτούμενη κάλυψη των εισφορών των στο ασφαλιστικό τους ταμείο.
5. Κανένας εκ των Αιρετών Νομαρχών, Δημάρχων, Κοινοταρχών, Νομαρχιακών Συμβούλων, Δημοτικών Συμβούλων και Κοινοτικών Συμβούλων, δε λαμβάνει οποιουδήποτε τύπου επικουρική σύνταξη ή βοήθημα, πέραν αυτού του κύριου ασφαλιστικού τους ταμείου.

Άρθρο 319.

Οι Νομάρχες, Δήμαρχοι και Κοινοτάρχες, αποδίδουν ετησίως και δημοσίως, έκθεση της διαχείρισής τους ενώπιον του Προέδρου του Συμβουλίου της Επικρατείας και υποβάλλουν αναφορά της ίδιας ενώπιον του Νομαρχιακού, Δημοτικού και Κοινοτικού Συμβουλίου αντιστοίχως.

Αρμοδιότητες/Υποχρεώσεις των Νομαρχιακών, Δημοτικών, Κοινοτικών Συμβούλων.

Άρθρο 320.

1. Η Νομοθετική Εξουσία ασκείται σε κάθε Νομό, Δήμο ή Δήμο από ένα Νομοθετικό Συμβούλιο σχηματιζόμενο από έναν αριθμό μελών όχι μεγαλύτερο των τριάντα και ούτε μικρότερου των πέντε, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν αναλογικά τον πληθυσμό της του Νομού, του Δήμου και της Κοινότητας. Το Νομαρχιακό, Δημοτικό και Κοινοτικό Συμβούλιο έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:
2. Να νομοθετεί για ζητήματα της Νομαρχιακής, Δημοτικής και Κοινοτικής αρμοδιότητας.
3. Να επικυρώνει το Νόμο για το Νομαρχιακό, Δημοτικό και Κοινοτικό Προϋπολογισμό.
4. Οι Νομαρχιακοί, Δημοτικοί, Κοινοτικοί σύμβουλοι, δεν μπορούν να μετέχουν σε κανένα εκτελεστικό όργανο του Νομού, του Δήμου, της Κοινότητας.
5. Όλα τα υπόλοιπα που θεσπίζει το παρόν Σύνταγμα και ο Νόμος.

Άρθρο 321.

1. Κάθε Νομός, Δήμος και Κοινότητα, έχει ένα Ελεγκτικό Σώμα, που απολαμβάνει οργανική και λειτουργική αυτονομία.
2. Το Ελεγκτικό Σώμα του Νομού, του Δήμου και της Κοινότητας, ασκεί, σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα και το Νόμο, έλεγχο, επιτήρηση και επιθεώρηση των νομαρχιακών, δημοτικών και κοινοτικών εσόδων, εξόδων και αγαθών, χωρίς να μειώνει το κύρος των λειτουργιών του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αυτό το όργανο δρα υπό την διεύθυνση και ευθύνη ενός Γενικού Ελεγκτή, του οποίου οι συνθήκες για την άσκηση του καθήκοντος καθορίζονται από το Νόμο, και η οποία άσκηση εγγυάται την καταλληλότητα και την ανεξαρτησία του, καθώς και την ουδετερότητα στην επιλογή του.
3. Ο Εκπρόσωπος του Λαού, ορίζει με απόφασή του ένα Γενικό Ελεγκτή κατά περίπτωση, στη Νομαρχία, τους Δήμους και τις Κοινότητες της Επικρατείας.
4. Ο Γενικός Ελεγκτής, με απόφασή του, συγκροτεί το αντίστοιχο Ελεγκτικό Σώμα της Νομαρχίας, του Δήμου ή της Κοινότητας κατά περίπτωση, αποτελούμενο από τους Προέδρους ή τους Εκπροσώπους των Κοινωνικών Φορέων της αντίστοιχης περιοχής.

Άρθρο 322.

Υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα και ευθύνη των Νομαρχιών:

1. Να συμμετέχουν στο Εθνικό Ταμείο Συνοχής, αρμοδιότητα του οποίου είναι ο συντονισμός της οικονομικής ενίσχυσης κλάδων της Εθνικής Οικονομίας, αλλά και άλλων Νομών της χώρας, οι οποίες χρήζουν έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης, λόγω ειδικών συνθηκών, όπως θεομηνιών και λοιπών φυσικών καταστροφών.
2. Να εκδίδουν τις αποφάσεις τους για την οργάνωση των δημόσιων εξουσιών, σύμφωνα με τις προβλέψεις του παρόντος Συντάγματος.
3. Να στελεχώνουν τις υπηρεσίες που αντιστοιχούν στα Υπουργεία, πλην αυτών της Άμυνας, της Υγείας και της Παιδείας, τα οποία ανήκουν στην πλήρη αρμοδιότητα της Εθνικής Διοίκησης, υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον Πρωθυπουργό.
4. Να προϊστανται στις υπηρεσίες που αντιστοιχούν στα Υπουργεία, πλην αυτών της Άμυνας, της Υγείας και της Παιδείας, τα οποία ανήκουν στην πλήρη αρμοδιότητα της Εθνικής Διοίκησης, υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τον Πρωθυπουργό.
5. Να διαχειρίζονται τα αγαθά τους, την επένδυση και τη διοίκησή των πόρων τους, συμπεριλαμβανομένων των προερχόμενων από μεταβιβάσεις, επιδοτήσεις ή τις ειδικές αναθέσεις έργων της Εθνικής εξουσίας.
6. Να μεριμνούν για την οργάνωση, την είσπραξη, τον έλεγχο και τη διοίκηση των δικών τους φορολογικών κλάδων, σύμφωνα με τις διατάξεις των αποφάσεων των ΟΤΑ.
7. Να μεριμνούν για το καθεστώς και την εκμετάλλευση μεταλλοφόρων και μη ορυκτών, των αλυκών και των ιχθυοκαλλιεργειών και η διαχείριση των τμημάτων ακαλλιέργητης γης που βρίσκονται στη δικαιοδοσία τους που βρίσκονται στα όρια των Ο.Τ.Α. τους.
8. Να μεριμνούν για τη δημιουργία, το καθεστώς και την οργάνωση των υπηρεσιών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
9. Να μεριμνούν για την εκτέλεση, συντήρηση, διοίκηση και εκμετάλλευση των Νομαρχιακών χερσαίων οδών.

Άρθρο 323.

1. Τα ζητήματα συντρέχουσας αρμοδιότητας ρυθμίζονται μέσω αναπτυξιακών Νόμων εγκεκριμένων από τις Τοπικές Αυτοδιοικήσεις. Αυτή η νομοθεσία ρυθμίζεται από τις αρχές της αλληλεξάρτησης, του συντονισμού, της συνεργασίας, της συνυπευθυνότητας και της επικουρικότητας.
2. Οι Νομαρχίες αποκεντρώνουν και μεταβιβάζουν στους Δήμους και τις Κοινότητες τις υπηρεσίες και τις αρμοδιότητες που οι τελευταίοι επιθυμούν να διαχειριστούν μετά από σχετικό Δημοψήφισμα (Άρθρο 87, παράγραφος 2), καθώς και τη διοίκηση των αντίστοιχων πόρων, εντός του χώρου συντρέχουσας αρμοδιότητας των δύο επιπέδων της εκτελεστικής εξουσίας.
3. Οι πράξεις των Νομαρχιών δεν μπορούν να προσβληθούν από την Εθνική Διοίκηση, παρά μόνον μέσω των διαδικασιών που προβλέπονται

από τα Δημοψηφίσματα σε επίπεδο Επικράτειας, όπως ορίζονται από το παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο 324.

Σε κάθε Νομαρχία δημιουργείται ένα Συμβούλιο Σχεδιασμού και Συντονισμού για τη Δημόσια Πολιτική, προεδρευόμενο από το Νομάρχη και πλαισιωμένο από τους Βουλευτές του Νομού, τους Δημάρχους, τους Κοινοτάρχες, και τους διευθυντές των υπηρεσιών της Νομαρχίας.

Άρθρο 325.

Είναι έσοδα των Νομαρχιών:

1. Τα προερχόμενα από την περιουσία και από τη διαχείριση των αγαθών τους.
2. Τα τέλη για τη χρήση των αγαθών και των υπηρεσιών τους, τα πρόστιμα και οι κυρώσεις, και τα τέλη που κατανέμονται σε αυτές.
3. Οι πόροι που προκύπτουν από τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας, οι οποίοι ορίζονται με απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου, ή με Δημοψήφισμα των ψηφοφόρων του Νομού, όπως ορίζεται στο παρόν Σύνταγμα, Άρθρο 87, παράγραφος 2.
4. Κατά τη διάρκεια κάθε φορολογικού έτους, οι Νομαρχίες πρέπει να επενδύουν το σύνολο του ποσού που τους αντιστοιχεί. Σε περίπτωση που δεν επενδύουν το σύνολο του ποσού, το υπόλοιπο, διανέμεται χωρίς καμία καθυστέρηση ή διαδικασία, στους Δήμους και στις Κοινότητες, αναλογικά με τον πληθυσμό τους.
5. Στους Δήμους και στις Κοινότητες, αντιστοιχεί, σε κάθε φορολογικό έτος, μία συμμετοχή όχι μικρότερη του ογδόντα τοις εκατό του μεριδίου εσόδων και των λοιπών τακτικών εσόδων της αντίστοιχης Νομαρχίας.
6. Οι πόροι που προέρχονται από το Εθνικό Ταμείο Συνοχής και από οποιαδήποτε άλλη μεταβίβαση, επιδότηση ή ειδική ανάθεση, καθώς και εκείνοι που τους ανατίθενται ως συμμετοχή στις εθνικές εισφορές, σύμφωνα με τον αντίστοιχο Νόμο.

Δημοτική, Κοινοτική Εξουσία.

Άρθρο 326.

1. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες, αποτελούν την πρωταρχική πολιτική μονάδα της Εθνικής οργάνωσης, απολαμβάνουν νομικής προσωπικότητας και αυτονομίας μέσα στα όρια του παρόντος Συντάγματος.
2. Η δημοτική αυτονομία περιλαμβάνει: α) Την εκλογή των αρχών της. β) Τη διαχείριση των θεμάτων της αρμοδιότητάς της. γ) Τη δημιουργία, είσπραξη και επένδυση των εσόδων της.

3. Οι πράξεις του Δήμου και της Κοινότητας εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων τους εκπληρώνονται δια της ενσωμάτωσης της συμμετοχής των πολιτών στη διαδικασία καθορισμού και εκτέλεσης της δημόσιας διαχείρισης και στον έλεγχο και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους, με τρόπο αποτελεσματικό, επαρκή και έγκαιρο.
4. Οι πράξεις των Δήμων και των Κοινοτήτων δεν μπορούν να προσβληθούν από την Εθνική Διοίκηση, παρά μόνον μέσω των διαδικασιών που προβλέπονται από τα Δημοψηφίσματα σε επίπεδο Επικράτειας, όπως ορίζονται από το παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο 327.

1. Η οργάνωση των Δήμων και των λοιπών τοπικών οργανισμών διέπεται από το παρόν Σύνταγμα, από τους κανόνες που θεσμοθετούν οι οργανικοί εθνικοί Νόμοι για να αναπτύσσονται οι συνταγματικές αρχές και από τις νομικές διατάξεις που σύμφωνα με αυτές θεσπίζουν οι ΟΤΑ.
2. Σε κάθε περίπτωση, η δημοτική οργάνωση είναι δημοκρατική και ανταποκρίνεται στην ίδια τη φύση της τοπικής κυβέρνησης.
3. Οι αρμοδιότητες των τοπικών κυβερνήσεων των Ο.Τ.Α. έχουν δικαιοδοσία σε κάθε ζήτημα οικονομικής φύσης, πλην αυτών της Εθνικής Άμυνας, της Εθνικού Συστήματος Υγείας και Ασφάλειας, καθώς και της Εθνικής Παιδείας.

Άρθρο 328.

1. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες, μπορούν να συνενώνονται σε ευρύτερους Δήμους και Κοινότητες ή να συμφωνούν μεταξύ τους ή με τα υπόλοιπα δημόσια εδαφικά Όργανα, τη δημιουργία διακυβερνητικών μορφών συνένωσης για σκοπούς δημόσιου συμφέροντος σχετικούς με ζητήματα της αρμοδιότητάς τους.
2. Βάσει Νόμου καθορίζονται οι κανόνες που αφορούν στην ομαδοποίηση δύο ή περισσότερων Δήμων σε μητροπολιτικές περιοχές.

Άρθρο 329.

1. Όταν δύο ή περισσότεροι Δήμοι ενός Νομού, που ανήκουν στην ίδια γεωγραφική ζώνη έχουν οικονομικές, κοινωνικές και φυσικές σχέσεις, που δίνουν στο σύνολο χαρακτηριστικά μητροπολιτικής περιοχής, μπορούν να οργανώνονται ως μητροπολιτικές περιοχές.
2. Ο οργανικός Νόμος που εκδίδεται γι' αυτό το σκοπό εγγυάται το δημοκρατικό και συμμετοχικό χαρακτήρα της μητροπολιτικής εξουσίας και καθορίζει τις λειτουργικές της αρμοδιότητες, καθώς και το καθεστώς φορολογίας, οικονομικών και ελέγχου. Επιπλέον διασφαλίζει ότι στα μητροπολιτικά κυβερνητικά Όργανα έχουν κατάλληλη συμμετοχή οι

αντίστοιχοι Δήμοι, και επισημαίνει τον τρόπο που συγκαλείται και πραγματοποιείται η λαϊκή γνωμοδότηση που αποφασίζει τη σύνδεσή τους με τη μητροπολιτική περιοχή.

Άρθρο 330.

Το Δημοτικό Συμβούλιο, ύστερα από θετική απόφαση μέσω λαϊκής γνωμοδότησης του ενδιαφερόμενου πληθυσμού – με Δημοψήφισμα τις διαδικασίες του οποίου ορίζει το παρόν Σύνταγμα – καθορίζει τα όρια της μητροπολιτικής περιοχής και την οργανώνει σύμφωνα με αυτά που θεσμοθετεί Εθνικός Οργανικός Νόμος, καθορίζοντας ποιες από τις μητροπολιτικές αρμοδιότητες αναλαμβάνονται από τα Κυβερνητικά Όργανα της αντίστοιχης μητροπολιτικής περιοχής.

Άρθρο 331.

Η νομοθεσία που εκδίδεται για την ανάπτυξη των συνταγματικών αρχών στο καθεστώς των Δήμων θεσπίζει τις προϋποθέσεις και τους όρους για τη δημιουργία τοπικών οργανισμών μέσα στα όρια της δημοτικής περιοχής, όπως και τους πόρους που διαθέτουν, ανάλογα με τις λειτουργίες που τους ανατίθενται, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής τους στα έσοδα του ίδιου του Δήμου. Η δημιουργία τους λαμβάνει υπ' όψιν την πρωτοβουλία της γειτονιάς ή της κοινότητας, με σκοπό να προωθεί την αποκέντρωση της διοίκησης του Δήμου, τη συμμετοχή των πολιτών και την καλύτερη παροχή δημόσιων υπηρεσιών.

Άρθρο 332.

Η διοίκηση του Δήμου και της Κοινότητας ασκείται από το Δήμαρχο ή τον Κοινοτάρχη, ο οποίος αποτελεί επίσης την πρώτη πολιτική αρχή. Για να γίνει κάποιος Δήμαρχος ή Κοινοτάρχης, απαιτούνται τα προσόντα τα οποία περιγράφονται στο άρθρο 193 του παρόντος Συντάγματος.

Άρθρο 333.

Η νομοθετική λειτουργία του Δήμου και της Κοινότητας ασκείται από το Δημοτικό ή το Κοινοτικό Συμβούλιο, που αποτελείται από συμβούλους εκλεγμένους με τον τρόπο που θεσπίζεται στο παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο 334.

Ασκείται από το Ελεγκτικό Σώμα του Δήμου και της Κοινότητας ο έλεγχος, η επιτήρηση και η επιθεώρηση των δημοτικών εσόδων, εξόδων και αγαθών, καθώς και οι αντίστοιχες συναλλαγές αυτών, χωρίς να μειώνονται οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας, και διευθύνεται από το Δημοτικό ή Κοινοτικό Ελεγκτή ο οποίος, ορίζεται από τον Αιρετό Εισαγγελέα

του Νομού, και ο οποίος εγγυάται την ικανότητα και τη δυνατότητα εκείνου του οποίου ορίζεται για τη θέση, σύμφωνα με τους όρους που ορίζει ο Νόμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 64

Εθνικό Ταμείο Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης

Άρθρο 335.

1. Το Εθνικό Ταμείο Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης, είναι το κατ'εξοχήν όργανο Οικονομικής Συνοχής της Δημοκρατίας.
2. Συγκροτείται από τους 51 Νομάρχες των 51 Νομών της Επικράτειας, καθώς επίσης από τους 51 Βουλευτές που προκύπτουν ως κοινοβουλευτικοί εκπρόσωποι των 51 Νομών της Επικράτειας.
3. Στο Εθνικό Ταμείο Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης προεδρεύει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ο οποίος και το συγκαλεί. Το ΕΤΣΟΤΑΕΔ, συγκαλείται επίσης από τον οποιοδήποτε Νομό της Επικράτειας κρίνει αναγκαία τη σύνοδό του.
4. Κεντρικός στόχος του Εθνικού Ταμείου Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης, είναι η αλληλέγγυα οικονομική και υλική στήριξη των Νομών της Επικράτειας, τόσο σε περίπτωση θεομηνιών και εκτάκτων αναγκών, όσο και σε περιπτώσεις εγγενών οικονομικών αδυναμιών των Νομών, των Δήμων και των Κοινοτήτων της Επικράτειας.
5. Οι αποφάσεις του Εθνικού Ταμείου Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης, είναι δεσμευτικές για όλους τους Ο.Τ.Α. της Επικράτειας.
6. Οι αποφάσεις του Εθνικού Ταμείου Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης, λαμβάνονται με την πλειοψηφία του 50%+1 των εκατό τριών (103) μελών της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 65

Αρμοδιότητες Δήμων και Κοινοτήτων.

Άρθρο 336.

Υπάγονται στην αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτήτων η κυβέρνηση και η διοίκηση των συμφερόντων του και η διαχείριση των ζητημάτων που του αναθέτουν το παρόν Σύνταγμα, όσον αφορά στην τοπική ζωή, ιδιαίτερα η διευθέτηση και προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ο εφοδιασμός και η παροχή των δημόσιων υπηρεσιών κατοικίας, η εφαρμογή της πολιτικής που αναφέρεται σε ζητήματα μίσθωσης με κριτήρια ισότητας, Δικαιοσύνης και περιεχόμενο κοινωνικού συμφέροντος, σύμφωνα με την προβλεπόμενη εξουσιοδότηση του Νόμου που διέπει αυτά τα ζητήματα, η

προώθηση της συμμετοχής και η βελτίωση, γενικά, των κοινωνικών συνθηκών ζωής, στους ακόλουθους τομείς: 1. Πολεοδομική και εδαφική διευθέτηση, ιστορική κληρονομιά, στέγαση κοινωνικού συμφέροντος, τοπική τουριστική βιομηχανία, πάρκα, κήποι, πλατείες, κολυμβητήρια και άλλοι χώροι ψυχαγωγίας, αστική αρχιτεκτονική, ονοματοθεσία και δημόσιος στολισμός. 2. Αστική οδοποιία, κυκλοφορία και διευθέτηση της διέλευσης οχημάτων και πεζών στις δημοτικές οδούς, υπηρεσίες δημόσιας αστικής μεταφοράς επιβατών. 3. Δημόσια θεάματα και εμπορική δημοσιότητα, όταν αφορά ειδικά δημοτικά συμφέροντα και σκοπούς. 4. Προστασία του περιβάλλοντος και συνεργασία με την περιβαλλοντική υγιεινή, αστική και οικιακή υγιεινή, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών καθαριότητας, αποκομιδής και επεξεργασίας των αποβλήτων και αστική προστασία. 5. Υγιεινή και πρωταρχική φροντίδα της υγείας, υπηρεσίες προστασίας για νεογνά και παιδιά, ενηλίκους και άτομα τρίτης ηλικίας, παιδικοί σταθμοί, υπηρεσίες οικογενειακής ένταξης αναπήρων ατόμων στην κοινοτική ανάπτυξη, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες και εγκαταστάσεις, υπηρεσίες πρόληψης και προστασίας, επιτήρηση και έλεγχο των αγαθών και των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με ζητήματα δημοτικής αρμοδιότητας. 6. Υπηρεσία πόσιμου νερού, ηλεκτρισμού και οικιακού φυσικού αερίου, αποχέτευσης, εγκατάστασης σωληνώσεων και απομάκρυνσης υγρών αποβλήτων, κοιμητηρίων και των συναφών υπηρεσιών. 7. Ότι κρίνεται κατά περίπτωση αναγκαίο και ωφέλιμο, για την λειτουργία του Δήμου ή της Κοινότητας.

Άρθρο 337.

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες, έχουν τα ακόλουθα έσοδα:

1. Τα προερχόμενα από την κληρονομιά τους, συμπεριλαμβανομένου του προϊόντος των κοινών γαιών και των αγαθών τους.
2. Τα τέλη για τις χρήσεις των αγαθών ή υπηρεσιών τους, διοικητικά τέλη για άδειες ή εξουσιοδοτήσεις, οι φόροι επί οικονομικών δραστηριοτήτων της βιομηχανίας, του εμπορίου, των υπηρεσιών ή συναφών ειδών, με τους περιορισμούς που θεσπίζει το παρόν Σύνταγμα, οι φόροι αστικών ακίνητων, οχημάτων, δημόσιων θεαμάτων, παιχνιδιών και νόμιμων στοιχημάτων, εμπορικής διαφήμισης, και η ειδική συνεισφορά επί της υπεραξίας των ιδιοκτησιών που προέρχεται από αλλαγές στη χρήση ή στην ένταση της εκμετάλλευσης από τις οποίες επωφελούνται τα σχέδια πολεοδομικής διευθέτησης.
3. Ο εδαφικός αγροτικός φόρος ή ο φόρος αστικής ιδιοκτησίας, η συμμετοχή στη συνεισφορά βελτιώσεων και λοιπών εθνικών ή πολιτειακών φορολογικών κλάδων, σύμφωνα με τους Νόμους που δημιουργούν αυτούς τους φόρους.
4. Τα προερχόμενα από το νομαρχιακό μερίδιο εισοδήματος Φόρου Προστιθέμενης Αξίας, ή και από άλλες εθνικές ή νομαρχιακές μεταβιβάσεις και επιχορηγήσεις.

5. Το προϊόν των προστίμων και κυρώσεων μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων τους και τα υπόλοιπα που τους παραχωρούνται.

Άρθρο 338.

1. Η φορολογική δικαιοδοσία των Δήμων και των Κοινοτήτων είναι διακριτή και αυτόνομη από τις ρυθμιστικές δικαιοδοσίες που το παρόν Σύνταγμα και οι Νόμοι παρέχουν στην Εθνική ή Νομαρχιακή Εξουσία πάνω σε καθορισμένα ζητήματα ή ενέργειες.
2. Οι απαλλαγές από τη φορολογική εξουσία των Δήμων, υπέρ των λοιπών πολιτικοεδαφικών φορέων, εκτείνεται μόνο στα κρατικά νομικά πρόσωπα που δημιουργούνται από αυτούς και όχι σε όσους κατ' εκχώρηση ή με σύμβαση ασκούν έργο της Εθνικής Διοίκησης ή των Νομαρχιών.

Άρθρο 339.

1. Οι κοινές γαίες είναι αναπαλλοτρίωτες και απαράγραπτες. Μπορούν μόνο να εκχωρηθούν με εκ των προτέρων τήρηση των νομότυπων διατυπώσεων που προβλέπονται στις δημοτικές διατάξεις και προϋποθέσεις που οι ίδιες θέτουν, σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα.
2. Τα εδάφη που βρίσκονται μέσα στην αστική περιοχή των πληθυσμών του Δήμου ή της Κοινότητας, που στερούνται ιδιοκτήτη, είναι κοινές γαίες, χωρίς να μειώνεται το κύρος νόμιμων και έγκυρων δικαιωμάτων τρίτων.
3. Ομοίως, αποτελούν κοινές γαίες τα ακαλλιέργητα τμήματα γης που βρίσκονται σε αστική περιοχή.

Άρθρο 340.

Δημιουργείται το Τοπικό Συμβούλιο Δημόσιου Σχεδιασμού, προεδρευόμενο από το Δήμαρχο ή τον Κοινοτάρχη και αποτελούμενο από τους συμβούλους, τους Προέδρους των συνοικιακών επιτροπών και τους αντιπροσώπους οργανώσεων της γειτονιάς και άλλες κοινωνικές οργανώσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις που ορίζει ο Νόμος.

Περιορισμοί.

Άρθρο 341.

Οι Νομαρχίες οι Δήμοι και οι Κοινότητες δεν μπορούν:

1. Να αρνηθούν τη συμμετοχή τους στο Εθνικό Ταμείο Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης.

2. Να αρνηθούν να υλοποιήσουν τις αποφάσεις του Εθνικού Ταμείου Συνοχής Ο.Τ.Α. – Εθνικής Διοίκησης.
3. Να δημιουργούν τελωνεία ούτε φόρους εισαγωγής, εξαγωγής ή διέλευσης σε εθνικά ή ξένα αγαθά, ή στις υπόλοιπες κατηγορίες εσόδων της Εθνικής αρμοδιότητας.
4. Να επιβαρύνουν με δασμούς καταναλωτικά αγαθά πριν από την κυκλοφορία τους μέσα στην περιφέρειά τους.
5. Να απαγορεύουν την κατανάλωση αγαθών που παράγονται εκτός της περιφέρειάς τους, ούτε να τα επιβαρύνουν με δασμούς διαφορετικής μορφής από εκείνους που επιβάλλονται στα αγαθά που παράγονται εντός της περιφέρειας τους.
6. Οι Νομαρχίες οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν μόνο να επιβαρύνουν με δασμούς τη γεωργία, την κτηνοτροφία, την αλιεία και τις δασικές δράσεις κατά το διάστημα, τη μορφή και τον τρόπο που επιτρέπουν οι αποφάσεις των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων, ή οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τα Δημοψηφίσματα, ως το παρόν Σύνταγμα ορίζει, Άρθρο 87, παράγραφος 2.
7. Ο Νομάρχης, ο Δήμαρχος, ο Κοινοτάρχης, το Νομαρχιακό Συμβούλιο, το Δημοτικό Συμβούλιο, το Κοινοτικό Συμβούλιο, οι προβλεπόμενες από το παρόν Σύνταγμα Νομοθετικές Συνελεύσεις, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να αποφασίσουν, είτε με Διοικητικές αποφάσεις, είτε με Νομοθετικές αποφάσεις, είτε με Νομοθετικές Συνελεύσεις, απόφαση ή ψήφισμα, που να στρέφεται κατά άλλου Νομού, Δήμου ή Κοινότητας της Επικράτειας.

Αποκέντρωση των ΟΤΑ.

Άρθρο 342.

Ο Νόμος δημιουργεί ανοικτούς και ευέλικτους μηχανισμούς ώστε οι Νομαρχίες, οι Δήμοι και οι Κοινότητες, να αποκεντρώνουν και να μεταβιβάζουν στις οργανωμένες ομάδες της γειτονιάς και τους κοινωνικούς φορείς, τις υπηρεσίες που αυτοί διευθύνουν κατόπιν επίδειξης της ικανότητάς τους να τις παρέχουν, προωθώντας:

1. Τη μεταβίβαση υπηρεσιών σε ζητήματα υγείας, εκπαίδευσης, κατοικίας, αθλητισμού, πολιτισμού, κοινωνικών προγραμμάτων, περιβάλλοντος, διατήρησης βιομηχανικών περιοχών, διατήρησης και συντήρησης αστικών περιοχών, πρόληψης και προστασίας της γειτονιάς, κατασκευής έργων και παροχής δημόσιων υπηρεσιών. Με αυτόν το σκοπό μπορούν να θεσμοθετούν συμφωνίες, των οποίων το περιεχόμενο προσανατολίζεται από τις αρχές της ανεξαρτησίας, του συντονισμού, της συνεργασίας και της συνυπευθυνότητας.
2. Τη συμμετοχή των πολιτών και των κοινωνικών φορέων, μέσω των συνοικιακών ενώσεων σε επίπεδο γειτονιάς, στη διατύπωση προτάσεων για επένδυση ενώπιον των νομαρχιακών και δημοτικών αρχών, με ανάθεση της επεξεργασίας των αντίστοιχων πλάνων επένδυσης, καθώς και στην εκτέλεση, αξιολόγηση και τον έλεγχο των έργων, των

- κοινωνικών προγραμμάτων και των δημόσιων υπηρεσιών της δικαιοδοσίας τους.
3. Τη συμμετοχή στις οικονομικές διαδικασίες προωθώντας τις μορφές της κοινωνικής οικονομίας, όπως είναι οι συνεταιρισμοί, τα ταμειούτριά, ενώσεις αλληλοβοήθειας και άλλης μορφής κοινοπραξίες.
  4. Τη συμμετοχή των εργαζομένων και των κοινωνικών φορέων, στη διαχείριση των δημόσιων εταιρειών μέσω μηχανισμών αυτοδιαχείρισης και συνδιαχείρισης.
  5. Τη δημιουργία οργανισμών, συνεταιρισμών και κοινοτικών εταιρειών υπηρεσιών, ως παραγωγικές πηγές εργασίας και κοινωνικής ευημερίας, τείνοντας στη μονιμότητά τους μέσω πολιτικού σχεδιασμού στον οποίο συμμετέχουν.
  6. Τη δημιουργία καινούργιων υποκειμένων αποκέντρωσης σε επίπεδο συνοικίας και γειτονιάς, με σκοπό να εγγυώνται την αρχή της συνυπευθυνότητας στη δημόσια διαχείριση των Νομαρχιακών, Δημοτικών και Κοινοτικών διοικήσεων και αναπτύσσοντας αυτοδιαχειριζόμενες και συνδιαχειριζόμενες διαδικασίες στη διοίκηση και τον έλεγχο των νομαρχιακών και δημοτικών δημόσιων υπηρεσιών.
  7. Τη συμμετοχή των κοινωνικών φορέων στις ενέργειες προσέγγισης σε σωφρονιστικά ιδρύματα και σύνδεσής τους με τον πληθυσμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 66.

Κοινωνικοοικονομικό καθεστώς και λειτουργία του Κράτους στην Οικονομία.

Άρθρο 343.

1. Το κοινωνικοοικονομικό καθεστώς της Ελληνικής Δημοκρατίας, βασίζεται στις αρχές της κοινωνικής Δικαιοσύνης, της δημοκρατίας, της αποτελεσματικότητας, του ελεύθερου ανταγωνισμού, της προστασίας του περιβάλλοντος, της παραγωγικότητας και της αλληλεγγύης, με σκοπό να διασφαλίζει την ολοκληρωμένη ανθρώπινη ανάπτυξη και μία αξιοπρεπή και ωφέλιμη διαβίωση για το κοινωνικό σύνολο.
2. Το Κράτος, από κοινού με την Τοπική Αυτοδιοίκηση και την ιδιωτική πρωτοβουλία, προωθεί την αρμονική ανάπτυξη της Εθνικής οικονομίας με σκοπό να παράγει πηγές εργασίας, υψηλή Εθνική προστιθέμενη αξία, να ανυψώνει το επίπεδο ζωής του πληθυσμού και να ενισχύει την Εθνική οικονομική κυριαρχία της χώρας, εγγυώμενο την ασφάλεια δικαίου, τη σταθερότητα, το δυναμισμό, τη βιωσιμότητα, τη μονιμότητα και την ισότητα στην ανάπτυξη της οικονομίας, για να εξασφαλίζει μία δίκαιη διανομή του πλούτου μέσω ενός δημοκρατικού, συμμετοχικού και συναινετικού στρατηγικού σχεδιασμού.

Άρθρο 344.

Εθνικός Νόμος θεσμοθετεί τις συνθήκες για τη δημιουργία φορέων λειτουργικά αποκεντρωμένων για την πραγματοποίηση κοινωνικών ή εταιρικών

δραστηριοτήτων, με σκοπό να διασφαλίζει την εύλογη οικονομική και κοινωνική παραγωγικότητα των δημόσιων πόρων που επενδύονται σε αυτές.

Άρθρο 345.

1. Το Κράτος και η Τοπική αυτοδιοίκηση, δεν μπορούν να χορηγούν σε ξένα πρόσωπα, εταιρείες ή οργανισμούς καθεστώς περισσότερο ευνοϊκό από εκείνο που θεσπίζεται για τα εθνικά πρόσωπα, εταιρείες και οργανισμούς.
2. Οι ξένες επενδύσεις υπόκεινται στις ίδιες συνθήκες με τις εθνικές επενδύσεις.

Άρθρο 346.

1. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση διατηρούν, μέσω του αντίστοιχου οργανικού Νόμου, και για λόγους εθνικού συμφέροντος, τις βιομηχανίες, επιχειρήσεις, υπηρεσίες και αγαθά δημόσιου συμφέροντος και στρατηγικού χαρακτήρα.
2. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση προωθούν την βιομηχανία πρώτων υλών που προέρχονται από την εκμετάλλευση των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων, με σκοπό να αφομοιώνει, να δημιουργεί και να ανανεώνει την τεχνολογία, να παράγει θέσεις εργασίας και συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης, και να δημιουργεί πλούτο και ευημερία για το Λαό.
3. Το Κράτος ιδρύει και ελέγχει την Εθνική Φαρμακοβιομηχανία και τη Βιομηχανία Νοσοκομειακών Ειδών, έτσι ώστε αυτή να λειτουργεί ως θεσμός παρέμβασης στην εμπορία φαρμάκων και Νοσοκομειακών ειδών, από διεθνείς κρατικές ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.
4. Το Κράτος ιδρύει και ελέγχει την Εθνική Βιομηχανία Οπλικών Συστημάτων, έτσι ώστε αυτή να λειτουργεί ως θεσμός παρέμβασης στην εμπορία εισαγομένων Οπλικών Συστημάτων, από διεθνείς κρατικές ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Άρθρο 347.

Για λόγους Εθνικής οικονομικής, πολιτικής κυριαρχίας και Εθνικής στρατηγικής, το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση διατηρούν τον έλεγχο της εξόρυξης πάσης φύσεως κοιτασμάτων, ευρισκομένων στον εθνικό γεωγραφικό χώρο.

Άρθρο 348.

1. Όλα τα ύδατα είναι δημόσια ιδιοκτησία του Έθνους, αναντικατάστατα για τη ζωή και την ανάπτυξη.

2. Ο Νόμος ορίζει τις απαραίτητες διατάξεις με σκοπό να εγγυάται την προστασία, την εκμετάλλευση και την ανάκτησή τους, σεβόμενο τις φάσεις του υδρολογικού κύκλου και τα κριτήρια διευθέτησης της περιοχής.

Άρθρο 349.

1. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση προωθούν τη βιώσιμη γεωργία ως στρατηγική βάση της ολοκληρωμένης αγροτικής ανάπτυξης, με σκοπό να εγγυούνται τη διατροφική ασφάλεια του πληθυσμού, που νοείται ως η επαρκής και σταθερή διάθεση τροφίμων στο εθνικό περιβάλλον και την έγκαιρη και μόνιμη πρόσβαση σε αυτά από πλευράς του καταναλωτικού κοινού.
2. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση προωθούν κατά προτεραιότητα τη βιολογική γεωργία και την ανάπτυξη των παραδοσιακών αγροτικών και κτηνοτροφικών ειδών.
3. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση επιβλέπουν την πρωτογενή αγροτική παραγωγή, έτσι ώστε να υπάρχει ισορροπία μεταξύ της ζωικής και φυτικής παραγωγής και με στόχο την διατροφική αυτάρκεια των πολιτών.
4. Η διατροφική ασφάλεια επιτυγχάνεται αναπτύσσοντας και δίνοντας προτεραιότητα στην εσωτερική γεωργική και κτηνοτροφική παραγωγή, και νοείται ως τέτοια αυτή που προέρχεται από τις αγροτικές, τις κτηνοτροφικές, τις αλιευτικές και τις δραστηριότητες υδατοκαλλιεργειών.
5. Η παραγωγή τροφίμων είναι εθνικού συμφέροντος και θεμελιώδης για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του Έθνους. Για αυτούς τους σκοπούς, το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση υπαγορεύουν τα οικονομικά και εμπορικά μέσα, όπως και αυτά τεχνολογικής μεταφοράς, κατοχής γης, υποδομής, εκπαίδευσης ανθρώπινου δυναμικού και άλλα που είναι απαραίτητα για την επίτευξη στρατηγικής αυτοεφοδιασμού. Επιπλέον, προωθούν τις δραστηριότητες στα πλαίσια της Εθνικής Τοπικής και διεθνούς οικονομίας για να αποκαθιστούν τα μειονεκτήματα της αγροτικής δραστηριότητας.
6. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε συνεργασία με τους φορείς της Πρωτογενούς Αγροτικής Παραγωγής, συμμετέχουν στην ίδρυση και λειτουργία Κεντρικού Δημοπρατηρίου Αγροτικών Προϊόντων.
7. Το Δημοπρατήριο Οπωροκηπευτικών και λοιπών πρωτογενών βρώσιμων προϊόντων: α). Παραλαμβάνει και αναδεικνύει ενώπιον των εμπόρων, μεσιτών και αντιπροσώπων εμπορικών οίκων, μέσα από τα ηλεκτρονικά του συστήματα, τόσο στις εγκαταστάσεις του όσο και μέσω e-commerce από το Διαδίκτυο (Internet) τα φορτία όλων των Οπωροκηπευτικών και λοιπών πρωτογενών αγροτικών προϊόντων. Αποκλείοντας την «επαφή» του μεσάζοντα με τον αγρότη ή τον συνεταιρισμό. β). Αποδέχεται ως συμμετέχοντες στις δημοπρασίες του,

όλους τους εμπόρους, μεσίτες και αντιπροσώπους εμπορικών οίκων εσωτερικού και εξωτερικού, μετά από πλήρη έλεγχο της οικονομικής και πιστοληπτικής των αξιοπιστίας, για την προστασία του παραγωγού. γ). Ελέγχει και εγγυάται μέσα από το δικό του σύστημα ποιοτικού ελέγχου, την ποιότητα των προβαλλομένων προϊόντων, με δικό του επιτελείο παραληπτών. δ). Εν γένει, ιεραρχεί κωδικοποιεί και προγραμματίζει όλες τις παραμέτρους τόσο της ίδιας της πρωτογενούς παραγωγής όσο και των ιδιαιτεροτήτων της εμπορίας και των εξαγωγών, έτσι ώστε να αποτελεί το κεντρικό σύστημα διαχείρισης πρωτογενών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων σε πανελλήνιο επίπεδο. Παράλληλα μέσω της λειτουργίας του, να χαρτογραφείται ο αγροτικός χώρος, δίνοντας έτσι μια αξιόπιστη εικόνα των διαρθρωτικών εκείνων παρεμβάσεων που πρέπει να γίνονται στον προγραμματισμό της αγροτικής οικονομίας από την Κυβέρνηση.

8. Το Κράτος σε συνεργασία με τους φορείς της Πρωτογενούς Παραγωγής και Μεταποίησης, συμμετέχει στην θεσμοθέτηση χρηματιστηρίου εμπορευμάτων (commodities). Ενός κεντρικού συστήματος εισαγωγής των πρωτογενών αγροτικών προϊόντων πρώτης ανάγκης (βαμβάκι, σιτηρά, ρύζι κλπ) στη διεθνή αγορά, τόσο για τον έλεγχο των, όσο και για την διαμόρφωση των αναγκαίων ισορροπιών σε αυτά τα προϊόντα, σε σχέση πάντα με την διεθνή πραγματικότητα.
9. Το Κράτος σε συνεργασία με τους φορείς της Πρωτογενούς Παραγωγής και Μεταποίησης, συμμετέχει στη θεσμοθέτηση Κεντρικού Φορέα Ελέγχου και Στήριξης και Προώθησης των Βιομηχανικών Αγροτικών Προϊόντων με μέλη τόσο τους παραγωγούς βιομηχανικών αγροτικών προϊόντων όσο και τους λοιπούς εμπλεκόμενους (βιομηχάνους, βιοτέχνες, κατασκευαστές υλικών συσκευασίας κλπ).
10. Το Κράτος προστατεύει με τις Ένοπλες Δυνάμεις και με τις Δυνάμεις Ασφαλείας του, τις εγκαταστάσεις και τις κοινότητες των αγροτών και κτηνοτρόφων των παραμεθωρίων περιοχών, καθώς και των αλιέων, καθώς και τις αλιευτικές περιοχές των υδάτων στα ελληνικά χωρικά ύδατα και στην ελληνική Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.

Άρθρο 350.

Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση προωθούν τις συνθήκες για την ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη, με σκοπό να παράγουν εργασία και να εγγυούνται στον αγροτικό πληθυσμό ένα κατάλληλο επίπεδο ευημερίας, καθώς και την ένταξή του στην Εθνική ανάπτυξη. Ομοίως υποβοηθούν την αγροτική δραστηριότητα και την άριστη χρήση της γης μέσω της χορήγησης έργων υποδομής, του εφοδιασμού, των πιστώσεων, των υπηρεσιών εκπαίδευσης και τεχνικής υποστήριξης.

Άρθρο 351.

1. Το καθεστώς των μεγαλογεωκτημόνων, είναι αντίθετο στο κοινωνικό συμφέρον. Ο Νόμος διαθέτει τα αναγκαία φορολογικά μέτρα, για να επιβαρύνει με δασμούς τις ακαλλιέργητες γαίες, και θεσμοθετεί τα απαραίτητα μέσα για την τροποποίησή τους σε παραγωγικές οικονομικές μονάδες, εξαγοράζοντας ομοίως τα αγροτεμάχια μη καλλιεργούμενης αγροτικής γης από μη κατά κύριο επάγγελμα αγρότες και παραδίδοντάς τα με συμβολικές τιμές, σε κατά κύριο επάγγελμα αγρότες.
2. Μόνον οι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες και οι κτηνοτρόφοι, έχουν δικαίωμα στην ιδιοκτησία γης, στις περιπτώσεις και τις ειδικές μορφές που ορίζει ο αντίστοιχος Νόμος.
3. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση προστατεύουν και προωθούν τις συνεταιριστικές και ιδιωτικές μορφές ιδιοκτησίας για να εγγυούνται την πρωτογενή αγροτική παραγωγή.

Άρθρο 352.

1. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση προστατεύουν και προωθούν τη μικρή και μεσαία επιχείρηση, τη βιοτεχνία, τη βιομηχανία, τους συνεταιρισμούς, τα ταμειυτήρια, τις συνεταιριστικές τράπεζες καθώς και τις οικογενειακές επιχειρήσεις, τις μικρές εταιρείες και οποιαδήποτε άλλη μορφή κοινοτικού συνεταιρισμού για την εργασία, την αποταμίευση και την κατανάλωση, υπό καθεστώς συλλογικής ιδιοκτησίας, με σκοπό να ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, βασίζοντας την στη λαϊκή πρωτοβουλία.
2. Για την επίτευξη των στόχων που ορίζει η Παράγραφος 1 του Άρθρου 352, διασφαλίζεται από το Κράτος, η εκπαίδευση, η τεχνική υποστήριξη και η έγκαιρη χρηματοδότηση.
3. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση προστατεύουν και προωθούν την εμπορική Ναυτιλία.

Άρθρο 353.

Η χειροτεχνία και οι χαρακτηριστικές λαϊκές βιομηχανίες του Έθνους, απολαμβάνουν ειδικής προστασίας από το Κράτος και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, με σκοπό να διατηρούν την αυθεντικότητά τους, και διαθέτουν πιστωτικές διευκολύνσεις για να προωθείται η παραγωγή και το εμπόριο τους.

Άρθρο 354.

1. Ο τουρισμός είναι μία οικονομική δραστηριότητα εθνικού συμφέροντος και προτεραιότητας για τη χώρα στη στρατηγική της διαφοροποίησης και βιώσιμης ανάπτυξης.

2. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση, ενισχύουν κατά προτεραιότητα τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που παράγουν προϊόντα προς χρήση από τον τουρισμό.
3. Το Κράτος και η Τοπική Αυτοδιοίκηση φροντίζουν για τη δημιουργία και την ενίσχυση του εθνικού τουριστικού τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 67.

Φορολογικό και νομισματικό καθεστώς.

Τμήμα πρώτο: Το καθεστώς του προϋπολογισμού.

Άρθρο 355.

1. Η φορολογική διαχείριση διέπεται και εκτελείται με βάση τις αρχές της φορολογικής αποδοτικότητας, της φερεγγυότητας, της διαφάνειας, της υπευθυνότητας και της ισορροπίας. Αυτή ισορροπεί στα πλαίσια ενός πολυετούς προϋπολογισμού κατά τέτοιο τρόπο, ώστε τα τακτικά έσοδα να είναι επαρκή για να καλύπτουν τα τακτικά έξοδα.
2. Η Κυβέρνηση, παρουσιάζει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, για επικύρωση, ένα πολυετές πλαίσιο για τη διαμόρφωση του προϋπολογισμού που θεσπίζει τα ανώτατα όρια εξόδων και ύπαρξης χρεών που πρέπει να προβλέπονται στους εθνικούς προϋπολογισμούς.
3. Οι αρχές και οι διατάξεις που θεσπίζονται για την Εθνική οικονομική και χρηματοδοτική διοίκηση καθορίζουν και εκείνες των Νομαρχιών, των Δήμων και των Κοινοτήτων, όταν είναι εφαρμόσιμες.

Τμήμα δεύτερο: Δημόσιο Χρέος.

Άρθρο 356.

1. Το Δημόσιο χρέος, δεν μπορεί να ξεπερνά το 20% του μεσοσταθμικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, των τελευταίων πέντε χρήσεων, όταν πρόκειται για εξωτερικό δανεισμό.
2. Όταν πρόκειται για εσωτερικό δανεισμό, το Δημόσιο χρέος, δεν μπορεί να ξεπερνά το 40% του μεσοσταθμικού Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, των τελευταίων πέντε χρήσεων.
3. Το Κράτος δεν αναγνωρίζει άλλες υποχρεώσεις εκτός από αυτές που αναλαμβάνονται από τα νόμιμα Όργανα της Δημοκρατίας τα οποία ορίζονται από το παρόν Σύνταγμα.

Άρθρο 357.

1. Η οικονομική και χρηματοδοτική διοίκηση του Κράτους διέπεται από προϋπολογισμό εγκεκριμένο ετησίως διά Νόμου. Η Κυβέρνηση παρουσιάζει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων, στην κατάλληλη στιγμή που υποδεικνύει ο οργανικός Νόμος της Άνω Βουλής των Ελλήνων, το σχέδιο Νόμου του Προϋπολογισμού.
2. Αν η Κυβέρνηση, για οποιοδήποτε λόγο δεν παρουσιάσει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων το σχέδιο Νόμου του Προϋπολογισμού μέσα στο νόμιμα καθορισμένο χρονικό διάστημα, ή αν αυτό απορριφθεί από την Άνω Βουλή των Ελλήνων, ο Πρωθυπουργός εκπίπτει του αξιώματός του και αντικαθίσταται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος Συντάγματος.
3. Η Κυβέρνηση είναι υποχρεωμένη με την παρουσίαση του πολυετούς πλαισίου του προϋπολογισμού, της ειδικής διάταξης του παρόντος Συντάγματος για το δημόσιο χρέος και του ετήσιου προϋπολογισμού, να καθιστά σαφείς τους μακροπρόθεσμους σκοπούς για τη φορολογική πολιτική, και να εξηγεί πώς αυτοί οι σκοποί πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές της φορολογικής υπευθυνότητας και ισορροπίας.

Άρθρο 357.

1. Δε γίνεται κανένα είδους έξοδο που δεν έχει προβλεφθεί από τον προϋπολογισμό.
2. Μπορούν να διαταχθούν επιπρόσθετες πιστώσεις στον προϋπολογισμό για απαραίτητα μη προβλεπόμενα έξοδα ή των οποίων τα κονδύλια καταλήγουν ανεπαρκή, με την προϋπόθεση ότι η Τράπεζα της Ελλάδος διαθέτει πόρους για να καλύψει την αντίστοιχη δαπάνη. Γι' αυτόν το σκοπό, απαιτείται η προηγούμενη θετική εισήγηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους και η εξουσιοδότηση της Άνω Βουλής των Ελλήνων με απόλυτη πλειοψηφία των Βουλευτών της Άνω Βουλής των Ελλήνων.

Άρθρο 58.

1. Στους ετήσιους δημόσιους προϋπολογισμούς εξόδων, σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, καθορίζονται με σαφή τρόπο, για κάθε πίστωση του προϋπολογισμού, ο ειδικός σκοπός στον οποίο απευθύνεται κάθε πιστωτικό κονδύλι, τα συγκεκριμένα αναμενόμενα αποτελέσματα και οι Δημόσιοι Λειτουργοί που είναι υπεύθυνοι γι' αυτά. Αυτά τα αποτελέσματα καθορίζονται σε ποσοτικούς όρους, μέσω μετρητών απόδοσης, με την προϋπόθεση ότι αυτό είναι τεχνικά δυνατό.
2. Η Κυβέρνηση, μέσα στους μετέπειτα έξι μήνες της προθεσμίας του ετήσιου φορολογικού έτους, παρουσιάζει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων την αναφορά εσόδων και το ισοζύγιο της εκτέλεσης του προϋπολογισμού που αντιστοιχεί στο προαναφερθέν έτος.

Τμήμα τρίτο: Φορολογικό σύστημα.

Άρθρο 359.

Το φορολογικό σύστημα εξασφαλίζει τη δίκαιη διανομή των δημόσιων καθηκόντων σύμφωνα με την οικονομική ικανότητα του φορολογούμενου, λαμβάνοντας υπ' όψιν την προοδευτικότητα, όπως και την προστασία της Εθνικής και Τοπικής οικονομίας και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού, γι' αυτό στηρίζεται σε ένα αποτελεσματικό σύστημα είσπραξης φόρων.

Άρθρο 360.

1. Δεν μπορούν να επιβάλλονται φόροι, τέλη, ούτε συνεισφορές που δεν ορίζονται από το Νόμο ούτε να επιτρέπονται εξαιρέσεις ή εκπτώσεις ούτε άλλου είδους φορολογικά κίνητρα, παρά μόνο στις περιπτώσεις που προβλέπουν οι Νόμοι.
2. Κανένας φόρος δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την κατάσχεση της πρώτης κατοικίας του πολίτη.
3. Δεν μπορούν να εξοφλούνται οι φορολογικές υποχρεώσεις με προσωπικές υπηρεσίες. Η φοροδιαφυγή, τιμωρείται ποινικά και με κατάσχεση της κινητής και ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη, πλην της πρώτης του κατοικίας.
4. Στην περίπτωση των δημόσιων λειτουργών, αιρετών και διορισμένων, ορίζεται η διπλάσια ποινή.
5. Κάθε φορολογικός Νόμος ορίζει το χρονικό διάστημα που τίθεται σε ισχύ. Εν απουσία του, επεκτείνεται σε εξήντα συναπτές ημέρες. Αυτή η διάταξη δεν περιορίζει τις έκτακτες εξουσίες που αποφασίζει η Κυβέρνηση, στις προβλεπόμενες περιπτώσεις του παρόντος Συντάγματος.
6. Η Εθνική Φορολογική Διοίκηση απολαμβάνει τεχνικής, λειτουργικής και οικονομικής αυτονομίας, σύμφωνα με την έγκριση της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
7. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) επιβάλλεται μόνον και αποκλειστικά από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις.
8. Απαγορεύονται όλες οι μορφές έμμεσης φορολογίας, συμπεριλαμβανομένων των Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης, Παραβόλων του Δημοσίου ή Παραβόλων Νομικών Προσώπων, Χαρτοσήμων και λοιπών έμμεσων φορολογιών υπέρ του Δημοσίου ή υπέρ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή υπέρ Τρίτων.

Τμήμα τέταρτο: Εθνικό νομισματικό σύστημα.

Άρθρο 361.

1. Οι νομισματικές αρμοδιότητες της Κυβέρνησης ασκούνται με αποκλειστικό και υποχρεωτικό τρόπο από την Τράπεζα της Ελλάδος.
2. Ο θεμελιώδης σκοπός της Τράπεζας της Ελλάδος είναι να επιτυγχάνει τη σταθερότητα των τιμών και να διατηρεί την εσωτερική και εξωτερική αξία της νομισματικής μονάδας.
3. Η νομισματική μονάδα της Ελληνικής Δημοκρατίας, είναι η δραχμή. Σε περίπτωση που θεσμοθετηθεί ένα κοινό νόμισμα στα πλαίσια διεθνών συμφωνιών, μπορεί να υιοθετηθεί το νόμισμα που αποτελεί αντικείμενο μίας συνθήκης που υπογράφει η Δημοκρατία, με την προϋπόθεση ότι η διάθεση και η ρευστότητά του, ελέγχεται απόλυτα από την Τράπεζα της Ελλάδος.

Άρθρο 362

1. Η Τράπεζα της Ελλάδος, είναι νομικό πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου με αυτονομία για τη διατύπωση και την άσκηση της πολιτικής που υπάγεται στην αρμοδιότητά της.
2. Η Τράπεζα της Ελλάδος, ασκεί τις λειτουργίες της σε συντονισμό με τη γενική οικονομική πολιτική, για να επιτυγχάνει τους ανώτατους σκοπούς του Κράτους και του Έθνους.
3. Για την επαρκή εκπλήρωση του σκοπού της, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει ανάμεσα στις λειτουργίες της την υποχρέωση και το καθήκον να διατυπώνει και να υλοποιεί τη νομισματική πολιτική, να συμμετέχει στο σχεδιασμό της και να υλοποιεί την πολιτική ξένου νομισματικού συναλλάγματος, να ρυθμίζει το νόμισμα, την πίστωση και το ύψος του επιτοκίου, να διοικεί τα αποθέματα και κάθε άλλη λειτουργία που ορίζει ο Νόμος.
4. Επικεφαλής της Τράπεζας της Ελλάδος, τοποθετείται Διοικητής, μετά από πρόταση της Κυβέρνησης και έγκριση του διορισμού του από την απόλυτη πλειοψηφία της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
5. Η Τράπεζα της Ελλάδος, είναι Δημόσιος Οργανισμός, και σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται συμμετοχή σε αυτήν και στα όργανά της, φυσικών και νομικών προσώπων, εκτός του Ελληνικού Δημοσίου.
6. Η Τράπεζα της Ελλάδος διέπεται από την αρχή δημόσιας ευθύνης, και για το σκοπό αυτό δημοσιεύει έκθεση απολογισμού των ενεργειών, των στόχων και των αποτελεσμάτων των πολιτικών της, ενώπιον της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
7. Δημοσιεύει περιοδικές αναφορές για τη συμπεριφορά των μακροοικονομικών μεταβλητών της χώρας και για τα υπόλοιπα ζητήματα που της ζητούνται και συμπεριλαμβάνει τις αναλύσεις που επιτρέπουν την αξιολόγησή τους.

8. Η μη τήρηση των σκοπών και των στόχων άνευ δικαιολογημένης αιτίας, έχει ως αποτέλεσμα την παύση της Διοίκησής της καθώς και ποινικές, αστικές και διοικητικές κυρώσεις, σύμφωνα με το Νόμο.
9. Η Τράπεζα της Ελλάδος, υπόκειται στο μεταγενέστερο έλεγχο του Συμβουλίου της Επικρατείας και στην επιθεώρηση και επιτήρηση του Δημόσιου Οργανισμού Τραπεζικής Εποπτείας, ο οποίος υποβάλλει στην Άνω Βουλή των Ελλήνων αναφορές των επιθεωρήσεων που πραγματοποιεί.
10. Ο Δημόσιος Οργανισμός Εποπτείας, είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Διοικητικά και οργανωτικά, τελεί υπό την Εξουσία των Πολιτών και τον Εκπρόσωπο του Λαού.
11. Ο προϋπολογισμός των λειτουργικών εξόδων της Τράπεζας της Ελλάδος, απαιτεί τη συζήτηση και την έγκριση της Βουλής των Ελλήνων και οι λογαριασμοί και οι ισολογισμοί της υπόκεινται σε έλεγχο με τους όρους που ορίζει ο Νόμος.

Τμήμα πέμπτο: Μακροοικονομικός συντονισμός.

Άρθρο 363.

1. Το Κράτος οφείλει να προωθεί και να υπερασπίζει την οικονομική σταθερότητα, να αποτρέπει την οικονομική ευπάθεια και να φροντίζει για τη σταθερότητα στο νόμισμα και τις τιμές, για να διασφαλίζει την κοινωνική ευημερία.
2. Το Υπουργείο που είναι αρμόδιο για τα οικονομικά ζητήματα και η Τράπεζα της Ελλάδος συνεισφέρουν στην εναρμόνιση της φορολογικής πολιτικής με τη νομισματική πολιτική, διευκολύνοντας την επίτευξη των μακροοικονομικών σκοπών.
3. Στην άσκηση των λειτουργιών της, η Τράπεζα της Ελλάδος δεν υπάγεται σε εντολές του Πρωθυπουργού και δεν μπορεί να προσυπογράψει ή να χρηματοδοτεί ελλειμματικές φορολογικές πολιτικές.
4. Η συντονισμένη ενέργεια του Πρωθυπουργού και της Τράπεζας της Ελλάδος επιτυγχάνεται μέσω μιας ετήσιας συμφωνίας πολιτικών γραμμών, στην οποία θεσπίζονται οι τελικοί σκοποί ανάπτυξης και οι κοινωνικές της επιπτώσεις, το εξωτερικό ισοζύγιο και ο πληθωρισμός, που αφορούν στις πολιτικές φορολογίας, ξένου συναλλάγματος και νομισματικής μονάδας, καθώς και τα επίπεδα των ενδιάμεσων και των αποφασιστικών μεταβλητών που απαιτούνται για να πραγματοποιηθούν οι προαναφερόμενοι τελικοί σκοποί.
5. Η προαναφερθείσα συμφωνία υπογράφεται από το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και από τον εκπρόσωπο του αρμόδιου

Υπουργείου για τα οικονομικά ζητήματα, και κοινοποιείται τη στιγμή της έγκρισης του προϋπολογισμού από τη Βουλή των Ελλήνων.

6. Είναι ευθύνη των θεσμών που προσυπογράφουν τη συμφωνία να συνάδουν οι πολιτικές πράξεις προς τους σκοπούς τους. Στην προαναφερθείσα συμφωνία καθορίζονται τα αναμενόμενα αποτελέσματα, οι πολιτικές και οι πράξεις που προορίζονται για την επίτευξή τους.
7. Νόμος ορίζει τα χαρακτηριστικά της ετήσιας συμφωνίας οικονομικής πολιτικής και τους μηχανισμούς της έκθεσης απολογισμού.

Άρθρο 364.

Ορίζεται δια Νόμου ένα κονδύλι μακροοικονομικής σταθεροποίησης προορισμένο να εγγυάται τη σταθερότητα των εξόδων του Κράτους στο εθνικό επίπεδο, εν όψει των διακυμάνσεων των τακτικών εσόδων. Οι κανόνες λειτουργίας του κονδυλίου έχουν ως βασικές αρχές την αποδοτικότητα, την ισότητα και τη μη διάκριση μεταξύ των δημόσιων φορέων που αποφέρουν πόρους σε αυτό.

Τμήμα έκτο: Χρηματιστήριο.

Άρθρο 365.

1. Το Χρηματιστήριο Αθηνών, είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και συγκροτείται αποκλειστικά από την Κυβέρνηση.
2. Στο Χρηματιστήριο Αθηνών, εισάγονται μόνον επιχειρήσεις οι οποίες συνδέονται με την πραγματική παραγωγή ειδών και υπηρεσιών.
3. Ειδική επιτροπή αποτελούμενη από τον Εκπρόσωπο του Λαού ή εκπρόσωπό του, τον Πρόεδρο του Συμβουλίου της Επικρατείας ή εκπρόσωπό του, τον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών ή εκπρόσωπό του, το Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος ή εκπρόσωπό του και τον Πρόεδρο του Χρηματιστηρίου Αθηνών ή εκπρόσωπό του, γνωμοδοτεί για την εισαγωγή ή μη μιας επιχείρησης στο Χρηματιστήριο Αθηνών.
4. Απαγορεύεται η εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Αθηνών, αντιπαραγωγικών επιχειρήσεων. Ως αντιπαραγωγικές επιχειρήσεις εννοούνται αυτές των ΜΜΕ, των Διεθνών Χρηματοπιστωτικών, Χρηματιστηριακών και Χρηματοοικονομικών οίκων και γενικότερα των επιχειρήσεων που εμπορεύονται ομόλογα, αξιόγραφα, χρεόγραφα, παράγωγα και νομίσματα.
5. Απαγορεύεται η εισαγωγή στο Χρηματιστήριο Αθηνών, των αποθεματικών των Ασφαλιστικών Ταμείων, των αποθεματικών των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, των αποθεματικών των

Εταιριών πάσης μορφής στο οποίο συμμετέχει το ελληνικό Δημόσιο, των αποθεματικών των ΔΕΚΟ, των αποθεματικών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των Νομικών Προσώπων που αυτά δημιουργούν.

Άρθρο 366.

1. Απαγορεύεται η σύσταση ή ιδιοκτησία off shore εταιρίας σε ελληνικά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, εντός της ελληνικής Επικράτειας.
2. Απαγορεύονται οι επιχειρηματικές σχέσεις όλων των ελληνικών φυσικών ή νομικών φορέων του ελληνικού Δημοσίου, με off shore εταιρίες.
3. Εξαίρεση στις δύο παραπάνω παραγράφους αποτελούν οι ελεύθερες ζώνες εμπορίου και συναλλαγών οι οποίες μπορούν να δημιουργηθούν εντός της ελληνικής Επικράτειας, με γνώμονα το εθνικό συμφέρον και το συμφέρον του ελληνικού Λαού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 68

Εθνική ασφάλεια. Γενικές Διατάξεις.

Άρθρο 367.

1. Η ασφάλεια του έθνους είναι ουσιαστική αρμοδιότητα και ευθύνη του Κράτους, βασισμένη στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη αυτής, και η προάσπιση της είναι ευθύνη των πολιτών της Ελλάδος, όπως επίσης των φυσικών και νομικών προσώπων, τόσο του δημοσίου δικαίου όσο και του ιδιωτικού, που βρίσκονται στον εθνικό γεωγραφικό χώρο.
2. Κεντρικό δόγμα της Άμυνας του Έθνους, είναι η Παλλαϊκή Άμυνα.

Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας.

Άρθρο 368.

1. Το Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας είναι το ανώτατο συμβουλευτικό όργανο για τον προγραμματισμό και τη γνωμοδότηση του Προέδρου της Δημοκρατίας σε ζητήματα που συσχετίζονται με την καθολική άμυνα του Έθνους, την κυριαρχία του και την ακεραιότητα του γεωγραφικού του χώρου.
2. Προεδρεύει σε αυτό ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, και το αποτελούν επίσης, α) Ο Πρωθυπουργός, β) Ο Πρόεδρος της Άνω Βουλής των Ελλήνων, γ) Ο Πρόεδρος της Κάτω Βουλής των Ελλήνων της Διασποράς, δ) Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου της Δημοκρατίας, Εκπρόσωπος του Λαού, ε) Οι Υπουργοί Άμυνας, Εσωτερικών, Εξωτερικών, ζ) Ο Αρχηγός ΓΕΕΘΑ, η) Οι Αρχηγοί των Τεσσάρων Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων, (Στρατός, Ναυτικό, Αεροπορία,

Ειδικές Δυνάμεις), θ) Ο Αρχηγός της Εθνοφρουράς, ο Αρχηγός της Εθνικής Αστυνομίας και ο Διοικητής της Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών.

3. Οργανικός Νόμος ορίζει την οργάνωση, τη διοικητική μέριμνα, και στελέχωση του Συμβουλίου Εθνικής Άμυνας.

Άρθρο 369.

1. Μόνο το Κράτος μπορεί να κατέχει και να χρησιμοποιεί όπλα πολέμου.
2. Όσα υπάρχουν, κατασκευάζονται ή εισάγονται στη χώρα γίνονται περιουσία της Δημοκρατίας χωρίς αποζημίωση ή δίκη.
3. Το Εθνικό Συμβούλιο Άμυνας, είναι υποχρεωμένο να ενισχύει με κάθε μέσο την ανάπτυξη Βιομηχανίας παραγωγής όπλων πολέμου, για το Στρατό, το Ναυτικό και την Αεροπορία.
4. Το Εθνικό Συμβούλιο Άμυνας, είναι υποχρεωμένο να παραδίδει ετησίως στην Άνω Βουλή των Ελλήνων και στην Κάτω Βουλή των Ελλήνων της Διασποράς, έκθεση με την οποία αναφέρεται στην πρόοδο των διαδικασιών για την ανάπτυξη Βιομηχανίας παραγωγής όπλων πολέμου, για το Στρατό, το Ναυτικό και την Αεροπορία.
5. Οι Ένοπλες Δυνάμεις, το Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Δικαιοσύνης κατά περίπτωση είναι οι αρμόδιοι θεσμοί, για να ρυθμίζεται και να ελέγχεται, η κατασκευή, η εισαγωγή, η εξαγωγή, η αποθήκευση, η διέλευση από τον εθνικό χώρο, η καταχώρηση, ο έλεγχος, η επιθεώρηση, το εμπόριο, η κατοχή και η χρήση άλλων όπλων, πυρομαχικών ή εκρηκτικών υλών.
6. Δύνανται και υποχρεούνται να διατηρούν τον αντίστοιχο στην ειδικότητά τους οπλισμό και πυρομαχικά κατ' οίκον, όλοι οι Έλληνες Πολίτες οι οποίοι συμμετέχουν στην Εθνοφρουρά, ή παραμένουν στη διάθεση των Ενόπλων Δυνάμεων, στο πλαίσιο του αμυντικού Δόγματος της Παλλαϊκής Άμυνας. Κανονισμός των Ενόπλων Δυνάμεων ορίζει τους μηχανισμούς διάθεσης όπλων πολέμου στους Πολίτες μέλη της Εθνοφρουράς και σε αυτούς που συμμετέχουν στις Ένοπλες Δυνάμεις, στο πλαίσιο του Δόγματος της Παλλαϊκής Άμυνας.

Άρθρο 370.

Η Κυβέρνηση, διατηρεί την αρχειοθέτηση και την κοινοποίηση εκείνων των ζητημάτων που έχουν άμεση σχέση με τον προγραμματισμό και την εκτέλεση επιχειρήσεων σχετικών με την ασφάλεια του Έθνους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 69.

Αρχές της Ασφάλειας και Άμυνας του Έθνους.

Άρθρο 371.

1. Η ασφάλεια του έθνους βασίζεται στη συνυπευθυνότητα Κράτους και της ελληνικής κοινωνίας, για την εκπλήρωση των αρχών της ανεξαρτησίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, της ειρήνης, της ελευθερίας, της Δικαιοσύνης, της αλληλεγγύης, της διατήρησης και προαγωγής του περιβάλλοντος και της επιβεβαίωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως επίσης βασίζεται στην προοδευτική ικανοποίηση των ατομικών και συλλογικών αναγκών των πολιτών της Ελλάδος, στη βάση μίας βιώσιμης και παραγωγικής ανάπτυξης με πλήρη κάλυψη των αναγκών της.
2. Η αρχή της Εθνικής ενότητας και συνυπευθυνότητας ασκείται στο οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, πολιτιστικό, γεωγραφικό, περιβαλλοντικό και στρατιωτικό πεδίο.

Άρθρο 372.

Η περιφρούρηση των συνόρων αποτελεί προτεραιότητα για την τήρηση και την εφαρμογή των αρχών της ασφάλειας του Έθνους. Γι' αυτόν το σκοπό, θεμελιώνεται ζώνη ασφάλειας συνόρων, της οποίας η έκταση, το ειδικό οικονομικό και κοινωνικό καθεστώς, η εγκατάσταση κατοίκων και η χρησιμοποίηση ρυθμίζονται από το Νόμο, προστατεύοντας παράλληλα τους εθνικούς δρυμούς και το φυσικό περιβάλλον διαβίωσης των κατοίκων των παραμεθωρίων περιοχών που είναι εγκατεστημένοι εκεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 70.

Ένοπλες Δυνάμεις.

Άρθρο 373.

1. Οι Ένοπλες Δυνάμεις, αποτελούν θεσμό, χωρίς πολιτική ένταξη, οργανωμένο από το Κράτος για να εγγυούνται την Εθνική ανεξαρτησία και κυριαρχία και να εξασφαλίζουν την ακεραιότητα του γεωγραφικού χώρου μέσω της στρατιωτικής άμυνας και της ενεργούς συμμετοχής στην Εθνική ανάπτυξη, σύμφωνα με το παρόν Σύνταγμα και το Νόμο.
2. Για την εκπλήρωση των λειτουργιών της βρίσκεται στην αποκλειστική υπηρεσία του Έθνους και σε καμία περίπτωση σε εκείνη προσώπων ή κομματικής πολιτικής.
3. Τα βασικά της θεμέλια είναι η πειθαρχία στους ανωτέρους, η υπακοή στους Νόμους και η τήρηση των αρχών του Συντάγματος.
4. Σε κάθε περίπτωση, η τήρηση του Συντάγματος, είναι η βασικότερη αρχή και υποχρέωση των Ανδρών και Γυναικών που υπηρετούν στην Εθνική Άμυνα.

5. Οι Ένοπλες Δυνάμεις αποτελούνται από το Στρατό Ξηράς, το Πολεμικό Ναυτικό, την Πολεμική Αεροπορία, τις Ειδικές Δυνάμεις και την Εθνοφρουρά, που λειτουργούν με ολοκληρωμένο τρόπο μέσα στα πλαίσια της αρμοδιότητάς τους για την εκπλήρωση της αποστολής τους, με ένα δικό τους καθεστώς ολοκληρωμένης κοινωνικής ασφάλειας, όπως ορίζεται από τον αντίστοιχό τους οργανικό Νόμο.
6. Όλοι οι Έλληνες Πολίτες, υποχρεούνται να υπηρετούν στις Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας. Οι εξαιρέσεις από την υποχρέωση αυτή, καθορίζονται από αρμόδια αρχή, εποπτευόμενη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
7. Από την απόλυσή τους από τις Ένοπλες Δυνάμεις, έως και την ηλικία των πενήντα πέντε ετών, όλοι οι Έλληνες Πολίτες, θεωρούνται αυτομάτως μέλη της Εθνοφρουράς, συμμετέχουν στην εκπαίδευση των όπλων στα οποία υπηρέτησαν και σε ετήσια βάση.

Άρθρο 374.

1. Ο Στρατός Ξηράς, το Πολεμικό Ναυτικό, η Πολεμική Αεροπορία, οι Ειδικές Δυνάμεις και η Εθνοφρουρά, έχουν ως ουσιαστική ευθύνη τον προγραμματισμό, την εκτέλεση και τον έλεγχο των στρατιωτικών επιχειρήσεων που απαιτούνται για την υπεράσπιση του Έθνους.
2. Η Εθνοφρουρά συνεργάζεται για την ανάπτυξη των προαναφερθέντων επιχειρήσεων και έχει ως βασική της ευθύνη την καθοδήγηση των επιχειρήσεων που απαιτούνται για τη οργάνωση της πολιτικής άμυνας της χώρας καθώς και την προστασία των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων.
3. Η Εθνοφρουρά, αποτελείται από Πολίτες που υπηρέτησαν στις Ένοπλες Δυνάμεις ως Κληρωτοί, με επικεφαλής Έφεδρους Αξιωματικούς και στρατιωτικούς συμβούλους, μόνιμους Αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων.
4. Οργανικός Νόμος του Υπουργείου Άμυνας, ρυθμίζει τους τρόπους συμμετοχής των Πολιτών στην Εθνική Άμυνα, την εκπαίδευσή τους και την ανέλιξή τους στα αξιώματα των Εφέδρων Αξιωματικών και Υπαξιωματικών, ως και την αξιολόγησή τους για την κατ' οίκον διατήρηση όπλων πολέμου και την αποζημίωσή τους κατά περίπτωση και κατά αρμοδιότητα.

Άρθρο 375.

1. Τα επαγγελματικά στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, που είναι εν ενεργεία έχουν δικαίωμα ψήφου σύμφωνα με το Νόμο, όμως τους απαγορεύεται να καταλαμβάνουν θέσεις λαϊκής εκλογής, είτε να συμμετέχουν σε πράξεις πολιτικής προπαγάνδας, πολιτικής ένταξης ή πολιτικού προσηλυτισμού.

2. Τα στελέχη της Εθνοφρουράς και των πολιτών που είναι ενταγμένοι στις Ένοπλες Δυνάμεις, στο πλαίσιο του Δόγματος της Παλλαϊκής Άμυνας, εξαιρούνται από την παράγραφο 1 του άρθρου 375, απολαμβάνοντας όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του Πολίτη, όπως αυτά ορίζονται στο παρόν Σύνταγμα.
3. Οι επικεφαλής των τμημάτων της Εθνοφρουράς κατά περίπτωση και κατά αρμοδιότητα, αποζημιώνονται για την απασχόλησή τους.
4. Σε καμία περίπτωση η αποζημίωση των επικεφαλής των τμημάτων της Εθνοφρουράς, δεν μπορεί να ξεπερνά τον μηνιαίο μισθό του Δικαστή Εφέτη.

Άρθρο 376.

1. Οι στρατιωτικές προαγωγές αποκτούνται αξιοκρατικά, ιεραρχικά και βάσει κενών θέσεων. Υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των Ενόπλων Δυνάμεων.
2. Η επιτροπή Κρίσεων των Ανώτατων Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων, η οποία αποφασίζει για τις προαγωγές των Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων, από το βαθμό του Αντισυνταγματάρχη, Αντιπλοίαρχου, Αντισμήναρχου και άνω, αποτελείται: α) Από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή εκπρόσωπό του, β) Από τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ ή εκπρόσωπό του, γ) Από τον Αρχηγό του ΓΕΣ, ή εκπρόσωπό του, δ) από τον Αρχηγό ΓΕΝ, ή εκπρόσωπό του, ε) Από τον Αρχηγό ΓΕΑ, ή εκπρόσωπό του, ζ) Από τον Αρχηγό των Ειδικών Δυνάμεων, ή εκπρόσωπό του, η) Από τον Αρχηγό της Εθνοφρουράς ή εκπρόσωπό του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 71.

Όργανα της ασφάλειας του πολίτη.

Άρθρο 377.

1. Η Δημοκρατία για να διατηρεί τη δημόσια τάξη, να προστατεύει τους Πολίτες, τις οικίες και τις οικογένειες, να στηρίζει τις αποφάσεις των αρμόδιων αρχών και να διασφαλίζει την ειρηνική απόλαυση των συνταγματικών εγγυήσεων και δικαιωμάτων, σύμφωνα με το Νόμο, διαθέτει:
2. Ένα σώμα Εθνικής Υπηρεσίας Πληροφοριών, υπαγόμενο στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
3. Ένα ομοιόμορφο σώμα Ελληνικής Αστυνομίας, υπαγόμενο στο Υπουργείο Εσωτερικών.

4. Ένα σώμα εθελοντικής και άμισθης Πολιτοφυλακής, αποτελούμενο από Πολίτες το οποίο: α) Οργανώνεται κατά Νομαρχία, Δήμο ή Κοινότητα, από Πολίτες οι οποίοι τελούν στη διάθεση της Εθνοφρουράς και έχουν δικαίωμα να διατηρούν όπλα πολέμου στην οικία τους. β) Σε αυτό προΐσταται ο εκλεγμένος Πολιτοφύλακας- Διοικητής κατά Νομό, Δήμο ή Κοινότητα, ο οποίος εκλέγεται κατ' έτος, από τους Πολίτες του Νομού, του Δήμου ή της Κοινότητας, οι οποίοι τελούν στη διάθεση της Εθνοφρουράς και έχουν δικαίωμα να διατηρούν όπλα πολέμου στην οικία τους. γ) Η εκλογή και ανάκληση του Διοικητή της Πολιτοφυλακής, διέπεται από τους κανόνες που ισχύουν για όλες τις μονοπρόσωπες μορφές αιρετής διοίκησης, όπως το παρόν Σύνταγμα ορίζει. δ) Συνεπικουρεί την ΕΛΑΣ, τη Λιμενική Αστυνομία, τη Δικαστική Αστυνομία, την Πυροσβεστική, την Αγρονομία, τη Δασονομία, στις περιπτώσεις που κρίνεται αυτό αναγκαίο. ε) Συνεπικουρείται είτε από την ΕΛΑΣ, τη Λιμενική Αστυνομία, τη Δικαστική Αστυνομία, την Πυροσβεστική, την Αγρονομία, τη Δασονομία με απόφαση του Διοικητή της, σε Νομαρχιακό, Δημοτικό ή Κοινοτικό επίπεδο. ζ) Στις περιπτώσεις όπου επιληφθεί και εμπλακεί η Πολιτοφυλακή και υπάρξει διχογνωμία μεταξύ του Διοικητή της Πολιτοφυλακής, σε Νομαρχιακό, Δημοτικό ή Κοινοτικό επίπεδο, με τα όργανα και τους επικεφαλής της ΕΛΑΣ, της Λιμενικής Αστυνομίας, της Δικαστικής Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής, της Αγρονομίας, της Δασονομίας, υπερισχύει η άποψη του Διοικητή της Πολιτοφυλακής. η) Σε κάθε περίπτωση, ανώτερη αρχή επίλυσης διαφορετικών επιλογών δράσης ή συναπόφασης μεταξύ του Διοικητή της Πολιτοφυλακής από τα όργανα και τους επικεφαλής της ΕΛΑΣ, της Λιμενικής Αστυνομίας, της Δικαστικής Αστυνομίας, της Πυροσβεστικής, της Αγρονομίας, της Δασονομίας, είναι ο Αιρετός Εισαγγελέας του Νομού, ο οποίος παίρνει και την τελική απόφαση.
5. Ένα ομοίομορφο σώμα Ελληνικής Λιμενικής Αστυνομίας, υπαγόμενο στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας.
6. Ένα Σώμα Επιστημονικών, Ποινικών και Εγκληματολογικών Ερευνών, υπαγόμενο στο Υπουργείο Εσωτερικών.
7. Ένα Σώμα Εσωτερικών Υποθέσεων Διοικητικού, Πειθαρχικού και Ποινικού Ελέγχου των Δυνάμεων Ασφαλείας, υπαγόμενο στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.
8. Το εν λόγω Σώμα: α) Τίθεται υπό την επιστασία του Σώματος Δίωξης Διαφθοράς, όταν επιλαμβάνεται υποθέσεων διαφθοράς, χρηματισμού, παράβασης καθήκοντος, παθητικής δωροδοκίας των Ανδρών και Γυναικών των Σωμάτων Ασφαλείας, β) Απολογείται σε δημόσια συνεδρίαση, στην Αρμόδια Επιτροπή Ελέγχου της Άνω Βουλής των Ελλήνων.
9. Ένα Σώμα Δικαστικής Αστυνομίας και φύλαξης των Σωφρονιστικών Καταστημάτων, υπαγόμενο στο Υπουργείο Δικαιοσύνης.

10. Ένα Σώμα Αγρονομίας-Δασονομίας, υπαγόμενο στο Υπουργείο Γεωργίας.
11. Ένα Πυροσβεστικό Σώμα και ένα Σώμα Διοίκησης Εκτάκτων Αναγκών πολιτικού, όχι στρατιωτικού, χαρακτήρα, υπαγόμενο στο Υπουργείο Εσωτερικών.
12. Μία οργάνωση πολιτικής προστασίας και διαχείρισης καταστροφών, υπαγόμενο στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Άρθρο 378.

1. Τα Όργανα Ασφάλειας του πολίτη έχουν πολιτικό, όχι στρατιωτικό, χαρακτήρα και σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα, χωρίς καμία διάκριση.
2. Των κατά Νομό υπηρεσιών τάξης και ασφαλείας, προϊστάται ο Αιρετός Εισαγγελέας του Νομού.
3. Όλες οι Αρχές Ασφαλείας, διέπονται από πολιτικούς και σε καμία περίπτωση από στρατιωτικούς κανόνες.
4. Το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Τάξης και Ασφάλειας, το οποίο υπάγεται στις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας, το οποίο συγκαλείται και συνέρχεται στις περιπτώσεις έκτακτων αναγκών από φυσικές καταστροφές, κατάσταση έκτακτης ανάγκης, κατάσταση πολιορκίας και πολέμου, είναι το ανώτατο όργανο της Τάξης και της Ασφάλειας της Δημοκρατίας.
5. Το Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Τάξης και Ασφάλειας, αποτελείται από τους εκπροσώπους των Αρχών Τάξης και Ασφάλειας, όπως αυτά ορίζονται στις παραγράφους, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 και 8 του άρθρου 377 του Συντάγματος, τον αρμόδιο Υπουργό Εσωτερικών και τον αρχηγό ΓΕΕΘΑ. Στο ΚΕ.ΣΥ.Ο.ΤΑ.ΑΣ., προεδρεύει και προϊστάται ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος έχει και τον καθοριστικό λόγο, στις λήψεις αποφάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 72.

Εγγύηση του παρόντος Συντάγματος.

Άρθρο 379.

1. Το παρόν Σύνταγμα δε χάνει την ισχύ του, αν σταματήσει να τηρείται λόγω πράξεων βίας ή γιατί έχει αναιρεθεί από οποιοδήποτε άλλο μέσο διαφορετικό από αυτό που προβλέπει το ίδιο. Γι' αυτό το ενδεχόμενο, κάθε Πολίτης που διαθέτει ή έχει αρμοδιότητα, έχει το καθήκον να συνεργάζεται για την επαναφορά της αποτελεσματικής του ισχύος.

2. Η τροποποίηση του παρόντος Συντάγματος, είναι αποκλειστική αρμοδιότητα του ελληνικού Λαού.
3. Η τροποποίηση των άρθρων του παρόντος συντάγματος, προκαλείται με δημοψήφισμα από το 5% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων ανά την Επικράτεια. Απαιτούνται να προσέλθουν στο σχετικό Δημοψήφισμα το 50 συν 1% των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων της Επικράτειας και να υπερψηφίσουν την τροποποίηση, τα 2/3 των εγκύρων ψήφων.
4. Η διαδικασία της συλλογής υπογραφών για να ολοκληρωθεί το αίτημα για τη διεξαγωγή Δημοψηφίσματος, καθορίζεται από το Εθνικό Εκλογικό Συμβούλιο.
5. Καμία αιρετή ή διορισμένη αρχή, κανένα λαϊκό δημοψήφισμα, καμία ενέργεια νομοθετική, δικαστική ή εκτελεστική δεν μπορεί να γίνει, όταν αυτή καταστρατηγεί την θεμελιώδη αρχή της Άμεσης Δημοκρατίας, τον Πολίτη ως Νομοθέτη, Δικαστή, Οπλίτη.

Άρθρο 380.

1. Όλοι οι δικαστές της Δημοκρατίας, στην έκταση των αρμοδιοτήτων τους και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα του παρόντος Συντάγματος και του Νόμου, έχουν ως υποχρέωση να διασφαλίζουν την ακεραιότητα του παρόντος Συντάγματος.
2. Σε περίπτωση ασυμφωνίας μεταξύ του παρόντος Συντάγματος και ενός Νόμου ή άλλου νομικού κανόνα, εφαρμόζονται οι συνταγματικές διατάξεις, και αντιστοιχεί στους Δικαστές, τακτικούς και ορκωτούς, για οποιαδήποτε περίπτωση, ακόμη και αυτεπάγγελτα, να αποφασίζουν αναλόγως.
3. Αντιστοιχεί αποκλειστικά στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο, ως συνταγματική δικαιοδοσία, να κηρύσσει την ακυρότητα των Νόμων και των λοιπών πράξεων των οργάνων που ασκούν τη Δημόσια Εξουσία που έχουν εκδοθεί σε εκτέλεση, άμεσα και έμμεσα του παρόντος Συντάγματος, ή που έχουν τυπική ισχύ Νόμου, όταν έρχονται σε αντίθεση με αυτό.

Ακροτελεύτια διάταξη.

Άρθρο 381.

1. Το Σύνταγμα αυτό, ψηφίστηκε από Συντακτική Εθνοσυνέλευση την (Ημερομηνία/Χρονολογία) και υπογράφεται από τους αντιπροσώπους της.
2. Ο σεβασμός στο Σύνταγμα και τους Νόμους που συμφωνούν με αυτό και η αφοσίωση στην Πατρίδα και τη Δημοκρατία αποτελούν θεμελιώδη υποχρέωση όλων των Ελλήνων.

3. Ο σφετερισμός, με οποιονδήποτε τρόπο, της λαϊκής κυριαρχίας και των εξουσιών που απορρέουν από αυτή, διώκεται μόλις αποκατασταθεί η νόμιμη εξουσία.
4. Η τήρηση του Συντάγματος επαφίεται στον πατριωτισμό των Ελλήνων, που δικαιούνται και υποχρεούνται να αντιστέκονται με κάθε μέσο εναντίον οποιουδήποτε επιχειρεί να το καταλύσει.